

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

KAYSERİ'DE ÂŞIKLIK
GELENEĞİ
VE
ÂŞIK İSMAİL KARSLIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Serhat KOÇAK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Fatma Ahsen TURAN

ANKARA

2012

ONAY

Serhat KOÇAK tarafından hazırlanan “Kayseri’de Âşıklık Geleneği ve Âşık İsmail Karslıoğlu” adlı bu çalışma tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

.....

.....

ÖN SÖZ

Türkler, dünya coğrafyası üzerinde sık sık yurt değiştirerek çok geniş bir alana yayılmışlar, birçok kültür ve dinin etkisinde kalarak farklı uygarlıklar yaşamışlardır. Bunun sonucunda Orta Asya'dan günümüze değişen ve gelişen geleneğe bağlı edebiyatları oluşmuştur (Günay, 1992:3-4).

Âşıklık geleneği, Türk dünyasının kültürel kimliğinin ana kaynaklarından birini oluştururken, diğer yandan da Türklük dünyasının paylaştığı ortak bir mirastır. Bu mirasın kökleri Türklük dünyası tarihinin derinliklerine kadar uzanır. Atlı-göçebe kültürün temel teması olan kahramanlık, ozan-baksılar tarafından kuşaktan kuşağa aktarılarak destan geleneği oluşmuştur. Efsaneyle tarihin kaynaştırıldığı destan kültürü, sözlü gelenekte oluşmuş, ozan-baksılarca taşınarak aktarılmıştır (Artun, 2009:13).

Geçmiş tarihimize eşdeğer olan âşıklık geleneği yüzyıllardan beri Türklerin sözlü edebiyatının en önemli parçası olmuştur. Adriyatik kıyılarından Yakutistan'a kadar Türk'ün olduğu her yerde hâlâ aynı gelenek devam etmektedir. Yeryüzünde yaşayan bütün Türklerin dilleri gibi ortak noktası da yüzyıllardır koruduğu âşıklık-ozanlık geleneğidir.

Orta Asya'da Türklerin şaman inancını yaşadığı dönemlerde görülen ozan-baksı geleneği, Türklerin Müslüman olması ile değişim göstermiş, günümüzdeki âşıklık geleneğini oluşturmuştur. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde hâlâ sürdürülmekte olan âşıklık geleneğinin yaşatıldığı yerlerden biri de Kayseri'dir.

Türkiye'ye mâl olmuş birçok âşığın yetiştiği Kayseri'nin özellikle Sarız, Pınarbaşı ve Tomarza ilçelerinde yaşayan Afşar Türkmenleri arasında âşıklık geleneği son derece gelişmiştir ve yaygındır. Kayseri'nin Sarız ilçesinin Kurudere köyünde yaşayan ve âşıklık geleneğinin günümüzdeki temsilcilerinden biri olan Âşık İsmail Karslıoğlu, bölgesinde tanınmış âşıklardandır.

Biz çalışmamızda İsmail Karslıoğlu'nun hayatını, sanat anlayışını ve şiirlerini inceleyerek günümüzde âşıklık geleneğinin değerlendirilmesine katkıda bulunmak ve âşıklık geleneğinin yok olmadığını göstermek istedik.

Tez yazımına başlamadan önce alan araştırması, kütüphane-arşiv ve internet taraması yapılmış, bu bilgiler Âşık İsmail Karslıoğlu'yla yapılan birebir görüşmeler etrafında şekillendirilmiştir. Çalışmamızda alan araştırması tekniklerinden mülâkat-derleme yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmamız içindekiler, ön söz ve girişin dışında altı bölüm, sözlük, kaynakça, sonuç ve eklerden oluşmaktadır. Âşık şiirinin incelenmesinde metnin dışında metin dışı unsurların da üzerinde durulması gerektiğinden hareketle çalışmamızın giriş kısmında Kayseri'nin tarihi, coğrafi, kültür özellikleri ile ilgili bilgiler verdik.

Çalışmamızın birinci bölümünde âşıklık geleneğinin Kayseri'deki gelişiminden bahsedip Kayseri'de yetişmiş halk şairleriyle ilgili geniş kapsamlı tarama yaparak Kayseri'de yetişmiş yüz altmışın üzerinde âşığı kısaca tanıttık.

Kayserili halk şairlerini tespit edebilmek için yapmış olduğumuz kütüphane çalışmasında Emir Kalkan'ın "Çağlar Boyunca Kayseri Şairleri" ve Abdullah Satoğlu'nun "Kayseri Şairleri" kitaplarından büyük ölçüde faydalandık. Türk Edebiyatı ve Kültürü ile ilgili olarak hazırlanmış en önemli projelerden biri olan Türk Dünyası Ortak Edebiyatı projesi sonucu ortaya konmuş olan 8 ciltlik "Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi" nin tüm ciltlerini taradık. Ayrıca Fahri Bilge derlemelerinin incelendiği "*Fahri Bilge Defterlerindeki Kayseri ve Yöresi Halk Şairleri*, Erhan Çapraz, Erciyes Üniversitesi, 2005" adlı yüksek lisans tezinde geçen Kayserili âşıkları ve Mevlüt Özhan vd. tarafından hazırlanmış "Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi" içerisinde bulabildiğimiz Kayserili halk şairleri de çalışmamızda kullanılmıştır.

İkinci bölümde ise bölümde ise âşığımız İsmail Karslıoğlu hayatını ve âşıklığını hazırlayan unsurlarını verdik. İkinci bölüm kendi içinde iki alt başlığa ayrılmıştır. İlk başlıkta; İsmail Karslıoğlu'nun Hayatı adı altında; doğumu, soyu, öğrenimi, askerliği, evliliği, mesleği incelenmiştir. İkinci başlıkta İsmail Karslıoğlu'nun Âşıklığını Hazırlayan Unsurlar adı altında; ailesi, şiir söylemeye başlaması, köyü ve çevresi, köy odaları, köy düğünleri ve gurbet konuları incelenmiştir.

Üçüncü bölüm Âşık İsmail Karslıoğlu'nun edebi şahsiyeti adı altında üç alt başlığa ayrılmıştır. İlk başlıkta İsmail Karslıoğlu'nun şiirlerinin şekil özellikleri adı altında şiirlerin hane sayısı, şiirlerde ölçü ve durak, şiirlerin kafiye yapısı ve şiirlerin dizilişi incelenmiştir. İkinci başlıkta İsmail Karslıoğlu'nun şiirlerinin dil özellikleri adı altında şiirlerdeki kelime grupları, tamlamalar, deyimler, tekrar grubu, edat grubu ve mahalli söyleyişler incelenmiştir. Üçüncü başlıkta şiirlerdeki anlatım özellikleri adı altında tasvirici anlatım, öyküleme yoluyla anlatım, nasihat yoluyla anlatım, soru yoluyla anlatım, hitap yoluyla anlatım, doğrudan anlatım yolları şiirlerde ele alınmıştır.

Dördüncü bölüm İsmail Karslıoğlu'nun şiirlerinin şekil ve tür bakımından incelenmesi adı altında iki alt başlığa ayrılmıştır. Birinci başlıkta anonim halk şiiri nazım biçimleri adı altında mani ve türkü türleri incelenmiştir. İkinci başlıkta âşık edebiyatı nazım biçimleri adı altında koşma, semâi, varsağı türleri incelenmiştir.

Beşinci bölümde İsmail Karslıoğlu'nun şiirleri dinî-tasavvufî, aşk, sevgi, doğa konuları, kişisel konular, kahramanlık, ağıt, acı, sitem ve kavga konuları olmak üzere incelenmiştir.

Altıncı bölümünde ise İsmail Karslıoğlu'nun şiirlerinden oluşmuştur. İsmail Karslıoğlu'nun şiirleri sekizli ve on birli hece ölçüsüne göre yazılanlar olmak üzere iki alt başlıkta tasnif edilmiştir.

Çalışmamız Türk Dil Kurumu Ağızlar Sözlüğü temel alınarak İsmail Karslıoğlu'nun şiirlerindeki yöresel kelimelerin anlamlarının verildiği bir sözlük, kaynakça ve sonuç yazısıyla tamamlanmış ve bütün bu bölümler Türk Dil Kurumu'nun yazım kılavuzu esas alınarak yazılmıştır.

Çalışma süresi ve öncesinde bana her konuda destek olan, ilgisini benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Fatma Ahsen Turan'a; çalışmalarımız sırasında fikirlerine başvurduğum ve yardımlarıyla destek olan hocam Arş. Gör. Reyhan Gökben Saluk'a; ilerlemiş yaşına rağmen ricalarımızı kırmayarak bize yardımcı ve destek olan kıymetli âşığımız İsmail Karslıoğlu'na; gücünü her zaman arkamda hissettiğim aileme teşekkür ederim.

Serhat KOÇAK

Ankara-2012

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR CETVELİ	xvi
GİRİŞ: TÜM YÖNLERİYLE KAYSERİ	
1. Kayseri İlinin Konumu	1
2. Geçmişten Günümüze Kayseri Tarihi.....	2
3. Kayseri İlinin Kültürel ve Sosyal Panoraması	4
4. Yükselen Değerleriyle Kayseri	4
1. BÖLÜM: KAYSERİ ÂŞIKLIK GELENEĞİ	
1.1. Kayseri İli Âşıklık Geleneğine Genel Bir Bakış.....	7
1.2. Geçmişten Günümüze Kayseri İlinde Yetişen, Âşık Tarzı Türk Şiirinin Bazı Temsilcileri.....	19
1.2.1. Abdullah Karagöz (Karagöz.....	21
1.2.2. Abdullah Kul (Kurt Musa Oğlu.....	22
1.2.3. Abdullah Satoğlu.....	22
1.2.4. Abdurrahman (Aslanoğlu)	24
1.2.5. Abdülkadir Temizyürek	24
1.2.6. Abdünnafi	24
1.2.7. Abdüssamet Naci Özsan	25
1.2.8. Âbid	25
1.2.9. Adnan Türkozü (Âşık Harbî)	25
1.2.10. Ahmed	27
1.2.11. Ahmet Çalışkan	27
1.2.12. Ahmet Kıvcı	28
1.2.13. Ahmet Sukut (Âşık Zavallı)	29
1.2.14. Ali Afkar Kırbıyık	30
1.2.15. Ali Baş (Ozan Sezini)	30
1.2.16. Ali Bey	33
1.2.17. Ali Celâleddin.....	33
1.2.18. Ali Demirpençe (Mazlum Berrakî).....	34

1.2.19.	Ali Dündar.....	35
1.2.20.	Ali Gökarp (Bilgiç Dede).....	36
1.2.21.	Ali Kırbıyık	37
1.2.22.	Ali Şahin (Derdiderya).....	38
1.2.23.	Ârif (Himmetî)	39
1.2.24.	Arslan Paşa Oğlu	40
1.2.25.	Âşık Ahmet	41
1.2.26.	Âşık Ali (Kul Şeyh Ali)	41
1.2.27.	Âşık Ali (Yeğen Ali)	41
1.2.28.	Âşık Ali	41
1.2.29.	Âşık Ali	42
1.2.30.	Âşık Ali	42
1.2.31.	Âşık Ali	42
1.2.32.	Âşık Ali Çatak	45
1.2.33.	Âşık Battal	47
1.2.34.	Âşık Cafer Tan	47
1.2.35.	Âşık Derviş Osman	49
1.2.36.	Âşık Fâzıl.....	50
1.2.37.	Âşık Güllü	50
1.2.38.	Âşık Halil	50
1.2.39.	Âşık Hamza	51
1.2.40.	Âşık Hatice	51
1.2.41.	Âşık İsmail	51
1.2.42.	Âşık Kadir	51
1.2.43.	Âşık Kemalî (Hacı Bebek)	52
1.2.44.	Âşık Medine	54
1.2.45.	Âşık Murtaza	55
1.2.46.	Âşık Murtaza	55
1.2.47.	Âşık Omar (Ömer)	55
1.2.48.	Âşık Osman	55
1.2.49.	Âşık Süleyman.....	55
1.2.50.	Âşık Veli	56

1.2.51.	Âşık Zarf	56
1.2.52.	Âşıkî	56
1.2.53.	Avşarî	57
1.2.54.	Ayşe Feyzioğlu	58
1.2.55.	Aziz	59
1.2.56.	Azmi Bekir	60
1.2.57.	Behçet Kemal Çağlar	63
1.2.58.	Bekir Sıdkı Sayar	65
1.2.59.	Bey Oğlu (Çerkez Bey)	66
1.2.60.	Cafer Tan	66
1.2.61.	Cingözoğlu Seyid Osman	66
1.2.62.	Deli Aziz	72
1.2.63.	Deli Boran	73
1.2.64.	Derviş Yücel	74
1.2.65.	Dilaver Pekcan (Şifaî)	75
1.2.66.	Durdu Demirel (Avşar Ozan)	76
1.2.67.	Dülger Muharrem Usta	78
1.2.68.	Efendi Aydın Kul Efendi	81
1.2.69.	Emir Ali	82
1.2.70.	Erdal Özkan (Avşaroğlu)	82
1.2.71.	Erkiletli Âşık Hasan	83
1.2.72.	Esmer Hatun (Şerife Soykan)	85
1.2.73.	Fakirî	87
1.2.74.	Firâkî	87
1.2.75.	Garip Molla	88
1.2.76.	Gedâî	88
1.2.77.	Gülşanî	88
1.2.78.	Habip Karaaslan	90
1.2.79.	Hacı Ahmet (Ceyşi)	92
1.2.80.	Hâdî	92
1.2.81.	Hadi Sarpyalçın (Âşık Hadi)	93
1.2.82.	Halîl	94

1.2.83.	Halim Kamil Teoman	94
1.2.84.	Halit Bey	97
1.2.85.	Hasan Ağa (Kader)	97
1.2.86.	Hasan Âşık (Gıyâbi)	97
1.2.87.	Hasan Baba	100
1.2.88.	Hasan Tekin	100
1.2.89.	Hatun Özberk (Hatunî)	101
1.2.90.	Hilmi	103
1.2.91.	Hürüoğlu Âşık Abdurrahman	104
1.2.92.	Hüseyin (Âşık Hüssüyün)	106
1.2.93.	Hüznî	107
1.2.94.	İbrahim (Âşık İbiş)	107
1.2.95.	İbrahim Hakkı Efendi	107
1.2.96.	İbrahim Sever	107
1.2.97.	İdris Eroğlu Meydanî	109
1.2.98.	İlbendi	112
1.2.99.	Kadirî	112
1.2.100.	Kârârî	113
1.2.101.	Kemal A . Ş e n (Cesurî)	112
1.2.102.	Koyun Abdal	114
1.2.103.	Kul Ahmet	116
1.2.104.	Kul Fakir (Molla Hüseyin)	116
1.2.105.	Kul Haydar	117
1.2.106.	Kul Mahmut	117
1.2.107.	Kul Mehmet	117
1.2.108.	Kul Mustafa	117
1.2.109.	Mahcûbi Baba	117
1.2.110.	Mahmut İlgöz (Dermanî)	118
1.2.111.	Mehmed Selim Karaca (Tavlusunlu Hicranî)	118
1.2.112.	Mehmet (Â ş ı k K â ş i f)	120
1.2.113.	Mehmet Ali Işık (Âşık Işık)	121
1.2.114.	Mehmet Ateşoğlu	122

1.2.115. Mehmet Kurnaz	125
1.2.116. Mehmet Mutlu	128
1.2.117. Mehmet Türk	129
1.2.118. Memiş (Sıtkı)	132
1.2.119. Muhaddiszade Hacı Bey	133
1.2.120. Muharrem Çam	137
1.2.121. Mustafa Akbaş (Âşık Gurbeti)	138
1.2.122. Mustafa Altinkaynak (Âşık Mustafa)	139
1.2.123. Mustafa Danacı (Kul Mustafa)	140
1.2.124. Mustafa Kılıçer (Garip Mustafa)	141
1.2.125. Mustafa Necati Karaer	143
1.2.126. Mustafa Önder (Gözübenli)	145
1.2.127. Muttalip Ünal	147
1.2.128. Mükremin Kayabalı	149
1.2.129. Nazmi Haskilit	150
1.2.130. Niyazi Kılıç (Divane)	151
1.2.131. Osman Akkaya (Âşık Sefili)	153
1.2.132. Osman Er Avşar	154
1.2.133. Osman Güner (Karadeli)	154
1.2.134. Ömer Alacakaya (Yanık Umman)	155
1.2.135. Ömer Albayrak	156
1.2.136. Ömer Güven (Tomarzalı Âşık Ömer)	158
1.2.137. Recep Çalkaner	159
1.2.138. Revaî	159
1.2.139. Rüşdî	162
1.2.140. Sabri Topçu (Fezaî)	162
1.2.141. Sadıka Ana	164
1.2.142. Sadi Değer (Hasreti)	165
1.2.143. Sailoğlu	167
1.2.144. Seyit Ali Bayrak Temeli	168
1.2.145. Seyit Berber (Molla Seyid)	168
1.2.146. Seyranî	169

1.2.147. Süleyman Kekeç.....	176
1.2.148. Süleyman Orhan (Garip)	178
1.2.149. Şâzî	178
1.2.150. Şevki Çobanoğlu.....	180
1.2.151. Şevkî.....	180
1.2.152. Taşçı Osman Ağa	181
1.2.153. Tufan Doğan.....	181
1.2.154. Turan Nesimi Küçükustaoğlu (Detayi)	181
1.2.155. Üçgöz Oğlu.....	184
1.2.156. Yekta Yıldız (Bünyani)	185
1.2.157. Yunus	185
1.2.158. Yusuf	186
1.2.159. Zeki Salih Çelebi	186
1.2.160. Zeki Yıldırım (Mahrumî)	186
1.2.161. Zevâlî.....	188
1.2.162. Zühdî	188

2. BÖLÜM: ÂŞIK İSMAİL KARSLIOĞLU

2.1. HAYATI.....	195
2.1.1. Doğumu	195
2.1.2. Soyu	195
2.1.3. Öğrenimi	196
2.1.4. Askerliği	196
2.1.5. Evliliği	196
2.1.6. Mesleği	197
2.2. ÂŞIKLIĞINI HAZIRLAYAN UNSURLAR	197
2.2.1. Ailesi	197
2.2.2. Şiir söylemeye başlaması	198
2.2.3. Köyü ve çevresi	199
2.2.4. Köy odaları	199
2.2.5. Köy düğünleri ve şenlikleri	200
2.2.6. Gurbet.....	201

3. BÖLÜM: ÂŞIK İSMAİL'İN EDEBÎ ŞAHSİYETİ

3.1. ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	204
3.1.1. Hane sayısı.....	204
3.1.2. Şiirlerde Ölçü ve Durak.....	204
3.1.3. Dizelerdeki Hece Sayısı.....	206
3.1.4. Durgulanma ve Durak	206
3.1.5. Şiirlerin Kafiye Yapısı	209
3.2. ŞİİRLERİN DİL ÖZELLİKLERİ	220
3.2.1. Kelime Grupları.....	220
3.2.2. Tamlamalar	221
3.2.2.1. İsim Tamlamaları	221
3.2.2.2. Sıfat Tamlamaları	221
3.2.3. Deyimler	222
3.2.4. Tekrar Grubu	223
3.2.5. Edat Grubu	224
3.2.6. Unvan Grubu	224
3.2.7. Mahalli Söyleyişler	225
3.3. ŞİİRLERDEKİ ANLATIM ÖZELLİKLERİ	225
3.3.1. Tasvirici Anlatım	225
3.3.2. Öyküleme Yoluyla Anlatım.....	227
3.3.3. Nasihat Yoluyla Anlatım	230
3.3.4. Soru Yoluyla Anlatım	231
3.3.5. Hitap Yoluyla Anlatım	236
3.3.6. Doğrudan Anlatım	238

4. BÖLÜM: İSMAİL KARSLIOĞLU'NUN ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE TÜR BAKIMINDAN İNCELENMESİ

4.1. Anonim Halk Şiiri Nazım Biçimleri	242
4.1.1. Mani	242
4.1.2. Türkü	243
4.2. Âşık Edebiyatı Nazım Biçimleri	249
4.2.1. Koşma	249
4.2.2. Semâi	252

4.2.3.	Varsağı	254
4.3.	Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri	254
4.3.1.	Divan	254
4.3.2.	Satranç	255
5. BÖLÜM: İSMAİL KARSLIOĞLU'NUN ŞİİRLERİNİN KONULARI		
BAKIMINDAN İNCELENMESİ		
5.1.	Dini-Tasavvufi konulu şiirler	256
5.1.1.	Hız. Allah	256
5.1.2.	Kader	258
5.1.3.	Dua	259
5.1.4.	Rızık	260
5.1.5.	Hız. Ali	260
5.2.	Millî Konulu Şiirler	260
5.2.1.	Koca Kayseri	261
5.2.2.	Mehmetçik	262
5.3.	Aşk, Sevgi ve Güzellik Konulu Şiirler	264
5.3.1.	Sevgili	264
5.3.2.	Avşar Güzelleri	266
5.3.3.	Methetme	269
5.4.	Doğa konulu şiirleri	270
5.5.	Kahramanlık	273
5.6.	Kişisel Konularda Yazılan Şiirler	274
5.6.1.	Hayatı	275
5.6.2.	Ölüm	277
5.6.3.	Sitem	279
5.6.4.	Kavga	283
5.6.5.	Övgü	285
5.6.6.	Meydan Okuma	287
6. BÖLÜM: ŞİİRLER		
6.1.	Sekiz Heceli Şiirler	292
6.2.	On Bir Heceli Şiirler	300
6.3.	Âşık İsmail'den Derlediğimiz Türküler	335

6.3.1. Ağıt	335
6.3.2. Köroğlu	336
SONUÇ	341
SÖZLÜK	344
KAYNAKÇA	349
EK: ÂŞIK İSMAİL KARSLIOĞLU İLE İLGİLİ FOTOĞRAFLAR	356
ÖZET	359
ABSTRACT	360

KISALTMALAR CETVELİ

C. : Cilt	çev. : Çeviren
haz. : Hazırlayan	Hız.: Hazreti
S. : Sayı	s. : Sayfa
TDEA: Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi	vd. : Ve diğerleri
Y. L.: Yüksek lisans	yy.: Yüzyıl
H. : Hicrî	TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
M.Ö. : Milâttan önce	M.S. : Milâttan sonra
Öz. Arş: Özel arşiv	Bk.: Bakınız
YHOA: Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi	Yzr. Krl. : Yazar Kurulu

GİRİŞ: TÜM YÖNLERİYLE KAYSERİ

1. KAYSERİ İLİNİN KONUMU

Kayseri ülkemizin ortasında tarihî ticaret yollarının geçtiği çeşitli bölgeleri birbirine bağlayan önemli bir kavşak noktasıdır.

Kayseri'nin yetiştirdiği büyük ilim adamlarından Abdullah Satoğlu'nun Kayseri Ansiklopedisi kitabında Kayseri'nin konumuyla alakalı şu bilgiler verilmektedir:

Bugün de Türkiye'nin önemli bir sanayi ve ticaret merkezi olarak, İç Anadolu'nun orta Kızılırmak bölümünde yer alan Kayseri, kuzey doğuda Sivas, güneydoğuda Maraş, güneyde Adana, batıda Niğde ve Nevşehir, kuzeyde Yozgat illeriyle komşudur. Yüzölçümü 17.043 km², Kayseri İli nüfusu 2000 yılında 1.060.432 iken, 2011 yılında 1.234.651 olmuştur. Kayseri Büyükşehir Belediyesi mücavir alanındaki yerleşim yerlerinin nüfusu 2000 yılında 690.125 iken, 2011 yılında 950.017'dir. 2000 yılında nüfus büyüklüğü bakımından Kayseri İli 17. sırada iken, son genel nüfus sayımına göre ülkemizin 16. büyük İl'idir. Nüfusun yüzde 85'i şehirde, yüzde 15'i da kırsal alanda yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu 69 kişi/km²'dir.İlin 16 ilçesi bulunmaktadır. İl merkezi büyükşehir statüsündedir ve 23 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları yeniden düzenlenmiştir. Daha önce iki metropol ilçeden oluşan Kayseri Büyükşehir Belediyesi yeni yasa ile beş ilçe (Kocasinan, Melikgazi, Hacılar, İncesu ve Talas) belediyesinden oluşmaktadır. Bu ilçeden ayrı olarak: Akkışla, Bünyan, Develi, Felâhiye, Hacılar, İncesu, Özvatan, Pınarbaşı, Sarioğlan, Sarız, Talaş, Tomarza, Yahyalı ve Yeşilhisar olmak üzere toplam 16 ilçesi bulunmaktadır (Satoğlu, 2002: 222, 223).

Belli bölgesi dağlık olan Kayseri'nin en ünlü dağı şüphesiz ki türkülere, hikâyelere konu olmuş Erciyes'tir. Bunun sebebi ise Erciyes dağının il sınırları içinde en yüksek dağı teşkil etmesidir.

Kayseri, İç Anadolu'nun güney bölümü ile Toros dağlarının birbirine yaklaştığı yerde Orta Kızılırmak bölümünde yer alır. Doğu ve kuzeydoğusu

Sivas, kuzeyi Yozgat, batısı Nevşehir, güneybatısı Niğde, güneyi ise Adana ve Kahramanmaraş illeri ile çevrilidir (<http://www.kayserikulturturizm.gov.tr>) (10 Nisan 2012).

Kayseri'nin kuzeyinden başlayan Korumaz ve Hınzır dağları Uzunyayla'ya doğru uzanır. Bu dağlara paralel Aygörmez, Köşkerli ve Kepekli dağlarının arasında Çörümçek vadisi yer alır. Zamantı Havzası'ndan sonra da, Torosların yüksek sınırları uzanır. Şehir merkezinin doğusunda Ali dağı, güneybatısında da Yılanlı Dağı yükselir. Başlıca akarsuları: Kızılırmak, Zamantı ve Karasu'dur. En önemli gölü ise, yüzölçümü 19 km² olan Tuz Gölü'dür. Ayrıca Develi, Yeşilhisar, İncesu üçgeninde yer alan ve 500'den fazla kuş türü ile "Kuş Cenneti" olarak bakıma alınan "Sultan Sazı" ve Yahyalı Yöresi'ndeki Kapuzbaşı şelaleleri birer tabiat harikasıdır. Yeşilhisar dolaylarındaki Soğanlı ve Erdemli'de bulunan kaya kiliseleri, tarihî ve turistik bakımdan büyük önem taşımaktadır (Satoğlu, 2002: 224).

2. Geçmişten Günümüze Kayseri Tarihi

Kayseri tarih öncesi çağlardan beri coğrafi konumundan ötürü sürekli geçiş ve yaşama alanı olmuştur. Birçok uygarlığın siyasi ve ticari merkezliğini yapan Kayseri'yi ele geçirebilmek için kavimler arasında savaşlar olmuş ve bunun neticesinde de Kayseri tarihi dönemler içerisinde istilalara ve savaşlara uğramıştır. Kayseri'yi en son Türklerin almasıyla bin yıla yakın bir zamandan beri kesintisiz Türk hâkimiyetinde kalmıştır. Bir dönem Moğol istilasına uğrasa da halkı ve yöneticileri hep Türk olmuştur.

Kayseri, M.Ö. 4000 den başlayarak Asur, Hitit, Frig dönemlerinde önemli bir yerleşim yeri olarak kendini göstermektedir. İlk adı "Mazaka" olan şehre, M.S. 17 yılına doğru Kapadokya'yı bir Roma eyaleti haline koyan İmparator Tiberius tarafından, Augustus'un hatırasına izafeten, Latince imparator anlamına gelen "Caesarea (Kaisareia) ismi verilmiştir. Kelime Arap müelliflerince "Kaysariyya" tarzında yazılmış ve Osmanlı devletinin son zamanlarına kadar resmi yazılarda hep böyle kullanılmıştır. Cumhuriyet idaresiyle birlikte "Kayseri" şeklini almıştır (Satoğlu, 2002: 225).

Kayseri'nin 20 km. kuzey doğusundaki Karahöyük-Kültepe-Kaneş denilen bölgede, M.Ö. 2800 tarihine kadar inen eski Tunç devri, Asur Ticaret kolonileri ve Hitit çağlarına ait çivi yazılı çeşitli tablet ve belgeler ele geçmiştir. Buna rağmen, esas şehir, devrin kutsal dağı sayılan Argaios'un yani Erciyes'in kuzey eteklerinde, şimdiki şehir mezarlığının yaslandığı ve ovaya hâkim "Mazaka" ve "Eusebia" denilen tepe üzerinde kurulmuştur. İmparatorluk döneminde şehir Kapadokya eyaletinin merkezi olmuştur (Karatepe,1999: 58).

Kayseri'nin Türklerle ilk tanışması Alparslan'ın komutanlarından Afşin Bey zamanına rastlamaktadır. Afşin Bey Anadolu içlerine çıktığı bir seferde Malatya civarında karşısına çıkan Bizans ordusunu yenerek 1096'de Kayseri'yi ele geçirdi. Bu sürekli bir fetih olmadı. Afşin Bey şehri yağmaladıktan sonra terk etti. Ardından Alpaslan'ın komutanlarından Emir Artuk şehri işgal etti. 1068'de Bizans tahtına geçen Kapadokyalı Romanos Diegenes, Anadolu'daki Selçuklu akınlarını durdurmak için sefer düzenledi. 1069 yılında Kayseri'ye gelerek şehri Selçuklu akıncılarından geri aldı (Karatepe,1999: 64). Fakat Malazgirt Savaşı ile bütün gücü kırılan Bizans bu bölgeyi koruyamaz hale geldi ve çekilmeye ve bu çekilmeyi takiben de Anadolu'ya büyük bir Türk göçü gelmeye başladı. Bir müddet Danişmendliler'e merkez olan Kayseri özellikle Selçuklu Sultanı Uluğ Keykubad (1.Alâeddin Keykubad) zamanında Anadolu Selçuklu Devleti'nin Konya ve Sivasla beraber üç başşehrinden birisi olmuştur (<http://www.kayserikulturturizm.gov.tr>) (10 Nisan 2012).

Türk-İslam âlemine çok büyük zararlar vermiş olan Moğolların gazabından Kayseri de nasibini almıştır. Moğol istilasına uğrayan Anadolu uzun yıllar fetret dönemi yaşamıştır. Selçuklu ordusunun 1243 tarihinde yapılan Köseadağ Meydan Savaşı ile Moğol ordusuna yenilmesi, Türk tarihinde bir dönüm noktası olmuş ve artık Anadolu'da Moğol hâkimiyeti başlamıştır (Satoğlu, 2002: 226). Moğol istilasından tüm Anadolu halkı gibi Kayserililer de karanlık ve endişeli günler yaşamıştır. Selçuklu Devleti'nin idari yapısı, savunma sistemi tamamen çökmüştür. Sultan II. Mesud'un

1308'de ölmesiyle Selçuklu Devleti tamamen yıkıldı. Daha sonra Anadolu'da Türk beylikleri dönemi başlamıştır (Karatepe,1999: 68).

Moğollardan sonra Karamanoğullarına geçen Kayseri'yi, 1419'da Memlûklular almışsa da, bir süre sonra Dulkadiroğulları Beyliğine bırakmıştır. Karamanoğulları, Dulkadiroğulları'nı şehirden kovunca, II. Murad, 1436'da şehri alıp yeniden Dulkadiroğulları'na vermiştir. Bir süre sonra burası tekrar Karamanoğulları'na geçmiştir. Karamanoğlu Pir Mehmed'le, Osmanlı hükümdarı Fatih Sultan Mehmed arasında yapılan savaştan sonra, Kayseri tekrar Osmanlı topraklarına katılmıştır ve Karaman eyaletine bağlı sancak merkezi olmuştur (Satoğlu, 2002: 226).Kayseri Osmanlı Devleti'ne bağlandıktan sonra hızlı bir şekilde kalkınmaya başlamıştır. Tanzimat'tan sonra, Ankara eyaletinin bir sancağı olan Kayseri; Mehmed Reşad'ın padişahlığı ve Talat Paşa'nın dâhiliye Nazırlığı zamanında, 7 Nisan 1330 (20 Nisan 1914) tarih ve 250 sayılı kanunla müstakil Liva (sancak) haline gelmiştir. On yıl bağımsız Sancak olarak yönetilen Kayseri, 1924 Anayasası ile sancakların kaldırılması üzerine "il" olmuştur (Satoğlu, 2002: 226, 227).

3. Kayseri İlinin Kültürel ve Sosyal Panoraması

Güçlü şehirler, bulundukları bölgenin çekim merkezidir. Kasaba ve köylere göre daha müreffeh olmaları, sokakları, caddeleri, meydanları, kültürel zenginlikleri, ekonomik ve sosyal hayatın çeşitlilik arz etmesi, şehirleri çekici yapar. Bazı şehirler sadece kasaba ve köyleri için çekicidir. Önemli şehirler ise, ürettikleri mal ve hizmetlerle, sosyo-kültürel zenginlikleriyle, ülkenin belli bir bölgesini, tamamını, hatta dünyayı etkileyebilir (Karatepe,1999:172).

Kayseri gerek Roma döneminde gerekse Türk devirlerinde her zaman medeniyetin merkezi olmuştur. Birçok tarihî binayı barındıran Kayseri cumhuriyetten sonra kurulan sanayi tesisler ile ülke ekonomisinde yer edinmiştir.

Cumhuriyet'ten bu yana da medeniyetin ve devletin her türlü nimetinden nasibini alan Kayseri, bir yandan kara ve demiryolları ile diğer bölgelere bağlanmış, bir yandan da Uçak Fabrikası, Sümerbank Bez

Fabrikası ve benzeri kuruluşlar, Kayseri'nin bir sanayi merkezi olması yolundaki ilk adımları teşkil etmiştir. Fakat Kayseri'de en büyük ve en hızlı gelişme, 1950-1960 döneminde, yani Demokrat Parti iktidarı ve Osman Kavuncu'nun Belediye Başkanlığı zamanında olmuştur. Birlik ve Orta Anadolu Mensucat Fabrikaları, Şeker Fabrikası, un fabrikaları, çeşitli makine ve mamullerin imal edildiği Sanayi Bölgesi, sosyal meskenler, şehir ve köylerin okul ve öğretmene, hastaneye, dispansere, yola, suya elektriğe, insanın insanlık haysiyetine kavuşması, vatandaşın vatandaş olduğunu anlaması, hep bu dönemde tezahürünü göstermiştir. İl yönetimi, 1 Büyükşehir, 16 ilçe ve 65 belediye ile 439 köyden oluşmaktadır. Kayseri, son yıllarda da dinamik Belediye Başkanları ve yöneticilerin teşebbüs ve gayretleriyle, imar ve İktisadî yönden büyük gelişme göstermekte ve tarihten gelen önem ve itibarını korumaktadır (Satoğlu, 2002:227,228). Yatırımların devam ettiği ve sürekli sanayi tesislerinin açıldığı Kayseri'nin ülke ekonomisinde payı her geçen gün artmaktadır.

4. Yükselen Değerleriyle Kayseri

Kayseri, elverişli ulaşım ve enerji olanakları ve zengin yeraltı kaynaklarının yanı sıra sanayisi de gelişmiş illerdendir. İldeki imalat sanayinin gelişmesindeki en önemli etken, Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak yapılan kamu yatırımlarıdır. 1920'lerin sonlarında demiryolu ve elektrik santralına kavuşan İlde, yine aynı yıllarda tank, uçak gibi araçların montajını ya da onarımını yapan fabrikalar açılmıştır. 1930'ların ilk yıllarında da kuzey ve güney karayolu bağlantıları sağlanmıştır. (<http://www.kayseri.gov.tr>) (10 Nisan 2012).

Tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Kayseri geçmişten günümüze getirdiği kültürel ve tarihî değerleriyle ülkemizde yükselen bir yıldız konumundadır. Özellikle sanayi, ticaret ve eğitim alanında yaptığı atılımlarla ülke ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır. Ülkemizde özellikle ticaret alanında marka haline gelmiş olan Kayseri birçok ticaret adamı da yetiştirmiştir. Sabancı ailesi, Dedeman otellerinin kurucusu Mehmet Kemal Dedeman ve Kadir Has ülkemizde en tanınmış Kayserili işadamlarıdır.

Kayseri sanayi ve ticarete olduğu gibi eğitimde de söz sahibi olmaya başlamıştır. 1982 yılında kurulan 16 fakölte, 11 yüksekokul, 7 enstitü ve 20 araştırma ve uygulama merkezine sahip (www.kayseri.gov.tr) (10 Nisan 2012) Erciyes Üniversitesi Kayseri'nin gözbebeği konumundadır. Erciyes Üniversitesinin yanında 2008 yılında kurulan Melikşah Üniversitesi, 2010 yılında kurulan Abdullah Gül Üniversitesi ve 2009 yılında kurulan Nuh Naci Yazgan Üniversitesi (www.kayseri.gov.tr) (10 Nisan 2012) ile birlikte toplam dört üniversiteye sahiptir.

Kayseri'de turizm açısından ciddi gelişmeler yaşanmaktadır. Özellikle Erciyes Dağı'nda kış turizmine ilgi her geçen yıl artmaktadır. Her kış buraya gelen yerli ve yabancı turistler Erciyes Dağı'nın eteklerinde kurulmuş lüks otellerde konaklamaktadırlar. Birbirinden önemli yatırım ve hizmetler alan Kayseri'ye son olarak raylı sistem, alışveriş merkezleri, uluslar arası standartlara uygun stadyum ve kongre salonu yapılmıştır. Kayseri İç Anadolu'nun yükselen değeri olmaya hızla etmektedir.

1. BÖLÜM: KAYSERİ ÂŞIKLIK GELENEĞİ

1.1. Kayseri İli Âşıklık Geleneğine Genel Bir Bakış

Kayseri’de âşıklık geleneğinin başlaması şüphesiz ki Kayseri’ye başlayan Türk akınları ve akabinde oluşan Kayseri’nin Türkleşme süreciyle olmuştur. Bundan dolayı Kayseri âşıklık geleneği araştırmadan önce Türkleşme sürecini incelememiz gerekir.

Kayseri il yıllığından edindiğimiz bilgilere göre Kayseri’nin Türkleşmesiyle alakalı şu ifadeler geçmektedir:

Malazgirt Savaşı’ndan sonra Anadolu’nun kapıları tümüyle Türk boylarına açılmıştır. Sultan Alparslan’dan sonra yerine geçen oğlu Melikşah’ın yeğeni olan Danişmendli Melik Ahmet çok yetenekli ve şöhretli bir kumandan olarak 1072 yılında Rum’a (Anadolu) Selçuklu sancak ve bayraklarıyla gönderilmiştir. Melik Ahmet, Yeşilirmak ve Kızılırmak bölgelerinde Sivas, Tokat, Amasya, Niksar, Çorum’a yerleşerek Danişmendli Beyliği’ni kurmuş ve Anadolu Meliki Süleyman Şah’a tâbi olmuştur. Anadolu’daki mevcut kültür ve medeniyetlerini ılımlı bir şekilde Türk töre ve medeniyetine uyarlayan bu gaziler, Anadolu’yu Türkleştirmek üzere yerleştirilmişlerdi. Gazilerin en büyük temsilcisi ise Anadolu Selçuklularının Anadolu birliğini kurmalarına kadar Danişmendliler sülalesi olmuştur. Bu dönemde Orta Anadolu’ya (Kapadokya) Ebülgazi unvanı ile tanınan Hasan Bey’i (Tursan veya Turasan) vali tayin eden Dânişmendoğlu Ahmed Bey, Kayseri ve Pontus’ta hüküm sürüyordu. Kayseri’nin ilk Türk valisi olan Hasan Bey takriben 475 (1082) tarihlerinde bu vazifeye başlamış ve ölümüne kadar vali olarak kalmıştır. Danişmendliler döneminde Kayseri ve civarının hızla İslamlaşması için çok sayıda ve Abidevi eserler bina edilmiştir. (Kayseri il yıllığı,1998:36).

Bu dönemde Kayseri’ye yerleşmeye başlayan Türkler, Orta Asya’dan getirdikleri gelenek ve görenekleri de Kayseri’de yaşatmaya devam etmişlerdir. Tarihi belgelerle ilk ulaşabildiğimiz âşık 16. yüzyılda bir Bektaşî şairi olan Koyun Abdal’dır. 1565-1575 yılları arasında yazılan bir mecmuada adına rastladığımız aşığımızın mahlas alması “bade içme ve

rüya görme” geleneğinden değil de Bektaşî tekkelerinde uygulanan bir törenden kaynaklanmaktadır. Buna göre; ikrar ayininde el alacak cana dergâhta pir huzurunda telkin verildikten sonra boynuna “tığ-ı bend” denilen beyaz bir mendil bağlanarak, kurbanlık koyun gibi meydana getirilir. Meydanda 12 post serilidir. Her postta bir baba oturur. Talip, dört kapıya (Şeriat, Tarikat, Hakikat, Marifet) selam verip, ortada dolandıktan sonra, ikrar (nasip) almış olur. İşte bu törenin hatırasına hürmeten, talip, bu anı unutmamak, bu kapının her zaman kurbanı olduğunu belirtmek amacıyla “Koyun Abdal” lakabını alır. Âşıklar içinde bu lakapla anılır, ünlenir (Kalkan, 1988:17). Kayseri’de yetişen âşıklardan en ünlülerden biri de Âşık Seyrani’dir. 19. yüzyılın yetiştirdiği en güçlü halk şairlerimizden biri olan Seyrani, Kayseri’ye bağlı Develi(Everek) ilçesinin Camiikebir mahallesinde 1800 yılında kimi kayıtlara göre de 1807 yılında doğmuştur. Uraza mahallesi imamı Cafer Efendinin oğlu olup asıl adı Mehmet’tir(Satoğlu,1970:59). Koyun Abdal’dan farklı olarak mahlası alması şu şekilde olmuştur: İlköğrenimini babasından gören Seyrani, rivayete göre 15 yaşlarındayken bir sabah hasta babasının yerine açmaya gittiği camide uyuyakalmış ve pir elinden 'bade' içerek 'Seyrani' mahlasını almıştır (Kalkan,1988:35).

Develi Kaymakamlığı tarafından her sene Ağustos ayının 4. haftası Âşık Seyrani Kültür ve Sanat Şenlikleri yapılmaktadır. Erciyes dergisinin Mayıs 2003 sayısında Seyrani şenliğiyle alakalı şu bilgileri verilmiştir: Âşık Ali Çatak, 1979’dan itibaren kendisinin teşebbüs ve gayretiyle her yıl mayıs ayı içinde değerli bilim adamı ve sanatçıların katılımıyla "Seyranî Seminer ve Şenlikleri'ni düzenlemiştir. Bu seminerler "Seyranî" ağırlıklı olmakla birlikte, Develi yöresinin halk edebiyatı araştırmalarına da önemli katkılarda bulunmuştur. 1983 yılında yapılan Seyrani Şenlikleri'ne katılan Âşık Şeref Taşlıova, gördüklerini şöyle anlatmıştır:

"15 Mayıs 1983 günü Develi’de Âşık Seyrani Semineri ve Şenlikleri yapıldı. Gerçekten çok başarılı oldu. Seçkin bilim adamlarımızın hazırlamış oldukları bildirileri, Seyrani üzerinde enine boyuna tartışılar. Aynı günün akşamı Develi Spor Salonunda yer yoktu. Yurdun dört bir yanından gelmiş olan

âşıklar dinleyicilere güzel bir gece yaşattılar. Develili Âşık Ali Çatak, gerçekten Seyranî'ye gönül vermiş bir kişi. Bu seminerde de yararlı olduğuna inanıyorum. Son yıllarda halk edebiyatı ve folklor konulu seminerler, şenlikler ve kongreler biz halk âşıkların memnun etmektedir."

Seyranî Seminer ve Şenlikleri'nin 4.sü 12-13 Mayıs 1984'te yapılmıştır. Seminere katılan İsmet Alpaslan, seminer konusundaki düşüncelerini şöyle anlatmıştır;

"Kayseri/Develili Âşık Seyranî adına düzenlenen seminer ve şenliklerin 4.sü bu yıl 12-13 Mayıs 1984 tarihlerinde aynı ilçede yapıldı. 19. yüzyılın güçlü hiciv, sosyal, tasavvuf ve lirizm şairi olan Everekli (Develi) Mehmet Seyranî (1807-1866) için ilk seminer ve şenlik 1979 yılında yapılmıştı. İkincisi 1982, üçüncüsü 1983 yılında yapılan seminer ve şenliğin bu yıl yapılan dördüncüsü başarılı ve ümit verici oldu. Her şeyden önce bu tip kültürel çalışmalara şimdiye kadar ilgisiz kalan veya az ilgilenen Devlet kuruluşları konunun içine girmiş oldu. Seminer ve şenlik bilim adamlarını, folklorcuları, araştırmacı ve halk şairlerini bir araya getirdi.

İki gün süren seminer ve şenliklere Doç. Dr. Saim Sakaoğlu, Doç. Dr. Umay Günay, Doç. Dr. Meserret Diriöz, Doç. Dr. Tuncer Gülensoy, Dr. Müjgan Cumhuri, Dr. Hasan Koksall, Fevziye Abdullah Tansel, H.Fethi Gözler, Coşkun Ertepinar gibi edebiyat uzmanları; branşları edebiyat olmamak birlikte edebiyat ve folklor alanında üstün hizmetleri olan Enver Tuncalp, Ali Rıza Önder, Hayrettin İvgin; Seyranî üzerine çalışmaları olan şair, yazar ve öğretmenle den Abdullah Satoğlu, Sami Ateş, Ayhan İni Kadri Özdamarlar, Kutlu Özen, Ali Şahi Doğan Kaya, Güzide Taranoğlu, İsa Kayaca Rasim Deniz, Bekir Oğuz Başaran, Fehi Genç, Seyranî âşığı âşık Ali Çatak... vd bildiriler sundular; konuşmalar yaptılar. Kars'tan Eskişehir'e, Çukurova'dan Giresun'a, Ankara'dan Sivas'a kadar 50'ye yakın halk şairi bu vesile ile bir yere toplanıp üstadları Seyranî'nin ruhunu şad etmek için çaldılar, söylediler, atıştılar ve yeni bestelerini icra ettiler. Seyranî Seminer ve Şenlikleri gördükçe büyük ilgi ve sağladığı başarı ile yapılacak benzeri çalışmalara ışık

yakmıştır." Bu yıl 26-28 Ekim 2002 tarihleri arasında birincisi yapılacak olan "Bütün Yönleriyle Develi Bilgi Şöleni", Âşık Ali Çatak'ın tek başına yaktığı meşalenin devamıdır (Kutlu Özen, Erciyes Dergisi, Mayıs, 2003: 14).

Kayseri âşıklık geleneğinin gelişmesinde ve tanınmasında çok büyük payı ve katkısı olan bir diğer etmen ise Kayseri ve köylerinde yaşayan Afşarlardır. Kışları Çukurova'da, yazları ise Kayseri'nin Pınarbaşı, Sarız, Tomarza ilçelerinde konar-göçer hayat yaşamış olan Afşar Türkmenleri hakkında tarihi kaynaklardan edindiğimiz bilgi şöyledir:

X. yüzyıl başlarından itibaren Oğuz elinden kümeler halinde ayrılan Oğuzlardan kalabalık bir nüfusun Seyhun'un orta yatağında bulunan şehirlere yerleştiğini bilmekteyiz. Hatta konar-göçer Oğuzların bu şehirli eldaşlarına, küçümsemek maksadıyla yatuk yani tembel adını verdiklerini görmekteyiz (Sümer 1999, 222). İşte Selçuklu Devleti'nin kuruluşunda önce Seyhun yukarılarında ve Kıpçak çölünde yaşayan bu boylardan biri de Afşarlardır (Kalkan 1982, 25). Yirmi dört Oğuz boyundan biri olan Afşarlar, Oğuzların Bozok koluna mensup olup, Oğuz Han oğlu Yıldız Han'ın dört oğlundan biri olan Afşar'ın soyundan gelenler bu isimle anılmışlardır.

XIV. ve XV. yüzyıllarda Halep, Antep ve Antakya bölgesinde yaşayan boylardan biri olan Afşarlar, ayrı ayrı bölgelerde üç aile tarafından idare olunmuşlardı. Bunlar: Köpek-Oğulları (Antep'te), Gündüz- Oğulları (Amik ovasında), Kut-Beği Oğulları (Halep ve çevresinde)'dir (Sümer 1999, 275-281). XVI. ve XVIII. yüzyıllara gelindiğinde Afşarların, Halep Türkmenleri arasında Köpekli-Afşarları, Gündüzlü Afşarı ve müstakil bir Afşar oymağı olmak üzere üç aileden müteşekkil olarak; Boz Ulus'un oymakları arasında, Dulkadirli ulusu arasında Maraş (İmanlu Avşarı), Kars (Kadirli) ve Boz-Ok bölgesine yayılmış olarak; Yeni il oymakları arasında, Sis (Kozan) bölgesinde kalabalık bir kol olarak; Uşak, Aydın ve Ankara'da büyük Yörük toplulukları arasında yaşadıklarını görmekteyiz (Sümer 1999, 281-286). XVIII. yüzyılın ortalarında çıkan savaşlar sebebi ile devletin Anadolu'daki otoritesinin zayıflaması, aşiretlerin daha serbest hareket etmelerine neden olmuştur.

Yörede eşkıyalık olaylarının artması ve aşiretlerin kendi aralarında çatışmaları bölgenin güvenliğini bozarak, devletin tarım ve ticaretten elde ettiği gelirin azalmasına yol açmıştır. Bölgeden vergi ve asker alamayan devlet, ekonomik açıdan oldukça zor duruma düşmüştür. Bunu engellemek maksadıyla 1865'te harekete geçen Fırka-i İslâhiye, geniş çapta başarılı bir iskân hareketi gerçekleştirmiştir. Bu itibarla Afşarlar da yaylak veya kışlaklarından birinde yerleşmeye mecbur edilmiştir. Bunun üzerine Afşarlar, önce kışlakları Çukurova'ya yerleşmek istemişlerdir. Bu sırada Afşarların yaylakları Uzunyayla'ya Kafkasya'dan muhacir olarak gelen Çerkezlerin yerleştirilmesi, yaylaklarına yerleşmek için fikir değiştiren Afşarların hoşuna gitmemiş ve iki topluluk arasında toprak mücadelesi başlamıştır. Bu mücadele sonrasında Afşarlar Kayseri'nin Pınarbaşı, Sarız ve Tomarza ilçelerinde yerleşmişlerdir (Sümer 1999, 300). Afşarların iskândan sonra daha çok Kayseri, Adana, Maraş, Hatay ve Sivas'a yerleştiklerini görmekteyiz. Nüfusları az olmakla birlikte Ankara, Kırıkkale, Yozgat ve Kırşehir'e de Afşarların yerleşmiş olduklarını bilmekteyiz (Çapraz, 2005:3).

Yerleşik hayata geçmiş Afşarların hayatlarında hâlâ Orta Asya etkisi görülmektedir. Gerek şiirlerinde, gerek kilim motiflerinde, gerek gelenek-göreneklerinde bu etki hissedilmektedir. İskân olayı Afşarlarda belli bir dönem fetret dönemi yaşatmış, eski birlik- beraberliği kaybettirmiştir. Bu dönemde Afşarların güçlü sesi olarak ortaya çıkan Dadaloğlu Osmanlı Devleti'ne şu dizeleriyle meydan okumuştur:

Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden eller bizimdir
Arap atlar yakın eder ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir.

Belimizde kılıcımız, kirmani
Taşa geçer mızrağımın temreni
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir.

Dadaloğlu'm bir gün kavga kurulur
 Öter tüfek davlumbazlar vurulur
 Nice koç yiğitler yere serilir
 Ölen ölür kalan sağlar bizimdir (Özdemir,2007:12).

Dadaloğlu adına her sene Pınarbaşı'nın Dadaloğlu kasabasında ve Tomarza'nın da Özlüce köyünde şenlikler yapılmaktadır. Şenliklere çeşitler illerden âşıklar gelmekte ve sanatlarını icra etmektedirler. Şenliklere her sene katılımlar gittikçe artmakta, özellikle yabancı ülkelerde yaşayan gurbetçilerimiz tarafından yoğun ilgi görmektedir. Afşar köylerinde yaşayan adı kayıtlara geçmemiş oldukça fazla âşık vardır. Bu âşıklarımız genelde köy derneklerinin şenliklerinde, düğünlerde, aile-akraba toplantılarında şiirleri okur ve Afşarlar tarafından da ilgiyle dinlenirler.

Afşarlarda oldukça yaygın ve ilerlemiş olan âşıklık geleneğinde ağıtların yeri büyüktür. Avşar ağıtları olarak literatüre geçen bu sözlü edebiyat ürünümüzün en bilinen ağıtlardan biri Sarıkamış harekâtında dört oğlunu şehit veren Pınarbaşı Zala Ana tarafından söylenmiştir. Bu ağıt kimi sanatçılarımız tarafından bestelenmiştir.

Gene uğru kış geliyor
 Görmeyene hoş geliyor
 Şu Sivas'a giden kağrı
 Dolu gider boş geliyor

Sivas'tan, Sarıkamış'tan
 Yatamıyom kara düştün
 Hastam zayıf arabacı
 Yavaş indirin inişten

Aziziye baba yurdum
 Kafkasya'ya tabya kurdum
 Benim korkum Ruslar değil
 Kara kışa kurban verdim

Gadasını aldığım Eşe
 Tekerim dayandı taşa
 Seferberliği durdur
 Elini öperim paşa

İbrişimin kozaları
 Battın Avşar kazaları
 Sarıkamış'ta kırıldı
 Koç yiğidin tazeleri

Sarıkamış, Altınbulak
 Soğanlı'yı biz ne bilek
 Bizim uşak sık giyinir
 Ağlı zubun kara yelek

Sarıkamış ne aralı
 Kimi ölmüş, kimi yaralı
 Bunu duymuş var mı ola?
 Yalan dünya kurulalı

Adam' olan her gediıyor
 Olmayanlar ter gediıyor
 Her nereye vardıysam
 Gelinler çifte gidiyor

Yüzbaşılar yüzbaşılar
 Tabur taburu karşılar
 Yağmur yağıp gün değişin
 Yatan şehitler ışılar

Gene uğru kış geliyor
 Görmeyene düş geliyor
 Şarkışla'yı savuşmuş da
 Arabalar boş geliyor

Kimini gülle götürdü
 Kimini toplar yatırdı
 Kör olasıca Moskoflar
 Neçe ocaklar batırdı

Anşa bekâr, Zeynep bekâr
 Acemi talime çıkar
 Dört oğlum sefer ağzında
 Topalım kahrımı çeker

Uşak gitti sürüyünen
 Asker kalkar boruyunan
 Hangi eve vardırısam
 Bir gelin var karıyınan

Yaslı deli gönlüm yaslı
 Acep nedir bunun aslı
 Kardeşler kana belenmiş
 Kara don gülgülü fesli

Soğanlı'da bir harp oldu
 Neçe canlar telef oldu
 Sarıkamış alınışın
 Sağ olanlar mektup saldı

Yağan karların altında
 Kara çadır varmıydı

Top gürleyip gelirkene
Acep derdin varmıydı

Çadırlar dağa kuruldu
Hücum borusu vuruldu
Bir Sarıkamış uğruna
Nice fidanlar kırıldı

Çantasın alan savişsin
Hasret olan kavuşsun
Burada oğlumu eğleme
Sefer uğrunda dövüşsün

Çantayı sırtıma vurdum
Şubenin önüne yardım
Dört oğlum asker diyince
Orada aferin aldım

Sivas'a bir ölü it gelmiş
Adam diye dalanıyor
Hiç onludan asker m'olur
Anam diye dolanıyor.

Kalktı ekin kaldı firez
Cahiller almadı maraz
Yenile de on başlı gitti
Yüzü gül gül dudak kirez.

Dışarıya ay doğdu da
Birikin bizim gapıye
Yıkılası Soğanlı'da
Uşak uğramış dipiye

Ordudan, Sarıgamiş'dan

Bir habar verin Memiş'den

Yaralılar yola düşmüş

Mevla'm esirgesin gışdan (<http://www.avsarobasi.com>) (3 Mart 2012).

Türk Tarihinde 93 Harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Erzurum-Kars bölgesinden birçok aile devlet tarafından Orta Anadolu'nun çeşitli yerlerine iskân edilmiştir. Kayseri'nin Pınarbaşı ve Sarız bölgesinde Âşıklığın çok yaygın olduğu Erzurum ve Kars'tan gelen muhacirler köyler kurmuştur. Bölgede 93 Muhaciri olarak adlandırılan halk geldikleri yerin kültürünü Kayseri'de de devam ettirmişlerdir. Eserlerini incelediğimiz Âşık İsmail Karslıoğlu'nun dedeleri de bu göçlerle Erzurum'dan Sarız'ın Kurudere köyüne yerleşmişlerdir. Muhacir köylerinde birçok halk şair yetiştirmekte ve âşıklık geleneğini köy odalarında, düğünlerinde, köy şenliklerinde devam ettirmektedirler.

Kayseri şehir merkezinde bulunan âşıklar kahvehanesi de Kayseri âşıklık geleneğinde önemli yeri ve katkısı olan bir yerdir. Kayseri'nin ilçelerinden ve çevre illerden gelen âşıklar burada sanatlarını icra eder, şiirlerini okur, türkülerini söyler ve aralarında atışmalar yaparlar.

Âşık Meydanî Kültür ve Sanat vakfında âşıklık geleneği canlı bir şekilde sürdürülmektedir. Âşık Meydanî tarafından yürütülen faaliyet Kayseri'de âşıklık geleneğinin gelişmesini ve devam etmesini sağlamıştır. Kayseri'de yaşayan ozanların bir araya gelmesini sağlayan ve buradaki genç ozanların çoğunun ustası olan Meydanî, 1981 yılında Kayseri'de "Âşıklar Çay Ocağı"nı açmış, Kayseri Kültür Müdürlüğü'nün yardımları ile 1983 yılında "T.C.Kültür Bakanlığı Halk Âşıkları Toplantı ve Gösteri Yeri"nin faaliyete geçirilmesini sağlamıştır. "Kayseri Geleneksel Âşıklar Bayramı"nı ve "Geleneksel Ramazan Geceleri Âşıklar Şöleni"ni organize etmektedir. Âşık Kul Mustafa'yla Âşık Meydanî'nin atışması Bayram Durbilmez tarafından derlenmiştir:

Kul Mustafa:

Yamacına yayla kurup yaylanan
Dağların karında Veysel'i gördüm
Tapduk dergâhında, Yunus aşkında
Arının sırrında Veysel'i gördüm

Meydanî:

Büyüklüğün bunun anlatmak zordur
Âşıkların pîrinde Veysel'i gördüm
Arı gibi çalışkan çiçek toplamış
Bülbülün zarında Veysel'i gördüm

Kul Mustafa:

Kim sevmez ki okuyanı, yazanı
İlim irfan ile gurbet gezeni
Günümüzde Cumhuriyet ozanı
Bugünde, yarında Veysel'i gördüm

Meydanî:

Âdemin içinden âleme bakmış
Ol gemiyi delmiş, duvarı yıkmış
Ağacın özünden meyveye çıkmış
Musa'nın Turunda Veysel'i gördüm

Kul Mustafa:

Kul Mustafa toprak, havaya, suya
Âşık olmuş tabiata, doğaya
Kerem Aslısına Mecnun Leylâ'ya
Aşkın eserinde Veysel'i gördüm

Meydanî:

Meydanî'yem der ki dillerden dile
Uçtu gönül kuşu güllerden güle

Bu nasıl bir kader, bu nasıl çile

Mansur'un darında Veysel'i gördüm (Durbilmez, Öz. Arş.).

Âşık Meydanî'nin çıkardığı kitap Fransızcaya çevrilmiştir. Hatta AB fonundan destek alan âşık ilgili basında şu haber çıkmıştır: *"Halk aşığına AB desteği, Kayseri Âşık Meydanî Kültür ve Sanat Vakfı'nın, Fransa'dan Anatolie Culture Center ve İspanya'dan Malaga Konservatuvarı ortaklığında yürüttüğü, 'Avrupa ile Türkiye arasında Kültür Köprüleri Projesi' kapsamında, Âşık Meydanî'nin 'Gönül, dil ve tel'in aşkı' adlı şiir kitabı Fransızcaya çevrildi. Halk ozanı Âşık Meydanî, proje kapsamında geçen hafta öğrencileri olan, Yiğit Kandemir Alkan, Tuncay Köksal, Ali Özyürek, Aydemir Duran, Mesut Yerlikaya, Abbas Kırlangıç ve Tamer Eroğlu ile birlikte Paris'te bir dizi konser verdiklerini anlattı. Konsere, Fransa'da yaşayan Türklerin yanı sıra, halk bilimiyle uğraşan araştırmacıların da ilgi gösterdiğini belirten Meydanî, şöyle dedi: 'Proje kapsamında Paris'te verdiğimiz konser büyük ilgi gördü. Konser öncesi benim Fransızcaya çevrilen şiir kitaplarım izleyicilere dağıtıldı. Konsere Paris'te yaşayan Türklerin yanı sıra Fransız müzikseverler de katıldı. Fransa dışında İspanya ve Hollanda'da da önümüzdeki aylarda konserlerimiz olacak. Oradan gelecek müzik ve halk dansları toplulukları da Kayseri'de gösteri yapacak. Avrupa ülkeleri ile Türkiye arasında türkülerimizle, âşıklık geleneğimizle bir köprü kurmak istiyoruz. Avrupa'da yaşayan gurbetçilerimiz bize büyük ilgi gösteriyor.' Proje yöneticisi Muzaffer Eroğlu, geleneklerimize sahip çıkmak amacıyla hazırladıkları projenin âşıklık geleneğine dikkat çekmeyi ve âşıklık geleneğini yaşatmayı hedeflediğini söyledi. Eroğlu: 'Âşıklık geleneğinin Unesco Somut Olmayan Dünya Mirası listesinde yer alması, bizim çıkış noktamız oldu. Bu doğrultuda hazırladığımız proje ile Avrupa ülkeleri ve Türkiye arasında var olan dostluğun daha da artacağını umut ediyoruz. Konserlerimiz karşılıklı olarak sürecek" diye konuştu. Projenin Kayseri ayağında, 18-20 Şubat 2012 tarihlerinde, Malaga Konservatuvarından gelecek 'Malaka Turka' isimli müzik grubu ve Paris'ten gelecek Paris Halk Dansları Topluluğu, Kayseri Şehir Tiyatrosu'nda gösteri sunacak..." (http://haber.gazetevatan.com) (10 Mart 2012).*

Kayseri’de âşıklık geleneğini yaşadığı bir başka yer ise Anadolu Şairler, Yazarlar, Ozanlar Birliği Derneği’dir. Derneğin mevcut başkanı Hakkı Denizli’dir. Kayseri ve diğer illerdeki şenlik ve festivale katılan derneğin âşıkları hala sözlü edebiyatımıza katkısı devam etmektedir. Ayrıca her sene Sarız ilçesinin Kısırak kasabasında yapılan “Kırkısarak Şenliği”ne alevi ozanlar katılmaktadır. Kayseri âşıklık geleneğiyle alakalı Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının çalışmaları vardır. Kayseri’de yaşayan bazı âşıklar tez konusu olmuş, şairlerle ilgili Emir Kalkan’ın ve Abdullah Satoğlu’nun ciddi çalışmaları olmuştur. Erciyes Üniversitesi Türk Halk Bilimi öğretim görevlisi Bayram Durbilmez’in “*Kayseri’de Âşıklık Geleneğinin Tarihi Gelişimi*” ile alakalı araştırma projesi vardır.

1.2. Geçmişten Günümüze Kayseri İlinde Yetişen, Âşık Tarzı Türk Şiirinin Bazı Temsilcileri

Orta Asya’dan kopup gelen Türk edebiyatının gelişmesiyle beraber, Kayseri’de yetişen edip ve şairler de, kendi çapında çeşitli eserler yermiştir. Milli edebiyatımızın İslamiyet’ten önce Oğuz lehçesiyle, daha sonraları da Arap- İran edebiyatının etkisi altında genişleyip geliştiği XI. - XII. ve XIII. yüzyıllarda, Kayseri’de hangi şairlerin yaşadığı ve ne gibi eserler verdiği bilinmemektedir (Satoğlu,2002:245).

16. yüzyılda, mimari şaheserlerinin yanında, Mimar Koca Sinan’ın duygularındaki incelik, edebiyatçılarımızın üzerinde önemle duracağı bir özellik taşımaktadır. XVIII. yüzyıllarda ise; Belig, Hüsni, Lebip ve Mehmet Raşit Efendi divan tarzında, Cingözoğlu Seyid ve Sailoğlu gibi şairler de halk tarzı ve yiğitlik üzerinde başarılı şiirler vermişlerdir. XIX. yüzyıl, bütün Anadolu gibi Kayseri şairleri için de en verimli devre olmuştur. Bu asırda yetişen ünlü halk şairimiz Seyranî ile birlikte Didari, Dadaloğlu, Revaî, Himmeti, Gülşanî Âşık Kâşif ve Âşık Hasan, çevrenin temiz ve duru Türkçesiyle koşma ve deyişler vücuda getirmişlerdir (Satoğlu,2002:245).

KOŞMA

Mahkeme meclisi icad olduğu
 Çeşme-i rüşvetin akmaklığından.
 Kaza belâ ile âlem dolduğu
 Kazların kadıya uçmaklığından.

Kadı 'nın rüşvetle hüccet yazmazı
 Sonra dönüp yine hükmün bozmazı
 Yıkılan binanın birden tozması
 Asıl sermayenin topraklığından.

Asıl sermâye-i niyâbeûeri
 Emvâl-i eytamdır ticâretleri
 Davet-i rüşvete icâbetleri
 Sıdk ile gönlünün alçaklığından.

Bülbülün aşkadır dalda öttüğü
 Çobanın sütedir koyun güttüğü
 Toprağın Habil 'i kabul ettiği
 Şüphesiz yüzünün yanşaklığından.

Dünyadan ahrete gidip gelmemek
 Olmasa iktiza eder ölmemek
 Balık baştan kokar bunu bilmemek.
 Seyranî gafilin ahmaklığından (Satoğlu,1970:63).

1.2.1. Abdullah Karagöz (Karagöz)

Kayseri'nin Yahyalı ilçesi İlyaslı köyünde 1943 yılında doğdu. İlkokul mezunu olup evli ve yedi çocuk babasıdır. Geçimini âşıklık geleneğini devam ettirerek sağlamaktadır. Saz çalabilen Karagöz, kendi deyişlerinin yanı sıra ustamalı da söylemektedir. Yayımlanmış bir adet plağı bulunmaktadır (Yıldız vd ,2007:357):

Durnam gider katar katar
Garip olan nerde yatar
Gurbet elde ömrü biter
Sor garibin sen derdini

Durnam yine dertli öttü
Bizim elin gülü bitti
Gerip gurbet ele gitti
Sor garibin sen derdini

Durnam yükseklerden uçtu
Aşılmaz dağlar aştı
Karagöz gurbete düştü
Sor garibin sen derdini

Şu bizim yaylaya konar obalar
Güzelleri gözlerini sürmeler
Bir dahi seversem olsun tevbeler
Sebatsız güzeli sevmeyim gayrı

Güzeller çıkmış taşın başına
Taramış zülfünü dökmüş kaşına
Karışılmaz bu Mevlâ'nın işine
Sebatsız güzeli sevemem gayrı

Kır at yorulur da gönül yorulmaz
 Bu kara sevdaya çare bulunmaz
 Sebat olmayınca murat alınmaz
 Sebatsız güzeli sevemem gayrı

Karagöz der ki görem yüzünü
 Bağrım yuka çekemedim nazını
 Gel yeni dostuna söyle sözünü
 Sebatsız güzeli sevmeyim gayrı (YHOA, 1992: 183,184).

1.2.2. Abdullah Kul (Kurt Musa Oğlu)

Abdullah Kul, 'Kurt Musa Oğlu' mahlasını kullanmıştır. Kayseri'nin Sarız ilçesinin Yeşilkent (Yalak) kasabasıındandır (Çapraz, 2005:52). Bu âşık için bk. Işık 1963, 104, 111; Özdemir 1998, 17-18. 53

1.2.3. Abdullah Satoğlu (İsmetî)

Şair, yazar, gazeteci ve Halk Bilimi araştırmacısı Abdullah Satoğlu 1943 yılında Kayseri'de doğdu. Mehmet Ali Efendi hocanın oğludur. İstanbul Yüksek Gazetecilik Okulundan mezun oldu. Lise çağlarından beri sanat-edebiyat dünyasının içinde bulunan ve 1956'dan itibaren 15 yıl süreyle Kayseri'de günlük "Hâkimiyet" gazetesini ve Ankara'da sanat dergisi "Filiz'i" çıkaran Satoğlu araştırma ve makalelerini çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlamaktadır. Halk tarzı şiirlerinde "İsmetî" mahlasını, bazı düz yazılarında da (Bülent Müşker) imzasını kullanmıştır. İlk eşinin vefatı üzerine Ankara'da ikinci evliliğini yapan Satoğlu 1933 yılında Kâbe'yi ziyaretle Hacı olmuştur. Satoğlu şiirlerini Bir demet lale ve araştırmalarını Kayseri Pastırmacılığı, Âşık Hasan, Kayseri-Erciyes ve Çevresi üzerine yazılmış şiirler, Türk Şiirinde Lale, Başlangıçtan Bugüne Kayseri Şairleri, Mevlana'nın Hocası Seyyid Burhaneddin ve Molulu Revai adlı kitaplarında yayınlamıştır (Kalkan, 1988:187)

BİLMEDİLER

Ayaklara turap oldum
Gezdiler de bilmediler
Eşildikçe harap oldum
Kazdılar da bilmediler.

Toprak oldum suladılar
Çamur etti buladılar
İncelekten elediler
Süzdüler de bilmediler.

Yolum Hakk'a varmak oldu
Divanına durmak oldu
Gözyaşlarım ırmak oldu
Yüzdüler de bilmediler.

Gönül hanem göçük oldu
Canım karaböcük oldu
Küçüldükçe küçük oldu
Ezdiler de bilmediler

Aşkın ile dağlatanı
Gece gündüz ağlatanı
Beni böyle söyleteni
Sezdiler de bilmediler

İsmeti'nin hali nedir?
Nere gitmiş yolu nedir?
Neler demiş dili nedir?
Kızdılar da bilmediler (Kalkan,1988:188).

1.2.4. Abdurrahman (Aslanoğlu)

Avşar aşiretindendir. Adı Abdurrahman'dır. Avşarların Bozok'a sürüldüğü 1849 yılında hayattaydı. Bu acıya dair bir destan yazdı. Yetmiş yıl yaşadı. Şiirlerinde Aslanoğlu ve Âşık Abdurrahman mahlaslarını kullandı. Günümüze on bir şiiriyle bir destana ulaştı. (Yıldız vd,2007: 307).

1.2.5. Abdülkadir Temizyürek

Kayseri'nin Bünyan ilçesinin Dağardı köyünde 1939 yılında doğdu. Ortaokul mezunu olup evli ve dört çocuk babasıdır. İnşaat işleri yaparak hayatını sürdürmüştür. Samsunlu bir saz ustasından ders almıştır. O da Davut Özdemir ve Halit Temizyürek'i yetiştirmiştir. Temizyürek'in bir plak çalışması vardır. (Özhan vd, 1992: 310,311)

1.2.6. Abdünnafi

Kayseri'nin Develi ilçesinde doğdu. Mahalle mektebi ve medresede okudu. 1894'te icazet aldı. Köy imamı oldu. 1897'de Hicaz'a gitti. Dört defa evlendi. Borlu Şeyh Kuddusî'nin halifelerinden birine intisap etti (Yaz.Krl, TDEA,2007: 304).

1.2.7. Abdüssamet Naci Özsan

1887 yılında Kayseri'de doğdu. Tennuri nesline dayanan Abdussamet Ağa evladından Müderris Mustafa hocanın oğludur. Kayseri'de İdadi tahsili yaptıktan sonra, babasının müderris bulunduğu İmam sultan medresesinde Arapça, Ahmet Remzi (Akyürek) Dede'den Farsça okudu. Bir ara maniratura ticaretinden sonra, 1909 yılında Konya'da açılan Hukuk mektebine girdi, buradan İstanbul Hukuk mektebine nakleden Naci Özsan 1912 yılında mezun olduktan sonra Hukuk müşaviri olarak Ordu'da görev aldı. Değişik kolordularda çalıştı. Çanakkale ve Sina'da bulundu, İngilizlere esir düştü. Mütarekeden sonra İstanbul'a geldi ve Üsküdar hukuk hâkimliğinden başlamak üzere çeşitli şehirlerde hâkimlik yaptı. 1925 yılında memuriyetten ayrılarak serbest avukatlığa başladı. Uzun süre Kayseri halk evi başkanlığını da yapan Naci Özsan 1965 yılında emekli oldu. 1983 yılında vefat etti. Şiirlerinin bir kısmı ölümünden sonra eşi tarafından bir kitap halinde bastırıldı (Kalkan,1988: 84).

1.2.8. Âbid

Vaktinin çoğunu gezmekle ve gittiği memleketlerin halk şairleriyle atışmalar yapmakla geçirmiştir. En çok koşma ve semaîleri ile tanınmış bir halk şairidir. I. Dünya Savaşı'ndan önce ölmüştür (Çapraz, 2005:53).

1.2.9. Adnan Türközü (Âşık Harbî)

Adı Adnan Türközü'dür. Kayseri'nin Bünyan ilçesinde 1925 yılında doğdu. Emekli Memurlardan Mehmet Türközü'nün oğludur (Satoğlu,1970:150). Saz şiirine ve saza karşı tutkusu çocuk yaşta başladı. İlkokuldan sonra bağlama öğrendi. Yazdığı güftelerin çoğunu türkü haline getirmiş ve İstanbul radyosunda tanıtımıştır. Bozlak ve kırık hava söylemekte oldukça ustadır. Sözü ve bestesi kendine ait 15 plak yaptı. 1974 yılında İstanbul radyosundan emekli olan Âşık Harbî İstanbul konservatuarında öğretim görevlisi olarak görev yaptı (Kalkan,1988: 144) Bu şair için ayrıca bk. Yedekçioğlu, K., TDEA,2007: 378, Çapraz,2005:101, Akbaş 1994, 44

DEĞİL

Ne var şunda darılacak
Aşkım yalan fal değildir.
Benim gönlüm kırılacak
Bir incecik dal değildir.

Su değildir içemezsin
Köprü sanıp geçemezsin
Metre metre biçemezsin
Bedestende şal değildir.

Avuçlasan tutamazsın
Asla hiçe katamazsın

Kilo kilo satamazsın
Satılacak mal değildir.

Pay edilmez ele kalan
İflah olmaz aşkı çalan
Misafire ikram olan
Pazardaki bal değildir.

Sırma saçın destelensin
Bana şarkı bestelensin
Gelemezse postalansın
Çekilecek hal değildir.

Yenilecek bir aş sanma
Giyilecek kumaş sanma
Âşık Harbî'yi taş sanma
O kadar da lâl değildir (Kalkan, 1988:145).

AĞLARIM

Dert doludur yanık sazın telinde
Bağrımız kül oldu gurbet elinde
Şu hasretlik namen yârin elinde
Yar uykuda ben uyanık ağlarım.

Sıla sıla diye yanıyor içim
Yar olmazsa şu dünyada ben hiçim
Bu mahzun gönlümü şad etmek için
Yar uykuda ben uyanık ağlarım,

Sen misin Türközü'm bu ilde garip?
Hangi yaramızı sarsın bir tabip
Feryadıma sen yet bari ey habip
Yar uykuda ben uyanık ağlarım (Kalkan, 1988:145).

1.2.10. Ahmed

Kayseri’de doğdu. Hacı Baba diye tanındı. Cemal Sadık Ağa’nın oğludur. Okuryazar değildir. Gençliğinde İstanbul’a gitti. Hemşerisi olan bir sıvacı yanında çıraklık yaptı. Eliyle taş kırıp zincirleri koparacak bir güce sahipti. İstanbul’un külhanbeyleri arasında Sarıgüzelli Deli Ahmed şöhretiyle anıldı. Üç defa tımarhaneye girip çıkacak kadar ruhî buhranlar geçirdi. Bu döneme ait basılmış bir destanı vardır. Nakşibendî tarikatına girdi. Kırk yaşında Hicaz’a gitti. Hece vezniyle yazdığı ve elli bentten oluşan bir divanını Mekke’de bastırttı (Cunbur, M., ,2007: 307). Bu şair ayrıca bk. Satoğlu,1970:84.

1.2.11. Ahmet Çalışkan

Kayseri’nin Tomarza ilçesinin Persek köyünde 1925 yılında doğdu. Okur-yazar olup, evli ve altı çocuk babasıdır. Kendi deyişlerini söylemiştir. Şiirleri gazetelerde yayınlanmıştır (Özhan vd, 1992: 49).

Han ve köprüyü koca hisarı
Edirne’de büyük camidir eseri
Uçarken elinde gitti keseri
Mezarı nerdeyse bulmak isterim

Yerde yuvarlattı bir kesik başı
Unutma boynuna farz olan beşi
Gökte mi bağlıdır muallah taşı
Allah'ın takdiri bilmek isterim

Ezanı ilk defa okuyan Bilal
Yıldızın üstüne yakışmış hilâl
Haramı yiyip de dersiniz helâl
İslâm defterinden silmek isterim

Çok su içtim Erciyes'in suyundan
 Tomarza ilçesinin Persek köyünden
 Bu şairlik Seyranî'nin soyundan
 Aslıma bağlı kalmak isterim (Özhan vd, 1992: 49).

1.2.12. Ahmet Kıvıncı

Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Yalak(Yeşilkent) kasabasında 1945 yılında doğdu. İlkokulu bitirdi. Çeşitli işlerde çalıştı. Küçük yaştan beri yazdığı şiirlerinin bir kısmını uzun aralıklarla çeşitli gazetelerde yayınladı. Resmi bir kuruluştan emekli olmuştur (Kalkan,1988:227).

GEL

Sevgilim erce kalk yolun çok ırak
 Bilmediğin ilde eyleme durak
 Binersen dolmuşa kadere bırak
 Atına üzengi vura vura gel.

Dünyaya geleli hep ağladık biz
 Çabuk geçti bahar yine geldi güz
 Zamantı ırmağı tutmuş ise buz
 Aşkın ateşiyle kırı kırı gel

Tükensin şu çile bitsin bu acı
 Dostun dosta kavuşmaktır amacı
 Hep kar ise Torosların yamacı
 Aşkın kuvvetiyle yara yara gel

Garip turna gibi kalma dökekte
 Yeşil ördek gibi ötme gölekte
 Sarız'ı geçişin koca Yalak'ta
 Bir kadersiz derler sora sora gel

Düşmanım dosttan çok derdimi sorma
 İnsan düşer kalkar biçare görme
 Kapımı vurmadan içeri girme
 Ahmed'im de haber vere vere gel (Kalkan,1988:228).

1.2.13. Ahmet Sukut (Âşık Zavallı)

Kayseri'nin Felâhiye ilçesi Küçük Toraman köyünde 1927 yılında doğdu. Gördüğü bir rüyayla âşıklığa başlamıştır. “Zavallı” mahlası da rüyasında gördüğü pîr tarafından verilmiştir. Saz çalabilen âşığın çırakları Âşık Latif, Somuncu Âşık Asım, Âşık Enbiyaoğlu (Seyrani Sukut)dur. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanmıştır (Özhan vd, 1992: 280,281).

Erciyes dağına kıymet mi yeter
 Mevlam sana kıymet versin Erciyes
 Türkiye’de nice cesur dağlar var
 Herhal içlerinde birsin Erciyes

Tarihlere geçsin yazdığım yazı
 Bizden sonra kimler görecektir sizi
 Yanında Kayseri hem Battalgazi
 Bunlar da gönlünü görsün Erciyes

Erciyes senin de var mıdır yarin
 İntizara uğradın kalkmıyor karın
 İçinde hazine var gizlidir sırrın
 Belki bir gün çıkar ersin Erciyes

Tekirden’de akan sular durulur
 Koyun kuzu çoktur oba kurulur
 Kayseri’ye temiz suyu verilir
 Kayseri’ye niğmet nursun Erciyes

Sağında solunda kurulu oba
 Yaz bahar ayında olur mu soba
 Develi'de yatan Seyranî Baba
 Gizli gizli seni gürsün Erciyes

Her yerden görünür Erciyes dağı
 Açılmış gülleri görülmüş bağı
 Sana destek olur bil Ali dağı
 O'da koltuğuna girsin Erciyes

Zavallı'm bitirdi burada sözü
 Beni kimse sevmez sen sevdin bizi
 Sen bir ulu dağsın tanıttım sizi
 Seni sevenlere varsın Erciyes

Boşla gel benim peşimi
 Şu yakamı tutan dünya
 Dostluğuna güvenilmez
 Belki bir ok atan dünya

Eski padişahlar hani
 Neden derler sana fani
 Bir kimse bozamaz seni
 Kız olarak yatan dünya (Özhan vd, 1992: 280,281).

1.2.14. Ali Akar Kırbiyık

1927'deki kıtlık için söylediği bir manzume ile üç adet koşma tarzında yazılmış şiiri bulunmaktadır. Kaynaklarda 'Ali Kırbiyık' olarak (Çapraz, 2005:53). Bu âşık için bk. Satoğlu 2002, 262; Kalkan 1991, 111.

1.2.15. Ali Baş (Ozan Sezini)

Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinin Kaynar nahiyesine bağlı Panlı köyünde 1960'da doğdu. İlkokul mezunu olan âşık, geçimini işçilikle temin etmektedir. Mahlasını ustası Ali Çatak vermiştir. Diğer bir ustası da Mustafa Önder'dir. Şiirleri mahallî gazetelerde yayınlanan Sezini, çeşitli festival ve şenliklere katılmaktadır (Özhan vd, 1992: 44,45).

Gökler güröldeyip şimşek çakarken
Yerler buharlaşıp toprak kokarken
Yağmurlu havada camdan bakarken
Seni düşünürüm yaşarır gözüm

Her gün akşam olup güneş batarken
Gönül çöllerinde susuz yatarken
Çekingen uzanan eli tutarken
Seni düşünürüm yaşarır gözüm

Gece sessizliğe dalar giderim
Nerde nasıl diye merak ederim
Hatırlarsam seni artar kederim
Seni düşünürüm yaşarır gözüm

Tesellim sadece selam ve yazı
Sezinî suskundur çalmıyor sazı
Beni benden aldın sen Çerkez kızı
Seni düşünürüm yaşarır gözüm

Sabah ezanıyla sökerken şafak
Vaktinde namazı kılmak ne güzel
Camiden çıkınca rızık aramak
Yaradan'dan nasip almak ne güzel

Beş vakit namazın biri de öğle
Geçirme zamanı ibadet eyle
Her işin başında besmele söyle
Daima Mevla'yı anmak ne güzel

İkindi namazı kazaya gelmez
Hak için kılanlar hiç darda kalmaz
Mükâfat gizli kul gözü görmez
İçip de zemzemi kanmak ne güzel

Akşam namazında şükür demeli
Alın teri silip helal yemeli
Zikirde şükürde bağla temeli
Düşüp aşk-ı nâra yanmak ne güzel

Yatsı namazıdır beşinci namaz
Allah'a muti ol gezme beynamaz
Sezinî kendini toparla biraz
Aşkın ummanıma dalmak ne güzel (Özhan vd, 1992: 44,45).

1.2.16. Ali Bey

Ağcakoyunlu aşiretinin beylerindendir. XVII. yüzyılda yaşamıştır. Ali Bey'in Karaca Oğlan soyundan geldiği belirtilmektedir. Ali Bey'e ait bilinen bir adet türkölü hikâye bulunmaktadır. Türkölü hikâyenin vaka kısmında, Ağcakoyunlu aşireti ağalarından Dindahar Oğlu'nun kızını görmesi, onu beğendiğini mayaya (dişi deveye) teşbih etmek suretiyle ifade etmesi anlatılmaktadır (Çapraz, 2005:53).

1.2.17. Ali Celâleddin

Ali Celâleddin, Develi'nin İbrahimağa mahallesinden ve Emiroğullarından Hacı İbrahim Ağanın oğludur. Babasının ticaret için katırlarla sık sık Mısır'a gidip gelmesinden dolayı muhitinde Mısırlızâde

şöhretiyle tanınmıştır. Ali Celâleddin Rakka, Hadim (Konya), Erbaa, Kevar (Van) Balâ (Ankara), Leş (İşkodra), Zarıma ve Tabriye (Beyrut) de kadılık yapmıştır. Bu arada muhtelif vesilelerle Develi'ye geldikten sonra Şer'iye başkâtipliğinde bulunmuştur. Nakşî tarikatına mensup olan ve 1911 yılında Develi'de vefat eden Ali Celâleddin Efendi'nin "ayaklı kütüphane" denecek kadar üstün bir zekâ ve hafızaya sahip olduğu belirtilmektedir (Satoğlu,1970: 73).

KOŞMA

Güzeller şahına mecbur olalı
Bana tevfik vermez bahtı siyahım.
Âlemi vuslattan mehcur olalı
Zerrece fehmetmez dilde penahım.

Cürmüm beyan eyle sonra tekdir et
Başın için olsun böyle tedbir et
Merhametnâmesin çabuk tahrir et
Membai keremsin gel alma âhım.

Gedalara olur şahlardan ihsan
Bu sırra kanidir elbet arifan
Serim kestim dedim yahu el aman
Mürüvvet bahşeyle ahınuğâhım.

Esbabı cürmümden haberdar eyle
Bu abdi kadimin itibar eyle
Bîsebeb zulmünü iftikâr eyle
Söyle Celâleddin bilem günahım. (Satoğlu,1970: 73,74)

1.2.18. Ali Demirpençe (Mazlum Berrakî)

Mazlum Berrakî mahlasıyla şiirler söyleyen Ali Demirpençe 1947 yılında Felâhiye ilçesinin Acırlı köyünde doğdu. Kalabalık ve yoksul bir ailenin çocuğu olan Berraki ailesinin geçimine katkıda bulunabilmek için çocuk yaşta çalışmaya başladı. Ortaokul mezunu olan Berrakî Kayseri Belediyesinde şoför olarak çalışmıştır (Kalkan,1988: 246).

BİRLİK İÇİN

Biz marifet kuşağıyız
Kemer olan bize gelsin
Hak yolunun kavşağıyız
Birlik olan bize gelsin.

Biz insanı hakir görmek
Şusun busun diye yermek
İkiliğe önem vermek
Birlik olan bize gelsin.

Ünümüz bir, şanımız bir
İrkımız bir, kanımız bir
Dinimiz, imanımız bir
Birlik olan bize gelsin.

İnan buna dinin gibi
Damarında kanın gibi
Sevki halkı canın gibi
Fesatçılar dize gelsin

İsteğimiz geçim dirlik
Kahrolsun o geçimsizlik
Berrakî der; gaye birlik
Birlik olan bize gelsin (Kalkan,1988: 246).

1.2.19. Ali Dünder

Bünyan ilçesine bağlı Akkışla köyünde 1924 yılında doğdu. Pazarören köy enstitüsünü ve Hasanoğlu Yüksek köy enstitülerinden mezun olan Ali Dünder okul sıralarında başladığı şiirlerinin bir kısmını beş arkadaşı ile birlikte çıkardıkları “Beş Pınar” adlı antolojide yayınladı. Edebiyatın çeşitli dallarıyla yakından ilgilenen Ali Dünder şiir, hikâye ve yazılarıyla pek çok dergi ve gazetede görüldü. Ali Dünder’in “İlk öpücük-1953” adlı öykü kitabı vardır. Yurdun değişik bölgelerinde sürdürdüğü öğretmenlik görevinden emekli olmuştur (Kalkan,1988: 142).

DERT YANIŞ

Pir indi bizim dağlara
Sır açıp çaya çağlara
Arka verip şu dağlara
Yaslandık eller, yaslandık

Akıp akıp çağlayalı
Ele gönül bağlayalı
Yar yoluna ağlayalı
Uslandık eller uslandık

Aka aka çayda, selde
Geze geze dilde elde
Yata yata gurbet elde
Paslandık eller paslandık

Şimşek olup çaka çaka
Boz bulanık aka aka
Yar yoluna baka baka
Sislendik eller sislendik (Kalkan,1988: 142).

1.2.20. Ali Gökarp (Bilgiç Dede)

Vaktiyle Pınarbaşı'na bağılı iken sonradan Tomarza ilçesine bağılanan Taf köyünde 1913'te doğan Bilgiç Dede'nin asıl ismi Ali Gökarp'tır. Pazarören Köy Eğıtmen kurslarını bitirdikten sonra uzun müddet köyünde eğıtmenlik yaptığı ve binlerce öğırenci yetiştirdiğı için çevrede Bilgiç Dede diye anılan Ali Gökarp, eski halk şairlerinin de tesiri altında kalarak birçok şiirler yazmıştır. Bütün deyişlerini irticalen söylemiştir. 07.10.1981 tarihinde köyünde vefat etti (Satoğlu,1970: 130). Bu şair için ayrıca bk. Kalkan,1988:110.

SÜRMELİ

Ak bilekler boğum boğum kınalı
Ala gözler keklik gibi sürmeli
Seni sevip nasıl geri durmalı
Geri durman yağıdırğama el gibi

Bakarkene Seyfi gibi bakışlı
Yürürkene keklik gibi sekişli
Çorap örer çeşit çeşit nakışlı
Gördüğümde del'oluyam lal gibi.

Birken olur gözününen güdersin
Bir bakarım düşman olur gidersin
Sağına soluna cilve edersin.
Sallanırsın bir fidanca dal gibi.

Ne bulursan örgüne mi takarsın
Ne sallanıp şu canımı yakarsın
Ne döküyon burcu burcu kokarsın.
Bahçelerde yen'açılan gül gibi.

Birken olup hep giyinin kuşanın
 Birken şekerlenin birken ballanın.
 Birken menekşe olun birken güllenin.
 Turnadan alınan şo tel gibi.

Ali'm yine nasıl eyledi methin.
 Güzeller içinde bir bu mu hatun.
 Alınmaz ki alsam canını satın.
 Oğuldan alınan taze bal gibi (Kalkan,1988:110).

1.2.21.Ali Kırbyık

Kayseri'ye bağlı Tomarza ilçesinin Bostanlık köyünde 1874 yılında doğmuştur. Medrese tahsili gören Kırbyık hazır cevap, bilgili, zeki ve aydın yönleriyle tanınan birisiydi. Bütün çevre halkınca sevilip, sayılırdı. Kendisinin gaiple uğraştığı, cinlere, perilere hükmettiği anlatılmaktadır. Saz çalmayan Kırbyık'ın kuvvetli bir irticali olduğu söylenmektedir. Şiirleri bir kaynaktan toplanamamıştır. Değişlerinde dar çevre sorunları, doğal olaylar ve tanrıya sitem hâkimdir. Değişlerinde Kırbyık mahlasını kullanmış, soyadı kanunu çıkınca da bu mahlasını soyadı olarak almıştır. Üç kez evlenen aşığın 13 çocuğu vardır. Kırbyık 7 Ekim 1936'da köyünde vefat etmiştir (Kalkan,1988: 75)

TURNALAR

Turnam bugün nerden uçtun
 Serime bir ateş saçtın
 Dert üstüne dertler açtın
 Ok mu değdi belinize.

Turnalar bilir halimden
 Bülbülüm uçtu dalımdan
 Ayrıldım gonca gülümden
 Ses katar mı dilinize.

Havalanın yüksek uçun
Gündüz konun gece uçun
Gübliaz'ı erken geçin
Şahin çıkar yolunuza.

Şu görünen dağlar yüce
Şıhlı'ya uğraman gece
Bostanlık 'ta Ali Hoca
Düzen versin telinize (Kalkan,1988: 75)

1.2.22. Ali Şahin (Derdiderya)

“Derdiderya” mahlasıyla şiirler söyleyen Ali Şahin 1920 yılında Sarız ilçesinin Büyükkörtülü köyünde doğdu. İlkokul mezunudur. Deyişlerini Derdiderya diyor ki-1962 ve Âşık Derdiderya-1967 adlı kitaplarında yayınlamıştır. Şahin işçi emeklisidir (Kalkan,1988: 176).

NE ÇARE

Ben de bu dünyaya geldim ağladım
Aşkımın kazanı coştı ne çare
Bir yar için ciğerlerim dağladım
Dalgalandı deryam taşı ne çare.

Şu zalim dünyadan çok yâre aldım
Azdı yarelerim Eyyübe döndüm
Bir canan uğruna canımdan bezdim
Ömrüm böyle gelip geçti ne çare.

Âşık Derdiderya dertlerin dolu
Ele yağmur yağdı bize de dolu
Her nadan seçemez gerçeğin yolu
Yol aşkına ciğer pişti ne çare (Kalkan,1988: 176).

1.2.23. Ârif (Himmet)

Asıl adı Ârif olan Himmetî 1811 yılında Kayserinin İsağa mahallesinde doğmuş ve 1891 yılında yine Kayseri'de vefat etmiştir. Çok genç yaşlarında iken şiir yazıp saz çalmaya başlayan Himmeti bir müddet medresede okumuştur. O, elinde sazı ile diyar diyar dolaşmıştır. Bir ara (Hicaz) a da gitmesi dolayısıyla kendisine Hacı Himmetî de denilmiştir. Vahdeti adında bir halk şairinin kızıyla evlenmiştir. 12 telli saz çalmıştır. Bir dedikodu yüzünden Kayseri'yi terk eden ve kaybolan Himmeti'yi kardeşleri il il aradıktan sonra Aydın'da bulup memleketine getirmişlerdir (Satoğlu,1970:66). Bu şair için ayrıca bk Kalkan,1988:50-51;TDEA 4, 239.

KOŞMA

Ben kendimi bir canana bendettim
Haşre kadar ismim sormamasına.
Yemin ettim kasem ettim andıçtim
Namert çeşmesinden kanmamasına

Bazı sorarlarsa muhabbetteyiz
Terk-i diyar etmez dil murattayız
Nahnü kassemnadan konturatlıyız
Başımıza devlet kuşu konmamasına.

Himmeti der daim zikret Mevlâyı
Farket yazısından noktayı
Tâ ezelden vermiş idik imzayı
Ahd-ı misakından dönmemesine (Satoğlu,1970:66).

BOZLAK

Halime rahmetmez sadakatsız yâr
Bir gün hal-i perişana uğrarsın.

Hakkında arzuhal yazmışlar ağyar
Yanılırsın bir belâya uğrarsın.

Ziyan gelmez asilzadede kaçma
Yardımcın Allah'tır doğrudan şaşma
Her yüze gülene sırrım açma
Korkarım ki bir ziyana uğrarsın.

Himmetî der güzel sevmek sevaptır
Akil isen düşünerek cevap ver
Düşün evvel ahar yerin türaptır
Birgün olur mehrilcana uğrarsın (Satoğlu, 1970:67).

1.2.24. Arslan Paşa Oğlu

Türkmen Ramazan Oğullarının obasındandır. Arslan Paşa Oğlu, Amber Ağa'dan edinilen bilgilere göre, tahminen III. Selim (1789-1807) zamanında Çukurova'da yaşamış dere beylerdendir. Tarsuslu Kelin Oğlu'nun zulmüyle beyliğini kaybetmiştir. Aşiret kavgaları için söylediği türkölü hikâye bilinmektedir (Çapraz, 2005:55).

1.2.25. Âşık Ahmet

Âşık Ahmet, Sarız nahiyesindeki Afşarlardandır. Doğum tarihi bilinmeyen Âşık Ahmet ile ilgili şu rivayet bulunmaktadır: I. Dünya Savaşı esnasında asker kaçağı olarak o mıntıkada [Sarız'da] kalmış, bir Kürt'ün yanında durmak istemiş. Lâkin o sırada Kürt'ün evinde güzel bir gelin varmış. Kocası ise geline yakışmayacak derecede çirkin ve beceriksizmiş. Gelinin ondan pek de memnun olmadığını hisseden Âşık Ahmet, geline türkölü hikâye söylemiştir (Çapraz, 2005:56) Bu şair için ayrıca bk. Ergun 1936, 296

1.2.26. Âşık Ali (Kul Şeyh Ali)

Amber Ağa'nın rivayetine göre Âşık Ali (Kul Şeyh Ali), 250 sene önce yaşamış Beğdili aşireti şairlerindendir. Yirmi parçaya yakın türkölü hikâyesi vardır (Çapraz, 2005:59). Ayrıca bk. Şahin, 1962.

1.2.27. Âşık Ali (Yeğen Ali)

XV. yüzyılda yaşamış Afşar âşıklarındandır. Dulkadiroğulları'nın tanınmış adamlarından Hasan Paşa'nın yeğeni olarak gösterilmektedir. Hasan Paşa'nın da Afşar olduğu halde Dulkadiroğulları cemaatinde bulunduğu belirtilmiştir. Âşık Ali (Yeğen Ali), Âşık Yunus'un arkadaşı olarak gösterilmiştir. Dulkadiroğulları, XIV. yüzyılda Kuzey Suriye'de yaşayan Türkmenlerin Bozok kolunu teşkil eden Bayat, Afşar ve Beğdili boylarının üçünden veya ikisinden (Bayat –Afşar) çıkan ailelerden biri olarak kabul edilmektedir (Çapraz, 2005:59).

1.2.28. Âşık Ali

Âşık Ali, Cerit aşiretinin en eski âşıklarındandır. 19'uncu yüzyılın sonlarına doğru doğmuştur. Âşık Ali'ye ait bir türkölü hikaye bilinmektedir (Çapraz, 2005:57).

1.2.29. Âşık Ali

Âşık Ali, Sarız nahiyesinin merkezi olan Köy Yeri'nde Kör Ömer Oğulları'ndandır. Âşık Ali'ye ait vaka kısmı bulunmayan altı adet türkölü hikâye bulunmaktadır. Türkölü hikâyelerinde “kadın, güzel, sevgili ve bunlarla ilgili diğer konuları” da işlemektedir (Çapraz, 2005:57, Kalkan,1988:28).

1.2.30. Âşık Ali

Pınarbaşı'nın Toklar nahiyesinin Melikviran köyünde Ali Cingöz Oğulları'ndan Türk Aliler'den Halil'in oğludur. H. 1318 (M. 1901-1902)'de doğmuştur. Ümmîdir. H. 1342 (M. 1925-1926)'de askerliğini yapmıştır. Karac'oğlan, Seyranî, Dadaloğlu, Cingözoğlu gibi âşıkların etkisiyle türkölü

söylemeye başlamıştır. Âşık Ali'nin dördü erkek, üçü kız olmak üzere yedi çocuğu olmuştur. Âşık Ali'nin Serenî'nin şiirlerini çok iyi bildiğini aktarılmaktadır. Âşık Ali, uzun boylu, zayıfça, esmer simalı, mavi gözlü, siyah saçlı, kumral ve uzunca bıyıklı, keskin nazarlık bir zattır (Çapraz, 2005:58).

1.2.31. Âşık Ali

19. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı sanılan Âşık Ali Sarızlı olup Afşar aşiretinden gezginci bir halk şairidir. Gezginci her âşık gibi onun deyişleri de herhangi bir kaynakta muhafaza edilmediğinden Maraş, Yozgat, Kayseri, Sivas, Sarız, Pınarbaşı gibi yerleri gezip dolaştığı bölge halkının belleklerine havale edilmiştir. Karacaoğlan yolunda bir halk şairi olan Âşık Ali'nin günümüze ancak birkaç şiiri ulaşmış, bazı şiirleri de bölgenin ünlü âşıklarına mal edilmiştir (Kalkan, 1988:28).

HÜMA KUŞU

Gökte uçan hüma kuşu
Ne bilsin dalın kıymatın
Kargayı kondurman güle
Ne bilsin alın kıymatın

Çift sürüp ekin ekmeyen
Meydana sofra dökmeyen
Arının kahrın çekmeyen
Ne bilsin balın kıymatın

Mecliste söz atanlar
Gerçeğe yalan katanlar
Sonra beyliğe yetenler
Ne bilsin ilin kıymatın

Âşık Ali'm bunu deyik
 Diyarı gurbete gedik
 Yeni akıl balık oluk
 Ne bilsin yârin kıymatın (Kalkan,1988:28).

ÜSTADNAME

Dinlen ağalar bir nasihat edeyim
 Kullar muhannete muhtaç olmasın
 Alana veririm ben bu öğüdü
 Amanın hatıra bir yer gelmesin.

Niderler de bu dünyayı niderler
 Doğruyu koyup da sarpa giderler
 Malı olmayanı ahmak ederler
 İsterse bildiğim âlem bilmesin.

Gökteki yıldızlar doğan ay ise
 Ararlar bulurlar aslın soy ise
 Sarı altın gök kuruşun var ise
 İster zerre kadar aklın olmasın.

Garip Âşık Ali'm bunu söyleyen
 İnip aşkın deryasını boylayan
 Komşusunun kov gıybetin eyleyen
 Boşa abdest alıp namaz kılmasın (Kalkan,1988:29).

DESTAN

Nere gidem gönül senin elinden
 Ellik ellik sürülmez ki süresin
 Gönül şişe değil ya da bir fincan
 Taşa çalıp kırılmaz ki kırasın.

Derman bulamadım dertli dizine
 Özüm dövüp bakamadım yüzüne
 Topraklar mı doldu ala gözüne?
 Açıp mezar görülmez ki göresin.

Her ne oldu ise şu bana oldu
 Gününü saydım da dört sene oldu
 Ağalar yârimi göresim geldi
 Hiç gelen yok sorulmaz ki sorasın.

Firaktan da deli gönül firaktan
 Elim ermez gözüm görmez ıraktan
 Olanca derdimiz bizim yürekten
 Sargı tutup sarılmaz ki sarasın.

Âşık Ali'm der de edek minneti
 Kılak farzı terk etmeyek sünneti
 Hak nasip etse de görsek cenneti
 Rüşvet verip girilmez ki giresin (Kalkan,1988:29).

1.2.32. Âşık Ali Çatak

Kayseri ili Develi ilçesinin Fenese mahallesinde 1924 yılında doğdu. Gökaliler lakabıyla bilinen bir ailenin çocuğudur. İlkokulu bitirdi. 1939 yılında Develi'ye bağlı Soysallı köyünde meydana gelen bir deprem felaketinde enkaz altından kurtarma çalışmaları yaparken karşılaştığı bir kız cesedinden sonra içine bir ateş düştüğünü ve o tarihten itibaren değişler söylediğini ifade etmiştir. İnşaat işlerinde çalışan Ali Çatak 1940 yılında Ankara'ya gelmiştir. Değişleri ilk kez o tarihte mahalli gazete ve dergiler de yayınlanmıştır. Şiirlerinde genellikle milli, dini ve ahlaki değerlere yer veren Âşık uzun yıllardır hemşerisi Âşık Seyrani ve İncili Çavuş konularında araştırmalar yapmıştır. Onun bu alandaki girişimleriyle 1977'den bu yana Develi'de Âşık Seyrani şenlikleri tertip edilmektedir. Ali Çatak şenlik ve yarışmalara milli

kıyafetle katılmıştır. Deyişlerini irticalen söylemiştir. Yayınlanmış üç kitabı vardır. “Erciyes’ten Anadolu’ma”, “ Derdin Derdim Anadolu”, “Develi ilçesinde Ağaçlandırma ve Güzelleştirme” (Kalkan,1988:140).

DEDİLER

Derdin kitabını yazıp okurken
Görenler hayatın kara dediler
Ömrün tezgâhında çile dokurken
Deva bulmaz derdin sara dediler

Nice tabiplerin kapısın çaldım
Reçete verdiler ilaçlar aldım
Devasız dertlerin âcizi kaldım
Her nere vardımsa para dediler.

Gündüz huzur gece uykular kaçtı
Sinem kalkan oldu dertle savaştı
Görenler halime acıdı şaştı
Belki şifa bulun ara dediler.

Bize takdir böyle yazmış fermanı
Düşürdü takatim kesti dermanı
Adadım yoluna adak bu canı
Çok düşersin daha zara dediler.

Âşık Çatak oldu acı deposu
Aradı buldular beni hepisi
Mevla’ya açılır sabrın kapısı
Kıyamete kadar yara dediler (Kalkan,1988:140).

VAR

Sarı çiğdem seyran kurmuş
 Gül bülbüle aşkın sormuş
 Hep çiçekler düğün kurmuş
 Mor kırmızı sarısı var.

Baktım sümbül boyun bükmüş
 Nevruz nergis kervan çekmiş
 Kullar için Mevla ekmiş
 Beyaz pembe sarısı var

Zambak lale boydan aşmış
 Kekik dağa koku saçmış
 Çayır çimen üç gül açmış
 En azından yarısı var.

Salep yarpuz derde deva
 Yaradan'a eder dua
 Bin bir renkten vurmuş şua
 Sarmaşığın sarışı var.

Gülle reyhan sarıların
 ilk uğrağı arıların
 Küs küsküne darılanın
 Düğün bayram barışı var.

Âşık Çatak Hakk'a kurban
 Kara toprak yeşil yorgan
 Ne de güzel kokar yaban
 Çiçeklerin halısı var (Kalkan,1988:141).

1.2.33. Âşık Battal

Âşık Battal, I. Dünya Savaşı sırasında yaşadığı bilinen Afşar âşıklarındandır. Toklar nahiyesinin Emiruşağı köyündendir. Âşık Battal'a ait I. Dünya Savaşı esnasında, Toklar'ın nahiye müdürü Kara Müdür'e ve azalarına zem (yerme, kınama) maksadıyla söylendiği belirtilen bir türkölü hikâye bulunmaktadır. (Çapraz, 2005:63).

1.2.34. Âşık Cafer Tan

Sarız ilçesinin İncemağara köyünde 1891 yılında doğmuştur. Kangaloğullarından İsmail Ağa'nın oğlu olan Cafer Tan, rençberlikle uğraşmıştır. Eşinden üç kızı ve dört oğlu olmuştur. Erzurum'da askerlik yapmış ve 1336 H. yılında Kurtuluş Savaşına iştirak ederek Çapanların takibinde de bulunmuştur. Okuma ve yazmayı köyünde ailesinden öğrenen Âşık Cafer kendi yazdığı parçalardan başka, kendinden önceki saz şairlerinin eserlerini de saz ile çalmış ve söylemiştir (Satoğlu, 1970:120).

KOŞMA

Kendini beğenip âriflik satma
Arif olanların olur nisanı.
Nefsine beyhude eziyet etme
Boş görme dolu bil hep cümle cânı.

Arifsen her şahsı sen insan sanma
Farkı temyiz eyle renge aldanma
Kâmile otur kalk asla usanma
Zira kâmillerin yücedir şânı.

Kâmile otur kalk kesbeyle kemal
Kâmil meclisinde olmaz gıylü kâl
Kâmile olursan daima hoş kal
Kâmiller artırır kalpte imanı.

Sakın müraiden sıfat satandan
Karga olup bülbül gibi ötenden
Tanrı buyruğuna hile katandan
Dök önüne yesin kuru samanı.

Yüzünü görenler bir adam sanır
Zikri Tevhid ile hemen sallanır.
Ne Allahtan korkar ne de utanır
Fakir fukaraya erer ziyanı.

Menfaati için zengini över
Bu doğrudur deyi düşünü döğer
Bir fakir görünce ağzım eğer
Görmedim böylesi çürük imanı.

Kibirlikten bilmez olmuş dostunu
Giymiştir mağrur hasud postunu
Saçı sakalıyla elde bastonu
Çıkar gökyüzüne bir gün dumanı.

Yeter Cafer artık sözü uzatma
Noksanı sende gör ele söz atma
İçeri girersen köşe gözetme
Uğrar sana sonra Nuh'un tufanı (Satoğlu,1970:120).

1.2.35. Âşık Derviş Osman

Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak tespit edilemeyen ancak Seyrani'nin hem çağdaşı, hem de çırağı ve müridi olan Derviş Osman 19. yüzyıl halk şairlerindendir. Develi'nin Madazı (Yazıbaşı) köyünde doğdu. Öğrenimini mahalle mektebi ve köy imamından gördü. Asıl adı Osman'dır. Şiirlerini Derviş-Derviş Osman mahlaslarıyla söylemiştir. Bir divanı kaybolan

âşığın, 80 sayfalık bir cöngü torunlarında muhafaza edilmektedir. Beş oğlu olan ve dördünü Kafkas cephesinde şehit vermek suretiyle kaybeden Derviş Osman'ın, anlatıldığına göre oğullarının arkasından ağlamaktan gözleri kör olmuştur. Bir gün kendisini ziyarete gelen Seyrani'ye gözlerinin görmediğinden yakınınca, Seyrani "Haline şükret, bakacak yüz kalmadı ki" diyerek âşığı teselli ettiği rivayet edilir (Kalkan, 1988: 53)

BÜLBÜL

Her seher vaktinde ne çok ötersin
Sen de mi düştün ki zâre bülbülüm
Aşkın ateşine yanar tütersin
Buldun mu derdine çare bülbülüm

Bülbül âşık olmuş gonca gülüne
Bin bir ismi teşbih etmiş diline
Sen de Mecnun gibi Leyla yoluna
Ne pek söz düşürdün sere bülbülüm

Bülbül bahçelerde eğlenip kalma
Sonu viran olur sakın aldanma
Şeytana kanıp da nefsine uyma
Seni de atarlar nara bülbülüm

Derviş Osman der ki yola giderim
Daim Hakk'ın ismi dilimde virdim
Bir gün ıssız kalır mekânım yurdum
Mevla'm muradımı verir bülbülüm (Kalkan, 1988: 53).

GAYRİ

Ayrılık günleri geldi erişti
Ağla hey gözlerim gülemem
Gayri Ecel geldi dil damağa yapıştı

Ben bu derde çare bulamam gayri.

Azrail gelince kabzeder canım
Türaba karışır şol nazik tenim
Üstümden soyarlar esbabım benim
Kaldı esvaplarım giyemem gayri.

Bahçeler içinde gonca gül idim
Gül dalında öten şen bülbül idim
Derviş Osman der ki bir kör kul idim
Geçti ömrüm dala konamam gayri (Kalkan,1988: 53).

1.2.36. Âşık Fâzıl

Afşar aşiretine mensuptur ve ailesi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca, 'Dadaloğlu' olabileceğinin de ihtimal dâhilinde tutulması, onun biyografisine farklı bir boyut kazandırmaktadır.(Çapraz, 2005:64)

1.2.37. Âşık Güllü

Biyografisi hakkında, sadece "Şelfin köyünden Tekere Oğulları'ndan Kenan Çavuş'un kaynanası" ifadesi bulunmaktadır (Çapraz, 2005:65).

1.2.38. Âşık Halil

Sarız'ın Yalak köyünden Celil Oğulları'ndan Celil'in oğludur. H. 1301 (M. 1883- 1884)'de doğmuştur. Çocukluğunda köy imamından ders görmüş, daha sonra sırasıyla; Pınarbaşı'nda Mehmet Ali Medresesi'nde ve Kayseri'de Harputluzâde Kâzım Efendi'nin medresesinde okumuştur. Âşık Halil 1932'de ölmüştür (Çapraz, 2005:66)

1.2.39. Âşık Hamza

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır. Afşarların Keçeli Uşağı sülalesine mensuptur. Türkülü hikâyesinde yasak aşk temelinde şekillenen

bu anlatıda, Âşık Hamza'nın, bulunduğu Mağara köyünden geçen Afşar göçleri içinden bir geline âşık olması, bu gelin uğrunda her şeyinden, hatta canından olmayı bile göze alarak gelinin gönlünü kazanması anlatılmaktadır. Ayrıca bu hikâyede anlatılan olayın 170-180 sene önce yaşandığı ifade edilmektedir. (Çapraz, 2005:68)

1.2.40. Âşık Hatice

Biyografisi hakkında sadece “Şelfin köyünden Tekere Oğulları'ndan Kenan Çavuş'un karısıdır.” ifadesi bulunmaktadır. Ayrıca, bu âşık hakkında düşünülen dipnotta “Zeli'nden İbrahim oğlu Hacı, bu kadına ait türküleri yazdırarak gönderecektir.” denmektedir (Çapraz, 2005:68).

1.2.41. Âşık İsmail

XVII. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır. Afşarların Cingöz Oğlu sülalesine mensuptur. Âşık İsmail'e ait dört türkölü hikâyesinin XVIII. yüzyılın öncesinde söylendiği belirtmektedir (Çapraz, 2005:70).

1.2.42. Âşık Kadir

Âşık Kadir'in Biyografisi hakkında hiçbir bilgi mevcut değildir. Sadece “Dadaloğlu'na meydan okuyan Âşık Kadir'den” ifadesiyle kaydedilmiş bir türkölü hikâyesi yazılmıştır. Bu ifadeden hareketle Âşık Kadir'in, Dadaloğlu zamanında yaşayan Afşar âşıklarından biri olduğunu söyleyebiliriz (Çapraz, 2005:71).

1.2.43. Âşık Kemalî (Hacı Bebek)

Asıl adı Mehmettir. Sarız nahiyesinin merkezi Köyyeri'nde yaşamıştır. H. 1271 (M. 1854-1855)'de doğmuştur(Çapraz,2005:72, Kalkan,1988:56). Afşarların Kekeç sülalesinden Kör Ömer Oğulları'ndan Hüseyin oğlu Veli'nin oğludur. Kemalî, dört yaşındayken babasını kaybetmiş ve uzun müddet yaşayan dedesinin himayesinde yetişmiştir. Çocukluğunda köy hocasından biraz ders gördükten sonra, buluğ çağına girince dedesi tarafından tahsil için

Maraş'a gönderilmiştir. Kış mevsimini medresede geçirerek, Arapça ders görmüştür. Yirmi beş yaşına geldiğinde tahsilden vazgeçerek koyun ticaretine başlamıştır. 10.08.1934 tarihinde köyünde 79 yaşındayken vefat etmiştir. Kabri, Köyyeri mezarlığında bulunmaktadır (Çapraz,2005:72). Soyadı kanunu ile (Gürbüz) soyadını alan Âşık Kemalî Kurtuluş savaşına Sarız'dan katılan milis kuvvetlerinin reisliğini de yapmıştır. (Kalkan,1988:56, Özdemir 1998, 143-144) Şiirlerinden bazıları şunlardır:

GÜZELE

Gene bir güzel övdüler
Boyu servi dal mı ola
Beş aylarında açılan
Elvan elvan gül mü ola.

Aşk gelir söyletir sözü
Arifler saşırmaz izi
Sürmelemiş ela gözü
Sırma saçlar tel mi ola.

Gene gönlüm bulanıyor
Dağı taşı dolanıyor
Abdal oldu dileniyor
Al yanaklar bal mı ola.

SEMAİ

Adın sordum aynı ismi
Huri mi Melek mi cismi
Cennette bulunmaz misli
Cehennemden bezgin bezgin.

Cemalin benzettim aya
Beş bin değer saya saya

Sallanarak gider suya
Eşi yok da bozgun bozgun

Ellerden haberin aldım
Hup cemalin asım sordum
Bu gece rüyamda gördüm
Yüreciğim ezgin ezgin (Kalkan,1988:60).

TURNALAR

Bir turna kaldırdım Has'ın düzünden
Acep uğrar mola bizim sılaya
Ceyhan coşkun geçemezsin selinden
Uçun üstünden de konun kalaya.

Kal'adan kalkınca uğrun bir yazı
Birikin turnalar eylen avazı
Bucağa varınca bir edin sözü
Ötüşün de dua edin uluya.

Bucaktan kalkınca Kırksuyun içi
Doğrult kılavuzunu da çek eyle göçü
Acep sorun bugün Şubatın kaçı
Korkarım Kiraz'da uğran doluya.

Kirazdan aşağı dikine ensin
Göksu'ya varınca seman dönün
Haçın'a varınca sıkılır canın
Yüksek uçun uğrarsınız belaya.

Obruğa varınca doğrultun yolu
Önünüze gelir Mağara eli

Yazın coşkun akar Sarız'ın seli
Uzak konun kenar gidin yalıya.

Mağaradan kalkınca aş İğdebel'in
Orada görürsün Yalağın çölün
Sağında görünür Binboğa salın
Açılmış çiçeği benzer gül aya

Der Kemali'm görünür Sarız'ım düzü
Açılmış çiçeği sararır özü
Ağlarmış sevdiğim yaş olmuş gözü
İlkbaharda ulaştırın sılaya. (Kalkan,1988:60)

1.2.44. Âşık Medine

Pınarbaşı'nın Paydaşlı köyünde H. 1250 [M. 1833-1834]'de doğmuştur Bu köyden, Ali Oğulları'ndan Mehmet Ali'nin kızıdır. Afşar aşiretine mensuptur. Pınarbaşı'nın Tahtalı köyünden Kadir Ali Oğulları'ndan Halil ile evlenmiştir. 15-20 yıl beraber yaşadıktan sonra, I. Dünya Savaşı'nda Halil askere gitmiştir. Daha sonra Âşık Medine, kocasının hayatına dair hiçbir haber alamamıştır. Kocasının askere gittiği günden beri yalnız yaşayan Âşık Medine'nin dördü kız, dördü de erkek sekiz çocuğu varken, çocuklarından beşi I. Dünya Savaşı'ndan önce; üçü de savaşı takip eden yıllarda ölmüştür. Âşık Medine'nin soyundan hiç kimse kalmamıştır. Türkü söylemeye I. Dünya Savaşı'nda başlamıştır (Çapraz, 2005:73).

1.2.45. Âşık Murtaza

Pınarbaşı'nın Avşar Potuklu köyünden Ali Oğlu Osman Kara Yörük'ten alınan bilgiye göre Âşık Murtaza, Afşar âşıklarındandır. Yaşadığı zaman hakkında bilgi verilmemiştir (Çapraz, 2005:73).

1.2.46. Âşık Murtaza

Afşarlar'ın Hallı Uşağı (Halloğlu) sülalesindendir. Pınarbaşı'nın Büyük Karamanlı köyünde Dallı Oğulları'ndan Mehmet'in oğludur. H. 1281 [M. 1863-1864]'de doğmuştur. Ümmîdir. Orta boylu, sarışın, etine dolgun, kır sakallı, hoş-sohbet, bir zât olduğu rivayet edilmiştir (Çapraz, 2005:74).

1.2.47. Âşık Omar (Ömer)

Âşık Omar, II. Mahmut (1808-1839) zamanında yaşamıştır. Ayrıca, İbrahim Paşa'nın Osmanlı memleketlerine saldırdığına şahit olmuş ve Sultan Abdülmecid (1839-1861) zamanına da yetişmiştir. Sultan Abdülmecid (1839-1861) zamanında vefat etmiştir. Afşar aşiretindendir. Kaynak şahıs Halil Kâhya'nın rivayetine göre Âşık Omar, Kozan Oğlu Sarı Ali Bey'in himaye ettiği âşıklar arasındadır. İbrahim Paşa, Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğludur. 1849 yılında ölmüştür. (Çapraz, 2005:74).

1.2.48. Âşık Osman

Afşar aşiretindendir. Karaca Oğlan'ın muasırı olarak gösterilmektedir. Pazarvıran [Pazarören] nahiyesinin Sindel köyünden olduğu ve Emet'in oğlu olduğu bilinmektedir. Âşık Osman'ın XIX. veya XX. asırda yaşadığını tahmin edilmektedir (Çapraz, 2005:75).

1.2.49. Âşık Süleyman

Afşar âşıklarından olan Âşık Süleyman Dadaloğlu zamanında yaşamış ve tahminen H. 1230 (M. 1814-1815)'da doğmuştur. Âşık Süleyman, Afşarlar'ın H.1268 (M. 1851-1852) Mart'ında Bozok'tan dönüp Pınarbaşı'na yerleştiğinde, Pınarbaşı'nın Karamanlı köyüne yerleşmiş ve bu köyde H. 1270-1275 (M. 1854-1859) tarihlerinde vefat etmiştir (Çapraz, 2005:77).

1.2.50. Âşık Veli

XIX. yüzyılın ortalarında, H. 1250-1255 (M. 1833-1839) senelerinde hayatta olduğu, hayatı hakkında daha fazla bilginin bulunmadığı ve hangi tarihte nerede öldüğü meçhul olan bir âşıktır. Afşar aşiretine mensuptur (Çapraz, 2005:77).

1.2.51. Âşık Zarf

Kışın Çukurova'da, yazın da Pınarbaşı taraflarında yaşayan Afşar âşıklarındandır. Abdurrahman Oğulları ailesine mensuptur. Âşık Zarf'ın çocukları ve torunları Pınarbaşı'nın merkez mıntıkasında bulunan Kızıldere köyüne yerleşmiştir. Âşık Zarf, Maraşlı Kalender Paşa'nın oğlu Süleyman Paşa'nın himaye ettiği ve maiyetinde bulundurduğu âşıklardandır. Abdülmecid (1839-1861) devrine kadar yaşadığı bilinmektedir. Vefat tarihi belli değildir (Çapraz, 2005:78).

1.2.52. Âşıkî

Asıl adı ve doğum-ölüm tarihleri kesin olarak bilinmeyen Âşıkî aslen Malatyalı olup 18. yüzyılın ikinci yarısında doğmuş ve otuz yaşlarında ailesi ile birlikte göçüp geldiği Felâhiye ilçesinin Acırlı köyüne yerleşmiştir. Ömrünün geri kalan kısmını Acırlı'da geçiren ve yoksul bir hayat süren Âşıkî altmış yaşlarında iken Acırlı'da vefat etmiştir. Mezarı bu köyde olup "Âşık Baba" mezarı olarak bilinmektedir (Kalkan,1988: 21). Âşıkî'ye ait bir nefes aşağıda verilmiştir.

NEFES

Bu vücudumda can olan
Dost kudreti kemâlidir.
Can içinde mihman olan
Yârin özge hayalidir.

Aşkın deryasın taşıran
Aşığın çiyin pişiren
Beni bu derde düşüren
Medet şahin zevalidir.

Gece gündüz bu şükrümde
 Daima ismi zikrimde
 Yine aklımda fikrimde
 Olan nakşı cemâlidir.

Bulan çoktur o deryayı
 Terk eyledi masivayı
 Ey görenler yeni ayı
 Yârin kaşı hilalidir.

Dostun ismidir zebanda
 Muhabbeti gizli canda
 Aşıkî'nin bu cihanda
 Muradı yârin halidir (Kalkan,1988: 21).

1.2.53. Avşarî

Halk şairi Avşarî, Kayseri'nin Pınarbaşı İlçesine bağlı Cinahmet Köyünden Sadık Hoca'nın oğludur. Babası sıtmadan öldüğünde yedi yaşındaydı. Tahsili yarım kaldı. Avşârî evli ve üç çocuk babasıdır. On üç yıl memurluk yaptıktan sonra bir fabrikada işçi olarak çalıştı (1977). İki kez mahkûm oldu. Halk şiiri tarzındaki eserlerinde daha çok dönemin siyâsî anlayışından kaynaklanan işçi, emekçi, zenginlik, fakirlik, ağalık sistemi, zamana sitem gibi konulara ağırlık verdi. Eserleri/Şiir: *Binboğa'dan Eser Yeller* (Ank.1977). (Duran H.,2007: 309).

1.2.54. Ayşe Feyzioğlu

Kayseri' de 1905 yılında doğdu. İki yıl süren ilkokul eğitimi gördü. Genç yaşında yakalandığı ve ömür boyu çektiği amansız hastalığın tedavisi için 1930 yılında İstanbul'a gitti. Bir şairlik iddiasında olmadan söylediği şiirlerinden bazıları bestelendi. Hayat acılarını dile getirdiği bu şiirlerini "Ömrümden-1975" kitabında toplamıştır (Kalkan,1988:93).

YALAN DÜNYA

Yalan dünya sana derler yalancı
 Aşın, ekmeğin her ne varsa acı
 Gelenler hep yolcudur sen de bir hancı
 Yalan dünya senin nene güleyim.

Yalan dünya ben usandım kendimden
 Çektim çektim kurtulmadım derdimden
 Kim gülmüştür sana gelip gidenden
 Yalan dünya senin nene güleyim.

Bir ucundan bir ucuna yürüdüm
 Her adımda türlü derde büründüm
 Evvel ahir bana haşın göründün
 Yalan dünya senin nene güleyim.

Yüze güler tatlı söyler oyalar
 Öne katar koşarak kovalar
 Yere yıkar tekme vurur yaralar
 Yalan dünya senin nene güleyim.

Sana gelen durmaz edecektir seferi
 Zengin fakir yoktur birdir değeri
 Işıksız bir mekân topraktır yeri
 Yalan dünya senin nene güleyim.

Gelen gider bırakmadan izini
 Tanrısına çevirmiştir yüzünü
 Toprak koyup doldurursun gözünü
 Yalan dünya senin nene güleyim.

Ayşe der arşa dayanır avazın
 Hak indinde kabul ola niyazını
 Kılınır bir gün secdesiz namazın
 Yalan dünya senin nene güleyim (Kalkan,1988: 93)

1.2.55. Aziz

Aziz'in biyografisine ilişkin bilgilerin çoğu, türkölü hikâyesinin vaka kısmında bulunmaktadır. Buradaki bilgilere göre, Afşarların Torun aşiretine mensup âşıklardandır. Derviş Ali oğlu Kara Ağa'nın amcasının oğludur. "Veli Oğlu" lakabıyla anılmıştır. Pınarbaşı'nın Deştiye köyünde H. 1282 (M. 1864-1865)'de iskân edilmiş ve bu köyde H. 1286 (M. 1868-1869)'da vefat etmiştir. Aziz hakkında şu hikâye anlatılmaktadır: Bozok'a sürüldüklerinde kışlak iklimine uyum sağlayamadıkları için ıstırap çeken Afşarların, gerek bu hususta devlete şikâyetle bulunmaları, gerekse bu mıntıkada yaşayan Pehlivan Oğlu'nun öldürölmesi olayında sorumlu tutularak İstanbul'a şikâyet edilmeleri yüzünden, bu aşiretin hakikî vaziyetini incelemek için Yozgat'a bir paşa gönderilmiştir. Afşarların Bozok'tan ayrılmak istemekle fena bir niyetlerinin olmadığını ve Pehlivan Oğlu'nun öldürölmesinin devlete isyan mahiyetinde olmadığını anlayan paşa, biraz da Afşarların özelliklerini anladıktan, güzel ve manidar türköler söyleyen âşıkların mevcudiyetini kavradıktan sonra bir türköl söylenmesini istemiştir. Bunun üzerine Aziz, türkölü söylemiştir (Kalkan 1988, 27) Bu şair için ayrıca bk. Çapraz, 2005:79

1.2.56. Azmi Bekir

Asıl adı Bekir'dir. H. 1285 (M. 1867-1868) yılında doğmuştur. Sarız nahiyesinin Çörekdere (Hacı Veliler) köyünden Hacı Veli Oğulları diye tanınmış bir ailedendir. Babasının adı Kara Mehmet'tir. Küçüklüğünde köy imamından biraz okuduktan sonra, Kayseri'de medreseye gitmiş; Eski Saray Medresesi'nde Yörük Oğlu Müderris Hacı Mustafa Efendi'den bir yıl ders almıştır. Azmi Bekir, 20 Mart 1339 (M. 1920-1921)'da vefat etmiştir. Azmi Bekir'in iki büyük defter dolusu olan şiirleri, bir hocanın : "Bunları saklamak

günahtır.” diye ailesine menfi telkinlerde bulunmasından dolayı vefatından sonra yakılarak imha edilmiştir (Kalkan, 1988: 72-74). Bu aşık ayrıca bk. Çapraz,2005:24.

SEMAİ

Gel gönül gurbete gidek
Şu âleme seyrane edek
Elma yan ak beste dudak
Ben de hayran oldum Dudu

Güneş gibi açılmışsın
Dört bir yana saçılmışım
Bade olup içilmişsin
İçtim hayran oldum Dudu

Gene n'oldu gönlüm sana
Hiç mi rahat vermen bana
Gerdandaki nokta bene
Ben ele hayran oldum Dudu

Azmi Bekir'in kelamı
Yaktı kül etti âlemi
Kaşlar kudret kalemi
Kırpiklerin ferman Dudu (Kalkan,1988:73)

KOŞMA

Aman âlemleri yaradan Mevla
Gene bir yel esti serime doğru
İncil, Zebur, Tevrat, Kuran, Hakk için
Koy verin gideyim yârime doğru

Şu gönlümün çirasını yakmadın
 Arz eyleyip fitilini takmadım
 Bir arzuhal ettim dönüp bakmadım
 Şimdi azmedersin Kırım'a doğru

Mümine eziyet haram olmaz mı
 Kulun intikamım Mevla'm almaz mı
 Yarın ulu mahşer günü gelmez mi
 Şikâyet ederim Kerim'e doğru

Azmi'nin gönlünde hiç' olmaz durak
 Yolların bekçisi ol şems-i چراغ
 Hem cennet isterim hem yeşil Burak
 Koyuverin gideyim Hürü'me doğru (Kalkan,1988:73)

DEYİŞ

Ey gönül gafletten uyan
 Akıt gözünden kanları
 Evvel gelen geri gitti
 Döndü yönleri yönleri

Alnım kudretten yazıldı
 Bedenden canlar üzüldü
 Cihan halkı hep bozuldu
 Geçti günleri günleri

Aşk şarabı ile mestim
 Sanma dünya ile dostum
 Hani Süleyman la Rüstem
 Nette onları onları

Dünyanın sefasın süren
 Türlü lezzetini gören
 Tacın tahtın etti viran
 Yuttun hanları hanları

Akan suları çağlattım
 Dert verdin beni söyledin
 Gene Azmi'yi ağlattın
 Tuttu yolları yolları (Kalkan,1988:74)

SEMAİ

Seher vakti erden öter
 Semavi hava kuşları
 Gâvuru Müslüman eder

Şu kızın kalem kaşları
 Şems-i seher ile dolar
 Top zülûf gerdanı döğer
 Belhî, Buhara'yı değer

Şu kızın kalem kaşları
 Âşık olan kaynar coşar
 Aşk elinden ciğer pişer
 Seni seven yiğit yaşar

Şu kızın beyaz döşleri
 Azmi Baba devran eder
 Şu Âlemi seyrân eder
 Durmayıp kan revan eder
 Şu gözlerimin yaşları. (Kalkan,1988:74)

1.2.57. Behçet Kemal Çağlar

Behçet Kemâl Çağlar, Selçuklular zamanında Kayseri'ye yerleşen Bürüngüz oymağına mensuptur. Babası Şaban Hâmi Bey (1877 - 1934), ilk ve orta tahsilini Kayseri'de yaptıktan sonra Halkalı Ziraat Mekteb-i Âlisi'ni bitirmiştir. Askerlik görevini yapmak üzere Erzincan'a gittiğinde, Karasi Çepnilerinden Ahmet Ağa'nın kızı Zeliha Naciye hanımla evlenmiş ve 1908 de oğulları Behçet Kemâl dünyaya gelmiştir. Behçet Kemal, ilk ve orta tahsilini Kayseri'de yapmıştır. Kayseri Lisesinin son sınıfından Zonguldak Maden Mühendisliği Okuluna girmiş ve burayı bitirdikten sonra, staj için Fransa'ya, sonra da İngiltere'ye gitmiştir. Dönüşünde uzun süre Halkevleri Müfettişliği görevinde bulunmuş, 1943'te Erzincan'dan Milletvekili seçilmiş, 1948 de Milletvekilliğinden ve partisinden istifa etmiştir. 1950-59 yıllar arasında İstanbul Radyosunda "Şiir Dünyamız" saatini hazırlayan ve edebî müşavir olarak çalışan Behçet Kemâl, ihtilâlden sonra kurucu meclis üyeliğinde de bulunmuştur. Erciyes'ten Kopan Çığ, Burada Bir Kalp Çarpıyor, Benden İçeri, Battal Gazi Destanı, Attila, Deniz Abdal, Timur ve Yıldırım gibi şiir kitapları ve manzum piyesler yazan şair, bir kısım şiirlerinde "Ankaralı Âşık Ömer" mahlâsını kullanmış. 24 Ekim 1969 da İstanbul'da ölmüştür (Satoğlu, 1970:127).

ÜRGÜP'TE BAĞBOZUMU DESTANI

Çek git dedim sana gel git mi dedim

Sesimi mi içti kulağın sarhoş.

Ne bu dolanışın kapımda benim

Üzüm mü çiğnedi ayağın sarhoş.

Var ise aklını bağda yitirdin

Yerine bir salkım dirmit getirdin

Su yerine şaraba mı batırdın

Saçın darmadağın tarağın sarhoş.

Kafan duman seçemezsin yüzümü

Aman gözüm sanıp sevme üzümü
 Geldi gönlümdeki bağı bozumu
 Onu tadamazsın damağın sarhoş.

Üzümün üstünde kızlar tepinir
 Karlı baş içinde yazlar tepinir
 Gönlümde göğsümde sizler tepinir
 Meyven sarhoş olmuş tabağın sarhoş.

Ürgüp tepeleri baca bacadır
 Tütüyor derdinle kaç yüz gecedir
 Derse ki aşk derdi benden yücedir
 Kusuruna bakma çırağın sarhoş.

Kızılırmak kırmızı şarapla dolmuş
 Akşam şarap olmuş ova küp olmuş
 Cemşit Türk kesilmiş taht Ürgüp olmuş
 Yakının sarhoştur ırağın sarhoş.

Gerçi gönlüm kafesinden yekindi
 Islaktır uçamaz şarap dökündü
 Aman ahu sabah gözü ikindi
 Serinliğin sarhoş sıcaklığın sarhoş.

Şarap tütsüsüyle yıkanır yamaç
 Işığın içmiş de sızıvermiş saç
 Rüzgâr içmiş te sallanır ağaç
 Göğün sarhoş olmuş toprağın sarhoş.

Emzirsin süt diye şarap analar
 Şarap göllerine insin turnalar
 İçsin de sahipsiz çalsın zurnalar

Davulun sarhoştur tokmağın sarhoş.

Şarap rengi tepelere bak hele
 Hora tepecekler verip ele ele
 Odan sallanırsa sanma zelzele
 Döşemen tavanın konağın sarhoş.

Tanrım aman Tanrım bu nasıl yerdir
 Senin ayık kalman bile hünerdir
 Âşık Ömer bile sarhoş Ömer'dir
 Yürü yolun sarhoş durağın sarhoş (Satoğlu,1970:128,129).

1.2.58. Bekir Sıdkı Sayar

Kayseri'nin Delikli Taş Mahallesi'nden Tacettin Oğulları'ndan Hâfız Mustafa Efendi'nin oğlu olup, H. 1304 (M.1887-1888) yılında Kayseri'de doğmuştur. İptidâî ve rüşdî tahsilini tamamladıktan sonra, H. 1320 (M. 1901-1902) senesinde Ankara'da otelcilik yapan dayısı Şevki Efendi'nin yardımıyla Çubukâbâd kazası tahrir (yazı) işlerinde kâtiplik yapmış, daha sonra sırasıyla, İncesu kazası nüfus kâtibi (30 Eylül 1323/M. 1905-1906), H. 1325 (M. 1907-1908) yılında da terfiden Kayseri nüfus başkâtipliğine tayin olmuştur. 13 Aralık 1937'de mide kanserinden vefat etmiştir. Bekir Sıtkı'nın Maarif teşkilatında iyi hizmeti görülmüş, bu hizmeti dolayısıyla bakanlıkta taltif edilmiştir (Çapraz, 2005:82).

1.2.59. Bey Oğlu (Çerkez Bey)

Afşar aşireti ve diğer aşiretler arasında "Çerkez Bey" adıyla tanınmıştır. Afşar beylerindendir. Asıl adı Şevki'dir. Afşar aşiretinden beylik Çerkez Bey'in mensup olduğu aileye intikal etmiştir. Başka bey ailesi yoktur. Yalnız ikinci derecede nüfuza sahip bir de ağa ailesinin bulunduğu, bunların da Halli Uşağı adıyla anıldığını belirtmektedir. Ayrıca Çerkez Bey'in soy kütüğü de çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kütüğe göre, "Çerkez Bey, Osman

Bey'in oğludur. Osman Bey'in babasının adı Ali Bey'dir. Ali Bey de Koca Mustafa Bey'in oğludur. Mustafa Bey'in babası Arap Hasan adıyla tanınmıştır (Çapraz, 2005:83). Bu âşık için ayrıca bk. TDEA 1, 420.

1.2.60. Cafer Tan

Tunceli/Dersim'in merkezi Hozat'a bağlı Karaköy'dendir. Kangöz Oğulları'ndan İsmail'in oğludur. H. 1307 (M. 1889-1890)'de Karaköy'de doğmuştur. Cafer Tan'ın babası, 1907'de Dersim'den göçerek, çocukları ile Sarız ilçesinin İncemağara köyüne yerleşmiştir. Cafer Tan, Dersim'de iken H. 1321 (M. 1902-1903) ve H. 1322 (M. 1903-1904) senelerinde Hozat mektep-i iptidaisine devam etmiş, fakat öğretmeni Elazığlı Hacı Mustafa Efendi'nin tüm gayretlerine rağmen okuma yazma öğrenememiştir. Sarız'a göçtükten sonra, evvelce zabıt çıkmış büyük biraderleri Ahmet Rami ile Ali Niyazi'nin Dersim'den getirdikleri kitaplarını karıştırmak suretiyle okumayı ve yazmayı öğrenmiştir. 1928'de şiir yazmak suretiyle edebiyatla ilgilenmiştir. Çok sayıda manzumesi olduğu, "Bizim ulumuzdur ismet İbn-i Ömer" nakaratlı manzumesinin de bunlardan biri olduğu belirtilmiştir. Bir semaîsi bulunmaktadır. Semaîde ilâhî manada aşk konu edilmiştir (Çapraz, 2005:84) Bu âşık için ayrıca bk. Satoğlu 2002, 432.

1.2.61. Cingözoğlu Seyid Osman

Cingözoğlu Afşarların Dadaloğlu'ndan sonra yetiştirdikleri en kudretli ve en tanınmış halk şairlerindendir. Afşarlar arasında "Emet" lâkabıyla anılmıştır (Çapraz,2005:85). 1865 yılında Bozok'a sürgün edilen aşiretle birlikte Yozgat'a gitmiş daha sonra Kayseri'ye bağlı Aziziye (Pınarbaşı) ilçesinin Cingöz köyüne gelerek buraya yerleşmiştir. Güzellemeleri, türküleri yanında şiirlerindeki ana konu aşiretin geçmiş güzel günlerine özlem ve övgüdür. Şiirlerinde Afşarların yakın tarihine ait bol bilgi bulunur. Aşiret kavgaları, sürgünler arasında fırtınalı bir hayat sürmüştür. Ünü Afşarlar ve güney aşiretleri arasında yaygınlaşmış, Karacaoğlan çizgisini sürdürmüş,

güçlü bir gezginci halk şairidir. Ne zaman öldüğü, nerde kaldığı ve mezarının yeri hakkında da bilgi yoktur (Kalkan,1988:63).

Bayram Durbilmez'in Avşar Elleri dergisinde yayınlanan yazısında Cingözoğlu Seyit Osman için şu bilgiler verilmiştir:

“Cingözoğlu” adına bağlanan şiirlerin coğrafyasına baktığımızda; Kayseri, Maraş, Adana ve Yozgat gibi Avşar Türkmenlerinin yoğun yaşadıkları yerlerin öne çıktığı görülür. Kayseri'nin Aziziye/ Pınarbaşı ilçesine bağlı Çörümşek, Kaynar, Kaman, Karahacılı, Kızılören, Kömarmut, Sindel gibi köyler/ kasabalar; Sarız'a bağlı Gerdekmağara, İmirzağa, Kabaktepe, Yalak (Yeşilkent) gibi köyler/ kasabalar; Tomarza'ya bağlı Aslantaş köyü ve Taf (Dadaloğlu) kasabası şiirlerde geçen yer adlarından bazılarıdır. Şiirlerde geçen Maraş, Maraş'ın Andırın, Elbistan, Göksun ilçeleri ve Gürün (Sivas) gibi bu coğrafyayla komşu yerlerin adları da, Cingözoğlu şiirlerinin coğrafyası hakkında bilgi vermektedir (Durbilmez, Bayram, Avşar Elleri Dergisi, Sayı 3, Ocak 2008). Cingözoğlu Âşık Seyit Osman hakkında hazırlanmış yüksek lisans tezi bulunmaktadır. (Mucuk, Hakan, 2007, Cingözoğlu Âşık Seyit Osman Üzerine Bir Araştırma (İnceleme- Metin- Sözlük), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). Bu âşık için ayrıca bk. Dadaloğlu 1958; Aydemir 1964; Işık 1963, 30-37; Kalkan 1988, 63; Kalkan 1991, 66; TDEA 2, 75; Elçin 1975; Elçin 1997, 206-231; Satoğlu 1962, 32; Satoğlu 2002, 57; Cunbur 1968, 371; Kâmil 1981c, 13-17; Özdemir 1998, 54-78; Önder 2000, 34-48.

Şiirlerden bazıları şunlardır:

NİC'OLDU

Başı bölük bölük dumanlı dağlar
Kışlakta kalanlar ah çeker ağlar
Eli mızraklı şol bizim beyler
Altı arap atlı beyler nicoluk.

Çık Aslantaş'a da Soğanlı ovası
 Dumanlı da tor şahanlar yuvası
 Kuruçay da Davutlu'nun deresi
 Akar boz bulanık selin nicoluk.

Kara çadır kurar yonma direkli
 Soframız çıkardı ballı börekli
 Ak derim evi de gümüş direkli
 Ağır mencilisin ilin nicoluk.

Der Seyidim biz de geldik nazınan
 Yüksekindeki seyir ettik gözünen
 Al yeşil giyerdik gelin kızınan
 Yaylaya göçtüğüm günler nicoluk (Kalkan,1988:63)

PINARBAŞI

Sana derim Pınarbaşı
 Acep karın kalktı mala
 Boynu uzun apalaklar
 Çığrından saptı mola.

Hoş akar Munzur'un gözü
 Tez gelir Kaynar'ın yazı
 Koç ırmağın tutar buzu
 Garbi değip söktü mola.

Bıktım usandım canımdan
 Ayrı düştüm vatanımdan
 Bizimkiler kavgasından
 Sağ selamet çıktı mola.

Dün gece bir rüya gördüm
 Eskisinden beter derdim
 Uzunyayla baba yurdum
 Çerkez kazzık çaktı mola.

Der Seyidim söyler ağlar
 Nic'oldu kâhyalar beyler
 Yüksek olur bizim dağlar
 Guguk kuşu öttü mola (Kalkan,1988:64)

GÖRÜNÜR GÖZÜME

İstanbul karıştı, Moskof seslendi
 Ak gelinler kara giydi yaslandı
 Kral baş kaldırdı redif seslendi
 Şu sinamda yol görünür gözüme.

Kızılırmak seni gece geçince
 Odunluk dağından bir su içince
 Kılavuzu Kölete'de seçince
 Şu sinamda yol görülür gözüme.

Geç Koç ırmağı da Sindelin düzü
 Etrafı dağda önü düz yazı
 Acep aktı mola şu Taf'ın gözü
 Kuruçay'da sel görünür gözüme.

Mıklı senden üç çeşmeye çıkınca
 Görünmez ki Kurtkulağa bakınca
 Garbi değıp ireyhanı kokunca
 Soğanlı da gül görünür gözüme.

Kirazın başına çıktığın zaman
 Kırksuyu Tapan'ı dolansan hemen
 Bucağın galası pusunan duman
 Çukurova çöl görünür gözüme.

Yükseğinden baktım Mağara'nın çölü
 Dolanıp gidiyor Haçın'ın yolu
 Eğer orda yoksa Avşarın eli
 Koca Kiraz bel görünür gözüme.

Der Âşık Seyidi bir firak geldi
 Koç yiğitler sılasından ayrıldı
 Elim aşiretim ağladı kaldı
 Büyük dağlar bel görünür gözüme (Kalkan,1988:65).

AĞIT

Kamanda uşak kalmadı
 Redif gitti sürüyünen
 Sabahaçak yatamıyom
 Gelinlerin zarıyınan

Hasan, Mehmet, Aliyinen
 Ömer, Çerkez. Veli'yinen
 Sülemen gök gıra binmiş
 Halil gayfe doruyunan.

Sarı'nın benzi gül gülü
 Haççam Çamlının bülbülü
 Soğanlı'nın mor sümbülü
 Koçdağı'nın karıyınan.

Haçça'nın beliği sırma
 Arzı'mın gözleri sürme
 Göle konmuş iki durna
 Ötüşüyor diliyinen.

Yüzbaşı redifi düzer
 Askerler tabiye kazar
 İnşallah Moskof'u bozar
 Türklüğünün zoruyunan.

Asker gider sürüyünen
 Mızıka öter boruyunan
 Büyük evler hep kitlendi
 Gelin galdı garıyınan.

Süleymen göğ gıra binmiş
 Halil gayfe doruyunan
 Acep kavuştu mu ola
 Benli Fakı, Sarıyınan.

Der Seyid'im gayri aman
 Başımızdan gitmez duman
 Bizim meskenimiz Kaman
 Mor sümbüllü koruyunan (Kalkan,1988:66).

KOŞMA

Aşkınan ağyarın bağına girdim
 İpeğimiz karıştırdı tellere
 Kırmızı gül irengini alınca
 Onun için bülbül konar dallara

Kırmızı gül ııerıgını almalı
 El uzatıp goncasını dermeli
 Yazın geldiğini nerden bilmeli
 Duman çöker nur bağlanır göllere

Karşıdan karşıya yanar ışıklar
 Aşk için tekkeyi bekleyen şıklar
 Kalbi softa kendi Hakka âşıklar
 Onun için bozgun vurur tellere

Der Seyidim der de ne gelir elden
 Gayret kuşağını kuşanın belden
 Bizim nasibimiz şol Yüreğir'den
 Bozat 'ınan düşeydim çöllere. (Kalkan,1988:66)

1.2.62. Deli Aziz

Kayseri'ye bağlı Sarız ilçesinin Deştiye köyünde doğan Deli Aziz 19. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. Doğum ve ölüm tarihleri tespit edilememiştir. Ancak onun 1848'de Bozok (Yozgat)'a sürgün edilen ve bir süre sonra yeniden Pınarbaşı ve Sarız'a dönen Afşar aşiretinin içinde bulunduğunu şiirlerinden anlıyoruz. Aşiret içinde gözü kara ve atak kişiliğinden dolayı "Deli" lakabıyla anılır (Kalkan,1988:27)

SOYLAMA

Aslım Afşar kendim Torun soyundan
 Ayrı düştüm aşiretimden beyimden
 Beş yüz atlı ile Pınarbaşı'ndan
 Yola durup kervan alanlardanım

Çıkaydım büyük dağın salına
 Atkı ataydım mal yemez malına

Sıtkı bütün arkadaşın yoluna
Kan edip kelleyi verenlerdenim

Çekilen sitemler tükendi bugün
Alırım mı sandın şol Kozan dağın
Bizler bozkurt da Bozoklu koyun
Ürkütüp sürüye dalanlardanım

Bineydim kıratımın üstüne
Alaydım martinimi destime
Gafil varmak biz düşmanın üstüne
Hazır ol vaktine diyenlerdenim

Deli Aziz'im der de bilin mi bizi
Silinmez Mevlâ'nın yazdığı yazı
Bir döğüş olsa da sınasın bizi
Meydanda gardaşa kıyanlardanım. (Kalkan,1988: 27).

1.2.63. Deli Boran

Tahminen XVII. yüzyılda yaşamıştır. Afşar aşiretindendir. Deli Boran'ın biyografisi hakkında hikâye bulunmaktadır. Bu hikâye şöyledir: Rüşvanoğlu İsmail Bey tarafından Afşar beylerinden bir âşık istenince, Deli Boran gönderilir. Rüşvan Oğlu, Deli Boran'ı hizmetinde bulunan adamlardan birinin Küpeli adındaki kızı ile kırk gün düğün yaparak evlendirir. Gerdeğe gireceği esnada Deli Boran, Rüşvanoğlu'nun atının gemini öpünce, Rüşvanoğlu ona on gün gelinin başından çıkmamayı emreder. Deli Boran da bu emre inanır (Çapraz, 2005:93). Bu âşık için ayrıca bk. TDEA 2, 226-227

1.2.64.Derviş Yücel

Kayseri'ye bağlı Erkilet kasabasında 1910 yılında doğdu. Din bilgini ve köy imamı Hacıoğullarından Osman Efendinin oğludur. İlkokul tahsilini köyünde yaptı. Özel idarede memur iken dışarıdan bitirmek suretiyle

Ortaokul mezunu oldu. Muncusun ve Erkilet köylerinde köy kâtipliği tahsildar ve masa memuru olarak çalıştı kısa süre celepçilikle meşgul oldu (Kalkan,1988:107).

ÖĞÜT

Yücel terk etme insafı
Makamı imtihandır bu
Deme dünya bana kari
İki kapılı handır bu

Atan göçtü deden hani
Düşünüp kendini tanı
Ne bey kalır ne sultanı
Cefayü cevrü gamdır bu

Ey gönül gel sözüm dinle
Kusurun affına inle
Mağrur olma günahınla
Sonu ahu figandır bu

Aslın topraktır ey Yücel
Yine toprak eder ecel
Olur takdir ve ger tecel
Gayrısı lâ imkândır bu (Kalkan,1988:107).

PİRE DESTANI

Sene bin dokuz yüz otuz sekizde
Amarat'a ordu düzdü pireler
Müstahkem olaylar var Koçcağız'da
Sınırlara sığmaz, azdı pireler.

Eyim'e santral kurması yakın
 Yüregil köyünden kendini sakın
 Saraycık köyüne yapıyor akın
 Hududu Gömeç'ten sızdı pireler

Ağzı maskelidir filit tanımaz
 Canavara benzer fil gibi gürbaz
 Esiri de olsam merhamet kılmaz
 Göğsüme istihkâm kazdı pireler

Höbek'te oturur pire kralı
 Kermelik'te durur baş generali
 Bombardıman eder Kızık 'tan beri
 Salır'da canımı sıktı pireler

Muncusun'da vardır dağ alayları
 Üç kilo kan emer onlardan biri
 Karaev'den dolaşır keşif kolları
 Büyük taarruza geçti pireler

Hasanca'ya indi altmış fırkası
 Kuşçu'yu korkutur topunun sesi
 Mollahacılı'da asıl kavgası
 Menteşe'yi toptan yıktı pireler (Kalkan,1988:108).

1.2.65.Dilaver Pekcan (Şifai)

Kayseri'nin Büyük Toraman köyünde 1955 yılında doğdu. İlkokul mezunu olup evli ve beş çocuk babasıdır. Serbest meslekle uğraşmaktadır. Saz çalmayı bilen âşığa mahlası ilk yaptığı atışmada verilmiştir. Çeşitli yarışmalara katılmış ve ödüller almıştır (Özhan vd, 1992: 253)

1.2.66.Durdu Demirel (Avşar Ozan)

Kayseri'de 1953 yılında doğdu. Yüksekokul mezunu olup, evli ve üç çocuk babasıdır. Memurluk yapmakta olan âşık saz çalmakta, halk hikâyeleri de bilmektedir. İlk mahlası Duşari iken sonraları Avşar mahlasını kullanmaya başlamıştır. Ustası Bektaş Bilir (Âşık Bektaş) çırakları Hikmet Durak, Ömer Demirel ve Alan Demirel'dir. Çeşitli yayın organlarında şiirleri yayımlanan âşık, katıldığı yarışmalarda ödüller almıştır. "Avşar Ozan'ın Derlemeleri" adlı bir de kaset yapmıştır (Yıldız,N., 2007: 140, Özhan vd, 1992: 104,105)

Eğitimin öğretimin
Yolu okumaktan geçer
Okula gelen yavrunun
Dili okumaktan geçer

Gıdasıdır ruhun tenin
Defter kitap kalem senin
Baş döndüren ilmin fenin
Yeli okumaktan geçer

Kitap her yaşta arkadaş
Uygarlığa bir temel taş
Tohum tutar ise bir baş
Zili okumaktan geçer

Eğitim denen çınarın
Öğretmendedir hünerin
Okul gibi bir pınarın
Seli okumaktan geçer

Günümüz atom çağının
Kalesi gönül dağının

Sevgi kardeşlik bağının
Gülü okumaktan geçer

Öğretmen okul öğrenci
Her alanda olmuş öncü
Bilim ağacında inci
Dalı okumaktan geçer

Ninni söyleyen beşiğin
İlim sunan bir kaşığın
Aydınlatan pak ışığın
Pili okumaktan geçer

Kutsal duygu olmaz hile
Birlikte çekeriz çile
Ateşlerde yansak bile
Külü okumaktan geçer

Şevk dolu sıcak yuvanın
Hakk'a edilen duanın
Arı misali kovanın
Balı okumaktan geçer

Tarihteki ilk yazının
Okulda körpe kuzunun
Avşar Ozan'ın sazının
Teli okumaktan geçer (Özhan vd, 1992: 104,105).

1.2.67.Dülger Muharrem Usta

Doğum tarihi bilinmeyen Dülger Muharrem Usta ümmîdir. Aşık şiirlerini herhangi bir kaynağa kaydetmediği için ancak birkaç destanı derleme yoluyla toplanıp, günümüze ulaşmıştır. Muharrem Usta 1907 yılında Kayseri'de vefat

etmiştir. Şair'in aşağıdaki "Ermeni Vurgunu Destanı" tarihi vesika niteliği de taşımaktadır (Kalkan,1988:57) Şairin meyve ve sebzelerin özelliklerini anlatan nebatat destanı vardır (Okutan,G.,TDEA,2007:393) Bu şair için ayrıca bk. Satoğlu 1970, 80-83.

ERMENİ VURGUNU DESTANI

Sene bin iki yüz çün doksan altı
Topladı kâfirler yazdılar şirket
Leşker şevkettiler gecenin katı
Yapıştı yaftalar şad oldu millet.

Milleti Ermeni açtı bir alay
Aslı ham demirdir tutar mı kalay?
Diktiler onbaşı, çavuş, miralay
Paşaları büyük şeytandan eşet

Eşet ahaliye bir ağı saçtı
Tehlikede durum orta karıştı
Kimi tevkif oldu kimisi kaçtı
Merhameti büyük affetti devlet.

Devletsiz servetsiz divana varın
Keşiş der ki üç günecek sağalın
Varın İngiliz'den bir beylik alın
Eğer verirlerse büyük müstenet,

Müstenet şiştiniz hem şımardınız
Bu sırada tutmaz oldu ardınız
İngiliz'e şikâyeteye vardınız
İngiliz der bu ne hal bu keyfiyet

Keyfiyet kırdılar bizi meydansız
 Kimi kanat kırdı kimisi cansız
 Bin batman pastırma gitti çamansız
 Sizgıt oldu çömleklere mücerret.

Mücerret vurdular bir garazına
 Ahir uğrattılar zilmarazına
 Duçar olduk derdin onulmazına
 Etmediler zerre kadar merhamet

Merhamet etmezler gayri bir zaman
 Paşa bakmaz halimize pek yaman
 Üç gün kaldık kilisede perişan
 Eğer alır isek bir büyük ibret.

İbret yarelere gelir merhemler
 Tûraba göl oldu dökülen demler
 Aslı nesli belli biraz âdemler
 Yüzümüzden çekti haylice zahmet.

Zahmet çekip sonra oldular pişman
 Gösterin gidelim bize bir mekân
 Mallarımız yağma haneler viran
 Baykuşlar ötüyor saat bu saat.

Saat bu sözleri bilenleri çok
 Uyur yılan uslu duranlardan kork
 Gâvur bastı diye çaldılar bir.
 Böyle vermiş mürşitler icazet.

İcazet alanlar oldu çöl beği
 Ölenlerin tükenmiştir kepeği

Öldürene sürüdürler köpeği
Bu bir darbimesel söylenir elbet.

Elbet Osmanlı'da sahip kıran çok
Çoluk çocuk kaldı hep boynu buruk
Biz ettik biz bulduk bahanemiz yok
Hele şükür cüz'i oldu sahamet.

Sahamet çok oldu mecruhlar yatır
Ne ülfet muhabbet ne kaldı hatır
Ellerinde kama sapı kör satır
Bundan kurtulanlar gayri selâmet.

Selâmet yasını biz kırk gün tuttuk
Alış veriş kâri kisbi unuttuk
Lâf ilâzim değil biz hapı yuttuk
Nasip imiş geldi buldu bu kısmet.

Kısmet bizim imiş size ne oldu
Ferik Liva Paşa arayı buldu
Büyük küçük hacı hoca yoruldu
Allah razı olsun ettiler gayret.

Gayret ile olur viranlar mamur
Efendi de Kerem kuldolur kusur
Cümlenin kusurun affeder Gafur
1313 de bitti bu sohbet (Kalkan,1988:58).

1.2.68.Efendi Aydın (Kul Efendi)

Kayseri'ye bağlı Sarız ilçesinden olan Kul Efendi Akoluk köyünde doğdu. Asıl adı Efendi Aydın'dır. Daha 12 yaşında babasını kaybeden âşık geçim külfetini karşılayabilmek için çeşitli işlerde çalıştı. Yurdun değişik bölgelerini gezdi. Küçük yaştan beri çalıp söyleyen Efendi Aydın şiirlerinin bir kısmını 1957 yılında bir kitapta topladıktan sonra 1973 yılında "Ehl-i Aydın" adlı ikinci kitabını yayınladı. Bir mürşide kapılanarak din ve tasavvufi bilgilerini artıran Kul Efendi başka bir eğitim görmedi. Şiirlerinde daha çok ahlaki ve dini öğütlere yer veren âşık çiftçilik yaparak hayatını kazanmıştır (Kalkan,1988:125).

NEFİS

Dinle nefsimin işini
Düşünmez mezar taşını
Cehennemin ateşini
Nefsim bizden inkâr eder.

Sen namazın kılma diyor.
Komşu halin sorma diyor
Sadakalar verme diyor
Dinle nefsimin işini.

Sen orucu tutma diyor
Hasta yanına gitme diyor
Mala zekât verme diyor
Dinle nefsimin işini.

Gece gündüz uyu diyor
Kibirlik et büyü diyor
Kötü işe iyi diyor
Dinle nefsimin işini

Kul Efendi'm n'olacaksın
 Daim Hak'tan bulacaksın
 Bizi nara süreceksin
 Dinle nefsimin işini (Kalkan,1988:125).

1.2.69.Emir Ali

Tahminen XVIII. asrın sonu veya XIX. asrın ilk yarısında yaşamıştır. Afşar şairlerindendir. Zamanımıza kadar sadece bir türkölü hikâyesi ulaşmıştır (Çapraz, 2005:94).

1.2.70.Erdal Özkan (Avşaroğlu)

Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesine bağlı Avşarsöğütlü köyünde çiftçi bir ailenin çocuğu olarak 1961 doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu ve liseyi Kayseri'de bitirdi. Erciyes üniversitesi meslek yüksekokuluna kaydını yaptı. Şiirlerinde Avşaroğlu mahlasını kullanan şair ticaretle uğraşmıştır (Kalkan,1988: 298).

AVŞAR KIZI

Yüklemiş de aşiretler göçünü
 Yayla yollarında giderken gördüm
 Tarar durur Avşar kızı saçını
 Yayla güllerini dererken gördüm

Üç eteği giyrniş ayakta halhal
 Dudakları kiraz, yanakları bal
 Gözleri siyahtı, kaşları hilal
 Nazlı, nazlı cilve ederken gördüm

Ak gerdan üstünde dizili benler
 Kibleyi şaşırdım karıştı yönler

Yolunu beklerim, geçmiyor günler
Karlı yaylalarda gezerken gördüm

Sitilini almış kınalı ele
Benzen doğan aya tornurcuk güle
Dedim gül yüzünü göreyirn kele
Malıcup mahcup bakıp süzerken gördüm

Dedim kız bu canı koydum yoluna
Dedi nişanlıyım emmim oğluna
Allahım sabır ver Avşaroğluna
Düşümde nişanı bozarken gördüm (Kalkan,1988: 298).

1.2.71.Erkiletli Âşık Hasan

Kayseri'nin Erkilet kasabasında 1771 yılında doğmuştur. Âşık Hasan çiftçilikle ve bir süre ticaretle uğraşmış, çerçilik yaptığı günlerde çevre illeri dolaşmıştır. Koşmalarının bir bölümü Nafiz Soysal tarafından (Âşık Hasan-1946) ve Abdullah Satoğlu (Erkiletli Âşık Hasan) adı altında kitaplaştırılan şair 1856 yılında vefat etmiştir. Şiirlerinde kelime oyunlarına, cinaslara ve muammalara geniş yer veren Âşık Hasan'ın ne derece bir tahsil gördüğünü bilinmemektedir (Kalkan,1988: 22). Dinî ve tasavvufi pek çok gazel yazdı. Medrese öğrenimi de gördü. Asıl ününü âşık tarzı şiirleriyle yaptı. Bazı şiirlerinde Zihnî mahlasını da kullandı. Şiirlerinde seçmeler yapıp yayılandı (Yıldız vd,2007: 127). Âşık Hasan'a ait koşma ve türkü örnekleri aşağıda verilmiştir.

KOŞMA

Mevla'm irak eyle dört şeyi benden
Dalalet, kabahat, karabet, zulmet
Sen esirge şu dört şeyden el aman
Killet, zillet, illet bir de hasret.

Bu cihana gelen şâd olup gülmez
 Bilene can kurban, bilmeyen bilmez
 Dört nesne var bana asla hoş gelmez
 Gurbet, hasret, biri firkat, bir mihnet.

Haddinden ziyade çoktur günahım
 Afiv sahibisin affeyle şahım
 Dört şey bana ihsan etti îlâhım
 Hidayet, salahat, ibadet, sünnet.

Sen tarikten çıkma gel eğri basıp
 Hakka asi olma ümidi kesip
 Dört şeyi Hasan'a sen eyle nasip
 Af ile şefaât, rahmetle, cennet (Kalkan,1988: 22).

TÜRKÜ

Erkilet günaydın gölge bürümez
 Sevmedi güzeli bağ arasında
 Anda gezenlerin ömrü fârimez
 Beslenir yüreği yağ arasında

Erkiler güzeli bağlar bozuyor
 Kirpikleri kalem olmuş yazıyor
 Akranları sürü sürü geziyor
 Baktım benim dostum yoğ arasında

Ak eline elvan kınalar yakmış
 Ela göze siyah sürmeler çekmiş
 Erkilet güzeli seyrana çıkmış
 İlla bir suna var ağ arasında

Gidin dilberler hep durmayın gidin
 Aşıkın derdini beraber yedin
 Siz bahçede, bağda sefalar edin
 Hasan ah eylesin dağ arasında (Kalkan,1988:23).

KOŞMA

Yel esende ak gerdana dokunur
 Salınır gerdanda tel döne döne
 Rakipten kendini, kendin sakınır
 Irganır serinde yel döne döne

Dişleri inci lebler dönmüş hurmaya
 Zülüfleri dönmüş tele sırmaya
 Ol hak-i pâyine yüzler sürmeye
 Nasip olsa gelsek yol döne döne.

Bu kaş, bu göz, bu edalar var sende
 Kalır mı bir mecal bilmem ki, bende
 Efendim vafını eylerim günde
 Ağzımın içinde dili döne döne

Mevlâ'm insaf versin bizim o yâre
 Sinemin başına urdu bir yara
 Eğer gider isen bizim diyara
 Hasan olsun sana kul döne döne (Kalkan,1988:23).

1.2.72.Esmer Hatun (Şerife Soykan)

Kayseri'nin Gesi nahiyesine bağlı Turan (Dimidere) köyünde 1879 yılında dünyaya gelmiştir. Abekiroğullarından Hüseyin oğlu Mükremin Ağa'nın kızıdır. Annesinin adı Hatice olan Şerife Hatun (Soykan), Birinci Cihan Harbinde şehit düşen Sarıoğlu Şaban adında bir zatla evlenmiştir.

Okuyup yazması bulunmadığı halde daha genç yaşlarında şiir ve destan söylemeye başlayan Şerife Hatun'un mahcup ve çekingen tavrı dolayısıyla deyişlerinin tespitine imkân olmamış, ancak itimad ettiği ya da çok yakını bulunan kimselere okuduğu şiirleri zabtedilebilmiştir. 1944 yılında vefat eden Şerife Hatun, daha çok, millî felâketler ve içtimaî olaylar karşısında gayet kolaylıkla ve içten gelen destanlar söylemiştir. Yaşadığı çevrede Şerife Hala diye anılan Soykan, esmer olması dolayısıyla bazı şiirlerinde kendisinden Esmer Hatun diye bahsetmektedir (Satoğlu,1970: 108).

SABIR

Sabır kulun gani dostu
Cennette serili postu
Erenlere erer kasti
Sabır Allah sabır Allah.

Sabır kula gani yâren
Kimdir dosta gönül veren
Ona yakın gelir eren
Sabır Allah sabır Allah.

Sabır kula gani maldır
İlim deryasına daldır
Cümlemizi sen uyandır
Sabır Allah sabır Allah (Satoğlu,1970:109).

GÖNÜL

Gönül şehrinde çarşı
Dost yarattı arşı kürsü
Pazar kurduk dostu karşı
Gelip maldan alan yoktur.

Gönül şehrinde bahçe
 Sürülmedi bizim akçe
 Defterim var bohçe bohçe
 Derili halden bilen yoktur.

Gönül şehrinin narı
 Gönül arz eyledi yâri
 Gönül ağlar zari zari
 Gözyaşımdan silen yoktur.

Gönül şehrinde üzüm
 Doğru yolda benim gözüm
 Evvelden söyledim sözüm
 Söylesem de duyan yoktur. (Kalkan, 1988: 83)

1.2.73.Fakîrî

Biyografisine ilişkin hiçbir bilgi yazılmamıştır. Sadece “Atatürk” adı altında bir şiiri bulunmaktadır. Şiirin üstünde bulunan “Mahcûbî’nin oğlu Mardiruş’un manzumelerinden” ifadesi onun, Kayseri’nin Süleyman Mahallesi’ne yerleşen Ermeni şair Mahcûbî’nin oğlu olduğunu ve Mardiruş mahlasıyla şiirler yazdığını göstermektedir (Çapraz, 2005:93).

1.2.74.Firâkî

Asıl adı Mehmet’tir. Kayseri’nin Germi köyündendir. Babası Hoca Ethem Efendi’dir. Firâkî, köy mektebinde okuma yazma öğrenmiştir. Büyüyünce nakkaşlık sanatını öğrenerek, bu sanatı icra için İstanbul’a gitmiştir. İstanbul’da meydan şairlerinin sanatlarını icra ettikleri kahvehanelerde saz ve söz erbapları ile görüşmüş ve kendisi de merak edip şiir söylemeye başlamıştır. Firakî, hayli şiir söylemiş ve bu şiirleri bir mecmuada toplamıştır. Şiirlerini bir mecmuada topladığını H. 1335-1336 [M. 1919- 1920] senelerinde ilkokul müfettişliği yapan başmuallim Ahmet Halil

Bey'e söylemiştir (Çapraz, 2005:97) Bu şair için ayrıca bk. Satoğlu 2002, 120; Kalkan 1991, 64.

1.2.75.Garip Molla

Biyografisine ilişkin hiçbir bilgi yoktur. Sadece bir adet türkölü hikâyesi kaydedilmiştir. Garip Molla türkölü hikâyesinde, gezip gördüğü yerleri dile getirmiştir (Çapraz, 2005:97). Bu şair için ayrıca bk. Uraz 1933, 186; Uraz 1939-1940, 113; Deniz 1987a, 23.

1.2.76.Gedâî

Saz şairi Gedâî Kayseri'de doğdu. Elinde sazıyla pek çok yeri gezdi. Halk şiirinin her türünde eser verdi. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında öldü. Murat Uraz iki koşmasını yayımladı (Yıldız vd,2007: 312).

1.2.77.Gülşanî

1815 yılında Yeşilhisar'da doğan Gülşanî'nin asıl adı Ömer'dir. Yoksulluklar içinde bir ömür süren ve çiftçilikle uğraşan Gülşanî gençlik yıllarında köyünden bir kıza âşık olmuş, uzun yıllar bu aşk çevresinde şiirler yazıp söylemiştir. Günümüze pek azı ulaşan bu şiirlerin dili sade, samimi ve duygusaldır. Gülşanî hakkında diğer âşıklarda olduğu gibi yeterli araştırma yapılmamıştır. Gülşanî 1883 yılında Yeşilhisar'da vefat etmiştir (Kalkan,1988:41).

KOŞMA

Nafile yollara gitme
Kirpik uğrar kaş iniler
Nısfıleyillerde yatma
Üğûhû der kuş iniler

Ecel şerbetin içince
 Dar-ı fenadan göçünce
 Cesedinden can uçunca
 Kalır kafes boş iniler.

Ağaçtan ata binersen
 Yolun sualin verirsen
 Cevabında yanılırsan
 Çar götürür beş iniler.

Kabre yolun atar felek
 Beyaz tenler olur helek
 Rabbike derse bir melek
 Türap ağlar taş iniler.

Kabirden kalkarız hayran
 Mahşere gideriz üryan
 Hep ciğerler olur püryan
 Beyin kaynar baş iniler.

Daim Haktan hazar eyle
 Kalbin ile pazar eyle
 Lup kavmine nazar eyle
 Kuru yanar yaş iniler

Şefaatkanidir yüzün ağı
 Yüreğime vurdum dağı
 Livail Hamid sancağı
 Gölgesinde arş iniler.

Gülşani'yim bildim suçum
 Sekiz cennet mümin için

Yedi tamu küffar için
Gayyada ateş iniler (Kalkan,1988:41).

1.2.78.Habip Karaaslan

Kayseri'ye bağlı Bünyan ilçesinin Gömürgen köyünde 1920 yılında doğdu. 18 yaşından itibaren çalıp söylerneye başlayan Karaaslan usta âşıklar yanında dolaşarak görgü ve bilgisini artırdı. Âşık meclislerine yarışmalarına katıldı. Deyişlerini Destanlar-1940, Kavalımın Sesi-1941 Der Karaaslan-1945 ve Yurt Destanı-1969 adlı kitaplarda topladı. Çiftçilikle geçinen âşık 1973 yılının Mayısında Bünyan'da ölmüştür (Kalkan,1988:131). Habip Karaaslan hakkında Erciyes Üniversitesi Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim dalında hazırlanmış yüksek lisans tezi vardır. Bu şair için ayrıca bk. TDEA 4, 232.

BÖYLE

Şimdi ne söyleyim size
Kasavet serimden kalkmaz
Yandı yürek döndü köze
İnsan hayatından bıkmaz.

Dağların karı erise
Kızlar yaylaya yürüse
Dünyayı güzel bürüse
Bu gönlüm kimseye akmaz.

Irmaklar gibi çağladım
Aşk ile yürek dağladım
Güzele gönül bağladım
Aşk ateşi serden çıkmaz.

Görünce boynum bükerim
Gözlerimden yaş dökerim

Gece gündüz ah çekerim
Tanrı onu bana yakmaz.

Karşımda gözün süzerdi
Zülfün gerdana düzerdi
Evvel beraber gezerdi
Şimdi hiç yüzüme bakmaz.

Der Habip Karaaslan göçmüş
Keklik yuvasından uçmuş
Elin bağı çiçek açmış
Bizim bağın gülü kokmaz (Kalkan,1988:131).

EVLENME DESTANI

Terhis olup köyümüze gelince
Anam evde hiç kalmadı tuz dedi
Gardaşlarım evermeye çalışır
Şimdi sana bulmalı bir kız dedi.

Fadime nasıldır yüzünü görek
Hüsne'nin aşkına dayanmaz yürek
Üç çatal ayaklı beşli de gerek
Güze kadar eksiğini düz dedi

Sevdiğin almayan murada ermez
Gözleri kararır dünyayı görmez
Zeyneb'e çok düştüm anası vermez
Kızım küçük, umudunu üz dedi

Kızlar zalim yoksulluğu bilmiyor
Fakir diye yüzümüze gülmüyor

Elif'in anası yola gelmiyor
Bin lira da benim kıza az dedi

Ayşe der ki benim ile kalamam
Babama yalvarsan yine alaman
Girapdüşen pâzen fiston alaman
İster darıl ister bana kız dedi

Der Habip Karaaslan ben kaldım naçar
Zöhre gelin olmuş o benden kaçır
Döne'nin anası yüksekten uçar
Kızım keleş ona türkü yaz dedi (Kalkan,1988:132).

1.2.79.Hacı Ahmet (Ceyşi)

Kayseri'nin Gevramzâde Mahallesi'nden Değirmenci Oğulları'ndandır. Asıl adı Hacı Ahmet'tir. Yağmacızâde Yusuf Efendi'nin kayın pederidir. Medine'de basılmış manzum bir eseri vardır. Ceyşi hakkında sadece bu bilgiler bilinmektedir (Çapraz, 2005:85).

1.2.80.Hâdî

Kayseri'nin Yalman (Kurşunlu) Mahallesi'nden Arapkırlı'de Hoca Mesut Efendi'nin torunu ve Tahir Efendi'nin oğludur. H. 1302 (M. 1885-1886)'de bu mahallede doğmuştur. H. 1312-1313 (M. 1895-1896) senelerinde Ahmet Paşa Mektep-i İptidâîsi'nde üç sene okuyarak, en iyi derecede diploma ile mezun olmuştur. Beş sene kadar muallimlik yaptıktan sonra, H. 1330 (M. 1913-1914)'de seferberliğin ilânından iki ay kadar önce muallimlikten ayrılarak polis mesleğine geçmiştir. Adana Polis Mektebi'nde altı ay okuduktan sonra mezun olmuş, mezun olduktan sonra Kayseri'ye gelerek polislik yapmıştır. H. 1330 (M. 1913-1914)'de mahkemede yargılanmak üzere polislikten ayrılmış, mahkeme tarafından yargılanması men edilmişse de, bir daha mesleğine dönememiştir. (Çapraz,2005:99)

1.2.81.Hadi Sarpyalçın (Âşık Hadi)

Hadi Sarpyalçın'ın doğum ve ölüm tarihlerini tespit edilememiştir. Hayatı seven, çalışkan güçlü kuvvetli bir insan olmasına rağmen oğlunun genç yaşta ölümü üzerine büyük bir üzüntüye düşmüştür ve bu ıstırabını, çökük ve perişan bir halde gezdiği her yerde;

“Hadi'nin feryadı afakı tuttu
Sevgili yavrusu elinden gitti
Altmışımından sonra bir zehir yuttu
Zehrin acısıyla ağlayıp gezer.”

diyerek dile getirmiştir. Âşık Hadi'yi Eski Erciyes Dergisindeki yazıları ile kültür çevrelerine tanıtan Kazım Yedekçioğlu vasıtasıyla Âşık Hadi'nin şiirlerini topladığı eski Türkçe yazılı bir defteri elde edilmişse de aşığın eğitim görmemiş olmasından dolayı son derece bozuk yazılarını sağlıklı bir şekilde okumak mümkün olmamıştır (Kalkan,1988: 76).

BAHAR

İlkbaharda sular çağlar derede
Yavru kuşlar ötüşürler yuvada
Çiçek açar ağaçlarda ovada
Bütün dünya neşelenir hoş olur.

Çayırlarda kuzu oğlak oynaşır
Birbirine neşe verir kaynaşır
Koyun, Keçi yavrusuna meleşir
Hep bunları seyretmesi hoş olur.

İssız yuvalara leylekler gelir
Unutmadan hepsi yuvasını bulur

Büyük küçük kuşlar yavru uçurur
Yuvalarda yumurtalar kuş olur.

Bahçelerde türlü çiçekler açar
Bülbül neşelenir semada uçar
Gülden kendisine libaslar biçer
Gül aşkına bayılır sarhoş olur.

Hadi yazar şiirleri eğlenir
Kıra gider yorgun gönül dinlenir
İlkbaharda neşelenir dillenir
Bahar vakti durgun kalpler cuş olur (Kalkan,1988: 76).

1.2.82. Halîl

Âşık Halil Afşar Türkmenlerindendir. Yüz yaşına kadar yaşamıştır. Konargöçer olarak kışlarını Çukurova ve Rakka'da, yazlarını Kayseri'nin Pınarbaşı ve Sarız yaylalarında geçirmiştir (Yaz.Krl, TDEA, 2007: 364)

1.2.83.Halim Kamil Teoman

1928 yılında Kayseri'nin Güllük mahallesinde doğdu. Çevresinde "Hakkı Dayı" namıyla bilinen Hakkı Efendi'nin oğludur. İlk, orta ve lise tahsilini Kayseri'de tamamlayan Halim Kamil, İstanbul eksper okulundan mezun olmuştur. Uzun yıllar Gümrük ve Tekel Bakanlığı İstanbul teşkilatında çalıştıktan sonra emekli oldu. Hazreti Mevlana müntesibi olan ve tasavvuf deryasından da nasibini alan, maddi ve manevi aşkı bir arada yaşayan, edep, fazilet ve gönül adamı olan Halim Kamil Teoman, 54 yıl süren kısa ömrü içinde hiç evlenmeden 19 Eylül 1982'de Kayseri'de vefat etti. Heceye de aruza da son derece hâkim olan şairin şiirlerinin bir kitapta toplanmamış olması edebiyat dünyası için bir kayıptır (Kalkan,1988: 152).

İÇİNDE

Açsan çiçeğim zehre-i zehâlar içinde
Doğsan emelim zühre-i garrâlar içinde
Olsan güzelim ahsen-i hasnalar içinde
Teksin yine kalbimdeki imzalar içinde.

Göster meleğim cismini asfâlar içinde
Ben nazmedeyim ismini mânâlar içinde
Sen ön safa koy gönceni Leylalar içinde
Saf aşk açayım ben sana şeydâlar içinde

Sen gonce alev sayfanı aç güller içinde
Ben hatmedeyim aşkını bülbüller içinde
Saç huzmeni aklım gibi ruhsârına dök de
Bir gün göreyim gülleri sümbüller içinde

Mehtaba özen sen yine mehrûlar içinde
Tavvâf olalım rûyine arzular içinde
Doldur meyi lâlinde yanan kalbi de bari
Baş döndürelim dalgalı giysûlar içinde

Göz sihrine er çıkmadı sâhirler içinde
Yüz hattına gül demedi nâsirler içinde
Yâd eyle Halim Kamil'i tasvirine bak da
Söz resmine can verdi o şairler içinde (Kalkan,1988:152).

BU GECE

Sana bir söz öreyim güfte-nigârım bu gece
Sen açıl ben öteyim gör ne hezarım bu gece
Yere şebnem dökeyim gel de baharım bu gece
Sen açıl ben öteyim gör ne hezarım bu gece

Sesi ismin kelimin dildeki razım bu gece
 Aşkının en deli mızrabına sazım bu gece
 Bu haşin tavrına geçmezse niyazım bu gece
 Çok usul dersi verir nazına nâzım bu gece

Şuh bir dalda açılmış gül-i Beyza bu gece
 Ne de hoş dalgalanır damlada derya bu gece
 Taşıyor sır kadehindên mey-i sevda bu gece
 Böyle esrar içirir âşıkâ Leyla bu gece

Yine ateş-sıfat olmuş leb-i canan bu gece
 Yanar artık o dudaktan tutuşan can bu gece
 Açılıp handesi olmazsa gülistan bu gece
 Yanar artık o dudaktan tutuşan can bu gece

Kalbi zencire vuran aklı da bağlar bu gece
 Senin aşkınla taşan aşkına çağlar bu gece
 Sana mahsus alev siyneyi dağlar bu gece
 Sevinirsin bilirim göz sana ağlar bu gece.

GÖZLERİN

Cana cansûzâne sır söyler lisanmış gözlerin
 Simsiyah sevda süzüp cama sunanmış gözlerin
 Handeler ihsan ederken buseler ihsas eder
 Kalbe merhem vâdeder amma yalanmış gözlerin

Bülbülün gözyaşıyla merhametsiz yazdığı
 Derlenen gül yaprağından bir romanmış gözlerin
 Gamzenin fettan edası kirpiğin en yosması
 Sürmeler çekmiş süzölmüş, çift doğanmış gözlerin

Kor yanak, nardan dudak, zencir saçlar, kaş bıçak
 Pek mükellef bir tuzak, kurmuş yamanmış gözlerin
 Nazeninim ben fakirim gönlü ver gitsin Halim
 Fitnesinden anladım akla ziyanmış gözlerin (Kalkan,1988:153).

1.2.84.Halit Bey

Afşarların Torun kabilesinin reislerinden birinin oğlu olan Halit Bey, yaz mevsimini oymağıyla birlikte Pınarbaşı'nda geçiren Afşar beylerindendir. Halit Bey H. 19. yüzyılın ilk yarısında doğmuştur. Halit Bey, Pınarbaşı'na 10 kilometre mesafede "Halit Bey Öreni" adını taşıyan bir Çerkez köyü bulunduğunu, bu köyün de hâlen Halit Bey'in hatırasını ihya ettiği söylenmektedir. Çocukluğunu ve gençliğini babasının himayesinde ve aşiret içinde kalarak, kışın Çukurova'da; yazın da Pınarbaşı ve Uzun yayla taraflarında geçirmiştir. Afşarların bir kısmı tahminen H. 1250 (M. 1833-1834)'de Urfa'nın Kamışlı semtine sürülmüştür. Bu sürgünlerde Halit Bey de bulunmuş, fakat daha sonra eski yurduna dönmüştür (Çapraz,2005:100).

1.2.85. Hasan Ağa (Kader)

Sarız nahiyesinin Deştiye köyündendir. H. 1257 (M. 1840-1841)'de bu köyde doğmuştur. Yaşadığı yörenin tanınmış simalarındandır. Hasan Ağa, Torun oymağı ağalarından Tekeşli Oğulları'ndan Mehmet Ağa'nın oğludur (Çapraz,2005:102, Bu şair için ayrıca bk. Özdemir 1998, 13-16).

1.2.86.Hasan Âşık (Gıyâbi)

Bünyan'ın Karakaya köyünde 1915 yılında doğdu. Mehmet Ağa'nın oğludur. Çevrede eğitim kurumu olmadığı için okula gidememiştir. Okuma-yazmayı sonradan kendi kendine öğrenmiştir. Babası Mehmet Ağa'nın sesi güzeldir. Soyadı kanunu ile herkese bir soyadı verilirken Mehmet ağaya da "Âşık" soyadı verildi. Hasan Âşık'a şiir söyleme yeteneği babasından gelmektedir. Emir Kalkan Hasan Aşık için: " Evlenmiş, bu evlilikten 4 çocuğu olmuş, ayrılmış. Şimdi yalnız başına tek odalı gecekondusunda yaşıyor.

Kendini tasavvufa vermiş, manevi bir potada yanmaya, pişmeğe adanmış. Gençliğinden beri yazdığı şiirlerin bir kısmını bir kaç deftere kaydetmiş. Basın dünyasına iletmemiş ama araştırmacılardan da esirgemiyor. Yaşı ilerlemiş, sağlığı bozulmuş. Önceleri “Âşık” mahlasıyla tapşırırmış şiirlerini, bir ara “Meçhûli” mahlasını da almış, ama bakmış ki gıyabına konuşan, çekiştiren çok haline uygun düşsün diye “Gıyâbi” mahlasını almıştır” demektedir (Kalkan1988: 113).

MEĞER

Aşkî sevda sandığımız
Esrarengiz maşuk imiş
Maşuk diye yandığımız
Meğer bize âşık imiş

Âşık onda maşuk onda
Seyredermiş aynasında
Meçhul olan şu sinamda
Âşık maşuk mihman imiş.

Ayan sabit âleminde
Kavli sabit kalanında
Tekerrür nazarı canda
Çile ikram eder imiş.

Sadık dostlar nittiğimi
Gayrı yola gittiğimi
Kime mihnet ettiğimi
Bizden gayrı kim bilirmiş (Kalkan,1988: 113).

AVARE

Bir soyu soğumuş değirmen gibi
Çarkım dönmez oldu taşım avare

Sitemim sonuçsuz bir ferman gibi
Yüzüm gülmez oldu başım avare

Ne gecem gecedir ne de gündüzüm
Uçurdum baharı yok yazım güzüm
Dışım hayal meyal kan ağlar gözüm
Perişan halimden işim avare

Ayrıyım diyardan sezemez oldum
Bu sevdayı hardan gezemez oldum
Bir çilekeş yardan yazamaz oldum.
O zalim elinden kışım avare

Aşığın esrarı denilmez imiş
Denilse de çare bulunmaz imiş
Sevginin sonucu görünmez imiş
Yıllar yılı geçen düşüm avare (Kalkan,1988: 114).

GELSİN

Zayettim aklımı nesne bilemem
Dönem noktasında kaldım gülemem
Azdı yaralarım merhem bulamam
Lokman denen sitemkare di gelsin

Hayli yıllar yollarını beklerim
Günden güne derdi derde eklerim
Dost diye ekledim sırrın saklarım
Derman denen matemkare di gelsin

Cihan manzaralı virandır hanım
Derin yaralarım sızılar canım
Muhannet gülüyken mâmur viranım

Devran denen hüsünkare di gelsin

Bünyem salim amma gönlüm hastadır

Tükenmeyen bir silinmez yastadır

Bir dost için kulaklarım sestedir

Ferman denen hazinkare de gelsin (Kalkan,1988: 114).

1.2.87.Hasan Baba

Kayseri'nin Çakaloz Mahallesi'ndendir. Hasan Baba'nın hangi aileye mensup olduğu bilinmiyor. Hasan Baba, eskicilik yaparak geçimini temin etmiştir. Beloz'da esir düşmüş ve harp destanları yazmıştır. Kalın sesli, iri vücutlu, uzun sakallı, esmer biri olarak tanıtılmaktadır (Çapraz,2005:103).

1.2.88.Hasan Tekin

Kayseri'ye bağlı Hacılar kasabasında 1924 yılında doğdu. İlkokulu köyünde bitirdikten sonra eğitimini sürdüremedi. Askerlik dönüşü dokumacılık, bağcılık, inşaatçılık gibi işlerde çalıştı. Yazdığı pek çok şiirlerin bir kısmını "Gönül Sızıları-1981" adlı kitabında topladı. Tekin, daha ziyade hamasi şiirler yazmakta olan Hasan Tekin 1967 yılında girdiği Hacılar Ortaokulu teknisyenliğine girmiş ve orada çalışmıştır (Kalkan,1988: 143).

GERÇEK

Aldanma yalan ve yaldızlı söze

Kurulmuş işlerin tarumar olur

Gerçek acı gelir insana bazı

Sonu tatlı, huzurlu bir yar olur.

Kendini aldatma, Hak yola yürü

İlim-irfan öğren hiç kalma geri

Olmak istiyorsan erdemli biri

O da hakikati bilmekle olur.

Kırıktır gönüller, bağlarsın, bozuk
Çırpınıp duruyon, yüreğin ezik
Uyan, kendine gel, haline yazık
Refah, Hak yoluna varmakla olur.

Yaralar açılmış, akıyor kanın
Yorulmuş dizlerin, sızılar yanın
Yaşamak istersin tatlıdır canın
Hakiki doktora varmakla olur (Kalkan,1988: 143).

1.2.89.Hatun Özberk (Hatunî)

Kayseri'nin Sarız ilçesi Gümüşali köyünde 1966 yılında doğdu. Lise mezunudur. Saz çalabilen Özberk ustamalı deyişler söylemektedir. Mahlası Âşık Meydanî (İdris Eroğlu) tarafından verilmiştir (Özhan vd, 1992: 250,251)

Beni bir تنها köşeye
itme sakın itme sakın
Hasret bırakıp neşeye
Gitme sakın gitme sakın

Deşme beni saban gibi
Kaçma benden yaban gibi
Bağrımda bir çıban gibi
Bitme sakın bitme sakın

Seni sevmek doğru bir yol
Damla damla içime dol
Yalnız benim güneşim ol
Batma sakın batma sakın

Çiçek solar mı hazansız
 Gönül kan ağlıyor sensiz
 Derin gecelerde bensiz
 Yatma sakın yatma sakın

Elbet bir gün ölüm Hakk'tan
 Bir çiçek getir zambaktan
 Mezarıma ta uzaktan
 Atma sakın atma sakın

Gelip bana yarım dese
 Avuç açıp aşk dilese
 Başka bir dudaktan buse
 Tatma sakın tatma sakın

Hatunî dert dizi dizi
 Yıkma gönül köşkümüzü
 Para için aşkımızı
 Satma salkın satma sakın

Yücelerden yüce Erciyes dağı
 Kuş olup tepene çıkan ben olsam
 Türlü türlü çiçeklerin var senin
 Yarin saçlarına takan ben olsam

İkimizin derdi gitmiyor serden
 İçin için yanar dumanı nerden
 Gün batımı çıkıp en yüksek yerden
 İlk doğan yıldızı yakan ben olsam

Uludur divanın aklasın beni

Tertemiz nefesin paklasın beni
 Kucakla saçların saklasın beni
 Ordan Türkiye'ye bakan ben olsam

Hatunî dünyada bir garip ferttir
 Bizim çektiğimiz çiledir derttir
 Yazın kışın dört mevsimin çok serttir
 Zirvede ilk ateş yakan ben olsam (Özhan vd, 1992: 250,251)

1.2.90.Hilmi

Kayseri eşrafından Feyzioğlu Fethullah Efendi'nin oğlu olan halk şairi Hilmi, XIX. yüzyılın ilk yarısında dünyaya gelmiştir. Abdullah Satoğlu'ndan edindiğimiz bilgiye göre: 18 Haziran 1826'da lağvedilen Yeniçeri Ocağı'na mensup Hasan Ağa namındaki bir şahıs ve taraftarlarıyla, Feyzioğlu ailesi arasında o zaman çıkan anlaşmazlık neticesinde; Hasan Ağa taraftarlarının Fethullah Efendiyi öldürmeleri ve bugün "Yanan Konak" diye isimlendirilen evini ateşe vermeleri üzerine, henüz kundakta bulunan Hilmi, konağın nedimesi tarafından kendi çocuğu olduğu söylenerek tandıra saklanmak suretiyle, yangından ve Hasan Ağa adamlarının elinden kurtarılmıştır (Satoğlu,1970: 72)

KOŞMA

Bir çeşmi ahunun gizli nigâhı
 Aklımı başımdan yağmaya verdi.
 Kaşları kemanın zül-i siyahı
 Cümle vücûdumu sevdaya verdi.

Bir buse ihsan et ey ruhu gülğün
 Cemalin görelî olmuşum meftun
 Aşk-ı derunumu bu çarhı gerdun
 Bir mecnûn'a bir de Leylâ'ya verdi

Haddim mi vafetmek hüsnüne lâıık
 Mah-ı cemalin olmuş âleme faik
 Firkatinle Hilmi olalı âşık
 Çeşminin yaşını deryaya verdi. (Satoğlu,1970: 72)

1.2.91.Hürüoğlu Âşık Abdurrahman

Padişah I. Mahmut ve Abdülmecit devirlerinde yaşayan âşık Abdurrahman Beydili aşiretinin Cerit oymağına mensup Hürüoğlu ailesindendir (Kalkan,1988:24).

Âşık Abdurrahman'ın ana tarafı Kayseri'ye bağılı Tomarza ilçesinin "Emiruşağı"; Baba sülalesi ise Adana'da "Hürüoğlu" köylerini kurmuş ve yurtlanmışlardır. Âşık Abdurrahman babasının genç yaşta ölümü üzerine dayısı Mehmet Bey'in yanında Tomarza'nın Emiruşağı köyünde ve civar yaylalarda büyümüştür. Yüz itibariyle çok çirkin bir adam olan Abdurrahman, dayısının kızı Safiye'ye âşık olmuş, karşılıksız kalan bu aşk evlilikle sonuçlanmışır. Bu aşk etrafında geliştirilen hikâyeler ve Abdurrahman'ın deyişleri, bugün Afşar ve Cedit aşiretleri içinde heyecanla anlatılır. Şiirlerinde Tomarza köy ve yaylalarından sık bahseden ve yaşadığı bu bölgeleri övgü ile resimleştiren Abdurrahman, edebiyat dünyasında yerini bulamamış güçlü bir âşık ve aynı zamanda medrese okumuş bilgili bir insandır. Âşık deyişlerinde Safiye'den "Leyla, Leylim" diye bahsetmektedir (Kalkan,1988:24).

YAYLALAR

Kızılgöl, Yoğunoluk, Perçinli yayla
 Bu yıllık da böyle hal yürü yürü
 Aksuy'la, Çamoluk belli yurdunuz
 Kokar Kurukuyu bel yürü yürü

Çık Aslantaş'a da Soğan ovası
 Serin olur Kurtkulağı'nın havası
 Dumanlı da tor sefiller yuvası
 Bağkenar'a doğru yol yürü yürü

Binboğa, Koç dağı arası Han'dır
 Elbiz ile Çağşak belli mekândır
 Çık Sarıçiçek'e Baraklı kondur
 Sen de destimâlim al yürü yürü

Uzaktan görünür şol Kabaktepe
 Sağ yanın Saracık, sol yanın sapa
 Ayakta hal hal, kulakta küpe
 Ebru dal gerdanda tel yürü yürü

Birem birem gezdim dağların başın
 Nesin methedeyim kayasın, taşın
 Mecnun Abdurrahman yitirmiş eşin
 Ara var Leyla'nı bul yürü yürü.

Leyla'nın bekçisi Mecnun ben oldum
 Benim çekticeğim ah ile vahtır
 Ela gözlüm gayri yüz dönmüş bana
 Bilmem beni sınar, bilmem essahtır.

Mecnunum da der ki Leyla'm nic'oluk
 Bizim işimiz de feleğe kalık
 Karakaş da keman olup eğrilik
 Elma yüz üstüne zülfü siyahtır.

Karadır kaşları, alını bembeyaz
 Gamzeli yanağa her ne desem az
 Kaynaşır gözleri bir karar durmaz
 Parlar gümüş gerdan, yüzleri aktır.

Abdurrahman der de içelim bade

Kötü eşten olmaz adama fayda
 Verme sırrını da engele yâda
 Almayınan doymaz, her dem tamahtır (Kalkan,1988:25).

KAVGA GÜNÜ

Uçtu havalandı perişan gönlüm
 Varır bir menzile erişir bugün
 Dank terazi olup kavgaya giren
 Ulu bayram günü barışır bugün

Bugün kavga günü savaş olucu
 Kötüler de geri geri durucu
 Koçyiğit elinde tartar kılıcı
 Kılıç kalkan ile buluşur bugün,

Tüfekler öter de dumanlar tüter
 Kesilen kelleler meydanda yatar
 Vurulur davlumbaz mehterler öter
 Yelgin Arap atlar yarışır bugün

Abdurrahman der de edelim hengi
 Hiç bozulmaz koç yiğidin irengi
 Bugün kavga günü kuralım cengi
 Yiğitler al kana bulaşır bugün (Kalkan,1988:25).

1.2.92.Hüseyin (Âşık Hüssüyün)

XIX. yüzyılın son yarısında yaşayan Afşar şairlerindendir. Ailesinin ve nerede yaşadığı tespit edilememiştir (Çapraz, 2005:69).

1.2.93.Hüznî

Kayseri'nin Alaca Mescit Mahallesi'ndendir. Demirci Oğulları ailesine mensuptur. Asıl adı İbrahim'dir. Kanun çaldığı söylenmektedir. Âşık Razi'nin hicvedildiği taşlamanın, H. 1302-1303 (M. 1885-1887)'de Vahit Bey'in evinde Ahmet Remzi Dede, Razi ve Hani'nin bir arada bulunup saz çaldıkları sırada dinlenildiği aktarılmıştır. Bu ifadelerden yola çıkarak Hani'nin, Ahmet Remzi Dede ile Razi'nin çağdaşı olduğunu söyleyebiliriz (Çapraz,2005:104).

1.2.94.İbrahim (Âşık İbiş)

Asıl adı İbrahim olan âşık, Pınarbaşı'nın Pazarvıran (Pazarören) nahiyesinin Han köyünde İbiş Oğulları'ndan Hasan'ın oğludur. H. 1276 (M. 1858-1859) tarihinde doğmuş, 1918 tarihinde de vefat etmiştir. Hasan adında bir oğlu olduğu belirtilmiştir. Bir müddet Çukurova'da kaldıktan sonra yaylasına dönen Âşık İbiş'in, yayladaki çadırların göçtüğünü görünce duygulanması ve yaylaya türküyü söylemesi anlatılmaktadır. Türkülü hikâyede dağlara seslenmiştir (Çapraz, 2005:69).

1.2.95.İbrahim Hakkı Efendi

Kayseri'nin Konuk boğan Mahallesi'nde yaşamıştır. Kırşehir'de vergi memurluğunda bulunmuştur. İbrahim Hakkı'ya ait dört destan, beş nefes, üç koşma ve iki taşlama bilinmektedir. Mirab Oğulları'na mensup olan İbrahim Hakkı, Kayseri'de ölmüştür (Çapraz,2005:106). Bu şair için ayrıca bk. Güven 2004, 21-23.

1.2.96.İbrahim Sever

Kayseri'nin Argıncık kasabasında 1908 yılında çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen İbrahim Sever belirli bir eğitim görmemiştir. İrticalen söyleyebilen bir halk şairidir. Pek çok deyişleri vardır. Özellikle destan türünde şiirler söylemiştir. Bunlardan bir kısmını "Güz gülleri-1969" adlı kitabında toplamıştır. Geçimini çiftçilikle sağlayan âşık bir müddet köyünde muhtarlık yapmıştır. 1974 yılında vefat etmiştir (Kalkan,1988:102).

DESTAN

Köylünün halini sorarsan eğer
Ekmeği katıksız öküzü tektir.
Ehline bu hali sormaya değer
Görür ki yediği her gün kötektir.

Ofise çalışsın derler köylüye
Diyemez malımı çalmayın, niye
Aslı var aslı yok başlar döğmeye
Köylünün eli boş onda tüfektir.

Muhtarın evinde masa kurulur
Müdürün yanında divan durulur
Yiyip içtikleri bizden soyulur
Köylü onlar için sağmal inehtir.

Bin dokuz yüz kırk birden elliye kadar
Bunlar kurt oldular ahali davar
Buldular bir inek rastgelen sağar
Dayandı köylümüz bu ne yürektir.

Mercii bulunmaz şikâyet etsen
Başına vururlar nereye gitsen
Dinlemez bir kimse kuş gibi ötsen
Hiç kimse demez ki nasıl dilektir.

Tohumluk yüz çinik arpamız kaldı
Müdür muhtar geldi onu da aldı
Beni de bağladı kodese saldı
Dedi ki borcunuz etek etektir.

Usandık Yarabbi imdada yetiş
Başımıza çıktı tükenmez bir iş
Ey ulu tanrımız sabrımız geniş
İşini bilirsin, bizden demektir (Kalkan,1988:102).

1.2.97.İdris Eroğlu (Meydanî)

İdris Eroğlu Kayseri'ye bağlı Bünyan ilçesinin Küçük Tuzhisar köyünde 1942 yılında doğdu. Yoksul bir çiftçi ailesinin çocuğu olan âşık okul eğitimi görmedi. Üç yıl kuran kursuna devam etti, daha sonra köy imamına kapılanarak eğitimini tamamladı. Henüz 17 yaşında iken köyüne imam oldu. Ancak iki yıl süren bu görevinden ayrılarak çobanlığa başladı. Saz çalmasını kendi kendine öğrenen âşık çobanlık yaptığı sırada köy merasında uyuyakaldığını ve bu esnada bade içtiğini anlatmaktadır. Bu olaydan sonra kendi dizdiği deyişlerini saz eşliğinde çalıp söylemiştir. Meydanî daha sonra Kayseri'ye gelerek bölge âşıklarının arasına katılmıştır. Bugün şenlik ve yarışmalara da katılan âşık halen Kayseri âşıklar kahvehanesini çalıştırmıştır (Kalkan,1988:216).

DEMEDİM Mİ?

Gönlümün kekliği seni,
Tutar eller demedim mi?
Kıymetini bilmez eller
Atar eller demedim mi?

Gülsün eller güle güle
Zulmettiler bile bile
Altın iken seni pula
Satar eller demedim mi?

Dayanmaz eller nazına
Kimseler bakmaz yüzüne

Diken diken dost gözüne
Batar eller demedim mi?

Yandı özüm içtim “mey”den
Su vermez ki dostlar çaydan
Duman duman garip Meydan
Tüter eller demedim mi? (Kalkan,1988:216).

ÇARESİZ

Fakirler toprak locası
Tutar çaresiz çaresiz
Dumansız yanar bacası
Tüter çaresiz çaresiz.

Dar derler ahlak açısı
Tutmazlar ki köy bekçisi
Varsa elde tek keçisi
Satar çaresiz çaresiz.

Ah fakirin hali harap
Ekmek için olduk türap
Uyanmaz ki tembel Arap
Yatar çaresiz çaresiz.

Süremez ki köy merası
Bulunmaz ki çay parası
Fakirin taşlı tarlası
Biter çaresiz çaresiz.

İki olmaz fakirin biri
Etsiz ekmek olsa bari
Yavan aş tuz biberi
Katar çaresiz çaresiz.

Fakirin hiç gülmez yüzü
 Kimselere geçmez sözü
 Meydanî'nin dertli sazi
 Öter çaresiz çaresiz (Kalkan,1988:217).

GİDER

Fenne herkes fırsat vermez.
 Füze ile Ay'a gider
 Aldım ermez ağzım durmaz
 Bilmemkine niye gider.

Ah çekerim ahdım zâra
 Ne söylesem gider zora
 Kazancımız az bir para
 Kahvelerde çay'a gider.

Deli gönlüm saltanatlı
 Çalışması olur kutlu
 Bir kısmı cipli pikaplı
 Bir kısmı da yaya gider

Âşık gönlüm seherlere
 Bahtım dönmez baharlara
 Vakti olan şehirler
 Sefil meydan köye gider (Kalkan,1988:217).

1.2.98.İlbendi

Afşarların Halli Oğlu (Haliloğlu) kabilesindendir. XIX. asrın birinci yarısında doğmuş ve ikinci yarısında da ölmüştür. Afşarların Bozok'a (Yozgat) sürülmesi olayına içerlenmiş ve bu olay üzerine türkü yakmıştır (Çapraz,2005:107).

1.2.99. Kadirî

Molu köyünden Hasan Ağa zade İsmail Bey'in oğludur. Asıl adı Emin'dir. Tahminen H. 1275 (M. 1858-1859)'te doğmuştur. Köyündeki medresede Ekileli Hacı Ali Efendi'den biraz sarf [dil bilgisi] okumuş, daha fazla tahsil görmemiştir. Askerliğini sıhhiye bölüğünde tamamladıktan sonra, bir müddet köyünde arazi ve emlâkinin geliri ile geçinmiş, daha sonra aşî memuru olmuştur. Zonguldak'ta aşî memurluğu yapan Kadirî, I. Dünya Savaşı (1914) esnasında Zonguldak'ta vefat etmiştir. Sami adında bir oğlu olduğu, onun da Konya'da ticaretle uğraştığı bilinmektedir. Kadirî, uzun boylu, kuru sımalı, gür bıyıklı, esmer tenli, çeneli, yakışıklı bir zât olarak tanıtılmaktadır. Molulu Mehmet Revâî'nin izinde gittiği, genellikle Revâî ile birlikte bulunduğu için ondan etkilenecek de şiir yazmaya/söylemeye başlamıştır (Çapraz,2005:108).

1.2.100.Kârârî

Kârârî Kayseri'nin Tabaklar Önü Mahallesi'ndendir. Ümmîdir. Mensup olduğu aile, baba adı, asıl adı ve doğum tarihi gibi bilgiler mevcut değildir (Çapraz,2005:109).

1.2.101.Kemal A. Ş e n (Cesurî)

1930 da Kayseri' de doğmuştur. Küçük yaşta babasını kaybettiği için, ilkokuldan sonra tahsil yapamamıştır. Şiir yazmaya küçük yaşlarda başlayan Kemal A. Şen, bazı şiirlerinde "Cesurî" mahlâsını kullanmıştır. Çeşitli dergilerde yayınlanan şiirlerini "Erciyes Çocuğu" isimli kitabında toplamıştır (Satoğlu,1970:173).

ANNEME

Ninniler söyleyen o tatlı sesin
Her lâhza gönlümü avutur anne.
Ruhumu okşayan ılık nefesin
Ah beni ne güzel uyutur anne.

Yaşaran gözümü elinle silip
 Yüzümü gül gibi açarsın anne.
 Evlât sevgisini içinden bilip
 Şefkatle bağrına basarsın anne.

Hislerim şahlanıp içim açılır
 Ah sıcak sevgine doydukça anne.
 Gözümde sevinçten ılık saçılır.
 Başımı dizine koydukça anne (Satoğlu, 1970: 172,173).

GECE VAKTİ

Her taraf gözüme zindan perdesi,
 Perişan olduğum bu gece vakti...
 İçimde sevincin yok bir zerresi,
 Hüzünle dolduğum bu gece vakti...

Ömrümde olmadım böyle tasalı,
 Şu تنها yollara ayak basalı;
 Yaşamaktan mahrum bir aşk masalı,
 Yanıp bunaldığım bu gece vakti...

Gönlüme teselli yoktur tek insan,
 Daralan nefesim göğsümde çıban;
 Yollar mı kimsesiz, ben mi gariban?
 Avare kaldığım bu gece vakti...

Bu bitmez gecenin kasveti nedir?
 Sanki ruhum gibi karanlık bedir;
 Yakıp tutuşturan içimde zehir
 Üç kadeh aldığım bu gece vakti...

Şefkatle saracak bir kol aradım,
 Açtım da bağrımı yele yaradım;
 Bir düş gibi yan kaldı muradım,
 Hayale daldığım bu gece vakti. (Satoğlu,1970:173).

1.2.102.Koyun Abdal

16. yüzyıl Bektaşî şairlerinden olan ve hece vezniyle şiirler yazan Koyun Abdal hakkında kaynaklarda yeterli bilgi mevcut değildir. Ancak, 1565-1575 yılları arasında yazılan bir mecmuada adına bir şiir kayıtlıdır (Kalkan,1988: 17).

Tarikat mensubu taliplere, Dedelerce, hallerine uygun lakaplar, mahlaslar verildiğini biliyoruz. “Koyun Abdal” mahlası ağırbaşlı, münis, riayetkâr, sessiz dervişlere atfedilen bir lakapsa da daha ziyade bu mahlasın alınışı Bektaşî tekkelerinde uygulanan bir törenden kaynaklanmaktadır. Buna göre; ikrar ayininde el alacak cana dergâhta pir huzurunda telkin verildikten sonra boynuna “tığ-ı bend” denilen beyaz bir mendil bağlanarak, kurbanlık koyun gibi meydana getirilir. Meydanda 12 post serilidir. Her postta bir baba oturur. Talip, dört kapıya (Şeriat, Tarikat, Hakikat, Marifet) selam verip, ortada dolandıktan sonra, ikrar (nasip) almış olur. İşte bu törenin hatırasına hürmeten, talip, bu anı unutmamak, bu kapının her zaman kurbanı olduğunu belirtmek amacıyla “Koyun Abdal” lakabını alır. Koyun Abdal Kayseri’ye bağlı Bünyan ilçesinin âşığın kendi adıyla anılan “Koyun Abdal” köyünde metfun bulunan zattır. Köylüleri arasında parça-bölük şiirleri bilinmektedir. Şairin, Celali isyanları dolayısıyla meydana gelen kargaşayı ve taliplerin tarikat geleneklerine uygun düşmeyen davranışlarından dem vurduğu şiiri aşağıdadır (Kalkan,1988: 17). Koyun Abdal’ın en önemli özelliği bilinen ilk Kayserili âşık olmasıdır. Şiirlerinden birkaçı şunlardır:

NEFES

Seni Şah'a gider derler
Gel gitme güzel kalender
Anan, atan yüzün suyun
Terk etme güzel kalender

Hacı Bektaş değil m'atan
Hünkâr Veli değil m'öten
Kerbela'da mekân tutan
Gel gitme güzel kalender

Sen Hacı Bektaş oğlusun
Şu âleme dopdolusun
Sen de bir erin oğlusun
Gel gitme güzel kalender

Yedilmez oldu yedekler
Kurulmaz oldu otaklar
Harp oldu kaldı çıraklar
Gel gitme güzel kalender

Bölük bölük oldu beğler
Çekildi sayvanlar tuğlar
Koyun Abdal durmuş ağlar
Gel gitme güzel kalender (Kalkan,1988: 17).

1.2.103.Kul Ahmet

Tahminen XIX. yüzyılda yaşamış Afşar âşıklarındandır. Kul Ahmet'e ait bir türkölü hikâye bulunmaktadır. Bu türkölü hikâyenin de Kaya altılı İbrahim Yörük'ten dinlenildiği yazılmıştır. Bu türkölü hikâyede Kul Ahmet, yüreğinden dökülen dertleri dile getirmiştir (Çapraz,2005:110).

1.2.104.Kul Fakir (Molla Hüseyin)

Sarız nahiyesinin Dayoluk köyündendir. H. 1297 (M. 1880- 1881)'de Dayoluk köyünde doğmuştur. Afşarların Tabanlı Oğlu kabilesinden Osman Dayı'nın oğlu İsmail'in torunu, Küçük Mehmet'in oğludur. Dedesinin babası Osman Fakir tarafından kendisine "Osmanlı Hüseyin" adı verilmiştir. Fakat nüfus kütüğüne yanlışlıkla "Osman" diye kaydolmuştur. Şiirlerinde Kul Fakir mahlasını kullanmıştır. Çocukluğunda köy imamından Kur'an'ı hatmederek, Arapça Bina'ya (fillere) kadar ders görmüştür (Çapraz,2005:111,112).

H. 1315 (M. 1898-1899)'te Kayseri'ye gelerek 10 yıl Bey saray Dairesi Kâzım Efendi'nin medresesinde ders görmüş, Molla Kâzım Efendi'den Arapça; Hacı Kasım Efendi'den de Mülkteki (fıkıh) okumuştur. H. 1325 (M. 1908-1909)'te askerî imtihan heyetinin yapmış olduğu sınavı kazanarak, askerliğini ertelemiştir. I. Dünya Savaşı'nda asker olmuş, Erzurum cephesinde bulunmuştur. Bu esnada sağ elinden yaralanmış, saadet parmağı ile orta parmağı sakat kalmıştır. H. 1316 (1899-1900)'da Altı Söğüt köyünden dayısının kızı ile; H. 1329 (M. 1912-1913)'da Yalak köyünde, Saimbeyli'nin Ker köyünden Elif ile; 1939'da, Kadirli'nin Dere Mahallesi'nden Mihtı Oğlu kızı Fâtıma ile evlenmiştir. İlk karısından üç erkek, bir kız; ikinci karısından dört erkek, üç kız çocuğu olmuştur. Asıl mesleğinin ziraatçılık olduğu, kış mevsimlerinde de koyun ticareti yaptığı ifade edilmiştir. Kul Fakir, 17-18 yaşlarında âşık olduğu Hasan Efendi'nin kızı için türkü söylemeye başlamıştır. Adana derebeyi Hasan Paşa oğlu'nun hükümet tarafından Halep'e sürülmesi üzerine, eski günlerini hatırlayan derebeyinin türküyü söylemesi anlatılmaktadır (Çapraz,2005:111,112).

1.2.105.Kul Haydar

Sarız nahiyesinin Çörekdere köyündendir. H. 1286 [M. 1869-1870]'da doğmuştur Aslen Boğazlıyanlı olan Âşık Halil Oğulları'ndan Halil'in oğludur. Asıl adı Haydar'dır. Önce köy imamından ders gören Haydar, daha sonra Kayseri'de medrese tahsili görerek diploma almıştır. Köyüne döndükten sonra da, medrese inşa ederek dersler vermiştir. I. Dünya Savası yıllarında

1914'te vefat etmiştir. Kul Haydar, gayet hoş sohbet ve istediği zaman irticalen söz söyleme yeteneğine sahip biri olarak tanınmıştır (Çapraz,2005:112).

1.2.106.Kul Mahmut

Kul Mahmut'un XVIII. yüzyılda yaşamış olduğunu tahmin edilmektedir. Afşar aşiretindendir ve Afşarlar arasında söylenen bir türkölü hikâyesi vardır. Kul Mahmut'un hangi aileden olduğu, tam olarak ne zaman doğup büyüdüğü bilinmemektedir (Çapraz,2005:113, Sevengil 1967, 288-292).

1.2.107.Kul Mehmet

Tahminen XVIII. yüzyılda yaşamış Afşar âşıklarındandır. Hayatı hakkında esaslı bilginin bulunmamaktadır (Çapraz,2005:113, Kâmil, 1981a, 7-10).

1.2.108.Kul Mustafa

Afşar aşiretine mensuptur. Tahminen XVIII. yüzyılda yaşamıştır. Kul Mustafa'nın bilinen türkölü hikâyesinde âşığın Reyhanlı beylerinden birinin hizmetinde bulunduğu esnada beyin kızına tâliplerin çıkması, fakat bu tâlipleri beğenmeyen kızın daha önce görüp sevdiği Reyhanlı beylerinden birinin oğluna gönül vermesi anlatılmaktadır. Kul Mustafa kızın başkasına gönül vermesinden duyduğu acıyı dile getiren bir türküsü vardır (Çapraz, 2005:114,115).

1.2.109.Mahcûbi Baba

Kayseri'nin Süleyman Mahallesi'ne yerleşen Ermeni şairlerdendir. Ermeni adı Erhans olan Mahcûbi, aslen Tiflislidir. 1848'de doğmuştur. Ümmîdir. Mahcûbi, tahminen 1923'te hastalanarak 65 yaşında iken Kayseri'de ölmüştür. Mahcûbi Baba, musikideki yeteneğini anlayan eski halk şairlerinden biri tarafından çırak olarak alınmış, Bektaşî tarikatına mensup olan üstadı yanında hayli zaman bulunmuştur. Bu esnada kendisi de Bektaşî olmuş, bir müddet sonra da ünlü âşıklar arasında kendisini göstermeye

başlamıştır. Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli şehir ve kazalarını gezmiş, hatta Tiflis'e bile gitmiştir. Her çeşit saz çalmaya muktedir olan Mahcûbi'nin, özellikle keman çalmaktaki maharetinin çok yüksek olduğu belirtilmiştir. Gür sesiyle çok güzel nefesler söylediği, Fuzuli'nin bütün şiirlerinin ezbere bildiği aktarılmıştır. Ayrıca, Hazret-i İsmail Aleyhi selam için yazdığı çok güzel bir na'tı olduğu, bu na'tı okurken de ağladığı anlatılmaktadır (Çapraz,2005:117, Elçin 1997, 116).

1.2.110.Mahmut İlgöz (Dermanî)

Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesi Uzunpınar köyünde 1965 yılında doğdu. İlkokul mezunu olup evli ve bir çocuk babasıdır. Serbest meslekle geçimini sağlamaktadır. Saz çalan İlgöz, kendi deyişleri ve ustamalı deyişleri okumaktadır. Ustası Mustafa Çıplak (Devaî)'tır. (Özhan vd, 1992: 158)

1.2.111.Mehmed Selim Karaca (Tavlusunlu Hicranî)

1916 yılında Kayseri'nin Tavlusun köyünde doğmuştur. Babası, Filistin'in Nablüs şehrinde Hüseyinüzzâde Şeyh Hasan Efendi El Rûfâî'nin oğlu olan Hâmid Selim Karacadır. Ailesi o zaman askerlikten muaf tutulduğu için gönüllü olarak orduya giren Hâmid Efendi, Kolağası rütbesinde iken emekliye ayrılarak Tavlusun'a yerleşmiş ve 1934 yılında vefat etmiştir. Mehmet Selim Karaca, ilk tahsilini Tavlusun ilkokulunda tamamlayarak İstanbul Pertevniyal Lisesine girmiş, fakat babasının ölümü üzerine Kayseri'ye dönmüştür. Ailesinin geçim yükü omuzlarına binen Karaca, bir taraftan Kayseri Lisesine devam ederken, bir taraftan hayat mücadelesine atılmıştır. 1940'da liseyi bitirmiş, bu arada bir müddet Tayyare Fabrikası ve Halkevi Kütüphanesinde memurluk yapmıştır. Lise çağında iken mahallî gazetelerde makale, röportaj hikâye ve şiirlerini yayınlamaya başlamış, 1942 yılında da İstanbul Edebiyat Fakültesine girmiştir. Fakülteye devam ettiği sırada, malî sıkıntılar yüzünden Beşiktaş belediyesinde tahsildarlık ve Vakit gazetesinde musahhihlik yapmıştır. Yedek subay olarak yaptığı vatanî görevinden sonra yüksek tahsilini tamamlayan Mehmed Karaca, bir müddet

ortaokulda Türkçe öğretmenliği yapmış,1952'de Saint Benoit Fransız Erkek Lisesine nakletmiştir.Murad İğneci, Selim Demirhan, Cemaleddin Erkan, Selçuk Selman (S.S.) ve Tavlusun'lu Hicranî gibi imzalarla çeşitli dergi ve gazetelerde yazı ve şiirleri çıkan Mehmed Selim Karaca; Kayseri Fıkraları - 1944, İzahlı Edebî Sanatlar Antolojisi, Hürriyet Şehitlerine Ağıtlar gibi eserlerinden başka, şiirlerinin bir kısmını Sevmek, bir kısmını da yine Tavlusunlu Hicranî imzasıyla Dertli - Dertli adlı kitaplarda toplamıştır (Satoğlu,1970: 138).

BENİ

Bir zalime gönül verdim
Dikenlere katar beni.
Hele şu en büyük derdim:
Rakiple bir tutar beni.

Bitmez tükenmez bu keder
Gönül oldu bir derbeder
El yanında sözüm eder
Yerden yere atar beni.

Hicrânî; bir başka kula
Böyle fitne düştü mola?
Pazar yerinde bir pula
Haraç mezat satar beni! (Satoğlu,1970:139).

1.2.112. Mehmet (Âşık Kâşif)

Kayseri'nin Muncusun Nahiyesine bağlı Barsama köyünde 1865 yılında doğduğu tahmin edilen ve asıl adı Mehmet olan Âşık Kâşif hayatının büyük bir kısmını Tabur İmamlığı yaparak geçirmiştir. Babası, Kasım Efendi oğullarından Mustafa isminde bir zattır. Âşık Kâşif, küçük yaşta Kur'an

ezberleyerek hafız olmuş, ordudaki imamlık görevi dolayısıyla Anadolu ve Rumeli'de birçok yerleri dolaşmıştır. Kâşif'in önce Lütfiye adında bir hanımla evlenerek bundan iki, sonra Fatma adında bir kadınla evlenerek bundan da dokuz kız çocuğunun dünyaya geldiği, fakat hepsinin de kendisinden evvel vefat ettiği şu mısralarından anlaşılmaktadır.

“İki kerimemle Lütfiye Hanım
Bu darı fenadan intikal etti.
Dokuz kerimemle Fatma Hanım da
İrcii emrine imtisal etti.” (Satoğlu,1970:87).

KOŞMA

Nazar kıldım şu âleme sıdk ile
Aklı başında bir insan kalmamış.
Ben kendimi deli sanırdım amma
Dolmadık bir hali zindan kalmamış.

Hiçbir helâl kâr yok kimsede asla
Kalktı ortalıktan selâm merhaba
Bir birin aldatır hısım akraba
Sanki emniyete meydan kalmamış.

Bir kere kaptırma baştan külahın
Semavata çıkar feryad-ü ahın
Ne sultan, şehzade, ne padişahın
Yazdıkları emr-ü ferman kalmamış.

Amca dayı baba ikram-ü izzet
Yabancılık yoktur bilmem ne hikmet
Sıyrılmış yüzlerden perde-i iffet
Hiçbir şikâyeteye meydan kalmamış.

Aldığın vermek yok verdiğin almak
 İşimiz gücümüz hep çarpıp çalmak
 Doğru iş görene diyorlar ahmak
 İnsaf-ü merhamet vicdan kalmamış.

Gelen gider Kâşif gidenler gelmez
 Kimisi kabrinde sağ durur ölmez
 Kimi güler daim kimi hiç gülmez
 Yaşamanın şeref sanı kalmamış (Satoğlu,1970:90).

1.2.113.Mehmet Ali Işık (Âşık Işık)

Kayseri'nin Sarioğlan ilçesine bağlı Karaözü kasabasında 1913 yılında doğdu. İki gözü âmâydı. Yoksul bir ailenin çocuğu olan aşığın ömrü de yokluklar, zorluklar içinde geçti. Belirli bir eğitim görmedi. Hayatını ırgatlık, tutmalıkla kazandı. Âşığın ünü çevre dışına çıkmamıştır. Mahalli bir halk şairi olarak kalmıştır (Kalkan,1988:109).

DESTAN

Ben de şaştım yokluk senin elinden
 Fakir düştüm soranım yok halimden
 Yırtık ceket düşmez oldu dalımdan
 Terliğe dedirdin fes zalim yokluk

Yokluk çeke çeke usandım gayrik
 Odunumuz yavşan, samanım ayırık
 Ayağıma giymedim sağlam bir çarık
 Çoraba dedirdin mes, zalim yokluk

Ninem dedem ezel olmuşlar fakir
 Babam fakirliği miras bırakır
 Su içmeye yoktur evde bir bakır
 Çömleğe dedirdin tas, zalim yokluk

Süremedim şu gençliğin safâsın
 Hayatta bin türlü çektim cefasın
 Göremedim bu dünyanın vefasın
 Bayrama dedirdin yas, zalim yokluk

Hileyi hurdayı ben sevmez iken
 Kimsenin kalbine hiç değmez iken
 Dostlara boynumu hem eğmez iken
 Düşmana dedirdin pes, zalim yokluk

N'oldu gelip geçen âşıklar n'oldu.
 Bu dünya bir kere boşaldı doldu
 Bizim çocuklar da perişan oldu
 Âşık ışık der ki kes zalim yokluk (Kalkan,1988:109)

1.2.114.Mehmet Ateşoğlu

1926 Yılında Kayseri’de doğdu. Mehmet Ateşoğlu, baba tarafından Kümbetönü Mahallesi Ateşmehmetler, annesi tarafından da Hunat mahallesi Kadioğluları'ndandır. İlk tahsilini Kayseri’de yaptıktan sonra, Ankara Gazi Lisesi ve Ankara üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Edebiyat öğretmenliğine ilk defa Afyon Lisesinde başlayan Ateşoğlu, Erzurum’da Yedek Subay olarak yaptığı vatanî görevine müteakip Nevşehir Lisesi Edebiyat Öğretmenliğine tayin edilmiş, bir müddet sonra Kayseri Lisesi Edebiyat Öğretmenliğini istemiştir. Bu arzusu yerine getirilen Mehmet Ateşoğlu, Kayseri Lisesinde 1960 yılında başladığı Edebiyat öğretmenliğinden bir yıl sonra da aynı okulun müdürlüğüne tayin edilmiş ve 1965’te Kayseri’den milletvekili seçilmiştir (Satoğlu,1970: 151).

GÖNLÜMDEKİ ÂLEM

Bazen deli gönül sessiz sakindir
 Avcıdan habersiz ceylanlar gibi.
 Bazen de barbardır döner av arar
 Yırtıcı şahinler doğanlar gibi.

Bazen deli gönül rastlar eşine
 Bazen cehennemin girer içine
 Bazen bir güzelin düşer peşine
 Gezer diyar diyar ozanlar gibi.

Bazen sabah olur allı şafaklı
 Güzeller salınır telli duvaklı
 Gönümde muhteşem bir âlem saklı
 Cennetli, perili destanlar gibi.

Bulanı bulanı durulur gönül
 Gördüğü güzele vurulur gönül
 Dağlarda tahtına kurulur gönül
 Tek başına buyruk sultanlar gibi.

Gönül bağlanmadı avrada ata
 Ancak ülkü bağlar beni hayata
 Ömrüm sığamazken şu kâinata
 Savrulur gurbette hazanlar gibi.

Ateşoğlu der ki her şey bahâne
 Güzel sevmek için geldim cihâne
 Yaşarım gönümce ben de şahane
 Dünyaya hükmeden hakanlar gibi (Satoğlu, 1970:152).

KOÇAKLAMA

Bu dünyada ömrümüzü
Niçin böyle sürürüz hey!
Yeter artık durduğumuz
Dura dura çürürüz hey!

Bilir cihan Türk ırkını
Yerde koymaz bir hâkkını
Birgün düşmanın ufkunu
Kartal gibi bürürüz hey!..

Atillâ'nın kılıcıyla
Bozkurtların en dinciyle
Asırların o hıncıyla
Devler gibi yürürüz hey!...

Boşanırız yağın gibi
Atılırız doğan gibi
Kelleleri soğan gibi
Hendeklere kürürüz hey!..

Kaynaşıyor Türk Yurtlan
Diner bir gün hep dertleri
Kurtarıcı Bozkurtları
Şahlanırken görürüz hey!..

Ateşoğlu der meydanda
Belli olur er meydanda
Dövüşürüz her meydanda
Türklük için ölürüz hey! (Satoğlu, 1970:153).

1.2.115.Mehmet Kurnaz

Kayseri'nin Tomarza ilçesine bağlı Emiruşığı köyünde 1929 yılında doğdu. İlkokulu bitirdi. Saz çalmayı kendi gayreti ile öğrendi. Karacaoğlan çizgisinde çalıp söylemiştir. Kurnaz şenlik ve yarışmalara katılmamıştır. Şiirleri aşk ve doğa güzellikleri ile Afşar olan aşığın aşiret geçmişindeki kahramanlıkları ile ilgilidir (Kalkan,1988:173).

OLDU

Efkârlanma deli gönül
Viraneler çarşı oldu
Adil bildiğimiz gençler
Adaletle karşı oldu.

Toprak ile taşımızdan
Ekmek ile aşıımızdan
Neler geçti başımızdan
Umduğumun tersi oldu.

Beni efkâra saldılar
Türlü gaflete daldılar
Avratlar hatip oldular
Çeşme başı kürsü oldu.

Serveti çok boş kasalar
Böyle mi anayasalar?
Çoğaldı akli kısılar
Adam karaborsa oldu.

Kimse ekip biçmez iken
Kimse suyun içmez iken
Kervan konup göçmez iken
Kayalıklar arsa oldu.

Kim ki çalıp eğlenmeyen
 Mehmed kendin beğenmeyen
 Tavandan yere inmeyen
 Sokaklarda fırça oldu (Kalkan,1988:174).

GÖRESİM GELDİ

Suda oynayan balıktan
 Hoşlandım kara belikten
 Uçpınar, amlıoluk'tan
 Dağları göresim geldi.

Heykiri gönlüm heykiri
 Mevla'dan kesmem şükürü
 Kevenli, Köşkerçukuru
 Dağları göresim geldi.

Kimlerden kaldın armağan
 Ağustosta karlar yağın
 Yellibel, iftegürleğin
 Dağları göresim geldi.

Ilğıt ıgıt eser yeli
 Açar yaylaların gülü
 Uçgürleyen, Yellibeli
 Dağları göresim geldi.

Reyhan gelir esen yelden
 Turnadaki sarı telden
 amoluk'tan, Kurubel'den
 Dağları göresim geldi.

Birem birern saydım taşı
 Akıttım gözümden yaşı
 Şol dumanlı Aslantaş'ı
 Dağları göresim geldi.

Memnun değilim bu işten
 Hoşlandım yarenden, eşten
 Aşılıktan, Aslantaş 'tan
 Dağları göresim geldi.

Mehmet gönlüm pek gümanlı
 Tablağı yeşil çimenli
 Unsuzdan, Kocadumanlı
 Dağları göresim geldi (Kalkan,1988:174)

DÖNE

Konya sizin vatanınız, iliniz
 Bizim ele nasıl düştü yolunuz
 Bulmamış eşini kalmış yalınız
 Geçti mevsim, oldu güz Döne, Döne.

Kayseri'de güzelliğin görmüşler
 Güzel kimin nesi diye sormuşlar
 Sekiz yaşlı bir çocuğa vermişler
 Adı gelin, kendi kız Döne, Döne.

Gezdir yavrum gezdir gönlümü gezdir
 Ne kadar methetsem kız seni, azdır
 Ak beyaz gerdana liralara dizdir
 Üstüne Maşallah yaz Döne, Döne.

Saracık yaylası bizim yurdumuz
 Tabipler ne bilsin azgın derdimiz
 Âşık Mehmed'ime hançer vurdunuz
 Bana bu yaralar az Döne, Döne (Kalkan,1988:175).

1.2.116.Mehmet Mutlu

Felâhiye ilçesinde 1914 yılında doğdu. Günün imkânsızlıklarının da etkisiyle eğitim görmedi. Okuma-yazmayı sonradan kendi gayretiyle öğrendi. Çiftçilik, amelelik yaptı. Mutlu, rüyasında pir elinden bade sunulduğunu ama içmediğini bunu her hatırlayışında içmeyişine pişman olduğunu söylemiştir. Şiirlerini herhangi bir kaynakta toplamadı. Çevresinde “Hafız” namıyla bilinen şair çerçilik yaparak geçimini temin etmiştir. Şiirlerinde genellikle ahlakî ve dinî öğütler ağır basmaktadır (Kalkan,1988:111).

İNANIRSIN

Bu kitaba inanmayan
 Bir gün olur inanırsın
 Bana ölüm yoktur diyen
 Öldüğün gün inanırsın.

Olursun dünyaya hayran
 Dünya değil bu bir soyran
 Musalla taşına üryan
 Yattığında inanırsın.

Gelir geçer güzün yazın
 Emanettir oğlun kızın
 Topraklarla iki gözün
 Dolduğu gün inanırsın.

ÇARE Mİ VAR

Gururlanma insanoğlu
Ölmemeye çare mi var?
Hazan görmüş bir gül gibi
Solmamağa çare mi var?

Hayat denen dolap döner
Bütün mahlûk ona biner
Yağın biter kandil söner
Sönmeğe çare mi var?

Hiç aldanma mülke mala
Gitmez isen doğru yola
Canım azrail ala
Vermemeğe çare mi var?

Düşünmezsin hiç ölmeyi
Terketmiyon hiç gülmeyi
Yakası yok ak görnleği
Giymemeğe çare mi var? (Kalkan,1988:111).

1.2.117.Mehmet Türk

Kayseri'nin Bünyan ilçesinin Kululu köyünde 1905 yılında doğdu. Herhangi bir eğitim görmedi. Şiire içinde uyanan bir hevesle küçük yaşta başladı. Deyişlerini, köy imamından öğrendiği Arap harfleri ile bir defterde topladı. Âşıklar arasına katılmamıştır. Deyişlerinin bir kısmını irticalen ve saz eşliğinde söylemiştir. 1979 yılında felç geçiren âşık sazı bırakmıştır (Kalkan,1988:95).

GÖNÜL

Varma gönül sarpa yol baş edilmez
Arşı ala yüksel sel baş edilmez
Coşkun derelerde sel baş edilmez
Durup akıbetin gözlenmeyince.

Aman gönül düze, sarp dağlar fena
Nice zahmet verir ten ile cana
Asılsız yürüyen kimse divane
Her şeyi öğrenip izlenmeyince.

Bazı ehil bulur, usludur uslu
Dünyayı sorarsan yalandır aslı
Son hesap altında, burası üstü
Çok kâmilisin iblis bizlemeyince.

Aman gönül gütme dünya davası
Geride gelecek günün karası
Kalbinde taşlama şeytan hilesi
Hak korkusun kalpte gizlenmeyince.

Âşık Türk de der ki zamanın figan
Şeytanlıkta mahir anadan doğan
Gelir zaman, gelir geçer bu kıvam
Ot bile yeşermez yazlanmayınca (Kalkan,1988:95).

OLDU

Neden azıp gider milletin hali
Dulda vermez oldu her ağaç dalı
Bul da gösterelim bir islah kulu
Arasan bir tane bulunmaz oldu

Herkes konuşmakta asılsız sözü
Doğruluğa yakın gitmiyor özü
Şeytan yularlamış gezdirir bizi
Fenaliğin önü alınmaz oldu.

Sanki duman çökmüş bir şey görünmez
Set bozuldu önlerine durulmaz
Yük olmazsa zırlayanlar durulmaz
Hamil ile cahil bilinmez oldu.

Acep neden oldu kaldık serbese
Herkes kulağını tutmakta sese
Çiftçi nodul takmaz oldu mesese
Öküzler tarlaya yürümez oldu.

Kaldırıldı sopa vahşiler şendir
Bu zaman zaptetmez zincirle kendir
Durma kanun oku, kendini kandır
Harp silahı elden alınmaz oldu.

Kimse kulak tutmaz bir fena işe
Boşboğazlar bekler hep köşe köşe
Vaziyet gelmezdi hayale düşe
Mazlumların hakkı alınmaz oldu.

Âşık Türk de der ki gün be gün beter
Âlimler tek yürür, avamlar gatar.
Sorular deveyi bir lüpte yutar
Hiç bir şeyin önü alınmaz oldu (Kalkan,1988:95)

1.2.118.Memiş (Sıtkı)

Âşık Sıtkı 1820 yılında Bünyan ilçesinin Gergeme köyünde doğdu.Sıtkı mahlasıyla şiirler yazan şairin asıl adı Memiş'tir. Köy imamlığı yaptığı için çevresinde "Memiş Hoca" namıyla tanınmıştır. Sıtkı'nın gerek divan, gerekse halk şiiri geleneğine uygun bazı deyişleri tespit edilmiştir. Hece ile yazdığı şiirlerin çoğu, imamlık yaptığı köylerde karşılaştığı olaylar karşısında doğmaca olarak söylediği hicviyelerdir. Bu hicivler halk hafızasında daha çok yer ederek günümüze ulaşmıştır. Şairin bir kısım şiirlerini gazeteci Burhanettin Akbaş ve emekli öğretmen Mustafa Abacıoğlu derlemiştir. Sıtkı'nın gerek divan gerek halk tarzında yazdığı söylediği bütün şiirlerinde dili oldukça sadedir. Şair 1950 yıllarında Hamdi Üçok'un yayınladığı "Çağlayanlar Beldesi Bünyan" isimli eserde tanıtılmasına rağmen, üzerinde bugüne kadar yeterli bir çalışma yapılmamıştır. Münacaatından bir kısım parçalar derlenen Sıtkı'nın bir divanı olması da akla gelen ihtimaller içindeyse de bu güne kadar ele geçmemiştir. Çağının ünlü şairlerinden Seyrani ile karşılaştığı da anlatılan Sıtkı 1873 yılında köyünde vefat etmiştir (Kalkan,1988: 42) Bu şair için ayrıca bk.(Okutan G., TDEA,2007: 604).

KOŞMA

Cevahir kadrini bilmez
Bu ilin âdemi canım
Seni bir boncuk sanırlar
Sakın incinme sultanım.

Aşk yoluna keydum seri
Gezeriz dehri serseri
Rezzakim Cenab-ı Bari
Dakika katetmez nâmm.

Kimi ister cevahirden
Kim ister fızza tahirden
Kimi nusha-i zahirden
Bahusus ki boş dükkânım (Kalkan,1988: 42).

1.2.119.Muhaddiszade Hacı Bey

Hacı Bey 1916 yılında Kayseri’de doğdu. Kayseri Lisesinde okudu. Zeki ve hassas bir insan olan Hacı Bey’in sakin yaşantısı akrabalarında bir kıza karşı hüsrarla sonuçlanan aşkı karşısında alt üst olmuş, bu olay zaten duyarlı ve coşkunu o ruhunda fırtınalar koparmış, ruhu alt üst olmuş, dünyası yıkılmıştır. Bunun üzerine Hacı Bey kendini içkiye vermiştir. Bir süre tedavi için İstanbul’da akıl hastanesinde bulunmuş, burada ünlü Neyzen Tevfik ile tanışmış ve çok iyi dost olmuşlardır. Daha sonra Kayseri’ye dönen Hacı Bey içkiye bağımlılığını sürdürmeye devam etmiştir. (Kalkan,1988:118).

Hacı Bey güçlü kuvvetli biri olmasına rağmen bu içki müptelalığı sonucu yıpranır, çöker, erir. Bu acılı günlerini:

“Bana ölmüş demişlerse çok mudur yaran

Belay-ı aşk ile her gün ölüp dirilmekteyim.” dizeleriyle dile getirmiştir. Hacı Bey, Annesi Saniye hanımın ölümüyle büsbütün yıkılmış, hastalanmış ve tedavi için yattığı Kayseri Göğüs hastalıkları hastanesinde kimsenin haberi olmadan, annesinin ölümünden bir ay sonra 24 Aralık 1962’de vefat etmiştir (Kalkan,1988:118).

KAFAM

Şahlana şahlana durmaz taşardın

Dinç idin, genç idin rahat yaşıydın

İmkâna sığmadık işler başardın

Bilmedin kadrini çürüdün kafam

Ne kadar mağrurdun ben benim diye

Öğünür gezerdin pek şenim diye

Şimdi de o eski hoş demim diye

Kendini mateme bürüdüñ kafam

Her müşkül yanımda hafif eğlence

Atmazdın olura olmaza pençe

Çekersin ne yazık şimdi işkence
Beni de dertlere sürüdün karam

Muhaddisoğlu der, çektiğim çile
Ne sığar tarife ne gelir dile
Düşürdün bu derde hem bile bile
Sen benim kahrıma yürüdün kafam (Kalkan,1988:119)

GÖZLERİN

Denizler dalgası, kuşlar sedası
Füsünlar mecması, sihrin esası
Aşığın ilhamı, nurun ziyası
Hep benim mabudum senin gözlerin.

Hilkatin sırrı, maksadın aslı
Yazlarım kışların mevsimin faslı
Neşenin kederin hepsinin hasrı
Gönlümün mabudu senin gözlerin

Ağlamak isterim neşe deminde
Çok olur güldüğüm hüznün elinde
Zerrece hilafım yok emelinde
Her şeyim, her şeyim senin gözlerin.

Ruhumda fırtına bora yaratan,
Mazimi halimi hep hatırlatan,
Karanlık gecelerde beni ağlatan,
İnleten, sızlatan senin gözlerin.

Yoktan arayıp da bir bulma değil
Ona badem derler o hurma değil
Maksadım kahrından kurtulma değil
Öldürse ah beni senin gözlerin.

Titrese, o baksa kalbim titrese
 Gitmese yanımdan n'olur gitmese
 Geçse de günlerim bu hal bitmese
 Arasa hep beni senin gözlerin.

Arasam bulsam uykuda yummuş
 Doyarak baksam o benim olmuş
 Lekesiz hilesiz ne güzel soymuş
 Açılrsa gülerek senin gözlerin.

Anlasa sevdiğimi bir masum histir
 Zilletten arî ruha mâkestir
 Bu gönül günahsız hem de bikeştir
 Eş olsa gönlüme senin gözlerin (Kalkan,1988:119).

TALİHE

Düşüren dertlere, dermanın hani,
 Kastettin mahbubuna, fermanın hani,
 Bu ıssız illerde kervanın hani
 Muhipler yolcusu bir tek ben miyim?

Hasretle baş başa gurbet ellerine
 Sarılırdı gençliğim baş tellerine
 Doğduğum yerlere, o çimenlere
 Kapanan keyfi, bir tek ben miyim?

Her tatlı nameye karıştı çizgin
 Her gülen çehreye yüz verdi sezgin
 Dostları, muhipleri görmeden ezgin
 Bu yükü çekecek bir tek ben miyim?

Kaldır da perdeyi görünsün rengin
 Diyorlar bulunmaz cihanda dengin
 Lütfünle gerçek, anladım zengin
 Hep bunun misali bir tek ben miyim?

Toplandı başımda bir kara duman
 Barışmak seninle bir daha heman
 Cennetlik mi oluyor, vefayı uman
 Vefayı bekleyen bir tek ben miyim? (Kalkan,1988:120)

OLUR

Düşünme cehennem, hayal et cennet
 Anılmaz haldendir açtığın bu dert
 Vefasız sevgilim bulursun elbet
 Korkarım ki halin perişan olur

Bu gönül denilen bir ince şişe
 Düşünme kulda olur endişe
 Ettiğin cefalar yetişmediyse
 Bilmem ki sonumuz ah ne hâl olur.

Kandeler saf kalsa, hainleşse
 Gelse de elemeler günler geçmese
 Ağyar etmiyor, gönül herkese
 Dileğim lütfünle giryebân olur.

Ağlamaz gülmez cefaya girmez
 Kimseler kastını, benliğin bilmez
 Göreyim yüzünü korkma eksilmez
 Görmek de ilahi bir hayal olur.

Zapt etme gönlünü serbest gezinsin
 Nedir günahı ki sende ezilsin
 Bir lahzacık olsun murada ersin
 Felekten hakları hep helal olur (Kalkan,1988:120).

1.2.120.Muharrem Çam

Kayseri'ye bağlı Ağırnas kasabasında 1927 yılında doğdu. Çamoğullarından Turan Ağa'nın oğludur. İlkokuldan başka eğitim görmedi. Muharrem Çam evli ve 7 çocuk babasıdır. Çam, köyünde marangozluk yaparak geçimini sağlamıştır (Kalkan,1988: 151).

AĞAÇ METHİYESİ

Adı ağaç kendi altın
 Varlığıdır bütün halkın
 Dalın bile kesme sakın
 Muhtacım ben sana ağaç

Ağca altın insan inci
 Kesilmez ağacın genci
 Vicdanında başlar sancı
 Muhtacım ben sana ağaç

Elma, armut, meyve nimet
 Ceviz, gürgen eve ziynet
 İnsan olan bilir kıymet
 Muhtacım ben sana ağaç

Çay içerim sende biter
 Nimetin cihana yeter
 Senden ayrılmak kim ister
 Muhtacım ben sana ağaç

Tüfeğime kundak yaptım
 Düşmanıma kurşun attım
 Gölgesinde serin yattım
 Muhtacım ben sana ağaç

Ağaçlara edin hürmet
 Yaz gelince olur cennet
 Varlığıyla güler millet
 Muhtacım ben sana ağaç

Kalem oldu yazıyorum
 Arabayla geziyorum
 Biraz da siz yapın yorum
 Muhtacım ben sana ağaç

Çatı yaptım ev damına
 Muharrem ölür yoluna
 Cenazedeki koluna
 Muhtacım ben sana ağaç (Kalkan,1988: 151).

1.2.121.Mustafa Akbaş (Âşık Gurbetî)

Kayseri'nin Tomarza ilçesinin Akin köyünde 1952 yılında doğdu. Evli olan âşık ilkokul mezunudur. Serbest meslekle uğraşmaktadır. Saz çalan Gurbetî, ilk önceleri “Derilmeyen” mahlasını kullanmaktayken sonraları “Gurbetî” mahlasını kullanmaya başlamıştır. Ustası ve çırağı olmayan Gurbetî halk hikâyeleri de bilmektedir. Şiirleri çeşitli yayın organlarında yayımlanan âşık festivallere katılmış ve ödüller kazanmıştır. (Özhan vd, 1992: 8)

1.2.122. Mustafa Altınkaynak (Âşık Mustafa)

Bünyan ilçesinin Yenicami mahallesinde 1868 yılında doğan Mustafa Altınkaynak, hiciv ve güzellemleriyle tanınmıştır. Âşık Mustafa'nın tahsili kulaktan dolma dini bilgilerle, biraz okuyup yazmadan ibarettir. Deyişlerini çok defa irticalen söylemesi sebebiyle, halk arasında "Hak Şairi" olarak sıfatlandırılmıştır. 1941 yılında vefat etmiştir (Satoğlu, 1970: 92).

SEVGİLİYE

Desem mi çaldırdın zülfün teline
Güzel havaların bent etti beni.
Kimseler düşmesin aşkın eline
Ne yaman sevdaların bent etti beni.

Al yanak üstüne bir nar sallanmış
Kâkil perişandır zülûf tellenmiş
Gerdan pek beyaz el kızılانmış
Elvan kınaların bent etti beni.

Bir top çiçektir ol Türkistandan
Sürmeli gözlerin bent etti beni.
Gyidin basmalar Frengistandan
Sürmeli gözlerin bent etti beni

Mustafam ömründe bir gün görmedi
Yârin bahçesinden has gül dermedi
Felek ele verdi bana vermedi
Amansız zalime bent etti beni. (Satoğlu, 1970: 92)

GÖNÜL

Taceyledim seni başa
Emeğimi verdin boşa

Çalsam seni taştan taş
Uslanmadın be hey gönöl

Görmüyormusun mezarı
Çeker gider ufak iri
Ta ceddin Âdemden beri
Gafil misin be hey gönöl

Ne yaman sevdin uykuyu
Nisyan ettin zikri huyu
Almadan zerre kokuyu
Mahzun kaldın be hey gönöl

Kalmaz dünya hama hasa
Hani Musa, hani İsa
Zannım şöyle fikrim kısa
Deli misin be hey gönöl

Hanı sende farz u sünnet
İşin gücün kogu gıybet
Zahmetsiz alınır mı cennet?
Deli misin be hey gönöl (Kalkan,1988: 70) .

1.2.123.Mustafa Danacı (Kul Mustafa)

Mustafa Danacı 1960 yılında Yeşilhisar'da doğdu. İlkokul mezunudur. Hayatını inşaat işçiliği ile kazanmıştır. Babasının ölümünden sonra kalabalık bir ailenin külfeti omuzlarına binen Kul Mustafa, irticalen söyleyebilen bir âşıktır. Âşık toplantılarına, mahalli gösteri ve yarışmalara katılmaktadır (Kalkan,1988:249).

KOŞMA

Sen sen ol da boş konuşma hayatta
Sakin eksik olma artarak konuş
Olur ya bilmeden yaparsın hata
Lafını sözünü dartarak konuş.

Sana değmeyen kılına değrne
Boşuna gürlleme boşuna yağma
Suç yapıp şapkanı önüne eğrne
Gerçek ol bağrını yırtarak konuş

Bize yakışır mı nefretler kinler?
Yerin kulağı var su bile dinler
Kul Mustafa seni anlayan anlar
Lafıyın üstünü örterek konuş. (Kalkan,1988:249).

1.2.124.Mustafa Kılıçer (Garip Mustafa)

Kayseri'nin Felâhiye ilçesi Karaşır köyünde 1945 yılında doğdu. İlkokul mezunu olup evli ve üç çocuk babasıdır. Geçimini işçilik yaparak sağlamaktadır. Saz çalabilen âşık kendi deyişlerini söylemektedir. İbrahim Kılıçer, çırağıdır (Özhan vd, 1992: 205,206).

Efkârlı âşıklar yüzünüz gülmez
Hasta olsanız ahabplar gelmez
Bunca alem derdimi hiç bilmez
Evvel iyiydim yaramaz oldum

Yine dumanlıdır baharım yazım
Anaya babaya geçmiyor sözüm
Virandır gidemem ilimiz bizim
Ağlayı ağlayı duramaz oldum

Safrantı dağında açan gülleri
 Yaylada yayılır dilsiz malları
 Terk edip geldim bizim illeri
 Konuyu komşuyu soramaz oldum

Kaçına da deli gönlüm kaçına
 Bilmem bu kaderin suçu ne
 Çok göresim geldi köyün içine
 Muhanet sözünden giremez oldum

Gurbet elde bir zaman eğlendim
 Aşk kazanında kaynar buğlandım
 Bir el kızıyla tuttum evlendim
 Garip Mustafa'yım saramaz oldum

Hem güzelsin hem de narinsin
 Fırın gibi sıcaklarda serinsin
 Çeşit çeşit çiçeklerle şirinsin
 Karın güzel güzel Erciyes

Yaylanda gezmeyi insanlar özler
 Senin öykünle çalınır sazlar
 Bağında bahçende gelinler kızlar
 Yarın güzel güzel Erciyes

Bağrında çeşitli güllerin biter
 Bizlere şifadır kokusu yeter
 Her gül dalında bülbülün öter
 Zârın güzel güzel Erciyes

İnsan hayran olur sana bakışın
 Gayet sarptır dikçe yokuşun

Karın erir de çağlak akışın
Varın güzel güzel Erciyes

Bağ bahçe var çatağında
Koca hacılar var eteğinde
Görün güzel güzel Erciyes

Garip Mustafa'yım varlık mefa
Kış kıyamettir çetin cefa
Kayseri'ye şirin temiz hava
Verin güzel güzel Erciyes (Özhan vd, 1992: 205,206).

1.2.125.Mustafa Necati Karaer

Mustafa Necati Karaer, 1926 yılında Kayseri'de doğmuştur. Harp Okulu ve Hukuk Fakültesi mezunu olup uzun süre subay olarak vazife görmüştür. Ankara'da yayınlanan Hisar dergisinin kurucuları arasında yer almıştır (Satoğlu,1970:155).

YÂRE BAKAN PENCEREDEN

Yine aklıma ayrılık
Nereden esti nereden?
Kanım akar ılgıt ılgıt
Yâre bakan pencereden.

Eski dertler tazelenir
Yıldız yıldız naz elenir
Bir gönül yelpazelenir
Yâre bakan pencereden.

Bu mevsim dişidir diş
Kafesten uçar kuşu

Neler bekler garip kişi
Yâre bakan pencereden

Yazın yaylaya çıkılır
Kışın ayazı çekilir
Değme Türküler yakılır
Yâre bakan pencereden.

Yorayım derken düşünö
Ettin sabahın beşini
Necati kaldır basını
Yâre bakan pencereden (Satoğlu, 1970:155).

TÜRLÜ TÜRLÜ

İki günde mahalleye yayıldı
Emine'nin başkasında gözü var
Olan olmuş aldırma be Ahmet'im
Komşuların türlü türlü kızı var

Akşamdan akşama eve gelirsın
Güzelleri pencerede bulursun
Esmeri mi kumralı mı alırsın
Her birinin türlü türlü nazı var

Düşünürsün mor mor yanar yüzlerin
Deli deli bakar durur gözlerin
On dördünü aşan cümle kızların
Yüreğinde türlü türlü sızı var

Tezgâhlar durdukça kızlar bakınır
Goncaları birbirine dokunur
Peştamal dokunur, çarşaf dokunur

Bir tezgâhın türlü türlü bezi var.

Kör talihin elinde bir fenersin
Şurada yanarsın şurda sönersin
Kime inanırsın kime kanarsın
İnsanların türlü türlü yüzü var

Benim derdim ayrılığa alışma
Necati'nin gözlerine ilişme
Var git cahil okumaya çalışma
Bir alında türlü türlü yazı var. (Kalkan,1988: 169)

1.2.126.Mustafa Önder (Gözübenli)

Mustafa Önder Kayseri'nin Tomarza ilçesine bağlı Özlüce (Taf) kasabasında 1940'da doğdu. İlkokulu bitirdi. Mahlas olarak kullandığı "Gözübenli" onun aile lakabıdır. Asıl mesleği şoförlüktür. Yurt içinde ve dışında çeşitli işlerde çalıştı. Şairlik ona irticalen ağıt söyleyen anasından gelmedir. Genellikle milli duyguları dile getirdiği şiirlerini Türk'ün Gücü-1975 ve Tanrı Dağından Yükselen Ses-197) adlı kitaplarında topladı. (Kalkan,1988:204).

BEN

Dinle önergemi benim bakan bey
Yolum yok, suyum yok köylüyüm köylü
Ne evim var ne toprağım iş nanay
Meydan kürsüsünde soyluyum soylu.

İşğim çıradır, bazen da mumdur
Savaşın beton, taş, yatağım handır
Elbisem kıl şalvar, yemenim göndür
Kars, Hakkâri doğuluyum, doğulu.

Çoluk, çocuk bilmez karpuz kavunu
 Soğan ekmek on iki ay öğünü
 Yanıyoruz biz göyünü göyünü
 Görüyorsun uzun boyluyum boylu

Talih var kader var benim geçimde
 Yaşım otuz, siyah bul gel saçımda
 Boşa zahmet çekip gelme seçimde
 Biri muhtar emmime oyluyum oylu.

Okuyup yazmam yek aydın olamam
 Boykot, grev, sağ-sol nedir bilemem
 Tek bildiğim bir gün olsun gülemem
 Kira, bakkal, fırın aylıyım aylı.

Dedem şehit, babam şehit er benim
 Bayrakla, sancakla yükselmiş kanım
 Mehmetçiği benim güya vatanın
 Tutmuyor dizlerim yaylıyım yaylı.

Danıştay, Sayıştay hür Anayasam
 Her yıl delik bütçem kupkuru kesem
 Sırtıma binerek yükselen ya sen
 Dağıt dert yanına paylıyım paylı.

Gözübenli'm var mı bunun yalanı?
 Koltuğa otursa, para planı
 Eşğimin yoktur semer, palanı
 Var gör beni nasıl köylüyüm köylü (Kalkan,1988:205).

AŞK EKİLSE

Kuşdilinde seherde ses
 Ümit sevgi sonsuz heves
 Sevdayı yürekte vesves
 Olup aksak oluk oluk.

Yel olsam kavak başında
 Tuz olsam çoban aşında
 Yalçın yamaçlar döşünde
 Ardiç olsam doruk doruk.

Söyleyip çalsam sazımı
 İn cin duysa avazımı
 Göğsündeki göğ üzümü
 Sevip dersem koruk koruk.

Uğrun uğrun gitsem yâre
 Heyecanım sere sere
 Sevda oturmuş sineme
 Ateş verir körük körük.

Bir dost bulsam sadık dostan
 Yanıp tütsem destan destan
 Gözübenli'm olsa bostan
 Aşk ekilse karık karık (Kalkan,1988:205).

1.2.127.Muttalip Ünal

Kayseri'nin İncesu ilçesinin Karakoyunlu mahallesinde 1899 yılında doğdu. Uzun süre nüfus memuru olarak hizmet gördükten sonra emekli oldu. Üç çocuk babası olan şair ilk eşini kaybettikten sonra ikinci evliliğini yaptı, hacca gitti (Kalkan,1988:89).

GURURLANMA

Sakın mağrur olma ey insanoğlu
 Dünyada dem vurup kalanı göster
 Feleğin çarkına sen de düşersin
 Felekten ahını alanı göster

Dünyayı benzederek bin bir rüyaya
 Kalbten bağlanalım ulu Mevla'ya
 Ağlaya ağlaya geldik dünyaya
 Göç edip giderken güleni göster

Bir mevsim misali gelen gidiyor
 Ömür ağacını zaman buduyor
 Ecel peşimizden bizi güdüyor
 Ecelin hakkından geleni göster

Zaman yoldur yıllar onun kervanı
 Bu yolda kervanın biter dermanı
 Her geçen günümüz ömür zindanı
 Kaybolan cevheri bulanı göster

Kardeş zehir katma tatlı aşına
 Allahın emrini taç yap başına
 Ecelin atlısı düşer peşine
 Elinden kurtulup kalanı göster

Muttalip yazarsın sen bu sözleri
 Acep döşer misin yere yüzleri
 Beyhude geçirdin kışı yazları
 Ben gibi günahkâr olanı göster (Kalkan,1988:90).

1.2.128.Mükremin Kayabalı

Kayseri'nin Felâhiye ilçesinde 1929 yılında doğdu. İlkokul mezunu olup evli ve sekiz çocuk babasıdır. Geçimini âşıklık geleneğini devam ettirerek sürdürmüştür. Saz çalabilen Kayabalı, genellikle kendi deyişlerini söylemektedir (Özhan vd, 1992: 198,199).

Her şeyin azı karardır
Televizyon ceryan göze zarardır
Dikkatli olmalı her an yarardır
Memlekete sonunda iyilik vardır

Bir kuş vardır adı kanguru
Yazın yeriz koruk ile enguru
Ankara'nın eski adı Enguru
Müsrif olan kalır en geri

Annen ölürse gelir analık
Suda büyür hamsi balık
Lüzumlu yerde yapma kalabalık
Eskirse elbisen vur bir yamalık

Fiyakadan ne çıkar altından tarak
Zengin kimler imiş hatırın sorak
Halen vardır reçberde orak
Müsrife sapmayın kendimizi yorak

Erken uyan iyilerle konuşun
Her zaman sevgiye kavuşun
Küskün olmayın hemen barışın
Çok harcama iktisada alışın

Zevkine tapan bazı kadınlar
 Gelecek günler açıklanır nedenler
 Hey dünyaya gelip de gidenler
 Çok yorulur israf müsrif olanlar

Geliriyin kıymetini bilmeli
 Kötülüğü içimizden silmeli
 İyi görün yakışıklı sürmeli
 Mükremin'in sözlerine gelmeli (Özhan vd, 1992: 198,199).

1.2.129.Nazmi Haskilit

Kayseri'de 1930 yılında doğdu. İlkokulu bitirdi. Çocuk yaşta iş hayatına atıldı. Bir kalem şairi olan Nazmi, şiire on yaşında başladı. Genellikle Milli ve ahlâki konularda şiirler yazdı, bunları (Sevgiyle gelen-1079) adlı kitapta topladı. Kayseri Belediyesi itfaiye teşkilatından emekli olan âşık 1980 yılında vefat etti (Kalkan,1988: 181).

SENİ

Herkesi bir bilip açma sırrını
 Dil pazarında satarlar seni
 Yüzüne gülenler arar pundunu
 Meclisin içinde bozarlar seni.

Eğri basma topal derler adına
 Çok gezdirme göz koyarlar karına
 Kafa tutma tez kıyarlar canına
 İtip bir çukura atarlar seni.

Ortadan git iyi gözet yolunu
İyi kolla hem sağım, solunu
Biri tutar salları ise kolunu
Belki kuvvet için yokları seni.

Nazmi sende böbürlenip gezdinse
Zulüm edip bir mazlumu ezdinse
Helal haram ayırmayıp yedinse
Cehennem narına yakarlar seni (Kalkan,1988: 181).

1.2.130.Niyazi Kılıç (Divane)

Bünyan ilçesinin Koçcağz köyünde 1922 yılında doğmuştur. Kalabalık ve fakir bir ailenin çocuğu olan şair okula hiç gitmemiştir. Çocukluğu savaş yıllarının sonuna rastlaması dolayısıyla yokluk içinde geçmiştir. Çevrede tahsil tedrisat görmüş kimselerden kendi merakı ile okuma-yazmayı öğrenmiştir. Çiftçilik, ırgatlık, inşaat ustalığı gibi çeşitli işlerde çalışmıştır. Niyazi Kılıç, mütevacı, güler yüzlü, gönül ehli bir kimsedir. Küçükten beri yazdığı şiirlerini özenle defter defter doldurup saklamıştır. Tasavvufa meyletmiş, manevi bir potada pişmek erimek için kendini adamıştır. “Divane” namını kendisine mahlas seçmiştir (Kalkan,1988:135).

GEL

Senden gayrı yok eyledim
Cânânım gel cemâlim gel
Kalp evini pâk eyledim
Cananım gel cemâlim gel.

Güvenilmez her kişiye
Can verirler er kişiye
Dost ne demek sor kişiye
Cananım gel cemaalim gel.

İsmailim kurban oldum
 Aşkın ile püryan oldum
 Ben yüzüne hayran oldum
 Cananım gel cemalim gel.

Divane'yim candan geçen
 Aşkın dolusunu içen
 Ben kapıda elim açan
 Cananım gel cemalim gel (Kalkan,1988:135).

DESTAN

Hak yolunda yürüyenler
 Ayağında çengel vardır
 Ömrün boşa sürüyenler
 Sekiz tane engel vardır

Kara duman gibi tüter
 Acıyı tatlıya katar
 Çalı gibi ele batar
 Biri kindir sende vardır

A'dan Z'ye kusur bulur
 Bırak şu davayı n'olur
 İblisin sanatı olur
 Biri kibir sende vardır.

Altın suyuna batırmış
 Alıp sarrafa götürmüş
 Olmamış geri getirmiş
 Biri yalan sende vardır.

Gider mecliste oturur

Her tarafa laf yetirir
Her an davayı artırır
Biri benlik sende vardır.

Gözü gönlü el malında
Yeşilinde hem alında
Ağacında hem dalında
Biri haset sende vardır.

Üstüne giymiş sırmayı
Bulsa alır bir elmayı
Sanat edinmiş çalmayı
Biri hırsız sende vardır

Kara duman gibi durur
Üflesen yüzüne vurur
Ayağından tutup sürür
Biri zulüm sende vardır

Der Divânem tatlı badem
Kurtulmuyor bundan Âdem
Çaresi yok nasıl edem
Biri şehvet sende vardır (Kalkan,1988:136).

1.2.131.Osman Akkaya (Âşık Sefili)

Kayseri'nin Bünyan ilçesinin Ortaköy köyünde 1948 yılında doğdu. İlkokul mezunu olan âşık dört çocuk babasıdır. Geçimini çiftçilik yaparak sağlamaktadır. Saz çalan şair, Sefili mahlasıyla şiirler yazmıştır. Ustası İdris Eroğlu (Âşık Meydanî)'dir. (Özhan vd, 1992: 8)

1.2.132.Osman Er Avşar

Pınarbaşı'nın Toklar nahiyesine bağlı Güzelce köyündendir. Bu köyün köy kâtibi olan Osman Er Avşar'ın baba adı İsmail'dir. Osman Er Avşar'a ait, 19 dörtlükten oluşan bir savaş destanı bulunmaktadır. Destanda, Kurtuluş Savaşı anlatılmaktadır (Çapraz,2005:119).

1.2.133.Osman Güner (Karadeli)

Kayseri'nin Felâhiye ilçesi Çukur Nahiyesinde 1911 yılında doğdu. Okur-yazar olmayan Karadeli evli ve üç çocuk babasıdır. Geçimini çiftçilikle sağlamıştır. Yalnızca kendi deyişlerini söylemiştir (Özhan vd, 1992: 155,156).

Biz köylüyüz para görmez elimiz
Borcumuzu ödemiyor malımız
Tanrı bilir ancak bizim hâlimiz
Taksit taksit borcumuzu verelim

Fukaralık söyletiyor yalanı
Bakır ile ödeşelim kalanı
Yed'ulaktan eşeğimin kolanı
Taksit taksit borcumuzu verelim

Hani senin dar fes ile sarığın
Nerde kaldı dolak ile çarığın
Üç peş idi entaresi karıyın
Abayı paltoya değiştin köylü

Ayağı'mıza giydik mest ile lastik
Şen oldu kahveler odaya küstük
Camlandı pencere döşendi yastık
Abayı paltoya değiştin köylü

Heves ettik kavak ile söğüde
 Kimi elma diker kimisi iğde
 Kol saati yakışmaz mı yiğide
 Abayı paltoya değıştin köylü

Koyunlu kuzulu şen oldu dağlar
 Eli radyolu çoğaldı beyler
 Üstü kiremitli asırî evler
 Abayı paltoya değıştin köylü

Gençleri göç eder martta mayısta
 Kimisi şofördür kimisi usta
 Kimi tüccar oldu Erzurum Kars'ta
 Abayı paltoya değıştin köylü (Özhan vd, 1992: 155,156).

1.2.134.Ömer Alacakaya (Yanık Umman)

Ömer Alacakaya Kayseri'ye bağı Bünyan ilçesinin Zerezek köyünde 1938 yılında doğdu . İlkokulu bitirdi. Çiftçilik ve inşaat işçiliğı yapan âşık bir süre Âşık Rüdai'den geleneğe özgü kuralları öğrendi. Saz çalamamaktadır ama irticalen şiir söyleyebilmektedir. Şenliklerde ve âşık toplantılarına katılmıştır. (Kalkan,1988: 201).

ÇARESİZ

Dermansız çaresiz dertlere kaldım
 El attım tutmaya dal bulamadım
 Esiri aşk olup gurbette kaldım
 Bana bir yardımcı kul bulamadım

Kapılara vardım çek gülmek için
 Bir yerde kalmadım eğlenmek için

Niyetim bir kızla evlenmek için
Kızlar şöyle dursun, dul bulamadım

Yanık Umman der ki aşkını atma
Çok yaram var gardaş deşip kanatma
Yan aşkın uğruna özün anlatma
Yandıgım yerlerde kül bulamadım (Kalkan,1988: 201).

1.2.135.Ömer Albayrak

Kayseri'nin Felâhiye ilçesine bağlı Kuruhöyük köyünde 1940 yılında doğdu. “Alemlî oğulları” namıyla bilinen çiftçi bir ailenin çocuğu olan Ömer ilköğretimden sonra çeşitli işlerde çalıştı. 1965 yılında işçi olarak Hollanda'ya giden Albayrak halen yurt dışında bulunmaktadır. Ömer Albayrak genellikle yurt sevgisi, kahramanlık ve ahlaki değerleri ön plana alan şiirleriyle tanınmıştır. Çeşitli dergi ve gazetelerde görünen şair şiirlerinin bir kısmını 1974 yılında yayınladığı “Anadolu Rüzgârı” adlı kitabında toplamıştır (Kalkan,1988:206).

YOK MU?

El çıkmış Ay'a Merih'e
Sana dünya çok mu Ömer?
Atomla kalma tehdide
Sende gurur yok mu Ömer?

Akıntıya kürek olma
Yeter ele çırak olma
Çırpın hele korkak olma
Sende yürek yok mu Ömer?

Ne olur vazgeç şakşaktan
Bırak sarılma suyruktan

Hakkın varsa iste Haktan
Yoksa yüzün yok mu Ömer?

Çakıl yırtar çarığını
Diken deşer topuğunu
Hele bir çöz sarığını
Açık alnın yok mu Ömer?

Sağa sola yalpa yapma
Gel aklın başına topla
Yoksa öl de rezil olma
Sana ecel yok mu Ömer? (Kalkan,1988:207).

VATANIM

Neden boyun büker nazlı menevşen
Yoksa üzgün müsün cennet vatanım
Daim senin için fedai canım
Yoksa kırgın mısın cennet vatanım?

Hani kaytan bıyık genç efelerin
Nerde o zeybekler o neşelerin
Saç sakal uzamış gezer gençlerin
Yoksa yaslı mısın aziz vatanım?

Hani o çobanın içti nağmesi
Nerde kavalının o yanık sesi
Her gün Avrupa'ya göç kfilesi
Kuzuların sana küs mü vatanım?

Hani ördekler in hani kazların
Nerde çakırdoğan ile bazların
Bir karış astarla gezer kızların

Yoksa fakir misin zümrüt vatanım?

Neden bulanıktır dağların başı

Yine mi başladı boranı kışı?

Ömer hasretinle döker gözyaşı

Mevsimin bahar mı kış mı vatanım (Kalkan,1988:207).

1.2.136.Ömer Güven (Tomarzalı Âşık Ömer)

1914 yılında Tomarza'nın Tafşin köyünde dünyaya gelen Âşık Ömer Güven, Mehmet adında bir rençberin oğludur. İlk tahsilden sonra, toprak işleriyle uğraşmış ve köyünde güzel bir kıza âşık olup ondan aldığı ilhamla şiirler söylemeye başlamıştır. Yunus Emre ve Âşık Feryadî gibi halk şairlerinin tesiri altında kalan Âşık Ömer Güven, sonradan destanımsı birçok şiir yazmış ve bunları broşürler halinde neşretmiştir (Satoğlu,1970: 131).

KOŞMA

Yiğidin başından çıkar dumanı

Yalvardım yakardım bilmez amanı

Kırmızı fanila allı tumanı

Bağ bostan yolundan gelenim yoktur

Bahar geldi, karlı coşkun su akar

Kız iken sevdiğim kaşını yıkar

Gıdık terlemiş mis gibi kokar

Şu aşkın dilinden bilenim yoktur.

Evvel gözde idim şimdi el gibi

Dişler inci mercan boyu dal gibi

Kırmızı yanağı oğul bal gibi

Şu kızın kapısın çalanım yoktur.

Kötüye düşermiş acele iven
 Dünyada zevk sürer güzeli seven
 Sende mi gün gördün hey Ömer Güven
 Ağlarım dünyada yalanım yoktur (Satoğlu,1970: 131).

1.2.137.H. Recep Çalkaner

Recep Çalkaner, Kayseri'nin Caferbey mahallesinde doğdu. İlkokulu bitirdi. Mutfak gereçleri imalâtı ve pazarlamasıyla geçimini sağladı. Evli ve üç çocukludur. Şiirleri çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yer aldı. Eserleri/Şiir: *Hasret* (t.y.), *Gönülden Gönüle* (Kayseri 1998). (Cunbur M., TDEA,2007: 19) Bu şair için ayrıca bk. Durbilmez, 1999;147

1.2.138.Revaî

Asıl adı Mehmet olan Revaî 1805 yılında Molu köyünde doğmuştur. Küçük yaşlarında iken anne ve babasını kaybeden Revaî, defalarca asker ocağına çağırılmış ve 20 yıla yakın askerlik yapmıştır. Ailesi oldukça fakir olduğu için, geçimini hasır dokuyup satmakla sağlamıştır. Ahlâk ve karakter itibariyle devrinin mümtaz şahsiyetlerinden biri olarak sevilen şairin, tasavvufa kaçan şiirlerinin konusundan ömrünü daha çok ibadetle geçirdiği ve:

Revaî âşıkam Mevlâ'nın kulu
Seyyid Burhaneddin erkânı yolu
Kazamız Kayseri, mevlüdüm Molu
Tarikim Mevlevî Konyalıyız biz,

mısralarından da Mevlevî tarikatına mensup bulunduğu anlaşılmaktadır.

Kendisine Revaî mahlası, İstanbul'da asker olarak bulunduğu sırada, Tav Pazarındaki Semaî kahvesinde asılı muammayı hallettiğinden dolayı verilmiştir. Şiirleri Molu ve civarı köylerinde halkın hafızasında yer etmiş olmasına rağmen bunlar bir kitapta toplanmamış ve 300 sayfadan fazla tutan el yazması divanı da elden ele dolaşarak kaybolmuştur. Fakat 1926 yılında Molu'ya tâyin edilerek, orada dört yıl vazife gören Öğretmen Şaban Ayata,

sonradan derlenen “Revaî'nin Hayatı ve Şiirleri” ni, 1969 da bir kitap halinde yayınlamıştır.

Revaî, 1883 yılında Molu'da vefat etmiştir Mezarı, Molu'da Aşağı mahalle kabristanındadır (Satoğlu,1970:55-56) Bu şair için ayrıca bk Kalkan,1988: 39-40, Çapraz, 2005: 117, Yzr. Krl. TDEA, 322-323.

KOŞMA

Seb'elmesanide yedi harf kıldı
Ben anlardan âzad olmak dilerim.
Kalmadı müşkülüm dilde halloldu
Muradıma imdat olmak dilerim.

Hakkın habibine geldi bu âyet
Canı dili ruhu şâd oldu gayet
Her sûreye esas oldu nihayet
Besmeleyle abâd olmak dilerim.

Revaîyim nazar kıldım cihana
Halkı saldım türlü türlü gümana
Kimi geldi kimi gelmez imana
Hidayet mevlâdan tevhid dilerim (Satoğlu,1970:56).

KOŞMA

Mübtediyem bir esrarı bilemem
Belli halim âşikâre giderim.
Bahri gibi ummanlara dalamam
Havfederim kir kenare giderim.

Divane meşrebim nedir sebebi
Asla farkedemem şekeri şebi
Dağların başında mecnunlar gibi
Başım alıp bir diyare giderim.

Halime rahmeyle beyim tabibim
 Hatırı şikeste ben bir garibim
 Aşk eylemiş Bari Hûda nasibim
 Arzu çekip semt-i yâre giderim.

Revaî âşıkam mihnet aşına
 Sînem siper oldu adû taşına
 Bülbül gibi gonca gülün başına
 Varır ben de ah-ü zâre giderim (Satoğlu,1970:57).

KOŞMA

Ey gönül aldanma fâni cihana
 Ana meyil veren cahilan olur.
 Akıl sermayesin verme ziyana
 Âkil olan kimse ârifan olur.

İsmimiz âdemdir geldik âleme
 İnsanın her biri düşmüş bir gâme
 Doğru söz söylersen sen bir âdeme
 Ya vurur öldürür ya düşman olur.

Öz çalış bir işte sapma bir yana
 İnsan fitne olmuş gitmiyor yola
 Çok emek sarfetsen bir ulu dağa
 Bağ cennet gibi gülüstan olur.

Revaî çağırır herdem pîrine
 İnsan haset olmuş birbirine
 Haram karıştırmış helâl kârine
 Bilmez ki bu dünya ahirfan olur (Satoğlu,1970:57).

1.2.139.Rüşdî

Kayserilidir. XIX. asrın ikinci yarısında yaşamıştır. Sesi güzel, musiki makamlarını iyi bilen biri olarak tanıtılan Rüşdî, gezici bir şairdir. Hacca gittiği, 1883'te Trabzon'da bulunduğu, Sipahi pazarındaki kahvede Trabzon şairlerinden Yusuf Ziya Efendi ile otururken irticalen güzel bir müstezad söylediği aktarılmıştır. Rüşdî'ye ait, bir müseddes, bir koşma, 3 nefes bulunmaktadır (Çapraz,2005:122). Bu şair için ayrıca bk. Güven 2000, 162-170.

1.2.140.Sabri Topçu (Fezaî)

Kayseri'nin Develi ilçesinin Derebaşı köyünde 1932 yılın da doğdu. Okur-yazar olup evli ve altı çocuk babasıdır. İnşaat işçiliği yaparak geçimini sağlamaktadır. Mahlasını kendi almıştır. Fezaî'nin çırağı Binali Yelken'dir (Özhan vd, 1992: 315,316)

Ayrılısam hasret çekerim
Burnuma toprak kokuyor
Nadasa vermem ekerim
Anam der toprak bakıyor

Tüm canlıya nimet veren
İnsanoğlu sana eren
Erozyon düşmanı gören
Babam der toprak akıyor

Nebata verirsin canı
Varlığa boğarsın hanı
Deprem edersin insanı
Ölüm der toprak yakıyor

Dört mevsim verim kaynıyor
 Yırtmaca alet oynuyor
 Obur devler doymuyor
 Hain dur toprak batıyor

Fezaî benim baharım
 Yaratan gücüm kararım
 Seni kaybetmek zararım
 Damarım toprak atıyor.

Gezdim gördüm köyü kenti
 Milli kültür töremizdir
 Geçmiş uygar aslı kendi
 Arkoloji yöremizdir

Milletimiz konuk sever
 Çalışkandır işi ever
 Mani söyler türkü över
 Folklorumuz horamızdır

Gözü boldur açık eli
 Hoş sohbetli tatlı dili
 Yardım sever bağlı beli
 Tarih boyu yöremizdir

Üretkendir saftır özü
 İşlenmemiş altın yüzü
 Tok konuşur doğru sözü
 Fatma zeyno zöhremizdir

Fezaî çağdaş getirdim
 Çim üstü bağdaş oturdum

Daha da kardeş bitirdim

Ova bizim haramızdır (Özhan vd, 1992: 315,316)

1.2.141.Sadika Ana

Talas'ta dünyaya gelen Sadika Ana'nın doğum tarihi bilinmemektedir. 1935 yılında seksen yaşlarında iken Kayseri'de öldü. Emir Kalkan Sadika Ana için şu bilgileri vermektedir: "Yaşantısı bir garip dervişçeydi, ölümü de öyle oldu. Yunus'un dediği gibi ölümü üç gün sonra duyuldu. Evi-barkı, kimi, kimsesi yoktu, üç-beş kişi toplanıp cenazesini kaldırdılar. Kimseden bir şey beklemeden, ummadan, istemeden yaşadı. Dünya nimetlerine değer vermedi. Daha gençliğinde, en görkemli çağlarında, elinin tersiyle itip dünyayı, gidip Hacı Bektaşî Veli dergâhına kapılandı. 7 uzun yıl bu kapıya hizmet ettikten sonra, Ankara Hacı Bayram Veli dergâhına gitti, bir 7 yıl da bu kapıya hizmet etti. Pişti, yandı.

"Yüzüm süre süre geldim meydana

Erenler meydanı ulu'dur diye

Aradım eksiklik özümde buldum

Kusura kalmayan Ali'dir diye. "

diyen Sadika Ana, her kusuru özünde aradı. Mana, içinde derya derya büyüdü. Dostluğu, iyiliği, sevgiyi öğütledi. Bütün dünyası elinde gezdirdiği çıkınının içindeydi. Yiyeceği, içeceği, malı, mülkü her şeyi. Gönül ehli, özüne yakın bulmadığı kimsenin kapısını çalmadı." (Kalkan,1988:88).

BULUNUR

Be hey Derviş ne gezersin

Dervişlikte dem bulunur.

Bekle Pir 'in eşiğini

Derdine derman bulunur,

Gel de bahr-i ummana dal
 Sever isen gel gevher al
 Merd-i cenktir meydana gel
 Meydanda merdan bulunur.

Eğer oldun ise hasta
 Doğru geldin ise dost
 Bir derdine derman iste
 Dostunda derman bulunur.

Sadık'a'yım emdir özüm
 Hakka turap ettim yüzüm
 Pişir pişir söyle sözün
 Arasında ham bulunur (Kalkan,1988:89).

1.2.142.Sadi Değer (Hasreti)

Sadi Değer 1929 yılında Kars'ın İncesu köyünde doğdu. 1969 yılında da ailece gelip Kayseri'ye yerleşen âşık, geleneğe olan hevesi ile küçük yaşta çevre âşıklarının meclislerine katılarak âşıklığın gereklerini öğrenmeye çalıştı. 17 yaşında saza başladı. Çeşitli âşıklarla yurdun değişik bölgelerini gezdi. Şenlik ve yarışmalara katılarak tecrübesini artırdı. Bugün usta bir âşık olan Hasreti, irticalen deyiş söylemekte ve atışmada kuvvetlidir. Şiirlerinin bir kısmını Karanlı Âşık Hasreti-1977 adlı kitapta toplamıştır (Kalkan,1988:167).

KOŞMA

Ne sorarsın usta benim künyemi
 On yedi yaşında yaşlanmışım ben
 Yordum, yola saldım yalan dünyayı
 Kader sitemiyle taşlanmışım ben.

Mevla, Mevla dedim Leyla çölünde
 Taştan taşa değdim bahar selinde
 Aşkın tezgâhında, mürşid elinde
 Yakut taşı gibi işlenmişim ben.

Hasreti demlendi aşkın zehriyle
 İlla dedin ikrarımın mührüyle
 Cenanımın gözyaşının kahriyle
 Çile kazanında haşlanmışım ben.

ÜSTADNAME

Hakkın rızasına yapılan yardım
 Yağmaya pay olmaz, talana kalmaz.
 Bu dağı ovayı sahrayı çölü
 Satana kalmadı, alana kalmaz.

Ne dilberler sultanıydı sarayın
 Sırtı yere geldi sultanın bayın
 Hani anan baban ecdadın soyun
 Gidene kalmadı, gelene kalmaz.

Vicdan mahkemende bir mahkeme kur.
 Sen kendi ettiğin kabahati gör.
 Hasreti gam çekme adil divan var.
 Ağlayanın malı gülene kalmaz (Kalkan,1988:168).

SEMAİ

Ela gözlüm has yakıştı
 Başındaki valla sana
 Bu güzellik sende iken
 Çok getirir bela sana.

Kaşın kara gözün ela
 Seni seven düşer dile
 Bir ben değilim müptela
 Kars, Ardahan, Göle sana.

Sende bu güzellik çağı
 Çektirir sineme dağı
 Kabul etsen dert ortağı
 Kul Hasreti ola sana (Kalkan,1988:168).

1.2.143.Sailoğlu

18. yüzyılın sonlarına doğru Pınarbaşı dolaylarında yaşadığı tahmin edilen halk şairi Sailoğlu'nun hayatı ve eserleri hakkında elde kesin bir bilgi yoktur (Satoğlu,1970: 43,44).

KOŞMA

Şu yamaçta duran dilber
 Gelir amma neden sonra.
 Bizi zemmeyleyen diller
 Çürür amma neden sonra.

Hak saklasın sen (i) kazadan
 Ne kaçarsın ben gedadan?
 Şimdi rakipler Hüdâ'dan
 Bilir amma neden sonra.

Bak şu dilberin boyuna
 Hiç vebal almaz boynuna
 Sünüp âşıkın koynuna
 Girer amma neden sonra.

Sailoğlu ister dediğin
Baş komaz beyler gediğin
Deli gönül dilediğin
Gelir amma neden sonra (Satoğlu,1970:44)

1.2.144.Seyit Ali Bayrak (Temeli)

Seyit Ali Bayrak'tır 1948 yılında Kayseri'ye bağlı Sarız ilçesinin Dallıkavak köyünde doğdu. Eşiyle birlikte işçi olarak Almanya'da çalışmıştır (Kalkan,1988: 247).

NASIHAT

Geldin, yaşa oğlum, cihanda cem ol.
Kötüler ağzına çelikten gem ol.
Dostluk için didin muhabbet dem ol.
Gerçekten zerrece şaşma ha oğlum.

Hakikat hak yolu alın terine
Bu yoldan gidersen gerçek yerine
Safha safha bilim yap ki derine
Dalasın bilerek, koşma ha oğlum

Ukala şarlatan olsun düşmanın
Üretene eşsiz geçmesin günün
Dünya aleyhine kaymasın anın
İnsanlık affetmez, düşme ha oğlum

Bilimler yoluyla fikrinle akıp
Beni de aydınlat kendini yakıp
Hizmetim az, mezar taşıma bakıp
Temeli'm diyerek şişme ha oğlum (Kalkan,1988: 247)

1.2.145.Seyit Berber (Molla Seyid)

Kayseri'nin Develi ilçesinin Köseler köyünde 1952 yılında doğdu. Ortaokul mezunu olup, evli ve iki çocuk babasıdır. Geçimini memuriyetle sağlamaktadır. Çeşitli şenliklere katılan âşık mahlas olarak adını kullanmaktadır. Şiirleri çeşitli yayın organlarında yayımlanmıştır. (Özhan vd, 1992: 47)

1.2.146.Seyranî

Seyranî 1807 yılında Develi (Everek) de doğmuştur. Uraza mahallesi imamı Cafer Efendinin oğlu olup asıl adı Mehmet'tir. Onun "Seyranî" mahlâsını almasına sebep olan efsanevî olay, tarihî kayıtlarda şu şekilde ifade edilmektedir:

"Mehmet bir sabah namazında, pederinin imamlık yaptığı camie kandilleri yakmak üzere gittiği sırada, içerdeki kandillerin yanmakta bulunduğunu, donuk ve ölgün ışıklar altında yeşil cübbeli, ak sakallı ve nur simali bir cemaatin namaz kılmakta olduğunu görür ve bu heybetli manzara karşısında bayılarak günlerce ortadan kaybolur. Pirlar elinden dolu içtiğine hamledilen bu olaydan bir hafta sonra bağlarında bulunan Mehmet, artık "Seyranî" mahlâsıyla anılmaya başlar."

İki yıllık medrese tahsilinden sonra şairimiz 32 yaşında İstanbul'a gidip, orada 20 yıl kalmış ve zamanın belli başlı şairleriyle tanıştığı gibi, bazı mühim şahsiyetleri de hicvetme cesaret ve başarısını göstermiştir. Bilhassa Abdülmecid hakkında yazdığı şiirlerden dolayı sürgüne gönderilmek istendiği sırada, memleketi olan Develi'ye kaçmış ve 1866 yılında vefat etmiştir. Perişan ve sefil bir ömür süren Seyranî'nin kendi el yazısı ile olan divânının nerede olduğu henüz bilinmemekte ise de hakkında irili ufaklı birçok kitap ve makaleler yazılmıştır. Bunların belli başlısı Hâzım Ulusoy'un "Sanîhat-ı Seyranî" Murat Uraz'ın "Seyranî" ve Hâşim Nezihi Okay'ın "Develi'li Seyranî" isimli eserleridir (Satoğlu,1970:59,60) Bu şair için ayrıca bk. Artun,2001:5, Kalkan,1988: 35,36, Gürlek, 2009; Başaran, 2007; Köksal,

1960; Okay, 1963; Öztelli, 1964; Yüksel, 1987; İslamoğlu, 2002; Güloğlu, 1941; Ortaç, 1933; Köprülü, 1940: 27

KOŞMA

Ne hikmettir şu dünyaya
Gelen ağlar giden ağlar.
Soralım yoksula baya
Aslı nedir neden ağlar.

Ömrümün defterin dürdüm
Hâk-i pâya yüzüm sürdüm
Bir acaib kal'a gördüm
Burcu bârû benden ağlar.

Bir deveci yeder deve
Yularından seve seve
Birbirinden eve eve
Deve ağlar yeden ağlar.

Seyranî'ye acep nolmuş
Derûnu dert ile dolmuş
Kimi etmiş kimi bulmuş
Bulan ağlar eden ağlar. (Satoğlu, 1970:61).

KOŞMA

Hak yoluna gidenlerin
Asa olsam ellerine
Er pîr vasfın edenlerin
Kurban olsam dillerine.

Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyuz bir bedeninin

Münkîr ile cenk edenin
Silâh olsam bellerine.

Bir üstâda olsam çırak
Bir olurdu yakın ırak
Kemiğim yapsalar tarak
Yâr zülfünün tellerine.

Bir kâmilin yolun tutsam
Aşk oduna yanıp tütsem
Bülbül gibi feryat etsem
Muhabbetin güllerine.

Vücûdumu kavursalar
Yönüm yâre çevirseler
Harman gibi savursalar
Muhabbetin yellerine.

Seyranî kaldır parmağın
Vaktidir Hakkâ durmağın
Deryaya akan ırmağın
Katre olsam sellerine (Satoğlu,1970:61).

KOŞMA

Mahkeme meclisi icadolduğu
Çeşme-i rüşvetin akmaklığından.
Kaza belâ ile âlem dolduğu
Kazların kadiya uçmaklığından.

Kadı'nın rüşvetle hüccet yazmazı
Sonra dönüp yine hükmün bozması
Yıkılan binanın birden tozması

Asıl sermayenin topraklığından.

Asıl sermâyeyi niyâbetleri
Emvâl-i eytamdır ticâretleri
Dâvet-i rüşvete icabetleri
Sıdk ile gönlünün alçaklığından.

Bülbülün aşkıdır dalda öttüğü
Çobanın südedir koyun güttüğü
Toprağın Hâbil'i kabul ettiği
Şüphesiz yüzünün yumşaklığından.

Dünyadan ahrete gidip gelmemek
Olmasa iktiza eder ölmek
Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyranî gafilin ahmaklığından. (Satoğlu,1970:63)

Seyrani'nin diğer kaynaklardan derlediğimiz şiirleri de şunlardır:

DEVİR-İ HAL

Sene bin iki yüz altmış sekizde
Alamet dumanı çöktü çökecek
Dikilecek kudret kalmadı dizde
Ecel belimizi büktü bükecek

Bitmez oldu hurmaların eyisi
Hurma tadı verir erik kayısı
Sadrazam etseler eğer seyisi
Ölmüş eşek arar nalın sökecek

İnsan; yılan zehrin malına döktü
Köpekler; zehrini yalına döktü

Arı; çiçek zehrin balına döktü
Bal da bu insana döktü dönecek

Hiç çoban koyunu güder mi dağda
Olmasa gözleri süt yoğurt yağda
Meyvesi bitmedik ağacı bağda
Sökerler Seyrani daldan kökecek (Kalkan, 1988:35).

EYVAH FUKARANIN BELİ BÜKÜLDÜ

Eyvah fukaramın beli büküldü
Medet ticaretin gücüne kaldık
Eyiler âlemden göçtü çekildi
Bizler zamanenin piçine kaldık

Rüşvet ile yazar hâkim hücceti
Hüccet ile alır kadı rüşvet!
Halk bilmiyor dini, şer'i sünneti
Bozuldu zikkenin tucuna kaldık

Sene bin iki yüz altmış beş tamam
Okunur ezanlar boş bekler imam
Seyrani bu nutkun sonu vesselam
İnanın dünyanın ucuna kaldık (Kalkan, 1988:36).

BEĞENMEZ

Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda seyran beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selam vermek için insan beğenmez

Âlemi ta'n eder yanına varsan
Seni de yanıltır mesele sorsan

Bir cim bile çıkmaz karnını yarsan
Meclise gelir de erkân beğenmez

Her çeşit insandan bir kaç eşi var
Mektepten kovulmuş günah işi var
Rabbiyessir'de de dört yanlışı var
Tahsil etmek için irfan beğenmez.

Ellerin evinde çul firaş olur
Burnu sümüklüdür gözü yaş olur
Bayramdan bayrama bir tıraş olur
Gider berbere de dükkân beğenmez

Yayladan yaylaya konup göçer de
Arpayı buğdayı ekip biçer de
Mısır yaprağını kıyıp iç er de
Tütünü bulunca duman beğenmez

Bir odası vardır gayet küçücek
Kendi aklı sıra keyf yetirecek
Bir çanağı yoktur ayran içecek
Kahveyi bulunca fincan beğenmez

Seyrani söyledi bu doğru sözü
Haddeden çekilmiş doğrudur sözü
Şehre gelin gitse bir köylü kızı
Lal ü gühar ister, mercan beğenmez (Kalkan,1988:36).

MAHKEME MECLİSİN İCAD OLDUĞU

Mahkeme meclisin icad olduğu
Çeşme-i rüşvetin ahmaklığından
Kaza bela ile âlem dolduğu
Kazların kadiya uçmaklığından

Selefin rüşvetle hüccet yazması
 Halefin anlayup hüküm bozması
 Yıkılan binanın birden tozması
 Asıl sermayenin topraklığından

Asıl sermayeyi niyabetleri
 Enval-i eytamdır ticaretleri
 Davet-i rüşvete icabetleri
 Sıtk ile gönlünün alçaklığından

Bülbülün aşkıdır dalda öttüğü
 Çobanın südedir koyun güttüğü
 Toprağın Habil'i kabul ettiği
 Şüphesiz yüzünün yumuşaklığından

Dünyadan ahrete gidip gelmemek
 Olmasa iktiza eder ölmemek
 Balık baştan kokar bunu bilmemek
 Seyrani gafilin ahmaklığından (Kalkan,1988:37).

KARA BAHTIM

Nice defterlerden ismim sildirdin
 Gelmedi hiç senden ses kara bahtım
 Bahtın gemisinde yelken yok bildin
 Durma lodos gibi es kara bahtım

Ahdettim bir gonca yolmamasına
 Bulmadım çaresin solmamasına
 Bu derdinden iflah olmamasına
 Katiyyen ümidin kes kara bahtım

Âlem yıkıcıdır yoktur yapıcı
 Kimi cellât olmuş kimi kapıcı
 Ezel giymez iken mesti pabucu
 Verdirdin çarığa mes kara bahtım

Ağır meclislerde sıkılmaz iken
 Mengeneye versen bükülmez iken
 Seyrani aslana yıkılmaz iken
 Dedirdin tilkiye pes kara bahtım (Kalkan,1988:37).

ÇIKARIR

Susturdu sazları fennin rebabı
 Bu rebab şeytanı cinden çıkarır
 Ateş şöyle dursun tütün azabı
 Tilkiyi çakalı inden çıkarır

Evlat âlim olmaz okutmayınca
 İplik gömlek olmaz dokutmayınca
 Ayılar etyemez kokutmayınca
 Yallılar ölüyü sinden çıkarır

Ey Seyrani var mı sözün hatası
 Bulunmaz dünyanın elbet ötesi
 Ermeni'nin Rum'un yağlı ketesi
 Kaypak müslümanı dinden çıkarır (Kalkan,1988:38).

1.2.147.Süleyman Kekeç

Kayseri'nin Sarız ilçesi Büyükkörtülü köyünde 1926 yılında doğdu. Okur-yazar olup evli ve on çocuk babasıdır. Geçimini çiftçilik yaparak sağlamaktadır. Adını mahlas olarak kullanan Süleyman Kekeç'in ustası Aziz

Uzman'dır. Sadece kendi deyişlerini söyleyen âşığın bazı şiirleri çeşitli yayın organlarında yayımlanmıştır (Özhan vd, 1992: 201,202).

Bülbülün konduğu dalı
Arının sardığı balı
Kırkların sunduğu yolu
Yol Muhammet Âli'mindir

Derdimin giren dili
Bahçenin gonca gülü
Selman'ın giydiği şalı
Şal Muammet Ali'mindir

Kırkların cemine giren
Bu yola sesini veren
Hayberin kilidin kıran
Kal Muhammet Ali'mindir

Cennetteki gürüf naci
Bütün dertlerin ilacı
Hem dalları hem ağacı
Dal Muhammet Ali'mindir

Süleyman'ım ben dile
Serini ver bu yola
Bülbül konmuş gonca güle
Gül Muhammet Ali'mindir.

Şeh Mamom methedem size
Dertlere dermandır bize
Ali'm şahtır gören göze
Hem vallahi hem billahi

Gerçeklerin gerçeğisin
Baş deftere kayıtlısın
Fakirlere yardımcısın
Hem vallahi hem billahi

Hakikati sen yarattın
Nefsi ammerayi yıktın
Edep erkânı yürüttün
Hem vallahi hem billâhi

Bu varlığı birden aldın
Ol Hakk'ı âdem de buldun
Ölmeden evveli öldün
Hem vallahi hem billâhi

İncil Tevrat'ı okuttun
İlim irfan ispat ettin
Hakk'ı Kur'an'a bıraktın
Hem vallahi hem billahi

Süleyman'ım sözüm haktır
Mücizatin gayet çoktur
Varsın şek şüphem yoktur
Hem vallahi hem billâhi (Özhan vd, 1992: 201,202).

1.2.148.Süleyman Orhan (Garip)

Âşık Süleyman Orhan Kayseri, Tomarza'da doğdu. Şiirlerinde Garip mahlasını kullandı. Eseri: *Mapushane Destanı* (Kayseri, 1955) (Yzr. Krl. TDEA,2007: 776).

1.2.149.Şâzî

Afşar aşiretinin Deliler kabilesindendir. Pınarbaşı'nın Kızıldere köyündendir. II. Mahmut zamanında [1808-1839] yaşamıştır. Şâzî, Âşık Zarifi'nin amcasının oğlu olup, onun ile aynı devirde yaşamış ve birlikte Maraşlı Süleyman Paşa'nın maiyetinde bulunmuşlardır. Afşarların Çukurova'da kışladıkları sırada, aşiret beylerinden Osman Bey vefat eder. Osman Bey'in vefatı üzerine aşiret ağaları bir araya gelerek bey seçmek isterler. Halil Oğlu Amber Ağa, Koca Topuz'un oğlu Kara Recep'in bey olmasını isterken; Halil Oğlu İbrahim Ağa, Osman Bey'in oğlu Çerkez Bey'in bey olmasını ister. İki ağanın da hayli taraftarı olduğu için aralarındaki anlaşmazlık büyür. Boş yere kan dökülmesini istemeyen ağalardan birkaçı araya girerek, bey seçimini Halep derebeyine bırakmayı teklif ederler. Teklif, her iki ağa tarafından kabul edilerek, Halep'e doğru yola çıkılır. Bu sırada, Halil Oğlu Çerkez Bey, bey seçilebilmek için Maraş derebeyi Çengelci Paşa namıyla tanınan Beyazıtıoğlu'ndan, Halep mıntıkasında nüfuzu bulunan Reyhanlı aşireti reisi Mürsel Oğlu için bir mektup alır. Bu mektubun etkisiyle, Kara Bey'in beylik seçiminden çekilmesi istenir. Bunu kabul etmeyen Kara Bey de, sert bir lisan ile karşılık verir. Meselenin kan dökmeden halledilemeyeceği anlaşıldığı için, Kara Bey Halep'te idam edilerek, Afşar Beyliği Çerkez Bey'e verilir. Bu haberi alan Kara Bey'in amcası Cini Kır, Çerkez Bey'i bey olarak tanıyacak olanları ölümle tehdit eder. Bunun üzerine Çerkez Bey, aşiret üzerine nüfuz edemeyerek vergi alamaz. Derhal, Yozgat'taki Çapan Oğlu'ndan yardım ister. Çapan Oğlu, Sert Mahmut adlı Deli Paşa kumandasında 50 atlı gönderir. Bu gelen atlılarla Çerkez Bey'in 150 atlısı da birleşerek, Cini Kır'a taraftar olan obaların üzerine giderler. Cini Kır da Cin Yusuf namıyla tanınan oğlundan, bu obaları göçürerek yanına getirmesini ister. Cin Yusuf da babasının isteğini yerine getirir. Obaların göçürüldüğünü duyan Çerkez Bey, Sert Mahmut'tan göçlerin geri çevrilmesini ister. Sert Mahmut da savaş kararı vererek, göç kfilesinin ardına düşer. Bunu duyan Cin Yusuf da Sert Mahmut'un üzerine doğru gelir. Cin Yusuf tarafından Sert Mahmut'un atı vurulur. Kendisinin de vurulacağını anlayan Sert Mahmut, geri çekilir. Bu esnada Cini Kır'ın da gelmesi üzerine Çerkez

Bey geri çekilir. Cini Kır, Çerkez Bey'in ardına düşer. Sert Mahmut, Çerkez Bey'in aşiret üzerinde hiç etkisi bulunmadığını ve onun tesiri ile vergi alınamayacağını anladığı için Cini Kır'a katılır. Bunun üzerine Çerkez Bey, Beyazıt oğlu'ndan gene yardım ister. Bunun üzerine Beyazıt Oğlu, Kılıçlı aşiretinden Kürt Neco kumandasında 150 atlı gönderir. Gelen atlılar da Cin Yusuf'u ele geçiremeyince, Cin Yusuf'un bir sürü sığırını sürerler. Sığırı sürerken Cin Yusuf'un üç atlısı Kürt Neco üzerine saldırır. Bu adamların kahramanlığını yakından gören Kürt Neco, sığırları bırakarak geri çekilir. Bunun üzerine hâdiseyi duyan Cin Yusuf adamlarıyla Kürt Neco'nun ardına düşer ve onları Maraş'ın batısında Ün güt köprüsünde yakalar. Daha sonra Kürt Neco ve adamları Maraş'a kaçar. Bunun üzerine Cin Yusuf geri döner. Bayezidoğlu'nun Cin Yusuf'u ortadan kaldırma teşebbüslerini yersiz gören Âşık Şazi de bunun üzerine türkü söyler. Ayrıca, Cin Yusuf'un Recepoğulları'ndan İbrahim Bey'in oğullarından olduğu, bunlara "Topuz" lâkabi verildiği için, "Topuzlar" olarak anıldığı aktarılmaktadır. Bütün bu bilgiler, Cin Yusuf'un tarihî kişiliğinin aydınlatılmasında önemli bir yere sahiptir (Çapraz,2005:124-125). Bu âşık için ayrıca bk. Çiftçi 2000, 286-287

1.2.150.Şevki Çobanoğlu

Halk şairi Şevki Çobanoğlu Kayseri'nin Özvatan/Çukur ilçesine bağlı Taşlık köyünde doğdu. Yüksek öğrenim gördü. Büyük Selçuklu Holding Yönetim Kurulu Başkanı oldu. Şiirlerinde Çobanoğlu mahlasını kullanmaktadır. Kayseri'deki Kültür Müdürlüğü Âşıklar Kahvesi ve Kayseri Halk Şairleri Kültür Derneği faaliyetlerine katılmakta; şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmaktadır. Eserleri/Şiir *Selâm, Dosta Sesleniş, Gönül Bağım, Merhaba*. (Cunbur M., TDEA, 2007: 73).

1.2.151.Şevkî

Afşar veya Reyhanlı aşiretindendir. Tahminen XVIII. yüzyılın son yarısında yaşamıştır. Şevki'nin zamanın önde gelen âşıkları arasında bulunduğu belirtilmiştir. Şevkî'ye ait türkölü hikâye bulunmaktadır ve bu

türkölü hikâye Karac'öğlan türküsüyle benzerlik göstermektedir (Çapraz,2005:126).

1.2.152. Taşcı Osman Ağa

1890 yılında Yeşilhisar'ın Akköy'ünde doğmuştur. On yıllık askerlik yapan Osman Ağa, istiklâl mahkemelerinin kurulduğu devrede özel hafiyelik yapmıştır. Oflazoğlu olan soyadı Atatürk tarafından "Taşçı"ya çevrilmiştir. Vaktiyle temin ettiği geniş arazi üzerinde bir kulübe yapan Osman Ağa'nın ailesi gittikçe genişleyerek burada 70 hanelik bir köy meydana getirmişlerdir (Satoğlu,1970: 118).

BİRGÜN

Usandım çekmekten gam ile keder
Hak'ka âşık olan dünyayı nider ?
Buna yalan dünya derler gelen gider
Er geç mahalline varılır birgün.

Usandım çekmekten aşkı elemi
Deryalardan çoktur Hakkın kelâmı
Korkmazsın Hûda'dan söylen yalanı
Haklı, haksız dâva görülür birgün. (Satoğlu,1970: 118)

1.2.153.Tufan Doğan

Afşar aşiretinden olan Tufan Doğan Pınarbaşı'nın Pazarören nahiyesine bağlı Sıradan köyündendir. Pazarören Köy Enstitüsü'nde okumuştur. Tufan Doğan'ın, içli ve duygulu şiirlere sahip olduğunu; eğer dikkat ederse gelecekte de ümitli bir şair olarak kendini tanıtabileceğini ifade etmiştir. Fakat şiirlerinden örnekler kaydedilmemiştir (Çapraz,2005:127). Bu şair için ayrıca bk. Satoğlu 2002, 24.

1.2.154.Turan Nesimi Küçükustaoğlu (Detayi)

Detayi mahlasıyla şiirler yazan Turan Nesimi Küçükustaoğlu, Kayseri'de 1928 yılında doğdu. Diş hekimliği fakültesinden mezun oldu. Bütün müzik aletlerini çalabilen Detayi, Kayseri ağzındaki yerel kelimelerden kurulu şiirlerini bir kitapta toplayıp yayınlamıştır (Kalkan,1988:162).

ERCİYES

Düşte olsun görebilsem yüzünü
Varsam doruğuna çıksam Erciyes
Kar, su, kar eylemez, ille buzunu
Yanan yüreğime döksem Erciyes.

Yaz, bahar gelende sende yaylasam
Konup Tekir'ine gönül eylesem
Gecem gündüz olur seni söylesem
Adına türküler yaksam Erciyes.

Temmuz, Ağustostur tamam sırası
Gerdanında inci, bağlar çırası
Bir tas ayranımla gönül yarası
Kapanır, başıma diksem Erciyes.

Eteğin yalınayak gezdiğim bağlar
“Alidağ”, “yılanlı” çömezsin dağlar
Bağrında billurdan ırmaklar çağlar
Bir taşın oynatsam baksam Erciyes.

Dağlar Padişahım, var mı benzerin?
Hasretin içimde yaradır derin
Duvaklı gelini mavi göklerin
Yaraşır altın taç taksam Erciyes.

Eski sevdalınım değilim yeni
 Öperim gıptayla gördüm diyeni
 Detayı yurt tutmuş bu aşk, bu teni
 Hoşnutum acı da çeksem Erciyes (Kalkan,1988:162).

OLDUM

Sevda çöllerine daldım serseri
 Mecnunu yererken divane oldum.
 Yıllarca dolaştım gezdim her yeri
 Leyla hasretiyle virane oldum.

Kurda kuşa sorup sürdüm izini
 Dostlar meclisinde ettim sözünü
 Kerem'in elinden alıp sazını
 Âşık gönüllerde terane oldum.

Bülbüller kıskanır şakrak sesini
 Alnımda duyarım gül nefesini
 Korlaşan ruhumun her hevesini
 Mazide bırakıp efsane oldum.

Yuvarlanıp durdum bozca sellerde
 Yüce dağlar aştım, kaldım bellerde
 Detayı söylenir adın dillerde
 Elden ele gezen peyman oldum (Kalkan,1988:162).

KAYSERİ FASLI

Gursag gavurgasın umsundu dostum
 Serilse sekiye hasırdan postum
 Dembeseg gısnığa, sümdüğe küstüm;
 Eşig boyarım ben, eşşeğ boyamam.

Arıstagda irişgiğim asılı,
 Tohanada gilamadam basılı,
 Bazlamaya çarnan sürsem, hâsılı,
 Kumüş kumüş yerim gine doyamam.

Ülfezigden yanar Billor ışığı
 Gonyalıdır bizde mantı gaşığı,
 Yağlığa silinmez heğ bulaşığı,
 Temizlik imandan geri goyamam.

Büllümbeg biter bizim garıgda
 Kelinin üstünde ayağ çarığda.
 Nevzeneli ferfenede varıgda,
 Pürpürüm suyuna gatmer belemem.

Dıdığı kemigli sızğıtı düşün
 Yağannın yavşağı, hındırhıt işin,
 Tırsıg gısgayı da kesmezse dişin,
 Sumsugu hahıp da dulug delemem.

Beyigin çığarmış bi halt mı etdin
 Cevranla harmanı messes al yikin,
 Debirana dövme, tamsımış etin,
 Hissetten, kiskisden dazdaz diler (Kalkan,1988:163).

1.2.155.Üçgöz Oğlu

Afşar âşıklarından. Tahminen XIX. yüzyılda yaşamıştır. Üçgöz Oğlu'nun, hem Karac'oğlan'ın türküsünde isminin geçmesinden, hem de Amber Ağa'nın türkü hakkında verdiği bilgilerden dolayı Karac'oğlan ile aynı devirde veya Karac'oğlan'dan daha önce yaşadığı tahmin edilmektedir. Üçgöz oğlu'nun öğüt veren türkülerinin yörede çok meşhurdur (Çapraz,2005:127)

1.2.156.Yekta Yıldız (Bünyani)

Bünyani mahlasıyla halk şiiri yazar Yekta Yıldız 1939 yılında Bünyan'da doğdu, İlköğrenimini köyünde, orta öğrenimini Kayseri'de tamamlayan şair, 1966 yılında Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Memur bir aileden gelen Bünyani, öğretmenlikten emekli olmuştur (Kalkan,1988: 202).

GÜZELLEME

Nazlı yârim çekmiş gider yurduna
Aman peşi sıra var seher yeli
Bu dünyada mevsimlerin dördüne
Saçmış kokusunu yar seher yeli

Üstüne bulut çek güneş vurmasın
Yollara söyle de onu yormasın
Aşığın sabrı yok fazla durmasın
Bu hasretlik bana zor seher yeli

Bünyani'nin hiç dostu yok yanında
Sevdası var damarında kanında
Yaz ayının sıcağında bununda
Yağar başımıza kar seher yeli (Kalkan,1988: 202).

1.2.157.Yunus

XV. yüzyılda yaşayan Afşar âşıklarından. Âşık Yeğen Ali'nin arkadaşıdır. Âşık Yunus'a ait iki adet türkölü hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyeleri türköl konusunu Dulkadir Oğulları ile Mısır Kölemenleri arasındaki çarpışmalardır. Türkölü hikâye, bu çarpışmalara ışık tutmaktadır. Diğer hikâyede ise, Halep civarında yaşayan Türkmenlerden olan ve hayli zaman Afşar aşireti reisliğini yapmış Hasan Paşa'nın, Dulkadirilerle Mısır kölemenleri arasındaki savaşlarda müthiş mücadeleler verdiği, Türemez Oğlu kuvvetleri ile yaptığı en son mücadelede öldürüldüğü anlatılmıştır (Çapraz,2005:129) Bu şair için ayrıca bk. Deniz 1991, 10-12

1.2.158.Yusuf

Sarız nahiyesinin Molla Hüseyinler köyündendir. Hacı Osman'ın oğludur. Ümmîdir. I. Dünya Savaşı'na katılmış, bir daha köyüne geri dönmemiştir. Yusuf'un biyografisi hakkında sadece bu bilgiler verilmiştir (Çapraz,2005:129, Aydemir 1965)

1.2.159.Zeki Salih Çelebi

Halk şairi Zeki Salih Çelebi Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesinde doğdu. Anne adı Zeynep, baba adı Mehmet Emin'dir. Ortaokulu bitirdi. Maliyeden emekli oldu. Evli ve dört çocukludur. Âşık tarzı şiirlerinde Ozan Zeki ve Çelebi mahlûslarını kullanmaktadır. Bir plâğı vardır. Kayseri'de düzenlenen âşık toplantılarına ve şenliklere katılmıştır (Cunbur M., TDEA,2007: 44,)

1.2.160.Zeki Yıldırım (Mahrumî)

Kayseri'nin Bünyan ilçesi Gümürgen köyünde 1946 yılında doğdu. İlkokul mezunu olup evli ve üç çocuk babasıdır. Geçimini işçilik yaparak sağlamaktadır. Mahlasını mahallesinin görünüşünden ilhamla Mahrumî olarak kendisi almıştır. Saz çalmasını bilen âşığın ustası yoktur, ancak Osman Yıldırım, Musa Koçak ve Fahrettin Duran'ı yetiştirmiştir. Şiirleri mahallî gazetelerde yayımlanmaktadır (Özhan vd, 1992: 348,349)

Bünyan'dan çıktım da üstadım yola
Yoklamaya geldim uyan Seyranî
Develi'de konmuş bir bülbül dala
Koklamaya geldim uyan Seyran î

Yine tazeledim ben gözyaşımı
Hayra yordum hayalimi düşümü
Göreceğim bugün mezar taşını
Beklemeye geldim uyan Seyranî

Develi'de yatar cananlar canı
 Dünyaya ün vermiş sever vatani
 Sana karşı olan bütün düşmanı
 Haklamaya geldim uyan Seyranî

Mahrumî'yem tutamayız yerini
 Tepeledim Erciyes'in karını
 Bana verdin ilhamını sırrını
 Saklamaya geldim uyan Seyranî

Tekir yaylasından akan çayın var
 Baharda açılır gülün Kayseri
 İlimde irfanda büyük payın var
 Seyranî delisi Ali'n Kayseri

Erciyes'in eksik olmaz toluşu
 Meyve verir ahlat alıç çalısı
 Ün yapmış dünyada Bünyan halısı
 Nakış nakış model elin Kayseri

Erkilet yolunda hava alanı
 Mimar Sinan sağlam yapmış planı
 Pastırma mantısı şöhret olanı
 Kimyadır çemenin balın Kayseri

Uçağın yükselir hedefi aşar
 Gurur verir bana koltuğum şişer
 Tereyağlı pilav Tekir'de pişer
 Eser Erciyes'ten yelin Kayseri

Mahrumî çok sever Çavuşoğlu'nu
 Âşıklara açtı kültür yolunu

Dertlinin garibin sorar halini

Söylenir dillerde Vali'n Kayseri (Özhan vd, 1992: 348,349)

1.2.161.Zevâlî

Kayseri'nin Talas nahiyesine bağlı Kıranardı köyündendir. Bu köyde, H. 1271 [M.1854-1855]'de doğmuştur. Zevâlî'ye ait 16 dörtlükten oluşan bir adet yaşname (yaş destanı) bulunmaktadır (Çapraz,2005:129) Bu şair için ayrıca bk. Güven 2004, 23.

1.2.162.Zühdi

Hallaçoğlu Mahallesi'nden Hallaçoğulları'ndan Bekir Lutfi Efendi'nin H. 1277 (M. 1860-1861)'de doğan ilk oğludur. Asıl adı Hasan'dır. Meşhur Hoca Atıf Efendi'nin öğrencisi olan Zühde, hocasından icazet aldıktan sonra H. 1310-1314 (M. 1893-1898) senelerinde hukuk tahsili görmüştür. Birçok bölgede adliye memurluğunda bulunmuş, en sonunda İstanbul'da hukuk azalığından emekli olmuştur. 25 Eylül 1938'de Kayseri'de vefat etmiştir. Zühdi, Eski Matbaa Müdürü Cemal Bey'in biraderidir. Zühdi hakkında sadece bu bilgiler kaydedilmiştir (Çapraz,2005:130).

2.BÖLÜM: GÜNÜMÜZ KAYSERİ ÂŞIK GELENEĞİNİN TEMSİLCİLERİNDEN İSMAİL KARSLIOĞLU (ÂŞIK İSMAİL)

2.1.HAYATI

2.1.1.Doğumu

Âşık İsmail Karslıoğlu 1931 yılında Kayseri'nin Sarız ilçesinin Kurudere köyünde dünyaya geldi. Karslıoğlu, ailesinin doğum tarihini tam olarak hatırlayamaması sebebiyle hangi ay ve günde doğduğu bilinmiyor. Babasının adı Garip annesinin adı ise Firdevs'tir. Üç kız, üç erkek olmak üzere toplam altı kardeşlerdir. Erkek kardeşleri Osman Karslıoğlu ve Hacı Karslıoğlu da âşıktır. Doğduğundan beri kaderinin hiç gülmediğini belirten Âşık İsmail, bir yaşında babasını, sekiz yaşında da annesini kaybetmiştir. Bu duygularıyla yazdığı şiirinde hayat hikâyesini anlatmıştır:

“Bir yaşında yetim kaldım babamdan.

Ayrı düştüm akrabamdan, obamdan.

Ümidi kesmedim bari Huda'mdan.

Yürü yalan dünya öldürdün beni.

Söyle hangi zaman güldürdün beni.” (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.1.2.Soyu

Âşık İsmail'in dedeleri tarihimizde 93 harbi olarak bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Erzurum'un Horasan ilçesinin Haran köyünden göç ederek ilk önce Yozgat'a gelmişlerdir. Karslıoğlu'nun dedeleri daha sonra yine Erzurum muhaciri olan ve Erzurum'un Oltu ilçesinin Posik köyünden gelen dadaşların kurduğu Kayseri'nin Sarız ilçesinin Kurudere köyüne yerleşmişlerdir. Kurudere köyü halkı hâlâ Erzurum'dan getirdiği gelenek ve görenekleri devam ettirmekte ve dadaşlığıyla da gurur duymaktadır. Âşık İsmail'in şiirlerinde de bu özellikler görülmektedir. Sarız'ın Fettahdere köyü şenliklerinde söylediği şiirindeki şu mısralarda dadaşlığına atıf yapmaktadır:

Maşat yaylasında akıyor suyu.
 Asaleti yüksek **dadaştır** soyu.
 Selviye benziyor muhtarın boyu.
 Derneğe bir neşe vermeye geldim.

Eski tüccarlara derlerdi tacir.
 Açma oraları yaram var acır.
 Dedem 93'te gelmiş muhacir.
 Biz dadaş oğluyuz bil diye geldim (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

.....

Bir başka şiirinde de yine dadaşlığını vurgulamaktadır:

Âşık İsmail böyledir huyu.
 Aslımız dadaştır, muhacir soyu.
 Sene kurban olim ey Paşa Dayı.
 Evimizi geri versen ne olur? (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.1.3.Öğrenimi

Âşık İsmail okula hiç gitmemiştir. Okuma yazmayı daha sonra kendi çabalarıyla öğrenmiştir. Bundan dolayı şiirlerini hiç kayda geçirememiştir. Birçok yerde söylediği şiir unutulup gitmiştir (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.1.4.Askerliği

Âşık İsmail yaşlıtlarına göre askerliğini geç yapmıştır. 1957'de Sivas'ta acemi birliğini yapan Karslıoğlu, usta birliğini Bingöl'de yapmış ve 1959 terhis olmuştur (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.1.5.Evliliği

Âşık İsmail ilk evliliğini 18 yaşında yapmıştır. İki yıl evli kaldıktan sonra boşanan Karslıoğlu, askerden döndükten sonra ikinci evliliğini 30 yaşında yapmıştır. Eşi Mehrinaz hanımdan yedi çocuğu olmuştur. Eşiyle mutlu bir hayat süren Âşık İsmail, eşine sevgisinden ötürü "sünbül" diye hitap

etmektedir. Eşiyle birlikte köylerinde yaşamaktadırlar (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.1.6.Mesleği

Annesiz ve babasız büyüyen Karslıoğlu'nun ömrü gurbet ellerde çalışmakla geçmiştir. Sürekli köyünden gurbete çıkan Karslıoğlu uzun yıllar gurbette rızkını kazanmak için mücadele etmiştir. Bu süre zarfı içinde birçok meslekte çalışmıştır. Kimi zaman maden ocağında işçi, kimi zaman da fabrikada bekçi olmuştur. Çobanlık, inşaat işçiliği, maden işçiliği, ırgatlık yapmıştır. Âşığımızın şiirlerinde gurbet konusunun çokça işlendiğini görüyoruz:

Yaşım elliydi, gurbete çıktım.

Nice muhannete boynumu büktüm.

Oğlumu everdim, murada ettim.

Sardığım halılar çul oldu gitti.

Bilmem bu derdimin nedir kolayı?

Eliminen satın aldım belayı.

İsmail'e verdim bunca çileyi.

Uzadı gurbette yollar perişan. (ŞİİR 36) (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.2.ÂŞIKLIĞINI HAZIRLAYAN UNSURLAR

2.2.1.Ailesi

Erzurum muhaciri bir köyde dünyaya gelen Âşık İsmail'in doğduğu ailenin erkek üyeleri, dedeleri Mevlüt ve İsmail de âşıklık geleneğinin temsilcileriydi. Bu gelenek Erzurum'dan göç etmiş dedelerinden günümüze kadar devam etmiştir. Babasının amcasının oğlu olan dayısı Hasan da âşıklık geleneğini devam ettirmiştir. Âşıklık Karslıoğlu ailesinin adeta mesleği olmuştur. (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.2.2.Şiir söylemeye başlaması

Karslıoğlu'nun kendi tabiriyle, doğumundan bugüne kadar kader yüzüne hiç gülmemiş, annesiz babasız gurbet ellerde bir başına hayat mücadelesini devam ettirmiştir. Bir yaşında babasını, sekiz yaşında da annesini kaybeden Âşık İsmail, annesinin ölümünün ardından kardeşlerinin kendisini dışlaması üzerine bir başına kalmış ve bu duygularla ilk şiirini sekiz yaşında yazmıştır:

Anamdan doğduğumda dünyaya geldim.
Başım dumanlı da ben o zaman bildim.
Anamın yanında sevgili oldum.
Anam öldü ben de arada kaldım.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Çık dedi de kendi beni çıkardı.
Elin sözüne de kulağı yattı.
Üç aydan sonra da kapıya attı.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Ayrıldım gardaşım yerin bol olsun.
Anam yok ki dertlerime ağlasın.
Sizin adamlığınız sizlere kalsın.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Ayrıldım gardaşım çıktım oradan.
Sağ kulun rızkını kesmez yaradan.
Seni beni yaratıcı Mevla'dan.
Can çıkmadan umut kesilmez gardaşım.

Ayrı düşenlerde olur mu n'açar.
Kitli kapıları yaradan açar.

Şu kara günlerim ne zaman geçer.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Deli gönül der ki: Burada kalsın.
Bir kurşun vurun da İsmail ölsün.
Anası babası yanına alsın
Ey Muhammet gardaş ben size nettim. (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.2.3.Köyü ve çevresi

Karslıoğlu'nun soyunun Erzurum'dan göç ettiğini yukarıda belirtmiştik. Köyünde sürekli halk hikâyeleri anlatılır, ağıtlar söylenir, türküler okunurdu. Böyle bir ortamda yetişen Karslıoğlu'nun âşıklığına etki eden bir diğer önemli etmen ise ailesidir. Kardeşleri de âşık olan Karslıoğlu'nun kız kardeşi halk hikâyeleri ve masallar anlatmakta, erkek kardeşleri de irticalen şiirler söylemekteydi. Ayrıca Sarız'da yaşayan Afşarlar arasında gelişmiş olan âşıklık geleneğinin de etkilenmiş, köy düğünlerine ve köye misafirliğe gelen Afşar âşıkları da izleme fırsatı olmuştur. Hatta bazı şiirlerinde Afşar-Türkmen ağız özellikleri de görülmektedir:

Bir elde de iki deste.
Pişmeyince ne olucu?
Ekin seni ben biçmesem
Bekçi, muhtar ne alıcı? (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.2.4.Köy odaları

Anadolu'nun hemen her köşesinde var olan köy odaları ve hatırı sayılır kişilerin evleri hem sözlü kültürün hem de âşıklık geleneğinin devam etmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması için çok önemli mekânlardır (Aslan, 2007: 60). Karslıoğlu'nun gerek kendi köyünde, gerekse misafir olarak gittiği köylerde köy odalarında sanatını icra etmiştir, köy odalarına gelen diğer âşıklarla tanışma ve onları dinleme fırsatı olmuştur (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.2.5.Köy düğünleri ve şenlikleri

Sarız ve çevre köylerde âşıkların sanatlarını icra ettikleri en önemli yerlerden biri köy düğünleri ve şenlikleridir. Köy düğünlerinde âşıkların sanatlarını icra etmeleri çok eski bir Türk geleneğidir ve ozanlık geleneğinden bu yana süregelenmiştir. Dede Korkut kitabında geçen ozanlar hakkında Fuad Köprülü'nün ifadeleri şöyledir:

“Dede Korkut Kitabı, ozanın mahiyeti ve Oğuz aşiretleri arasındaki yeri hakkında bize çok açık malumat veriyor: Ozanlar, Oğuz cemiyeti arasında hususi bir zümre teşkil ederler; ellerinde kopuzları ile ilden ile obadan obaya gezerler; düğünlerde, ziyafetlerde bulunurlar; kopuzları ile eski Oğuz destanları; Dede Korkut Hikâyeleri söylerler; yeni hadiseler hakkında yeni yeni şiirler tanzim ederler; zenginler de onlara bazen sırtlarındaki elbiseyi çıkarıp verirler; koyunlar, koçlar ihsan ederler.” (Köprülü 1986: 139).

Düğün yapılan köyde eğer âşık varsa düğüne çağrılır ya da çevre köydeki âşıklar düğüne davet edilir, saz eşliğinde ya da sazsız türküler söyler, irticalen şiirler okurlar, bazen de âşıklar kendi aralarında atışılırdı. Günümüzde de köy derneklerinin çoğalması ve köy şenliklerinin yapılması âşıkların sanatlarını icra etmeleri açısından önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Âşık İsmail kendi köyü gibi Erzurum'dan göç etmiş olan Sarız'ın Fettahdere köyü şenliklerinde irticalen şu şiiri söylemiştir:

Sarız'dan aşağı toplanmış köyler
Cümleten merhaba hoşgeldiz beyler.
Gönül aşka gelmiş durmadan söyler.
Derneğe bir neşe vermeye geldim.
Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Sular akar çağlayarak dereden
Hak erdiresin cümlemizi murada
Aşığınız gelmiş Kurudere'den.

Derneğe bir neşe vermeye geldim.
Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Maşat yaylasında akıyor suyu.
Asaleti yüksek dadaştır soyu.
Selviye benziyor muhtarın boyu.
Derneğe bir neşe vermeye geldim.
Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Eski tüccarlara derlerdi tacir.
Açma oraları yaram var acır.
Dedem 93'te gelmiş muhacir.
Biz dadaş oğluyuz bil diye geldim.

Maşatın ardında Değirmentaşı
Toplanmış buraya bin beş yüz kişi
Kolay mı başarmak bu kadar işi
Gururlu başkanı görmeye geldim.

Çöle inmiş Binboğa'nın maralı
Dünyaya geleli bahtım karalı
Âşık İsmail'im Kurudereli
Eğer bilmiyorsan bil diye geldim. (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

2.2.6.Gurbet:

Âşıklık geleneği içerisinde gurbete çıkmanın hem gelenek hem de âşığın eğitimi için çok önemli bir yeri vardır. Âşık ya da çırak gezip gördüğü yerlerde yeni bilgiler edinmekte, bilgisini, görgüsünü ve tecrübesini artırmaktadır (Aslan, 2007: 61).

Âşık gurbete çıktığında farklı meclislerde, farklı insan kitlelerine hitap eder. Hitap ettiği insan kitlesinin hoşlandığı ve severek dinlediği farklı âşık havaları çalıp, farklı usta malı şiirler ve türküler söyler. O yörenin önde gelen

âşıklarıyla karşılaşmalar yapar. Bundan dolayı da âşık yeni âşık havaları, usta malı şiirler ve türküler öğrenmek zorunda kalmakta böylece de gurbete çıkma âşığının bilgisinin, görgüsünün ve tecrübesinin artmasına vesile olmaktadır (Aslan, 2007: 61).

Âşık İsmail de çocukluktan beri sürekli gurbette çıkmış, başına türlü olaylar gelmiş, yaşadığı acıları şiirlerinde dile getirmiştir. Şiirlerinin birçoğunda gurbet etkisini çok rahat görebiliyoruz. Yine bir gün Kayseri'ye gurbete çalışmaya gittiğinde âşığımız bacağı talihsiz bir şekilde kırılır ve bunun üzerine şu şiirini söyler:

Ayağım kaydı da asfalta düştüm.
Kim bana ne yaptı, bu hale şaştım.
Yekindim kalkmaya canımdan geçtim.
Toplandı başıma eller, perişan.

Doktor beyler ifademi alıyor.
Duyan dostlar ziyarete geliyor.
Zekeriya refakatçi arıyor.
Konuşmaktan aciz diller perişan.

Bu nasıl ıstırap, bu nasıl acı?
Ağlayarak geldi o Zeynep bacı.
Yetiş imdadıma gardaşım Hacı.
Çıkıyor canlarım, haller perişan.

Aslan asker gelemedi yanıma.
Her gün bir sıkıntı düşer canıma.
Karalı haberim gitti hanıma.
Baba diye ağlar dölleri perişan.

İşin bir yanını bıraktım seyip.
Bir mektup gönderdim sizlere talip.

Merhaba gardaşım Abdullah Karip.

Kalemim tutmuyor eller perişan.

Bilmem bu derdimin nedir kolayı?

Eliminen satın aldım belayı.

İsmail'e verdim bunca çileyi.

Uzadı gurbette yollar perişan. (Serhat Koçak Derlemesi, 2012).

Anadolu'nun yoksul bir köyünde dünyaya gelen Âşık İsmail, Orta Asya'dan süzülerek gelen ozan geleneğinin Türkiye sahasında yansıması olan âşıklığın kendi yöresinde tanınmış bir temsilcisidir. Ömrü gurbette, maden ocaklarında, inşaatlarda, fabrikalarda, dağlarda geçen hiçbir eğitim almamasına, usta elinde yetişmemesine rağmen Türk kültürünün bir ürünü olan âşıklığı genetiğinde getirdiği kültür kodlarıyla, soyaçekimle icra etmiştir.

3. BÖLÜM: ÂŞIK İSMAIL'İN EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Her âşığın kendine has bir üslubu, hayata karşı bir duruşu ve algılarını yansıtır biçimi vardır. Âşık kendine özgü bir üslup yaratana kadar etkilendiği ve usta kabul ettiği sanatçıları farkında olarak veya olmayarak tekrar eder. Belli bir aşamadan sonra oluşan üslup sanatçının parmak izi gibidir ve bu üslubunu hayata bakış açısı şekillendirir. Şiirde farklılığı yaratan üsluptur; âşık şiirlerinin yapısı oluşturan ve onu aynı çatıda toplayan ise şekilsel özelliklerdir (Bolçay,2011:81).

3.1.ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Âşık İsmail Karslıoğlu'nun derleyebildiğimiz 40 şiiri vardır. Elimizdeki mevcut bu 40 şiiri üzerinden incelemeye gidilmiştir.

3.1.1.Hane Sayısı:

Âşık İsmail'in 40 şiiri üzerinde yapılan inceleme sonucunda hane sayısı dağılımı aşağıda verilmiştir:

Bir haneden oluşan şiirleri: Yok	İki haneden oluşan şiirleri: Yok
Üç haneden oluşan şiirleri: Yok	Dört haneden oluşan şiirleri: 3
Beş haneden oluşan şiirleri: 10	Altı haneden oluşan şiirleri: 11
Yedi haneden oluşan şiirleri: 4	Sekiz haneden oluşan şiirleri: 5
Dokuz haneden oluşan şiirleri: 4	On haneden oluşan şiirleri: 1
On bir haneden oluşan şiirleri: Yok	On iki haneden oluşan şiirleri: Yok

3.1.2.Şiirlerde Ölçü ve Durak

Her ölçü (vezin) bağlı bulunduğu dilin yapısından doğar. Bu nedenle Türk dilinin doğal ölçüsü eskiden vezn-i benân adıyla anılan hece ölçüsüdür (Dilçin, 1983: 39).

Şiirin ses yönünden etkileyici olmasını sağlayan öğelerden biri “ölçü”dür. Türk şiirinde aruz ölçüsü ve hece ölçüsü olmak üzere iki çeşit ölçü kullanılmıştır. Arap yazınından İran yazınına ve bize geçen aruz ölçüsü belli kalıplara göre düzenlenen uzun ve kısa hecelere dayanır. Değişik kalıpların yarattığı kendine özgü ritm, şiirin içeriği, anlatım ve uyaklarla birleşince bir ses anlam bütünlüğü oluşturur (Aksan, 1999 : 191).

Türk edebiyatı İran ve Arap edebiyatlarının etkisine girmediği çağlarda, Türkler yalnız hece ölçüsünü kullanıyorlardı. İslamiyet’in kabulünden sonra bu yeni uygarlığın türlü öğeleriyle birlikte aruz ölçüsü de edebiyatımıza girmiş oldu. Böylece divan şairleri aruzu kullanır, halk şairleri de hece ölçüsünü kullanmayı sürdürür oldular (Dilçin, 1983: 39).

Halk şiirinde yaygın olarak hece ölçüsü kullanılmaktadır. Özellikle âşıklar zaman zaman aruz ölçüsünü deneseler de hece ölçüsündenvazgeçememişlerdir. Hece ölçüsünün düzgün duraklarla kurulmuş kalıplarının saz eşliğinde söylenişi müziğin yanında ayrı bir ritm sağlamakta, bu durakların müziktekilerle uyuşması durumunda çok etkili bir söz – müzik bileşimi ortaya çıkmaktadır (Aksan, 1999 : 192).

Hece ölçüsü halk şairlerince yüzyıllarca kullanılmış ve bugün de günümüz âşıkları ve halk ozanları tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Hece ölçüsü dizelerdeki hece sayısının belli bir düzene bağlı olarak eşitliği temeline dayanır.

Âşık edebiyatında, 4+3 duraklı 7’li, 5+3 ve 4+4 duraklı 8’li, 6+5 ve 4+4+3 duraklı 11’li hece kalıpları kullanılmaktadır. 7’li kalıp daha çok manilerde, 8’li kalıp semai, varsağı, destan ve türkülerde, 11’li kalıp koşma ve destanlarda kullanılmıştır. Tekke şiirinde ise genellikle 14’lü hece ölçüsü kullanılmıştır.

Âşık İsmail’in şiirlerinde hece ölçüsünün 8’li ve 11’li kalıplarını kullanmıştır.

3.1.3.Dizelerdeki Hece Sayısı

Bu, şiirin bütün dizelerindeki hece sayısının eşit olması demektir. Hece sayısının eşitliği o dizenin ölçüsünü, kalıbını gösterir. 7 heceli bir dizenin kalıbı “yedili”, 11 heceli bir dizenin kalıbı “on birli” diye anılır. Dize içinde bulunan yabancı sözcüklerdeki heceler uzunluk kısalık bakımından dikkate alınmaz. Türkçe sözcüklerdeki heceler gibi hece sayımına girer (Dilçin, 1983: 40).

3.1.4.Durgulanma ve Durak

Hece ölçüsünde dizenin belli bölümlere ayrılmasına durgulanma, bu bölüm yerlerine de durak denir. Durak, ancak kulakta uyumlu bir izlenim bırakan anlamlı söz öbekleri arasında olur. Hece ölçüsünün kalıplarındaki durak sayısı en az 2 en çok 5 olabilir (Dilçin, 1983: 40). Hece ölçüsünde kalıplar 2’liden başlayarak 20’lilere kadar gider (Mutluay, 1977: 28).

Âşık İsmail’in incelenen 40 şiirinde kullandığı hece ölçüsü 8’li ve 11’li hece ölçüsüdür. Şiirlerinin 32 tanesi 11’li, kalan 8 tanesi ise 8’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Dizelerdeki hece ölçüsü uyumunu sağlamak için ağız özellikleri ve buna bağlı yöresel kelimeler kullanmış, kelimelerin anlamlarını değiştirmeyecek, okunduğunda anlaşılabilir bir biçimde kelimelerde kısaltmalar yapmıştır. Bunlar birkaç örnekle aşağıda gösterilmiştir:

Örnek 1

Arayı açarsak ahali duyar
İnsan senin **yolan** canını koyar.
Zannetme devamız bununla savar.
Elimden kurtulmak biraz zor gibi. (1.Şiir)

Örnek 2

Bizim parti zaten zordan korkmuyor.
Dönderiyom anam düngül gitmiyor.
Garibim öksüzüm gücüm yetmiyor.
İnayet Mevla’dan olur mu, bilmem? (3. Şiir)

Örnek 3

Biz buraya seymen geldik.

Şalvarız elizden aldık.

Hepinize hâkim olduk.

Meydanda Pehlivan Osman. (11. Şiir)

Örnek 4

Yüz senedir muhtar sizden olurdu.

Bütün millet odanıza gelirdi.

Rahat duraydınız acep **n'olurdu**.

Azan belasını bulur arkadaş. (12. Şiir)

Örnek 5

Tarihi 74'te denize daldık.

Kırk sekiz saatte Kıbrıs'ı aldık.

Şanlı Kayseri'den jetleri saldık.

Bombaladı döndü geri **Kayseri**. (15. Şiir)

İlk üç örnekte hece ölçüsünün uyumunu sağlayabilmek için ağız özelliklerinden faydalanılmıştır. “Yoluna”, “yolan”; “dönderiyorum”, “dönderiyom”; “şalvarınız”, “şalvarız”; “elinizden”, “elizden”; şeklinde kullanılarak hece sayısı düşürülmüş ve ölçüye uydurulmuştur.

Dördüncü örnekte ise okunduğunda sözcüğün anlamında herhangi bir değişiklik yaratmayacak biçimde eylemi, kelime ile yardımcı eylem arasındaki harf düşürülerek hece sayısı ölçüye uydurulmuştur.

Son örnekte ise “Kayseri” sözcüğünün sonunu anlamı sağlaması için koyulması gereken “-e” yönelme eki hece ölçüsünü bozacağı için koyulmamıştır.

Âşık İsmail'in şiirlerinin 5 tanesi 4+4 8'li, 3 tanesini 5+3 8'li, 3 tanesini 4+4+3 11'li, 19 tanesini 6+5 11'li, 10 tanesi 4+7 11'li, hece ölçüsünde yazmıştır. Bazı şiirlerinde birden fazla durak biçimi kullanılmıştır, birden fazla durak biçiminin kullanıldığı şiirlerde, en çok kullanılan durak biçimi temel alınmıştır.

Örnek 1:

Özmen bu yıl gidecekti askere. (4+7)
Ona nasip değilmiş teskere. (4+7)
Hep dert koydu derdimizin üstüne. (4+7)
Ağla Fidan ağlanacak zamandır. (4+7) (34. Şiir)

Örnek 2:

Gâvur sanki beni tuttu, kayırdı. (4+4+3)
Eşten dosttan arkadaştan ayırdı. (4+4+3)
Gizli sırrım yâd elleri duyurdu. (4+4+3)
Sanki benim bir ettiğim var gibi. (4+4+3) (1. Şiir)

Örnek 3:

Aklı olan alır hisse (4+4)
Göynü dolu keder tasa (4+4)
Sana kurban olsun Musa (4+4)
Yazık Nesli'ye Nesli'ye. (5+3) (19. Şiir)

Örnek 4:

Tabanca, tüfek doldurun. (3+5)
Ahbaplar beni öldürün. (3+5)
Perizam ata binince (3+5)
Benim mevtamı kaldırın. (5+3) (4. Şiir)

Örnek 5:

Bir yanını yayla tutmuş Yörükler. (6+5)

Üstünde geziyor taze ferikler. (6+5)

Onlara rastlayan bağı yanıklar. (6+5)

Güzeller kokular gülünden senin. (6+5) (20. Şiir)

3.1.5.Şiirlerin Kafiye Yapısı

Halk şiirinde kafiye, uyak ya da ayak terimleriyle anılır. Divan şiirinde olduğu gibi, halk edebiyatının uyak konusunda kuralcı bir tutumu yoktur. Halk edebiyatı ürünleri sözlü olduğundan, halk şiirinde göz kafiyesi söz konusu değildir. Kulakta hoş bir uyum bırakan her ses benzerliği halk şairi için bir kafiye (Dilçin, 1983: 73).

Başlangıcından bugüne kadar Türk şiiri incelendiğinde uyağın büyük önem taşıdığı, vazgeçilmez bir öge niteliğine sahip olduğu görülür. Uyak konusu üzerinde duran araştırmacılardan Fuat Köprülü, Türklerin kopuzla çalıp söylenen ilk şiirlerinin hece ölçüsüyle yazıldığını ve dördlüklerde ilk üç dizenin birbirleriyle, dördüncü dizenin de bütün dördlüklerle uyak oluşturduğunu belirtmektedir. Bu uyak düzeni “aaab cccb dddb...” şeklinde gösterilir ve “koşma tipi uyak” diye adlandırılır. Türklerin bu ilk şiirlerindeki uyaklar tek ses benzerliğine dayanan yarım uyak sayılabilir (Aksan, 1999 :173).

Ses benzerliğinin niteliğine göre uyaklar çeşitli türlere ayrılır. Yalnızca bir ünsüzün benzeştiği uyaklara "yarım kafiye" denir. En az bir hecedeki ünlü ve ünsüzün benzediği uyaklara "tam kafiye" adı verilir. Birden fazla hece arasındaki ses benzerliği ise "zengin kafiye"tir. Bir kelimenin bir başka kelime içerisinde yer alarak ses benzerliği kurması “tunç kafiye” olarak adlandırılır. Dizeler arasında aynı anlamlı veya görevli ek ve sözcüklerin kullanımı sonucu “redif” ortaya çıkar; sesteş kelimeler arasındaki ses benzerliğine “cinas” denir. Şarkı ve türkülerde her bentten ya da haneden sonra yinelenen mısra ya da mısralara “nakarat” denir. Halk şiirinde nakarata verilen ad “kavuştak” veya “bağlama”dır. Halk edebiyatının ilk ürünlerinde kafiye, genellikle ilkel bir nitelik gösterir. Yüzyıllarca işlenen halk şiiri, giderek uyaktan yana bir durum kazanır. Fakat halk şiirinde yaygın olana yine de yarım kafiye (assonance)’dir (Dilçin, 1983: 73).

Âşık İsmail'in de şiirlerinde en sık kullandığı kafiye biçimi yarım kafiye'dir. Göze çarpan diğer bir unsur ise ek veya sözcük şeklinde kullanılan rediflerin yoğunluğudur. Yarım kafiyenin ahengi sağlamada yetersiz kaldığı veya sağlayamadığı durumlarda nakarat, tekrar, ayak ve rediflere başvurulduğu görülür. Çoğunlukla şiiri oluşturan kıtalar birbirinden farklı kafiyelerle kurulmuştur, diğer bir deyişle aynı şiirde, bir dördlükte yarım uyak kullanılmışsa diğer dördlükte tam veya zengin uyak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Kafiye olmayan şiirlerde de yine ahenk unsuru redifle sağlanmıştır. Âşık İsmail şiirlerinde kullandığı kafiye biçimleri aşağıda örneklerle verilmiştir:

- a) **Yarım Kafiye:** Yalnızca bir ünsüzün benzeştiği uyaklara "yarım uyak" denir.

Örnek 1:

Maşatın dağları yüce
Muhabbet günü bu gece
Nerde sizin Ahmet Hoca.
Çıksın meydana meydana. (30. Şiir)

Örnek 2:

Oturmuş bahçeye topluyor dutu.
Âşıklar söylerler her zaman zati.
Güzelin kıymetini ne bilsin kötü.
Yardan uygun haber almaya geldim. (22. Şiir)

Örnek 3:

Hiç durmadı Kel Ahmet'in dilleri.
Hep unutmuş o gittiği yolları.
Her gün dedi aç getirdim malları.
Söyle âşık söylenecek zamandır. (9. Şiir)

- b) **Tam Kafiye:** En az bir hecedeki ünlü ve ünsüzün benzediği uyaklara "tam uyak" adı verilir.

Örnek 1:

Bir yaşında öksüz kaldım bab**am**dan.
Ayrı düştüm akrab**am**dan, ob**am**dan.
Ümidi kesmedim bari Huda'**m**dan.
Yürü yalan dünya öldürdün ben**i**.
Söyle hangi zaman güldürdün ben**i**. (14. Şiir)

.....

Örnek 2:

Kapalı çarşısı bir de kal'**as**ı.
Koltuğuna almış koca Tal**as**'ı.
Kayseri'den çıkar yiğidin ha**s**ı.
Söylenir dillerde namın Kayser**i**. (15. Şiir)

.....

Örnek 3:

Anası sultan da babası hab**ip**
Sen olmuşsun derdime tab**ip**
Güzellik verilmiş haktan sana ci**p**.
Var mı koca Şar'da eşin Güldane. (23. Şiir)

.....

- c) **Zengin Kafiye:** Birden fazla hece arasındaki ses benzerliğine "zengin uyak" denir. Âşığın şiirlerinde yarım ve tam kafiye oranla, bu kafiye çeşidine daha az rastlanmaktadır.

Örnek 1:

.....

Çiti yandı, dört tarafı sö**kü**ldü.

Etim yandı, kemiklerim döküldü.
 İhtiyar anamın beli büküldü.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım. (2. Şiir)

.....

Örnek 2:

.....

Aslan asker gelemeyi **yanıma**.
 Her gün bir sıkıntı düşer **canıma**.
 Karalı haberim gitti **hanıma**.
 Baba diye ağlar dölper perişan. (36. Şiir)

.....

d) **Tunç Kafiye:** Bir kelimenin bir başka kelime içerisinde yer alarak ses benzerliği kurmasına “tunç uyak” denir.

Örnek 1:

.....

Bu nasıl ıstırap, bu nasıl **acı**?
 Ağlayarak geldi o Zeynep **bacı**.
 Yetiş imdadıma gardaşım **Hacı**.
 Çıkıyor canlarım, haller perişan. (36. Şiir)

.....

Örnek 2:

.....

Konmadı başıma bir varlık **tacı**.
 Dünyaya geleli çekerim **acı**.
 Komşum Topal Kerim, gardaşım **Hacı**.
 İdris’e destek oldu duydun mu? (8. Şiir)

.....

Örnek 3:

.....

Eyleştik burada hayli bir **zaman**.
 Şampiyon sırada bırakma **aman**.
 Kırk şinik hak verdi yarısı **saman**.
 Söyle âşık söylenecek zamandır. (9. Şiir)

.....

e) **Cinas**: Sesteş kelimeler arasındaki ses benzerliğine “cinas” denir.

Örnek 1:

.....

Kimse sormaz İsmail’in **derdi ne?**
 Yaktı kömür gözlüm beni ardına.
 Ey ağalar bir yavrunun **derdine**
 Yüreğim yaralı, dokunur bana. (38. Şiir)

.....

Örnek 2:

...

Hiç kimse alamaz bizim **bacımız**.
 Çok şükür Allah’a vardır gücümüz.
 Bize emir verdi Tansu **bacımız**.
 Cepheden cepheye koştu Mehmetçik. (24. Şiir)

.....

Örnek 3:

.....

Başım alıp gidem gurbet **ellere**.Son günümde sen düşürme **ellere**.

Beni muhtaç etme kötü döllere.

İmanlı bir ölüm gönder ya Rabbi. (14. Şiir)

.....

- f) **Redif:** Dizeler arasında aynı anlamlı veya görevli ek ve sözcüklerin kullanımı sonucu “redif” ortaya çıkar.

Örnek 1:

.....

Seni gören yiğitler yanar özünden

Koçyiğitler belli olur sözünden

Yâd avcılar dolaşıyor izinden

Sakın tora düşme sen Avşar kızı (17. Şiir)

.....

Örnek 2:

.....

Değirmantaşı oban mı?

Benlen uğraşmak çaban mı?

Âşık Sümmani baban mı?

Söyle babandan babadan. (30. Şiir)

.....

Örnek 3:

.....

Usta olup sazı yapar satarsın.

Akşam olur yalınız yatarsın.

Gıyabıma palavra atarsın.

Gardaş kavgasına girsek olmaz mı? (32. Şiir)

.....

Örnek 4:

.....

Aklı karalı derler **sen misin?**

Yüreği yaralı derler **sen misin?**

Benim derdim çoktur, dermanım yoktur.

Derdimin dermanı yoksa **sen misin?** (38. Şiir)

.....

- g) **Kavuştak (Nakarat):** Şarkı ve türkülerde her bentten ya da haneden sonra yinelenen mısra ya da mısralara “nakarat” denir. Halk şiirinde nakarata verilen ad “kavuştak” veya “bağlama”dır.

Örnek 1:

.....

Uykudan uyandık kalktık kaçmaya.

Hamza gogom vermiş çiçek açmaya.

Mevla'm karar vermiş yakıp geçmeye.

Kabrim gurbette kaldı yanarım.

Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Kabrimi yol üstüne kazsınlar.

Talihini yandı diye yazsınlar.

Halalarım benden umut kessinler.

Kabrim gurbette kaldı yanarım.

Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Savcı gelmiş cenazemi kaldırır.

Kemiklerim bir torbaya doldurur.

Hak herkesi bir derdinen öldürür.

Kabrim gurbette kaldı yanarım.

Çiçeğim burnumda soldu ağlarım. (2. Şiir)

Örnek 2:

Bir yaşında öksüz kaldım babamdan.

Ayrı düştüm akrabamdan, obamdan.

Ümidi kesmedim bari Huda'mdan.

Yürü yalan dünya öldürdün beni.

Söyle hangi zaman güldürdün beni.

Bahar seli gibi kaynayıp coştum.

Bir zaman kul oldum havaya uçtum.

Bir zaman da Pınarbaşı'na göçtüm.

Yürü yalan dünya öldürdün beni.

Söyle hangi zaman güldürdün beni. (14. Şiir)

Örnek 3:

Sarız'dan aşağı toplanmış köyler

Cümleten merhaba hoşgeldiz beyler.

Gönül aşka gelmiş durmadan söyler.

Derneğe bir neşe vermeye geldim.

Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Sular akar çağlayarak dereden

Hak erdirsin cümlemizi muradan

Aşığınız gelmiş Kurudere'den.

Derneğe bir neşe vermeye geldim.

Gururlu Fettah'ı görmeye geldim. (21. Şiir)

- h) **Ayak:** Âşık şiirinde genellikle ilk dördlüğün ikinci dizesinde başlatılan bütün dörtlüklerin son dizelerinde yarım, tam, zengin hatta cinaslı kafiyeyle vücuda getirilen yahut dizenin tamamında aynen

tekrarlanan sözlerle oluşturulan ve dörtlüklerin mihengi durumunda olan kafiye denir (Kaya, 1999: 339).

Örnek 1:

Dinle gardaş anlatayım halimi
Yolumuz yolsuza düştü **duydun mu?**
Kaşığınan topladığım malımı
Kepçeyle dağıttılar **duydun mu?**

Yavuz hoca gece gündüz çalıştı
Dost ağladı, düşmanlarım gülüştü.
Tilki İdris'e bir fırsat düştü.
Derimizi yüzmek ister **duydun mu?**

Düştüm nezarete sandılar çıkmam.
Bu ufak işlere canımı sıkmam.
Tuvalet olsam önünden kalkmam.
Sıçan dişli adam olmuş **duydun mu?** (7. Şiir)

Örnek 2:

Aslını sorarsan bir Yörük kızı.
Görenin bağrına salarsın közü.
Poyraz yeli gibi esersin bazı.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Garibim, öksüzüm bağrım eziktir.
Çok gurbetlik çektim, bana yazıktır.
Sorarsan Döndü'yü gülden nazıktır.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Havada gidiyor turna sürüsü.
Dönmeyenler sanar melek yavrusu.

Eyvah, sana talip kötü birisi.

Cennet hurisine benzer bu Döndü. (6. Şiir)

Örnek 3:

Bizim parti zaten zordan korkmuyor.

Dönderiyom anam düngül gitmiyor.

Garibim öksüzüm gücüm yetmiyor.

İnayet Mevla'dan olur **mu, bilmem?**

İsmi sorarsan adı Feride.

Her nereye varsam gözüm geride.

Gel uğratma canım benim bu derde.

Bu derde tutulan ölür **mü, bilmem?**

Her ne gelse belanıza dururum.

Üç gardaşın üçünü de vururum.

Vaat ettim yoluna bir gün ölürüm.

Ölürsem yasımı tutar **mı, bilmem?**

Âşık İsmail'im der ki: n'olsam.

İpsala çölünde bir de kalsam.

Varıp da postaya bir mektup salsam.

Acep nazlı yârim alır **mı, bilmem?** (3. Şiir)

Örnek 4:

Hani Fadimeler, hani Hatunlar.

Helkeyle süt sağardı kadınlar.

Dedim yayla, hani nerde o günler?

Boynun büktü, bir ah çekti **yaylalar.**

Koyunlar berliği mesken tutardı.

Her bir ardıç yüz koyuna yeterdi.

Sularında üçgöl otlar biterdi.
Suyu bile akmaz olmuş **yaylalar**.

Hanım kızlar bülbül gibi öterdi.
O günleri görsem bana yeterdi.
Çevresinde lale, sümbül biterdi.
Gülü bile kokmaz olmuş **yaylalar**. (16. Şiir)

Örnek 5:

Mimsin pazarına çıktım gezmeye
Tasadüf rastladım bir **Avşar kızı**.
Bir omuzdan bir omuza saçları
Lebi şeker şerbet bal **Avşar kızı**.

Seni gören yiğitler yanar özünden
Koçyiğitler belli olur sözünden
Yâd avcılar dolaşıyor izinden.
Sakın tora düşme sen **Avşar kızı**

Ayşe mi, Fatma mı bilemem adın.
Ne şeker ne şerbet bal veremez tadın.
İlk görüşte seni hurisin sandım.
Cennetten mi geldin sen **Avşar kızı**. (16. Şiir)

Şiirlerin Dizilişi

abab/cccb/dddb...: 7

aaab/cccb/dddb...: 23

abcb/dddb/eeeb...: 2

abcb/ddeb/fffd: 1

aaabb/cccb/dddb...6

aaba/ cccd/ ffff...1

3.2.ŞİİRLERİN DİL ÖZELLİKLERİ

3.2.1.Kelime Grupları

Sözcükler söyleniş tarzı itibariyle ve değerleri olarak birbirinden farklı ahenklere sahiptirler. Kimi sözcükler sert, kimileri hareketli, kimileri duygusal tonda, kimileri ise musiki bakımından değerlidir. Bu sözcüklerin kendilerine has ahenkleri yanında görev aldıkları cümlede kullanılışlarına göre diğer sözcüklerle kaynaşarak ortak bir ahenk oluştururlar. Buna cümle ahengi adını veriyoruz (Aktaş,2003: 81). Çeşitli durumlarla yazıya kazandırılan ahenk yazıyı daha tesirli duruma getirir (Aktaş,2003: 82).

Ahengi sağlayan öğelerden bir tanesi de kelime gruplarıdır. Kelime grubu, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi, karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitelemek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir (Karahana, 2004: 39)

3.2.2.Tamlamalar

a) İsim Tamlamaları

İyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur. Bu kelime grubunda iki isim unsuru aitlik, içinde bulunma, sınırlandırma, belirtme vb. anlam ilgileri çerçevesinde birbirine bağlanır (Karahana, 2004: 42).

Âşık İsmail'in şiirlerinde geçen isim tamlamaları şöyledir: Senin yolan, ihtiyar anamın beli, cümlemizin boynunun borcu, muhannetin kahır, bizim parti, benim mevtam, kekliğimin tüyü, komşum Topal Kerim, benim ömrüm, yazdığım bir destan, Kel Ahmet'in dilleri, koç yiğidin merdini, dişlerimin dördünü, akıl fukarası, torba delen, bizim çuvalı, başındaki tacına, benim acıma, boynunun borcu, topladığım malımı, dişlerimin dördünü, kötünün hasmı, elin sözü, sağ kulun rızkı, şu gamlı gönlümün gamı, dört tarafın fakirleri, kapalı çarşısı, yiğidin hası, Hisarcığının havası, bizim elimiz, Mimsin pazarı, Erciyes'in maralı, senin eşin, Nesli'nin danası, köyün ağasının kızı, ur kekliği, Toros dağları, Niğde bağları, Pozantı'nın köyleri Binboğa'nın maralı, güzelin kıymeti, Adana'nın suyu, Koçyiğit yatağı, Şar'ın ismi, güzellerin

paşası, kaşların ok, kirpiklerin lale, bacısının birini, güzelin köyünü, muhtarın boyu, Kemer'in önü, güzellerin başı, Ayşe'nin gözleri, Maşat'ın dağları, Binboğa'nın salahı, halkın nazarı benim tuzak, Hacı'nın başı, anaların ciğerleri, Hasan köylerinin, yolları taşlı, anan saçlarını, çektiğim çileler, Kayseri'nin ezanı, Tilki İdris'in kurnaz düzeni, kahrı çekilmez dağların kışı, aşığın yaşı, derdimin dermanı, İsmail'in derdi, Hanifi'mın yüzleri, Binboğa'nın soğuk suyu, boynunun borcu

3.2.3.Sıfat Tamlaması:

Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubudur (Karahana, 2004: 48). Tamlayanı sıfat- fiil veya sıfat fiil grubu olan bir sıfat tamlamasında nesne, hareket niteliği ile tanımlanır. Bir sıfat tamlamasında, ismi niteleyen aynı türden birden fazla sıfat unsuru bulunabilir (Karahana, 2004: 50).

Âşık İsmail'in şiirlerinde geçen sıfat tamlamaları şöyledir: kalem kaş, kınalı keklik, eski derdim, gizli sırrım, yâd eller, yalan söz, ölüm mahkûmu, bu genç yaşımda, dört tarafı gülmemiş âşık, üç gardaşın, Sefil Osman, eski derdim, kara çadır, gök hoca, ihtiyar Mevlüt, üç ay, bir yörük kızı, poyraz yeli, cennet hurisi, turna sürüsü, kötü birisi, melek yavrusu, mücevher kemer, dişli adam, eski kurtlar, on paralık Kürtler, bir varlık tacı, eski çobanlar, acı poyraz, abalı karga, kırk çinik, dul avrat, koç yiğidin merdi, akıl fukarası, torba delen, kalem kaş, eski derdim, birkaç adam, yüz sene, üç ay, kitli kapılar, kara günlerim, deli gönül, yalan dünya, bahar seli, beş kuruş parasız, gurbet ellere, son günüm, kötü döller, dünya malı yabancı el, kaç yiğit yatağı, yüksek Erciyes, şahin yuvası, yüz koyun, üçgül otlar, hanım kızlar, bir tas ayran, dört bir köşesi, yâd avcılar, telli turna, cennet kadını, ak ceylan, Avşar soyu, altın kemer, yüksek dağlar, ela göz, emlik kızı, dokuzuncu ay, sarı kayan, taze ferikler bağı, yanıklar, ağca ceylan, dudu dilli maralım, üç çitilim, gonca gülleri, has bahçe, tor ceylan ağ gerdanı, sürmeli geyik, altın kemer, ince bele, şahin kuşu, kahpe Yunan, on yedi deli, soğuk dolap, üç daldan inci, Ağ Fatışım, pampal gelin, gül kız, kudret kalemi, ela gözleri yeşilbaşlı ördek, ak kâğıt, mağara çölü, emlik kuzu, kara yazı, garip yoldaşı, muhabbet günü en

yüce dağlar, Adana beyleri, Avşar obası, acı boyraz, Sazak beyleri, sefil bir adam, fidan boylu muhtarımız, sekiz kişi, çiftte fidanlar, kara haber, doktor beyler, karanlık yer, at başı nazlı yârim, kömür gözlüm, iki deste, kara günler, körpe kuzular, yeşil kart, virane Şar dumanlı dağlar, iki gardaşın, bir geçmez akça, gardaş ayrılığı, muhacir soyu.

3.2.4.Deyimler

Deyimler, asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimedenden kurulu bir çeşit dil ifadesi olan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi, dikkati çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünüşlü gramer unsurlarıdır (Elçin, 2004: 642).

Âşık İsmail'in şiirlerinde geçen deyimler şunlardır: yüzüne bakmak, arayı açmak, doya doya öpmek, çiçeği burnunda solmak, gücü yetmemek, gözü geride kalmak, yoluna ölmek inat etmek, imdat etmek, bağı köze dönmek, kanadı kolu kırılmak, poyraz yeli gibi esmek bağı ezik olmak, gurbetlik çekmek, ciğeri yanmak, kepçeyle dağıtmak, canını sıkmak, gücü yetmemek, yan çizmek, talihi olmamak, kaderine küsmek, kurban olmak, sürme çekmek, aklını yitirmek, el atmak, sancı düşmesi, hünerini ortaya koymak, sonu selamet olmak, belasını bulmak, kulak vermek, el basmak, kulağına yatmak, kapıya atmak, can çıkmadan umut kesilmemek, öksüz kalmak, ayrı düşmek, ümidi kesmemek, zevki sefa sürmek, canımdan bezmek, boyun eğmemek, dillerde namını söylemek, denize dalmak, şeyda bülbül gibi söylemek, ün salmak, gurur duymak, mesken tutmak, kan ağlamak, tora düşmek, paha yetmemek, cana can katmak, bahtı karalı olmak, muradını vermek, kurban olmak, koyun sağmak, yayla tutmak, kelam söylemek, aşka gelmek, neşe vermek, iz sürmek, nazar işlemek, ateş saçmak, emir vermek, adab erkân bilmek, nam vermek, perçin vurmak, avare eylemek ah etmek, canından geçmek, ümit kesmek, kozları bölmek, hesap vermek, özür dilemek, yollarını bağlamak, kan ağlamak, mahşer kurmak, coş eylemek, efkâra dalmak, taştan taşla çalmak, boynunu bükme, el olmak, canımdan geçmek, yaş dökmek, kozları bölmek, vadesi yetmek,

beli bükölmek, cana kastetmek, hakkını helal etmek, dermanı kesilmek, gözünü oymak, naza çekmek.

3.2.5.Tekrar Grubu

Bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak üzere eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubudur. Grupta yer alan kelimeler arasında hem şekil, hem de anlam ilişkisi vardır. Tekrarlar anlamı kuvvetlendirir; nesne ve harekete çokluk, süreklilik ve beraberlik anlamı kazandırır. Bağlama ve çekim edatları dışında bütün kelimelerle tekrar grubu kurulabilir (Karahana, 2004: 60).

Âşık İsmail'in şiirlerinde geçen tekrarlar: Gündüz hayalimde gece düşümde, tabanca tüfek, gece gündüz, dost ağladı düşmanlarım gülüştü, bahçeler bostan, ana yok baba yok, sümbölü gülü lalesi, lebi şeker şerbet bal, sıra sıra, cana can, Nesli'ye Nesli'ye, keder tasa, biri elma biri ayva biri nar, insanlığı töreyi, kaba kaba, lalesi sümbölü gülleri, kız verir kız alır, sıra sıra, narı turuncu, siyah zölfün siyah teli karadan, yandan yandan, sallana sallana, alır satarım, huri melek, meydana meydana, babandan babadan, züğürt fakir, kumruları kazı, taştan kayadan, savcı hâkim, neşeli neşeli, taştan taşta, jandarma başçavuş karakol, usta kim, çırak kim, akli karalı, baba dede, kafandan kafandan.

3.2.6.Edat Grubu

Bir isim unsuru ile bir çekim edatından meydana gelen kelime grubudur. Bu grupta isim unsuru başta çekim edatı sonda bulunur. Birleşme, isim unsurunun ve edatın türüne göre ekli veya eksiz olur. Edat grubunda isim unsuru kelime grubu da olabilir. Grubun vurgusu, isim unsuru üzerindedir (Karahana, 2004: 62).

Âşık İsmail'in şiirlerindeki edat grupları: Sanki benim bir ettiğim var gibi,biraz zor gibi, nice mahkemeye, sanki benim bir ettiğim var gibi, talihini yandı diye, bir derdinen, böyle acı, zaten, poyraz yeli gibi esersin, kaşığınan, haklı iken, acı poyraz gibi, bırakma aman, bahar seli gibi, şeyda bülböl gibi, hani Fadimeler, hani Hatunlar, helkeyle, gülü bile, kuşu bile, telli turna gibi, ay

gibi selvi gibi, bülbül gibi, inciye misaldir, bizimle, siz gibi, senin aşkınla keklik gibi, acı boyraz gibi, çiftçi beygirleri gibi, kuş ile sah a

3.2.7.Unvan Grubu

Bir şahıs ismiyle, bir unvan veya akrabalık isminden kurulan kelime grubudur. Bu grupta şahıs ismi başta, unvan ve akrabalık ismi sonra bulunur. İki unsur eksiz birleşir. Unvan grubunda şahıs ismi, birleşik isim olabilir (Karahana, 2004: 68).

Âşık İsmail'in şiirlerinde kullandığı unvan grupları: Deli muhtar, Çakallı Osman, Kel Ahmet, Topal Kerim, Osman Ağa, Askeri Ağa, Cumhurbaşkanımız, Avşar kızı, Tansu bacımız, Mehmetçik, Hz. Ali, Nazife Hanım, Ahmet Hoca, Âşık Sümmani, Hacı Şaban, Avşar Fidan, Zeynep bacı, Abdullah Karip, Âşık Hacı, Paşa Dayı, Demirel baba.

3.2.8.Mahall  Söyleyişler

Âşığın üslubunun oluşmasına katkı sağlayan unsurlardan bir tanesi de mahallî s yleyişlerdir. Mahall s yleyişler yaşadığı dönemin ve yörenin aynası niteliğindedir. Âşığın kelime haznesi, içinde bulunduğu kültür ortamında şekillenir. Dolayısıyla âşığın kullandığı mahalli söyleyişler, onun doğduğu ve yetiştiği yöreye dair pek çok özelliği de gözler önüne serer. Âşık İsmail'in şiirlerinde genel itibariyle Erzurum ağız özellikleri görülmektedir. Birkaç şiirinde de Avşar Türkmen ağız özellikleri (ne olucu? kele vb.) görülmektedir.

D nderiyom=D nderiyorum, Anam=Annem,
D ng l=D ğ nc ,Kereminen=Kerem ile,Vereminen= Verem ile, Paramınan=
Param ile, Parayınan= Para ile, Gendizi =Kendinizi
Olduz=Oldunuz, G t rd z=G t rd n z, Doland z=Dolandınız,
Getirdiz=Getirdiniz, Adız =Adınızı, Batırd z=Batırdınız, Kaşığınan=Kaşık ile,
Hepiz=Hepiniz, Galan=Kalan,artık
Şalvarız=Şalvarınız, Elizden=Elinizden, Goyduz=Koydunuz, Verdiz=Verdiniz,
Durduz=Durdunuz, Duraydınız=Dursaydınız , Netti =Ne yaptım,
K rı dan=K rınızdan, Birizden=Birinizden, Nider=Ne yapar,

Hoşgeldiz=Hoşgeldiniz, Geziyon=Geziyorsun, Bakıyon=Bakıyorsun,
 Soyuzda=Soyunuzda, Elizden=Elinizden, Dilizden=Dilinizden,
 Yoluzdan=Yolunuzdan, Âşığışan=Âşıksan, Yalınız=Yalnız, Gidek=Gidelim
 Everemedim=Evlendiremedim, Eliminen=Elim ile, Sabahınan=Sabahleyin
 Gitmeyinen=Gitmek ile, Ne olucu=Ne olacak, Ne alıcı=Ne alacak, Nettin=Ne
 yaptın, Getme=Gitme, Gidiyon=Gidiyorsun, Olim=Olayım, Hevesinen=Heves
 ile Cümleze=Cümlenize, Sene=Sana

3.3.ŞİİRLERDEKİ ANLATIM ÖZELLİKLERİ

3.3.1.Tasvirici Anlatım

Tasvir, bir nesnenin, yerin görünüşü, hareketleri, kişide uyandırdığı intibaları anlatmayı ve zihinde canlandırmayı amaçlayan anlatım tarzıdır. Bu tarz anlatıma kısaca sözcüklerle resim yapmak da denilebilir. Yazar dış dünyadan duyu organlarıyla edindiği intibaları kendi yarattığı evrende canlandırır ve dil vasıtasıyla okura sunar. Okuyucu görmediği bu evrenin içine girer ve onunla aynileşir; bu, evrenin kendisine özgü gerçekliğine dayanır (Aktaş, Gündüz, 2003: 94).

Âşık İsmail'in tasvir edici anlatımla yazdığı şiirlere örnekler aşağıda verilmiştir:

Örnek 1:

Nesli'nin danası güzel
 Boynuna nazarlık düzer.
 Kendi ak ceylana benzer.
 Bakın Nesli'ye Nesli'ye.

Selvi gibi güzel boyu
 Meleklerle benzer huyu
 Aslı temiz Avşar soyu
 Bakın Nesli'ye Nesli'ye. (19. Şiir)

Örnek 2:

Hani benim dudu dilli maralım.
 Kesildi takatim bitti karalım.
 Bir ceren kaybettim durmaz ararım.
 Avcıyım izini sürmeye geldim. (22. Şiir)

Örnek 3:

Huri güzellerin başıdır.
 O güzellik bir Mevla'nın işidir.
 Kaşları kara da inci dişidir.
 Lebi şeker şerbet bal Avşar kızı (27. Şiir)

Örnek 4:

Mimsin pazarına çıktım gezmeye
 Tesadüf rastladım bir Avşar kızı.
 Bir omuzdan bir omuza saçları
 Lebi şeker şerbet bal Avşar kızı. (17. Şiir)

3.3.2.Öyküleme Yoluyla Anlatım

Öykü başlı başına bir olayın anlatılmasıdır. Bu tarz anlatımda amaç okuru düşündürmekten çok, olay vasıtasıyla heyecanlandırmaktır. Bu tarz anlatım biçimleri heyecan uyandırmaları bakımından dikkat çekerler (Aktaş, Gündüz, 2003: 99).

Örnek 1:

Ayağım kaydı da asfalta düştüm.
 Kim bana ne yaptı, bu hale şaştım.
 Yekindim kalkmaya canımdan geçtim.
 Toplandı başıma eller, perişan.

Doktor beyler ifademi alıyor.
 Duyan dostlar ziyarete geliyor.

Zekeriya refakatçi arıyor.
Konuşmaktan aciz diller perişan.

Bu nasıl ıstırap, bu nasıl acı?
Ağlayarak geldi o Zeynep bacı.
Yetiş imdadıma gardaşım Hacı.
Çıkıyor canlarım, haller perişan.

Aslan asker gelemeli yanıma.
Her gün bir sıkıntı düşer canıma.
Karalı haberim gitti hanıma.
Baba diye ağlar dölleler perişan.

İşin bir yanını bıraktım seyip.
Bir mektup gönderdim sizlere talip.
Merhaba gardaşım Abdullah Karip.
Kalemim tutmuyor eller perişan.

Bilmem bu derdimin nedir kolayı?
Eliminen satın aldım belayı.
İsmail'e verdim bunca çileyi.
Uzadı gurbette yollar perişan. (36. Şiir)

Örnek 2:

Doktor beyler anlamıyor halimi.
Ankara'ya çevirdiler yolumu.
Ne zalim derdimiş büktü belimi.
Çıkıyor canlarım kime ne deyim?

Anası oğluna acil tel çeker.
Körpe kuzularım boynunu büker.

Hanım gözlerinden kanlı yaş döker.

Kader böyleymiş kime ne deyim.

Toplandı emmiler acır halime

Azrail kastediyor canıma.

Aslan bodrumdan geldi yanıma.

Derdime derman yok, kime ne deyim?

Bu nasıl ıstırap, bu nasıl acı.

Gidiyorum hakkını helal et bacı.

Yeşil kart getirdi gardaşım Hacı.

Geçeri olmadı, kime ne deyim?

Oğlum Osman unutamaz bizleri.

Daha gülmez Hanifimin yüzleri.

Eyvah gelin edemedim kızları.

Emir büyük yerden geldi ne deyim?

Gelinim Gülizar çiçek getirdi.

Ağlayarak başucumda oturdu.

Bu dert benim takatimi bitirdi.

Kesildi dermanım kime ne deyim.

Kazamız Sarız da köy Kurudere.

Mahmut Hoca derdime buldu çare.

Hidayet Mevla'dan erişti bana.

Yaradan kurtardı, kime ne deyim.

Der Âşık İsmail son ver bu söze.

Dünyaya geleli çekerim ceza.

Hakkım helal olsun yavrular size.

Ölüm bizim için daha ne deyim.(40. Şiir)

Örnek 3:

Anamdan doğduğumda dünyaya geldim.
 Başım dumanlı da ben o zaman bildim.
 Anamın yanında sevgili oldum.
 Anam öldü ben de arada kaldım.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Çık dedi de kendi beni çıkardı.
 Elin sözüne de kulağı yattı.
 Üç aydan sonra da kapıya attı.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Ayrıldım gardaşım yerin bol olsun.
 Anam yok ki dertlerime ağlasın.
 Sizin adamlığınız sizlere kalsın.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Ayrıldım gardaşım çıktım oradan.
 Sağ kulun rızkını kesmez yaradan.
 Seni beni yaratıcı Mevla'dan.
 Can çıkmadan umut kesilmez gardaşım.

Ayrı düşenlerde olur mu n'açar.
 Kitli kapıları yaradan açar.
 Şu kara günlerim ne zaman geçer.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim.

Deli gönül der ki: Burada kalsın.
 Bir kurşun vurun da İsmail ölsün.
 Anası babası yanına alsın
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim. (13. Şiir)

3.3.3.Nasihât Yoluyla Anlatım

Âşık tarzı şiirde didaktik(öğretici) şiirlere “nasihat” adı verilir. Bir şeyi öğretmek, bir düşünceyi tanıtip yaymak için yazılan şiirlerdir. Âşıklarda öğretici olmak yaygın bir nitelik olduğu için halk şiirlerinin çoğunda az veya çok öğreticilik vardır (Artun, 2000:1).

Âşık, halkın yaşamından seçtiği konuları halkın diliyle anlatır. Güncel olaylar halkın ilgisini canlı tutacak biçimde kurgulanarak pekiştirilir. Âşıklar yaşadıkları toplumun sözcüleridir. Toplumsal değerlerden ödün vermezler, ahlakçıdırlar. Onlar güncel, toplumsal olaylara göndermeler yaparak halkı, barış, sevgi, kardeşlik gibi insanlığın ortak paydalarına duyarlı kılmak için uyarırlar, yönlendirirlerdi (Artun, 2000:1).

Türk halk edebiyatı, nasihat türü şiirler yönünden çok zengindir. Nasihat kültür hayatının bir parçasıdır. Nasihatlerin içeriği Türk kültürünün tarihsel sürecindeki değişimiyle ve gelişimiyle günümüzdeki şeklini almıştır. Nasihat hayatın her ögesinde vardır. Ancak başkalarına aktarıldığında bir forma girerek edebiyata yansır. Söz olarak ortaya çıkan nasihat, yazıya geçirildiğinde ebedî bir kimliğe bürünür (Artun, 2000:1).

Nasihât kavramı ders verme, doğruyu gösterme amacının yanı sıra dolaylı ve dolaysız olarak eleştiriye, yergiyi ve bazen öfkeyi de içerir. Nasihatler uyarma, deneyimi aktarma ve eğitim amaçlıdır, geçmişte ve günümüzde olmuş, gelecekte olabilecek olumsuzlukların önceden gösterilerek doğrular verilerek olumsuzlukların tekrar yaşanmaması çabasına ve isteğine dayanır. Nasihatle, taşlama, eleştiri arasında ince bir çizgi vardır (Artun, 2000:1).

Âşık İsmail'in nasihat verici bir üslupla yazdığı şiirlere örnekler aşağıda verilmiştir:

Örnek 1:

Seni gören yiğitler yanar özünden
Koçyiğitler belli olur sözünden
Yâd avcılar dolaşüyor izinden.
Sakin tora düşme sen Avşar kızı (17. Şiir)

Örnek 2:

Nesli salınarak gezer
 Çok sallanma değer nazar
 Kınalı kekliğe benzer
 Bakın Nesli'ye Nesli'ye. (19. Şiir)

Örnek 3:

Başına bağlamış oyalı yazma.
 Ağ gerdanı açıp salınıp gezme.
 Gören yiğitlerin bağrını ezme.
 Kız azcık kendini düşün Güldane.(23. Şiir)

3.3.4.Soru Yoluyla Anlatım

Bu anlatım yolunda anlatımı güçlendirmek ve aktarılmak istenen duyguyu daha net verebilmek için soru sorulur. İstifham sanatı da bu yolla ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle istifham sanatının kullanıldığı dizelerde aynı zamanda soru yollu anlatım şekli kullanılmıştır diyebiliriz.

Âşık İsmail'in soru yoluyla anlatımı seçtiği şiirlerine örnekler aşağıda verilmiştir:

Örnek 1:

Bizim parti zaten zordan korkmuyor.
 Dönderiyom anam düngül gitmiyor.
 Garibim öksüzüm gücüm yetmiyor.
 İnayet Mevla'dan olur mu, bilmem?

İsmini sorarsan adı Feride.

Her nereye varsam gözüm geride.

Gel uğratma canım beni bu derde.

Bu derde tutulan ölür mü, bilmem?

Her ne gelse belanıza dururum.
 Üç gardaşın üçünü de vururum.
 Vaat ettim yoluna bir gün ölürüm.
 Ölürsem yasımı tutar mı, bilmem?

Âşık İsmail'im der ki: n'olsam.
 İpsala çölünde bir de kalsam.
 Varıp da postaya bir mektup salsam.
 Acep nazlı yârim alır mı, bilmem? (3. Şiir)

Örnek 2:

Nemli nemli yağan karlar.
 O da, yürek soğutur mu?
 Çocuk küçük, hâlden bilmez
 Gelin bunu büyütür mü? (5. Şiir)

Örnek 3:

Dinle gardaş anlatayım halimi
 Yolumuz yolsuza düştü duydun mu?
 Kaşığınan topladığım malımı
 Kepçeyle dağıttılar duydun mu?

Yavuz hoca gece gündüz çalıştı
 Dost ağladı, düşmanlarım gülüştü.
 Tilki İdris'e bir fırsat düştü.
 Derimizi yüzmek ister duydun mu?

Düştüm nezarete sandılar çıkmam.
 Bu ufak işlere canımı sıkmam.
 Tuvalet olsam önünden kalkmam.
 Sıçan dişli adam olmuş duydun mu?

Dayanılmaz oldu bunca dertlere
 Köpekler ürüyor eski kurtlara.
 Gücüm yetmez on paralık Kürtlere.
 Haklı iken haksız oldum duydun mu?

İş aksetti mahkemeye, polise.
 Bilmiyorum ben ne yaptım Halis'e
 Emmilerim yan çizdiler niyeyse
 Mahkemede yalnız kaldık duydun mu?

Konmadı başıma bir varlık tacı.
 Dünyaya geleli çekerim acı.
 Komşum Topal Kerim, gardaşıım Hacı.
 İdris'e destek oldu duydun mu?

Ne anamdan yardım oldu ne de babamdan
 Allah razı olsun komşu Şaban'dan.
 Ummuyorduk umulurmuş adamdan.
 Bizim için çok çalıştı duydun mu?

İsmail'im söylemeye başladı.
 Adam mı öldürdü, suç mu işledi?
 Deli muhtar ortalığı haşladı.
 Mahkemede beraat ettik duydun mu? (8. Şiir)

Örnek 4:

Anamdan doğduğumda dünyaya geldim.
 Başım dumanlı da ben o zaman bildim.
 Anamın yanında sevgili oldum.
 Anam öldü ben de arada kaldım.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Çık dedi de kendi beni çıkardı.
 Elin sözüne de kulağı yattı.
 Üç aydan sonra da kapıya attı.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Ayrıldım gardaşım yerin bol olsun.
 Anam yok ki dertlerime ağlasın.
 Sizin adamlığınız sizlere kalsın.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Ayrıldım gardaşım çıktım oradan.
 Sağ kulun rızkını kesmez yaradan.
 Seni beni yaratıcı Mevla'dan.
 Can çıkmadan umut kesilmez gardaşım?

Ayrı düşünlerde olur mu n'açar.
 Kitli kapıları yaradan açar.
 Şu kara günlerim ne zaman geçer.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Deli gönül der ki: Burada kalsın.
 Bir kurşun vurun da İsmail ölsün.
 Anası babası yanına alsın
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim? (12. Şiir)

Örnek 5:

Arabaya geldik sıladan.
 Ümit kesilir mi yüce Mevla'dan.
 Doğru konuş, düşme taştan kayadan.
 El bizi dinliyor, görsen olmaz mı?

Aşağıda Anamur yukarda Dandan.
 Bilmem ne istiyon hocam sen benden?
 Eğer aşığısan burası meydan.
 Seninle kozları bölsek olmaz mı?

Usta olup sazı yapar satarsın.
 Akşam olur yalnız yatarsın.
 Gıyabıma palavra atarsın.
 Gardaş kavgasına girsek olmaz mı?

Acı boyraz gibi deli esersin.
 Bir söz desem belki bana küsersin.
 Zaman mı, moda mı bıyık kesersin?
 Bunun hesabını versen olmaz mı?

Sen anlarsın şeraitten, dalaktan.
 Söylenilen sözü dinle kulaktan.
 Ali Çavuş şahit Hacı Kalaktan.
 Beni oralardan sorsan olmaz mı?

Sazak, Maşat, Kızılkaya uzaktan.
 Düşen kurtulamaz benim tuzaktan.
 Akbaş, Kayabaşı, Belen, Sazaktan
 Beyler bizi dinler, görseñ olmaz mı?

Padişah yanında oturan vezir.
 Yardımcımız olsun ol yüce Hızır.
 Beyler hepinizden dilerim özür.
 Hocam bu meydana çıksa olmaz mı?

Âşık İsmail'im bilir köyleri
 Sofrası meydanda açık evleri

Kalkın gidek Belen, Sazak beyleri
Kendi köyümüze gitsek olmaz mı? (32. Şiir)

3.3.5.Hitap Yoluyla Anlatım

Âşıklar dini ve toplumsal konularda öğüt verme, uyarma gerektiğinde, nasihat ve hitap yoluyla anlatım yolunu seçerler, emir kipini kullanırlar (Artun, 2007: 4).

Bu anlatım şeklinde ey, hey gibi ünlemlere sıkça rastlanır. Nîda sanatının kullanıldığı her dizede hitap yollu anlatımın kullanıldığını söyleyebiliriz.

Âşık İsmail'in hitap yoluyla yazdığı şiirlere aşağıda örnek verilmiştir:

Örnek 1:

Anamdan doğduğumda dünyaya geldim.
Başım dumanlı da ben o zaman bildim.
Anamın yanında sevgili oldum.
Anam öldü ben de arada kaldım.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Çık dedi de kendi beni çıkardı.
Elin sözüne de kulağı yattı.
Üç aydan sonra da kapıya attı.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Ayrıldım gardaşım yerin bol olsun.
Anam yok ki dertlerime ağlasın.
Sizin adamlığınız sizlere kalsın.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Ayrıldım gardaşım çıktım oradan.
Sağ kulun rızkını kesmez yaradan.
Seni beni yaratıcı Mevla'dan.
Can çıkmadan umut kesilmez gardaşım?

Ayrı düşünlerde olur mu n'açar.
 Kitli kapıları yaradan açar.
 Şu kara günlerim ne zaman geçer.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Deli gönül der ki: Burada kalsın.
 Bir kurşun vurun da İsmail ölsün.
 Anası babası yanına alsın
Ey Muhammet gardaş ben size nettim? (13. Şiir)

Örnek 2:

Kimse sormaz İsmail'in derdi ne?
 Yaktı kömür gözlüm beni ardına.
 Ey ağalar bir yavrunun derdine
 Yüreğim yaralı, dokunur bana. (38. Şiir)

3.3.6.Doğrudan Anlatım

Doğrudan anlatım ifade edilecek durumun dolaysız bir biçimde süsten ve abartıdan uzak bir biçimde aktarılmasıdır. Âşığın gözünü budaktan sakınmayan genel bir tavrı vardır, dolayısıyla doğrudan anlatım halk şiirinde en çok kullanılan anlatım biçimlerinden bir tanesidir.

Âşık İsmail doğrudan anlatım yoluyla yazılmış pek çok şiiri vardır. Bu tarzda vermiş olduğu örnekler aşağıda verilmiştir:

Örnek 1:

Uykudan uyandık kalktık kaçmaya.
 Hamza gogom vermiş çiçek açmaya.
 Mevla'm karar vermiş yakıp geçmeye.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Kabrimi yol üstüne kazsınlar.
 Talihini yandı diye yazsınlar.
 Halalarım benden umut kessinler.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Savcı gelmiş cenazemi kaldırır.
 Kemiklerim bir torbaya doldurur.
 Hak herkesi bir derdinen öldürür.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Çiti yandı, dört tarafı söküldü.
 Etim yandı, kemiklerim döküldü.
 İhtiyar anamın beli büküldü.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Gülmemiş âşık söyler bunu böyle acı.
 Ölüm cümlemizin boynunun borcu.
 Muhannetin kahrı gayet zehirden acı.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım. (2. Şiir)

Örnek 2:

Biz buraya seymen geldik.
 Şalvarız elizden aldık.
 Hepinize hâkim olduk.
 Meydanda Pehlivan Osman.

Osman alır alır vurur.
 Ali Osman meydanda durur.

Eğer onu çıkarırsanız
Birkaç adam yine ölür.

Osman el atıyor şala.
Ali Osman yanında bile.
Az kaldı bir adam öle.
Meydanda döner Ali Osman.

Davul vurularak patlar
Ula Haydanlılar çatlar.
İçime girmesin yâdlar.
Meydanda döner Osman

Sizin pehlivanız Hacı.
Bir geliyor iki ucu.
Karnınıza düştü sancı.
Meydanda pehlivan Osman.

Haydi bir de âşığı soyun.
Hünerim ortaya koyun.
Haydanlılar hepiz duyun.
O da gelir elimizden. (11. Şiir)

Örnek 3:

Adana'nın suyu içinden akar.
Lalesi, sümbülü, gülleri kokar.
Yaz gelir turistler seyrana çıkar.
Söylenir dillerde adın Şar köyü.

Osman pınardan geçiyor yolu.
Merdan onlar için Hz. Ali.

Çakırlar saydım on yedi deli.
Onlar sizin emrinizde Şar köyü.

Kaynak sularınız soğuk dolaptan
Bir yanınız haraç alır Polat'tan.
Yokladım tarihi önce milattan.
Koçyiğit yatağı olmuş Şar köyü.

Sular akar çağlayarak dereden
Kadir Mevla'm eriştirsın muradan
Kız verir kız alır Kurudere'den.
Adab-ı erkânı bilir Şar köyü.

Mağaralar sıra sıra düzölü.
Şar'ın ismi tarihlerde yazılı.
Koyun meleşir yanı kuzulu.
Sürüsü dağları süsler Şar köyü.

Âşık İsmail'im yazdım bir destan.
Yaz gelir yeşerir her yanı bostan.
Hiç kötölük gelmez siz gibi dosttan.
Erzurum kökenli aslın Şar köyü. (25. Şiir)

Örnek 4:

Kenger biçiyordum bir seda duydum.
Başımı kaldırdım dağlar yukarda.
İyice kulağımı verdim dinledim.
Baktım nazlı yârim yukarda.

Aklı karalı derler sen misin?
Yüreği yaralı derler sen misin?

Benim derdim çoktur, dermanım yoktur.

Derdimin dermanı yoksa sen misin?

Sabahınan erken ezan okunur.

Okunur da sesi bana dokunur.

Bilmem nazlı yârim kimden sakınır.

Ağlama sevdiğim ne oldu sana?

Askere gitmeyinen adama n'olur?

Sağ olan dolandır sılaya gelir.

Vadesi yetenler her yerde ölür.

Ağlama sevdiğim ne oldu sana?

Kimse sormaz İsmail'in derdi ne?

Yaktı kömür gözlüm beni ardına.

Ey ağalar bir yavrunun derdine

Yüreğim yaralı, dokunur bana. (38. Şiir)

4.BÖLÜM: İSMAİL KARSLIOĞLU'NUN (ÂŞIK İSMAİL) ŞİİRLERİNİN ŞEKİL VE TÜR BAKIMINDAN İNCELENMESİ

4.1.Anonim Halk Şiiri Nazım Biçimleri

4.1.1.Mâni: Gerek dil, gerek gelenek ortaklığı bakımından çok geniş bir alana yayılmıştır (Boratav, 1982: 170). Mâni halk şiirinde en küçük nazım biçimidir. Yedi heceli 4 dizeden oluşur. Birinci, ikinci ve dördüncü dizeler uyaklı, üçüncü dize serbesttir. Uyak düzeni harflerle şöyle gösterilir: a a x a. Mânilerin başlıca konusu aşk olmakla birlikte, bunun dışında türlü konularda da yazılabilir (Dilçin, 1983: 280). Mânilerin içerikleri pek seyrek hallerde onların kullanılmasını gerektiren olaylarla ya da işlerle ilişkilidir (Boratav, 1982: 175) Halk arasında mâni söylemek için, mâni yakmak, mâni düzmek, mâni atmak gibi deyimler kullanılır (Dilçin, 1983: 280).

Kültür ve medeniyet tabakalarımızın maddî ve manevî malzemesini aksettiren mâniler tabii olarak bestesiz veya âşıklar tarafından hususi makamlarla söylenmektedirler (Elçin, 2004: 282)

Âşık İsmail'in mani türünde yazdığı örnekler aşağıda verilmiştir:

Örnek 1:

Perizam da dokur ıstar.

Sefil Osman onu ister.

Kime varırsın kele Periza.

Ondan iyisini göster.

.....

Tabanca, tüfek doldurun.

Ahbaplar beni öldürün.

Perizam ata binince

Benim mevtamı kaldırın. (4. Şiir)

.....

Örnek 2:

Havva halası da demez.
 Tilki de adamı yemez.
 Vicdansızlık etme Mevlüt.
 Şeriat var, sana vermez.

Arkadaş olduz, götürdüz.
 Dolandız geri getirdiz.
 Şimdi ayıp olmadı mı?
 Kendi adızı batırdız.

Arkadaşın adı Helim.
 Kırılın kanadım kolum.
 Üç ay sonra geri geldi.
 Oh olsun size ölüm.

Âşık İsmail'im söyler.
 Aşkın ciğerimi böler.
 Gönül aşka geldi,
 Kusura bakmayın beyler. (6. Şiir)

Örnek 3:

Osman alır alır vurur.
 Ali Osman meydanda durur.
 Eğer onu çıkarırsanız
 Birkaç adam yine ölür. (11. Şiir)

4.1.2.Türkü: Türkiye'nin sözlü geleneğinde, bir ezgi ile söylenen halk şiirlerinin her çeşidini göstermek için en çok kullanılan ad türküdür (Boratav, 1982: 180).

Türkü, türlü ezgilerle söylenen, bir anonim halk şiiri nazım biçimidir. Söyleyeni belli kişisel halk şiiri biçimleri arasına giren türküler de vardır. Türkü her iki bölüğe de girebildiğinden halk edebiyatının en zengin alanıdır. Türkü bentleri, yapı ve sözleri bakımından iki bölümden oluşur. Birinci bölüm türkünün asıl sözlerinin bulunduğu bölümdür, bu bölüme bent adı verilir. İkinci bölüm ise her bendin sonunda yinelenen nakarattır. Bu bölüme bağlama ya da kavuştak denir. Türküler hece ölçüsünün her kalıbıyla söylenir; ancak genellikle yedili, sekizli ve on birli hece kalıpları kullanılmıştır. Türkülerin konuları çok değişiktir. Aşk duyguları, günlük olaylar etkilenmeler, savaşlardaki kahramanlıklar en güzel ve en coşkunsu olarak türkü biçimiyle anlatılabilmektedir (Dilçin, 1983: 289).

Türk insanının sevgi, sevinç, üzüntü, acıma vb. duygularının doğal ürünü olan türkülerin, adı bilinen ya da adsız bir halk ozanı tarafından yaratıldığı düşüncesi, bilim insanı ve araştırmacıların genel kabulleri arasında yer almaktadır (Yakıcı, 2007: 55).

Türküler, dar bir çevrede, tarikat- tekke mensupları arasında veya bütün millet hayatındaki yayılışı ile geçmişte olduğu gibi bugün ve yarın da millî ve beşerî canlılığını devam ettirecek mahsullerdir (Elçin, 2004: 196).

Örnek 1:

Uykudan uyandık kalktık kaçmaya.
Hamza gogom vermiş çiçek açmaya.
Mevla'm karar vermiş yakıp geçmeye.
Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Kabrimi yol üstüne kazsınlar.
Talihini yandı diye yazsınlar.
Halalarım benden umut kessinler.
Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Savcı gelmiş cenazemi kaldırır.
 Kemiklerim bir torbaya doldurur.
 Hak herkesi bir derdinen öldürür.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Çiti yandı, dört tarafı söküldü.
 Etim yandı, kemiklerim döküldü.
 İhtiyar anamın beli büküldü.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Gülmemiş âşık söyler bunu böyle acı.
 Ölüm cümlemizin boynunun borcu.
 Muhannetin kahrı gayet zehirden acı.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Örnek 2:

Bir yaşında öksüz kaldım babamdan.
 Ayrı düştüm akrabamdan, obamdan.
 Ümidi kesmedim bari Huda'mdan.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Bahar seli gibi kaynayıp coştum.
 Bir zaman kul oldum havaya uçtum.
 Bir zaman da Pınarbaşı'na göçtüm.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Gafil avlanarak yurdumu sattım.
 Nece gurbet elde ahırda yattım.
 Beş kuruş parasız askerlik yaptım.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Anamı babamı aldın yetmedi.
 Şu gamlı gönlümün gamı gitmedi.
 Uzadıgım dala elim yetmedi.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Dünyaya geleli bir kez gülmedim.
 Ömrüm nasıl geldi geçti bilmedim.
 Eller gibi zevki sefa sürmedim.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Yalan dünya kim yetişir peşine.
 Yaş dolandı çıktı yetmiş yaşına.
 Avrat yoksulluğu kakar başına.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Başım alıp gidem gurbet ellere.
 Son günümde sen düşürme ellere.
 Beni muhtaç etme kötü döllere.
 İmanlı bir ölüm gönder ya Rabbi?

Deli gönül der ki geçti zamanım.
 Dünya malı benim olsa neylerim.

Ahretime karşı gelsin imanım.
Ahrete imanlı gönder ya Rabbi?

Ana yok baba yok ağladım gezdim.
Başıma geleni romana yazdım.
Der Âşık İsmail canımdan bezdim.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni? (14. Şiir)

Örnek 3:

Ayakları çapraz, dilleri diken.
Ebiko'dur benim ömrümü söken.
Eski çobanlardan duymuştum zaten.
Söyle âşık söylenecek zamandır.

Acı poyraz gibi bazen eserim.
Talihim yok kaderime küserim.
Ciceden kurtulsam kurban keserim.
Söyle âşık söylenecek zamandır.

İki eli bağlı düştüm bu arka.
Bakın insanlarda değişen farka.
Her gün yayın yaptı abalı karga.
Söyle âşık söylenecek zamandır.

Eyleştik burada hayli bir zaman.
Şampiyon sırada bırakma aman.
Kırk şinik hak verdi yarısı saman.
Söyle âşık söylenecek zamandır.

Yaz gelir yeşerir bahçeler bostan.
Size layık idi yazdığım bir destan.

Dul avrattan kötüydü Çakallı Osman.

Söyle âşık söylenecek zamandır.

Hiç durmadı Kel Ahmet'in dilleri.

Hep unutmuş o gittiği yolları.

Her gün dedi aç getirdim malları.

Söyle âşık söylenecek zamandır.

Ben severim koç yiğidin merdini.

Geçim için terk eyledim yurdumu.

Ayşe söktü dişlerimin dördünü.

Söyle âşık söylenecek zamandır.

Adamdı günümüz çıkmamız yakın.

Dayıoluk'a çoban durmayın sakın.

Akıl fukarası Hakkı'ya bakın.

Söyle âşık söylenecek zamandır.

Çoban oldum çalamadım kavalı.

Kendini bilmeyenler gayet havalı.

Torba delen deldi bizim çuvalı.

Söyle âşık söylenecek zamandır

Heves kaldım başındaki tacına.

Kimse ortak olmaz benim acıma.

Hepiz kurban olun Durdu bacıma.

Söyle âşık söylenecek zamandır.

Âşık İsmail'im söyleme galan.

Büyüğünüz, küçüğünüz hep yalan.

Tövbeler tövbesi ben gelmem inan.

Söyle âşık söylenecek zamandır. (9. Şiir)

4.2.Âşık Edebiyatı Nazım Biçimleri

4.2.1.Koşma: Halk edebiyatı nazım biçimleri içinde en çok sevilen ve kullanılan koşmadır. Hece ölçüsünün (6+5) ya da (4+4+3) duraklı kalıbıyla yazılır. Bu kalıpların karışık olarak kullanıldığı koşmalar da vardır. Dört dizeli bentlerden oluşur. Dörtlük sayısı en az üçtür. Genellikle üç ile beş arasında değişir. Dörtlük sayısı beşten artık koşmalara da rastlanır. Uyak düzeni birinci dörtlüğün dışında bütün dörtlüklerde aynıdır. Uyak düzeni genellikle b a b a/ c c c a/ d d d a şeklindedir. İlk dörtlüğün uyak düzeni x a x a ya da b b b a biçiminde de olabilir. (4+3) yedili ve (4+4) sekizli kalıpla yazılmış koşmalar da vardır. Bunların koşma olarak gösterilmeleri ezgilerinden dolayıdır. Koşmanın son dörtlüğünde şair mahlasını söyler (Dilçin, 1983: 306).

Koşmalar genellikle lirik konularda yazılır. Aşk duyguları, üzüntüleri, acıları, sevgiliye kavuşma isteği, ayrılıktan yakınma, doğayla ilgili türlü duygu ve düşünceler hep koşma ile anlatılmıştır (Dilçin, 1983: 306).

Örnek 1:

Koşma- Şarkı

İlk dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesi öteki dörtlüklerde nakarat olarak yinelenen koşmalara denir (Dilçin, 1983: 309).

Aslını sorarsan bir Yörük kızı.

Görenin bağına salarsın közü.

Poyraz yeli gibi esersin bazı.

Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Garibim, öksüzüm bağrım eziktir.

Çok gurbetlik çektim, bana yazıktır.

Sorarsan Döndü'yü gülden nazıktır.

Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Havada gidiyor turna sürüsü.

Dönmeyenler sanar melek yavrusu.

Eyvah, sana talip kötü birisi.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Sordum babasının ismini Ömer
Seni görenlerin ciğeri yanar.
Beline yakışır mücevher kemer.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Âşık İsmail'im çalarım sazı.
Sorarsan Döndü'yü eladır gözü.
Görenin bağına salarsın közü.
Cennet hurisine benzer bu Döndü. (6. Şiir)

Örnek 2:

Gâvur sanki beni tuttu, kayırdı.
Eşten dosttan arkadaştan ayırdı.
Gizli sırrım yâd elleri duyurdu.
Sanki benim bir ettiğim var gibi.

Daha inanmam yalan sözüne
Acele gurbete çıktım izine
Emmilerim bakmaz oldu yüzüme
Sanki benim bir ettiğim var gibi.

Arayı açarsak ahali duyar
İnsan senin yolan canını koyar.
Zannetme davamız bununla savar.
Elimden kurtulmak biraz zor gibi.

Nice mahkemeye girdin karşımda
Gündüz hayalimde gece düşümde
Ölüm mahkûmuyum bu genç yaşımda
Sanki benim bir ettiğim var gibi.

Söz verdin de niye caydın sözünden?
 Doya doya öptüm kara gözünden.
 Terk ettim sılayı senin yüzünden.
 Sanki benim bir ettiğim var gibi. (1. Şiir)

Örnek 3:

Bizim parti zaten zordan korkmuyor.
 Dönderiyom anam düngül gitmiyor.
 Garibim öksüzüm gücüm yetmiyor.
 İnayet Mevla'dan olur mu, bilmem?

İsmi sorarsan adı Feride.
 Her nereye varsam gözüm geride.
 Gel uğratma canım beni bu derde.
 Bu derde tutulan ölür mü, bilmem?

Her ne gelse belanıza dururum.
 Üç gardaşın üçünü de vururum.
 Vaat ettim yoluna bir gün ölürüm.
 Ölürsem yasımı tutar mı, bilmem?

Âşık İsmail'im der ki: n'olsam?
 İpsala çölünde bir de kalsam.
 Varıp da postaya bir mektup salsam.
 Acep nazlı yârim alır mı, bilmem? (3. Şiir)

4.2.2.Semai: Halk şiirinde hece ölçüsüyle ve aruz ölçüsüyle yazılan iki türlü semai vardır. Hece ölçüsüyle yazılan semailer koşma tipine benzer. Uyak düzeni aynıdır, yalnız aralarındaki ayırım dizelerinin hece sayısı bakımındandır. Semailer hece ölçüsünün sekizli kalıbıyla yazılır. Ya (4+4)

duraklı ya da duraksız olur. Dörtlük sayısı üç ile beş arasında değişir. Dörtlük sayısı beşten artık semailer azdır (Dilçin, 1983: 334).

Semailerde daha çok sevgi, doğa, güzellik gibi konular işlenir. Koşmaya göre, daha canlı ve kıvrak bir üslubu vardır (Dilçin, 1983: 334).

Örnek 1:

Perizam da dokur ıstar.
Sefil Osman onu ister.
Kime varırsın kele Periza.
Ondan iyisini göster.
Ben yanarım kereminen.
Karnım doldu vereminen.
Askerlik alınmaz parayınan.
Satın alayım paramınan.

Düğünçü saldım gızıza.
Gendizi çekmeyin naza.
Ele giderse eğer Periza.
Yanar bağrım döner köze.

Tabanca, tüfek doldurun.
Ahbaplar beni öldürün.
Perizam ata binince
Benim mevtamı kaldırın.

Âşık İsmail bakma söze.
Eski derdim oldu taze.
Ele giderse eğer Periza.
Yanar bağrım döner köze. (3. Şiir)

Örnek 2:

Kekliğimin tüyü ala.
 Tilki gelmiş onu yola.
 Gök hoca Allahtan bula.
 Düşer diye fetva vermiş.

Mikail geldi, darılır.
 Bacada cendere kırılır.
 Arkadan çabuk yetişin.
 İhtiyar Mevlüt yorulur. (6. Şiir)

4.2.3.Varsağı: Güney Anadolu Bölgesinde yaşayan Varsak Türklerinin özel bir ezgiyle söyledikleri türkülerden gelişmiş bir biçimdir. Semaiye benzer, uyak düzeni aynıdır. Dörtlük sayısı üç ile beş arasında değişir. Kimi zaman daha artık da olabilir. Hece ölçüsünün sekizli kalıbıyla yazılır. On bir heceli varsağılar da vardır. Semaiden daha değişik bir ezgiyle okunur (Dilçin, 1983: 336).

Varsağılar, yiğitçe mertçe bir üslupla söylenir. Bu da varsağı içinde “behey”, “bre”, “hey”, “hey gidi” ünlemlerle sağlanır. İçinde bu ünlemler bulunmayan varsağılar ezgilerden anlaşılır (Dilçin, 1983: 336).

Örnek 1:

Biz buraya seymen geldik.
 Şalvarız elizden aldık.
 Hepinize hâkim olduk.
 Meydanda Pehlivan Osman.

Osman alır alır vurur.
 Ali Osman meydanda durur.
 Eğer onu çıkarırsanız
 Birkaç adam yine ölür.

Osman el atıyor şala.
 Ali Osman yanında bile.
 Az kaldı bir adam öle.
 Meydanda döner Ali Osman.

Davul vurularak patlar
 Ula Haydanlılar çatlar.
 İçime girmesin yâdlar.
 Meydanda döner Osman

Sizin pehlivanız Hacı.
 Bir geliyor iki ucu.
 Karnınıza düştü sancı.
 Meydanda pehlivan Osman.

Haydi bir de âşığı soyun.
 Hünerim ortaya koyun.
 Haydanlılar hepiz duyun.
 O da gelir elimizden. (11. Şiir)

4.3.Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri

4.3.1.Divan: Aruzun fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla gazel, murabba, muhammes, müseddes biçiminde yazılan şiirlerdir. Saz şairlerince özel bir ezgiyle okunur. Musammat olanları da vardır. Gazel biçimindeki divanların uyak düzeni: a a/ x a/ x a/ x a..., murabba biçimindeki divanların uyak düzeni: a a b a/ c c c a/ d d d a/ e e e a... şeklindedir. İlk dördlüğün uyak düzeni a a a a, b a b a, b b b a biçimlerinde de olabilir (Dilçin, 1983: 354).

Âşık İsmail'in divan yazmamıştır.

4.3.2.Satranç: Aruzun müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün müfte'ilün kalıbıyla musammat gazel biçiminde yazılan şiirlere denir. Dizelerin uyaklı parçaları alt

alta dizilirse müfte'ilün müfte'ilün ölçüsünde ve dörtlüklerden oluşan bir biçim ortaya çıkar (Dilçin, 1983: 362).

Âşık İsmail satranç tarzında şiir yazmamıştır.

5. BÖLÜM

İSMAİL KARSLIOĞLU’NUN ŞİİRLERİNİN KONULARI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Âşık İsmail’in derleyebildiğimiz 40 şiirinden; 2’si millî; 15’i aşk-sevgili-güzellik; 1’i doğa; 1’i kahramanlık, 20’si yaşadığı olaylar ve kişisel duygu konuludur. Şiirlerinin bazılarında ise farklı iki konudan da bahsetmiştir. Âşık İsmail’in şiirlerinde dinî konular genellikle farklı konularla beraber verilmiştir.

5.1. Dinî-Tasavvufî Konular

Yaratılmışların en şereflişi insan, kendisini idrak etmek ve kendisini yaratan Allah’taki güzelliği sevmek, gizli hazineyi keşfetmek ve ona lâayık olmak üzere vücut bulmuştur (Aytaç, 2003: 9). Allah sevgisi ve ona gösterilen karşılıksız iman Karslıoğlu’nun şiirlerinde sözlere dökülmüştür

Karslıoğlu şimdiye kadar söylediğı şiirlerde dinî-tasavvufî konuları işlemiştir. Şiirlerinde geçen dinî- tasavvufî kavramlar aşağıda verilmiştir:

Hak, Allah, Mevla Yaradan, Rabb, şariat, cennet, murada ermek, kader, merdan, Hz. Ali, huri, Huda, ahret, iman, Kadir Mevla, melek, Hızır, mahşer, Azrail. Bu başlık altında hâkim olan duygu Allah sevgisi ve kader inancıdır.

5.1.1. Allah

İsmail Karslıoğlu’nun şiirlerinde Allah “Hak, Rabb, Huda, Yaradan, Mevlâ... isimleriyle yer alır.

Örnek 1: De ki: “Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım. Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. Şüphesiz Allah bütün günahları affeder. Çünkü o, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Zümer 53.ayet) Karslıoğlu’nun şiirlerinde de Allah’a sığınma, ondan ümidi kesmeme konularının işlendiğini aşağıdaki şiirde görebiliyoruz:

Bir yaşında öksüz kaldım babamdan.

Ayrı düştüm akrabamdan, obamdan.

Ümidi kesmedim bari Huda'mdan.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Deli gönül der ki geçti zamanım.
Dünya malı benim olsa neylerim.
Ahretime karşı gelsin imanım.
Ahrete imanlı gönder ya Rabbi?(14. Şiir)

Örnek 2: İsmail Karslıoğlu'nun köyünde bir sene kıtlık ve yağmur yağmaz. Çiftçilikle geçinen köylünün mahsul alması için yağmura ihtiyaç vardır ve bunun üzerine Karslıoğlu bir şiir söyler. Şiirde Allah'ı "kapıyı kitleyen/ Elbet gelir bir gün açar" sözüyle anlatır. Allah Mülkün sahibidir. O ne isterse o olur. Kuran-ı Kerim'de de " Göklerin ve yerin (mülkü) hükümrânlığı Allah'ındır. Allah'ın gücü her şeye yeter." (Âl-i İmrân,189).

İsmail'im kaldı naçar.
Kara günler gelir geçer.
Bu kapıyı kilitleyen
Elbet gelir bir gün açar (39. Şiir).

Örnek 3: Kuran-ı Kerim'de :“Allah her şeyin yaratıcısıdır. Her şeyin vekili, görüp gözeteni de O'dur. Her şeyin hazinesi ve anahtarları O'nun elindedir. Göklerin ve yerin ve içindeki her şeyin tedbir ve tasarrufu O'na aittir.” (Zümer, 39/62-63) buyurur. Karslıoğlu bu şiirinde de Mevla sözünü kullanarak, Allah'ın yaratıcılığından bahsetmektedir.

Dinle Şar'dan bir güzeli methedeyim.
Has bahçe içinde güllere benzer.
Kadir Mevla'm onu övmüş yaratmış.
Avcı kovmuş ağca ceylana benzer (23. Şiir).

5.1.2.Kader

"Yeryüzünde ve sizin başınıza gelen her hangi bir olay yoktur ki, biz onu yaratmadan önce o, kitapta bulunmasın. Doğrusu bunu bilmek Allah'a kolaydır" (Hadid/22). Dinimizin emri gereği olarak kadere imanımızın tam olması gerekmektedir. Karslıoğlu'nun şiirlerinde kadere imanla alakalı şiirlerinden bazıları şunlardır:

Örnek 1: Karslıoğlu'nun bu şiirinde de çok acı bir olay yaşanmasına rağmen Allah'ın emirlerine karşı teslimiyet vardır.

Uykudan uyandık kalktık kaçmaya.
Hamza gogom vermiş çiçek açmaya.
Mevla'm karar vermiş yakıp geçmeye.
Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım

Savcı gelmiş cenazemi kaldırır.
Kemiklerim bir torbaya doldurur.
Hak herkesi bir derdinen öldürür.
Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Gülmemiş âşık söyler bunu böyle acı.
Ölüm cümlemizin boynunun borcu.
Muhannetin kahrı gayet zehirden acı.
Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım (2. Şiir)

Örnek 2:

Ayrı düşenlerde olur mu n'açar.
Kitli kapıları yaradan açar.
Şu kara günlerim ne zaman geçer.
Ey Muhammet gardaş ben size nettim? (13. Şiir).

5.1.3 Dua

Kullarım beni sana soracak olursa, muhakkak ki ben (onlara) pek yakınlım. Bana dua ettiği zaman dua edenin duasına cevap veririm. Öyleyse, onlar da benim çağırma cevap versinler ve bana iman etsinler ki doğru yolu bulsunlar (Bakara Suresi,186) Dua etmek diğer dinlerde de olduğu gibi dinimizde önemli olgulardan birisidir. Müslümanlar olarak gerek ibadetlerimizden sonra olsun, gerek normal hayatımıza devam ederken olsun sürekli dua halinde oluruz. Karslıoğlu'nun şiirlerinde de Allah'a dua etme, ondan yardım dileme konularını görüyoruz.

Örnek 1:

Tabi köy atkısı olur.
Bu yıl millet hep aç ölür.
Allah sana kurban olayım
Biraz yağmur versen n'olur (39. Şiir).

Örnek 2:

Deli gönül der ki geçti zamanım.
Dünya malı benim olsa neylerim.
Ahretime karşı gelsin imanım.
Ahrete imanlı gönder ya Rabbi? (14. Şiir).

Örnek 3:

Hak erdirsin cümlemizi muradan
Aşığınız gelmiş Kurudere'den.
Derneğe bir neşe vermeye geldim.
Gururlu Fettah'ı görmeye geldim (21. Şiir).

5.1.4. Rızık

Kuran-ı Kerim’de rızık ile ilgili: “Muhakkak ki Allah; O, rızık verendir, güç, kuvvet sahibidir” (Zariyat/58) ayeti geçmektedir. Karslıoğlu’nun şiirinde de bu inancı görebiliyoruz.

Ayrıldım gardaşım çıktım oradan.

Sağ kulun rızkını kesmez yaradan.

Seni beni yaratıcı Mevla’dan.

Can çıkmadan umut kesilmez gardaşım? (13. Şiir).

5.1.5. Hz. Ali

Hız. Ali hayattayken cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Peygamber soyu onda devam eder. Şah-ı Merdan, Merd-i Huda, Şir-i Yezdan ve Haydar-ı Kerrar gibi lakaplarla anılır (Pala, 2003: 28).

Örnek 1: Karslıoğlu şiirinde Adana’nın Tufanbeyli ilçesinin Şar köyünü tasvir ederken köyde yaşayan insanların Hz. Ali’ye nasıl baktıklarını, Hz. Ali için hangi kelimeyi kullandıklarını belirtmiştir.

Osmanpınar’dan geçiyor yolu.

Merdan onlar için Hz. Ali.

Çakırlar saydım on yedi deli.

Onlar sizin emrinizde Şar köyü (25. Şiir).

5.2. Milli Konulu Şiirler

Âşık İsmail’in millî konulu olarak değerlendirdiğimiz iki şiiri vardır. Bu şiirlerde Kayseri’yi övmekte ve 1974 Kıbrıs barış harekâtına atıf yapmaktadır. Diğer şiirinde ise Doğu Anadolu’da mücadele eden Mehmetçik’e övgü vardır.

5.2.1. Kayseri

Örnek 1: Kayseri tarihi boyunca hep Türk-İslam beldesi olarak kalmıştır. I. Dünya Savaşı'nın ardından ülkemizin birçok yeri düşman kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir. Kayseri bu süreç içerisinde işgal edilmemiş ve Kayseri'de kurulan çetelerle Ermeni isyancılara karşı mücadele edilmiştir. Köklü tarihi olan, birçok tarihi kahraman ve âlim çıkaran Kayseri 1974'te uçak fabrikası kurarak Kıbrıs barış harekâtına maddi ve manevi destek sağlamıştır. Âşık İsmail'in "Koca Kayseri" şiirinde bu konulara değinilmiştir.

Kuruluştan beri düşman girmemiş.
Gülümüze yabancı el değmemiş.
Daha hiç kimseye boyun eğmemiş.
Kaç yiğit yatağı koca Kayseri.

Dört tarafın fakirleri barınır.
İsmi duyanlar sana yerinir.
Yüksek Erciyes'te karın görünür.
Avrupa'ya ünün gitmiş Kayseri.

Kapalı çarşısı bir de kal'ası.
Koltuğuna almış koca Talas'ı.
Kayseri'den çıkar yiğidin hası.
Söylenir dillerde namın Kayseri.

Ne güzeldir Hisarcığın havası.
Erciyes dağında şahin yuvası.
Açılmış sümbülü, gülü, lalesi.
Çarşısında güller kokan Kayseri.

Seydi Burhanettin Gazi yatıyor.
Battal Gazi topu kurmuş atıyor.

Uzatsan İran'a kolun yetiyor.
Fabrika, sanayi koca Kayseri.

Tarihi 74'te denize daldık.
Kırk sekiz saatte Kıbrıs'ı aldık.
Şanlı Kayseri'den jetleri saldı.
Bombaladı döndük geri Kayseri.

Komandolar Kayseri'de yetişti.
Beşparmak dağlarına ateşler saçtı.
Rumlar zannettiler uçaklar düştü.
Tek kanatla yine aldın Kayseri.

Kayseri civarı bizim elimiz.
Şeyda bülbül gibi söyler dilimiz.
Cumhurbaşkanımız bir de gülümüz.
Avrupa'ya ün salıyor Kayseri.

Anlarsınız ticaretten kârızdan.
Hiç kimseye zarar gelmez birizden.
Âşık İsmail'im aslım Sarız'dan.
Sarız sizinle gurur duyuyor Kayseri. (15. Şiir)

5.2.2 Mehmetçik

Örnek 1: Cumhuriyet tarihimizin son döneminde sürekli artan terör olayları ve bu olaylar neticesinde verdiğimiz şehitler Âşık İsmail'i derinden etkilemiştir. Teröre verilen dış destekler bu bölücü hareketin elini güçlendirmiştir. Yunanistan'ın teröre açıktan destek verdiği dönemde Türk-Yunan gerginliği olmuştur. Türk askerini metheden âşığımızın bu şiiri koçaklama türüne de örnek olmaktadır.

MEHMETÇİK

Durman Türk milleti vakit geçiyor.
 Terör bize ateşleri saçıyor.
 Şahin kuşu yüksek uçuyor.
 Cudi dağlarını aştı Mehmetçik.

Mehmetçik sarıyor sizin yarayı.
 Öğrendin mi insanlığı töreyi.
 Kahpe Yunan katmak istiyor arayı.
 Allah sesleriyle coştı Mehmetçik.

Hiç kimse alamaz bizim pacımız.
 Çok şükür Allah'a vardır gücümüz.
 Bize emir verdi Tansu bacımız.
 Cepheden cepheye koştı Mehmetçik.

Vilayetim Kayseri, kazamız Sarız.
 Köyüm Kurudere her şeye varız.
 Yurda göz dikenin gözünü oyarız.
 Şimdi süngüsünü taktı Mehmetçik.

Gümölcüne Türk'tür, kendi soyumuz.
 Başkent Atina'da vardır payımız.
 Bir işaret etse Karadayı'mız.
 Tacını, tahtını yıkar Mehmetçik.

Kötü Yunan nedir sendeki çaba?
 Konuşma bizimle çok kaba kaba.
 Hele durun diyor Demirel baba.
 Yerinize arpa eker Mehmetçik.

Âşık İsmail'im verir methiniz.
 Teröriste destek oldu hepiniz.
 Yunanistan kapıdaki itimiz.
 Kardak'ta burnunu kırdı Mehmetçik. (24. Şiir)

5.3. Aşk, Sevgi ve Güzellik Konulu Şiirler

Türk ahlâkının dayandığı temeller incelendiğinde; devirlere, dillere, medeniyetlere, modalar, fikirler ve ihtiyaçların değişmelerine rağmen her zaman aynı kalan bir güç vardır. Bu güce, yüksek ve insani konulara çevrildiği, yükseldiği ve yüceldiği zaman “aşk” adını veriyoruz (Aytaç, 2003: 17).

Âşık İsmail'in şiirlerinde en fazla işlediği konularından biri de aşk, sevgi, güzelliştir. Bu başlık altında aşk, sevgili, sevgiliye sitem, sevgiliye yakarış, sevgilinin güzelliği, sevgiliye kavuşamama,, sevgiliyi tasvir etme, özlem, ayrılık sıklıkla işlenmiştir. Âşık İsmail'in aşk konulu şiirlerinde Karac'oğlan etkisi de görülmektedir.

5.3.1. Sevgili

Örnek 1: Adana'nın Tufanbeyli ilçesini Şar köyüne kız istemeye giden Âşık İsmail'i köylüler yolda durdururlar. Her gittiği yerde köylüler tarafından şiir söylemesi için ısrar edilen aşığıma bu köyde de şiir söylemesi için ısrar edilir. Tabi köylülerin hepsi bilmiyordur Âşık İsmail'in kız istemeye geldiğini. Bunun üzerine Âşık İsmail etrafına toplanmış olan köylülere irticalen şiir söylemeye başlar. Şiirin içerisinde kendisini avcıya sevdiğini ise ceylana benzeten aşığımız yaptığı tasvirlerle şiire ahenk katmıştır.

ŞAR'IN CERENİ

Bunu çok görmeyin bana ağalar.
 Avcıyım avımı almaya geldim
 Ağca ceylan Şar'a inmiş dediler.
 Doldurdum çiftemi vurmaya geldim.

Hani benim dudu dilli maralım.
 Kesildi takatim bitti karalım.
 Bir ceren kaybettim durmaz ararım.
 Avcıyım izini sürmeye geldim.

Oturmuş bahçeye topluyor dutu.
 Âşıklar söylerler her zaman zati.
 Güzelin kıymetini ne bilsin kötü.
 Yardan uygun haber almaya geldim.

Virane bahçede üç çitlim var.
 Biri elma, biri ayva, biri nar.
 Kız seni görmekte çok nazarım var.
 Aç gül cemalini görmeye geldim.

Âşık İsmail'im belalı başım.
 Durmadan akıttım gözümden yaşım.
 Hak nasip eylerse sürmedi eşim
 Gonca güllerini dermeye geldim. (22. Şiir)

Örnek 2: Karlıoğlu bu şiirde de güzelliğiyle dikkatini çeken bir kızı tasvir etmiştir.

Bilmem Fatma yoksa Eşe.
 Görenler eder temaşa.
 Sürme çekmiş kalem kaşa.
 Sarız'da bir güzel gördüm.

Doldurdu suyun götürür.
 Gören aklını yitirir.
 Dilsizi dile getirir.
 Sarız'da bir güzel gördüm

Âşık İsmail bakmaz söze.
Eski derdim oldu taze.
Paha yetmez ördek kıza.
Sarız'da bir güzel gördüm

Şahinler havada gezer.
Ördek olan suda yüzer.
Kınalı kecliğe benzer.
Sarız'da bir güzel gördüm (10. Şiir).

5.3.2. Avşar Güzelleri

Âşık İsmail'in doğup büyüdüğü çevre genel itibariyle Avşar Türkmenlerinin yaşadığı bölgedir. Avşarlarla sürekli etkileşim ve iletişim halinde aşığımız Afşarla ilgili şu değerlendirmeyi yapar: "Her milletin güzeli olur ama en güzeller Avşar'dan çıkar." Âşık İsmail'in şiirlerinde övdüğü, sevdiği, hasretlik çektiği güzellerin neredeyse tamamına yakını Avşar Türkmenlerindendir. Âşık İsmail, güzeli tanımlarken bir omuzdan bir omuza saçları olan, cennetten gelen huri, on altı, on yedi yaşında, benleri var sıra sıra köşeli, cana can katan, Erciyes'in maralı, şeker, şerbet ve de baldan tatlı, güzellerin paşası, kaşları kara, dişi inci, lebi şeker şerbet bal, boyu uzun selvi dalı, yüzü ay gibi ışılayan, ela gözlü, melek huylu, asil soylu olarak bahseder.

Örnek 1: Yine bir gün Kayseri'de gezerken yolda çok güzel bir kız görür. Gider kızla konuşur, memleketini sorar ve Avşar olduğunu öğrenir ve bunun üzerine şu şiirini yazar.

MİMSİNDE GÜZEL GÖRDÜM

Mimsin pazarına çıktım gezmeye
Tasadüf rastladım bir Avşar kıızı.

Bir omuzdan bir omuza saçları
Lebi şeker şerbet bal Avşar kızı.

Seni gören yiğitler yanar özünden
Koçyiğitler belli olur sözünden
Yâd avcılar dolaşıyor izinden.
Sakın tora düşme sen Avşar kızı

Ayşe mi, Fatma mı bilemem adın.
Ne şeker ne şerbet bal veremez tadın.
İlk görüşte seni hurisin sandım.
Cennetten mi geldin sen Avşar kızı.

On altı, on yedi doldurmuş yaşın
Telli turna gibi ararsın eşin
Garanti bankasını hep versen peşin
Sana paha yetmez bil Avşar kızı.

Kazan Pınarbaşı, köyün Paşalı.
Benlerin var sıra sıra köşeli
Seni saran yiğit olur neşeli
Cana can katarsın bil Avşar kızı.

Çöle inmiş Erciyes'in maralı.
Dünyaya geleli bahtım karalı.
Âşık İsmail'im Kurudereli.
Güzelsin kıymetini bil Avşar kızı (17. Şiir).

Örnek 2:

Kemerin önü de yazı
Yayılır ördeği kazı.

Ağ Fatışım Avşar kızı.
Bugün güzellerin paşası geldi (26. Şiir).

Örnek 3:

Huri güzellerin başıdır.
O güzellik bir Mevla'nın işidir.
Kaşları kara da inci dişidir.
Lebi şeker şerbet bal Avşar kızı (27. Şiir).

Örnek 4:

Boyu uzun selvi dalı
Kemer'e değer bir teli.
Onu saran temiz Avşar kızı.
Kemerde bir güzel gördüm.

Âşık olan çalar sazı.
Ay gibi ışıkar yüzü.
Aslı temiz Avşar kızı.
Kemerde bir güzel gördüm (18. Şiir).

Örnek 5:

Selvi gibi güzel boyu
Meleklerle benzer huyu
Aslı temiz Avşar soyu
Bakın Nesli'ye Nesli'ye (19. Şiir).

Âşık İsmail şiirlerinde Karacaoğlan gibi sevdiği güzellerin isimlerinden de bahsetmektedir. Önce sevginin adı için “ Ayşe mi, Fatma mı bilemem adın” demesine rağmen sonra isim verir. Onu şiirlerinde sevgilinin adı Ağ Fatış, Avşar kızı, Nesli, Döndü, Fadime'dir.

5.3.3. Âşık İsmail sürekli gurbete çıkmış, birçok yerde çalışmış, ülkemizin birçok yerini ve o bölgede yaşayan halkı tanıma fırsatı bulmuştur. Gezip gördüğü, çalıştığı yerlerde ise aşık olmasa bile güzelliğinden etkilendiği kızları görmüş ve bunlara içinden gelen duygularla güzelleri tasvir ederek şiirler söylemiştir.

Örnek 2: Çalışmak için sürekli gurbete çıkan Âşık İsmail yine bir gün köyünden ayrılmış ve çalışmaya Adana'nın Yenimustafa köyüne gelmiştir. Burada çalıştığı sırada çok güzel bir kız vardır. Kızın bir taliplisi vardır ama kızın güzelliği yanında adam sönük kalmaktadır. Bu durum karşısında üzülen âşığımız kızı yanına çağırır, adını sorar ve ardından da şu şiirini söyler.

CENNET HURİSİ DÖNDÜ

Aslını sorarsan bir Yörük kızı.

Görenin bağına salarsın közü.

Poyraz yeli gibi esersin bazı.

Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Garibim, öksüzüm bağrım eziktir.

Çok gurbetlik çektim, bana yazıktır.

Sorarsan Döndü'yü gülden nazıktır.

Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Havada gidiyor turna sürüsü.

Dönmeyenler sanar melek yavrusu.

Eyvah, sana talip kötü birisi.

Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Sordum babasının ismini Ömer

Seni görenlerin ciğeri yanar.

Beline yakışır mücevher kemer.

Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Âşık İsmail'im çalarım sazı.

Sorarsan Döndü'yü eladır gözü.

Görenin bağına salarsın közü.

Cennet hurisine benzer bu Döndü. (7. Şiir)

5.4. Doğa konulu şiirleri

Âşık İsmail'in doğa konulu söylediği 1 şiiri vardır. Fakat diğer şiirlerinin içerisinde de doğa konusunu işlemiş ve tasvirler yapmıştır.

Örnek 1: Şairimiz Âşık İsmail çalışmak için gittiği Adana'nın Aladağ ilçesinden çok etkilenir. Çok güzel bir doğaya sahip olan Aladağ ismini Orta Toroslar'ın Aladağlarından almaktadır. Bir gün oturur ve Aladağlara bakarak şu şiirini söyler.

ALADAĞLAR

Dinle methedeyim Aladağ seni

Hiç duman eksilmez başından senin

Eksik olmaz bazen yağıyor karın.

Ahali usanmış kışından senin.

Eksik olmaz bazen karın yağıyor.

Güzelin yaylanda koyun sağıyor.

Dokuzuncu ayda yüzün soğuyor.

Herkes çekiliyor başından senin.

Sarp kayanda ur kecliği ötüyor.

Kemal Dedeoğlu malını satıyor.

Bir kilosu seksen kuruş tutuyor.

Altın-gümüş olur taşından senin

Bir yanını yayla tutmuş Yörükler.
 Üstünde geziyor taze ferikler.
 Onlara rastlayan bağı yanıklar.
 Güzeller kokular gülünden senin.

Senin bir ismin de Toros dağları.
 Sıraya düzülmüş Niğde bağları.
 Batısında Pozantı'nın köyleri.
 Herkes faydalanır işinden senin.

Âşık İsmail'im söylerim kelim.
 Çok verdim methini bitmiyor halen
 Seni görmeyenler sanırlar yalan.
 Adana barınır yelinden senin. (20. Şiir)

Örnek 2: Âşık İsmail ömrünün büyük bir kısmını gurbette çalışarak geçirmiştir. Yaklaşık yedi sene kaldığı gurbetten geri köyüne dönen aşığımız köyünü çok özlemiştir. Köyünde eskiden beri süregelen yaylaya çıkma âdeti vardır. Köyün yaylası köyün hemen arkasındaki dağda Adana sınırına doğrudur. Her bahar yaylaya çıkan köylüleri artık yaylaya çıkmaz olmuştur. Yaylasını görmeye giden Âşık İsmail yaylaya artık kimsenin çıkmadığını, yaylanın harap olduğunu ve “Aydınlı” adını taşıyan Yörük aşiretinin yurt olarak konduğunu görünce çok duygulanır. Kişisel duygularını yaylasını, dağlarını tasvir ederek şu şekilde söylemiştir.

VİRAN OLMUŞ YAYLALAR

Hani Fadimeler, hani Hatunlar.
 Helkeyle süt sağardı kadınlar.
 Dedim yayla, hani nerde o günler?
 Boynun büktü, bir ah çekti yaylalar.

Koyunlar berliği mesken tutardı.
 Her bir ardıç yüz koyuna yeterdi.
 Sularında üçgöl otlar biterdi.
 Suyu bile akmaz olmuş yaylalar.

Hanım kızlar bülbül gibi öterdi.
 O günleri görsem bana yeterdi.
 Çevresinde lale, sümbül biterdi.
 Gölü bile kokmaz olmuş yaylalar.

Dedim nerde kalmış sahibi köyü.
 Serindir havası, soğuktur suyu.
 Gönül istedi ki biraz yat uyu.
 Bir tas ayran vermez olmuş yaylalar.

Kesilmiş ormanı bitmiş meşesi.
 Onun için hiç kalmamış neşesi.
 Viraneye dönmüş dört bir köşesi.
 Başlarında baykuş olan yaylalar.

Dedim: Yayla, söyle nedir derdimiz?
 Aydınlı'ya mekân oldu yurdumuz.
 Ormanlarda uluşurdu kurdumuz.
 Kuşu bile ötmez oldu yaylalar.

Âşık İsmail'im çalınır sazım.
 Öksüz büyümüşüm yanıktır özüm.
 Çok nasihat verdim tutmadı sözüm.
 Yaş yerine kan ağlıyor yaylalar. (16. Şiir)

5.5 Kahramanlık

Orta Asya'dan beri süregelen hayat tarzı ile savaşçı özelliğe sahip olan milletimizden birçok kahraman çıkmıştır. Kahramanlığın yüce bir meziyet sayıldığı toplumumuzda kahramanlık konulu şiirlere halk edebiyatımızda koçaklama denmiştir. TDK'nın sözlüğünde koçaklamanın tanımı şöyle yapılmıştır: "Halk edebiyatında biçimi ne olursa olsun, konusu yiğitlik, savaş, kahramanlık olan veya bir kahramanı öven, kahramanlık duygularını canlandıran şiir, yiğitleme." (www.tdk.gov.tr) (25 Mart 2012).

Örnek1: Köy düğünlerinde köyler arasında gençlerden kendine güvenen ortaya çıkar ve güreşirlerdi. Âşık İsmail'in köyü düğün için Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesinin Doğankonak(Haydan) köyüne giderler. Bu köyün gençleriyle güreşirler. Bu güreşte Âşık İsmail'in köylüleri hep galip gelir. Bunun üzerine çok sevinen âşığımız güreşen köylüleri Ali Osman Durgun ve Osman Karahan için şu dizeleri söyler.

MEYDANDA PEHLİVAN OSMAN

Biz buraya seymen geldik.
Şalvarız elizden aldık.
Hepinize hâkim olduk.
Meydanda Pehlivan Osman.

Osman alır alır vurur.
Ali Osman meydanda durur.
Eğer onu çıkarırsanız
Birkaç adam yine ölür.

Osman el atıyor şala.
Ali Osman yanında bile.
Az kaldı bir adam öle.
Meydanda döner Ali Osman.

Davul vurularak patlar
 Ula Haydanlılar çatlar.
 İçime girmesin yâdlar.
 Meydanda döner Osman

Sizin pehlivanız Hacı.
 Bir geliyor iki ucu.
 Karnınıza düştü sancı.
 Meydanda pehlivan Osman.

Haydi bir de âşığı soyun.
 Hünerim ortaya koyun.
 Haydanlılar hepiz duyun.
 O da gelir elimizden. (11. Şiir)

5.6. Kişisel Konularda Yazılan Şiirler

Âşık İsmail'in şiirlerinin büyük bir bölümü kişisel konularda yazılmıştır. Derleyebildiğimiz 40 şiirinde 20'si bu konuda yazılmıştır. Şiirlerinde hayat hikâyesinden, çektiği cefalardan, başına gelen olaylardan, gurbetten, yaptığı kazalardan, kaybettiği yakınlarından samimi ve içten bir dille yazdığı şiirlerinde bahsetmiştir. Bir yaşında babasını sekiz yaşında ise annesini kaybeden Âşık İsmail'in ömrü boyunca sıkıntılar yakasını bırakmamış, gün yüzü görmemiştir. Hemen hemen her şiirinde Âşık İsmail'in çektiği cefaları, öksüz büyümesini işlediğini görüyoruz.

5.6.1. Hayatı

Öksüz büyüyen, çok cefalar çeken, sürekli gurbete çıkan kaderi bir türlü gülmemiş Âşık İsmail hayatını özetleyen bir şiir söylemiştir. Bu şiirinde yaşamı boyunca başına gelenleri, ümitlerini, duygularını şu sözlerle dile getirmiştir.

YÜRÜ YALAN DÜNYA

Bir yaşında öksüz kaldım babamdan.
Ayrı düştüm akrabamdan, obamdan.
Ümidi kesmedim bari Huda'mdan.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Bahar seli gibi kaynayıp coştum.
Bir zaman kul oldum havaya uçtum.
Bir zaman da Pınarbaşı'na göçtüm.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Gafil avlanarak yurdumu sattım.
Nece gurbet elde ahırda yattım.
Beş kuruş parasız askerlik yaptım.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Anamı babamı aldın yetmedi.
Şu gamlı gönlümün gamı gitmedi.
Uzadığım dala elim yetmedi.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Dünyaya geleli bir kez gülmedim.
Ömrüm nasıl geldi geçti bilmedim.
Eller gibi zevki sefa sürmedim.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Yalan dünya kim yetişir peşine.
Yaş dolandı çıktı yetmiş yaşına.
Avrat yoksulluğu kakar başına.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Başım alıp gidem gurbet ellere.
Son günümde sen düşürme ellere.
Beni muhtaç etme kötü döllere.
İmanlı bir ölüm gönder ya Rabbi?

Deli gönül der ki geçti zamanım.
Dünya malı benim olsa neylerim.
Ahretime karşı gelsin imanım.
Ahrete imanlı gönder ya Rabbi?

Ana yok baba yok ağladım gezdim.
Başıma geleni romana yazdım.
Der Âşık İsmail canımdan bezdim.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni? (14. Şiir).

5.6.2. Ölüm

İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telâş veya heyecan anındaki üzüntülerini, feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere Batı Türkçesi'nde umumiyetle ağıt adı verilir (Elçin, 2004: 290). Ağıtlar insanlığın ortak acılarının özgün bir biçimde yürekten gelen coşkulu ifadesi konumundaki doğaçlama oluşan edebiyat ürünleridir (Yardımcı 2004: 359).

Örnek 1:Köylülerin yaptığı elim bir trafik kazasında köylülerinden sekiz kişinin ölümüyle sonuçlanan ve bu kazada abisi Hacı Karslıoğlu’nu kaybeden âşığımız ağıt niteliği taşıyan bu şiirini şöyle söylemiştir.

KURUDERE KAN AĞLIYOR

Hacı Şaban “Şuayip” diye bağırmış.
Kerim gelmiş, komşusuna çağırmış.
Kardaşım Hacı’nın başı dağılmış.
Cesetleri tanınmıyor duydun mu?

Savcı, hâkim geldi olay yerine.
Kaymakam aldı bu işi eline.
Eyvah yazık oldu Nesli geline.
Çocuk baba diye ağlar duydun mu?

Komşu Zekeriya sefil bir adam.
Neşeli neşeli ayrıldı köyden.
Ecel yollarını bağlamış madem.
Cevat, “baba” diye ağlar duydun mu?

Onların alnına karar yazılmış.
Kanlar akmış gülbenizler bozulmuş.
Fidan boylu muhtarımız ezilmiş.
Kurudere kan ağlıyor duydun mu?

Sekiz kişi öldü birisi kadın.
Başım dalgalıydı sormadı adın.
Kadir Mevla’m yarım koydu muradım.
Gaffarımı everemedim duydun mu?

Âşık İsmail koştı yoruldu.
 Savcı geldi ifadeler soruldu.
 Bugün bizim köye mahşer kuruldu.
 Dostlarımızı hep toplandı duydun mu? (33. Şiir)

Hayatta başımıza veya tanıdıklarımızın başına çok acı olaylar gelir. Bu olaylar kimileri tarafından kayda alınır, kimileri de bu olayların ardından şiirler söyleyerek ölümsüzleştirir.

Örnek 2: Halk şairi Âşık İsmail'in köylüsü Hamza'nın ölümü de böyle bir acı olay sonucunda olmuştur. Adana'ya çalışmaya giden Kurudereli Hamza annesini de yanına almış Çukurova'nın yolunu tutmuştur. Annesiyle beraber kaldıkları kamıştan ve ottan yapılmış baraka gece birdenbire alev almış, annesiyle birlikte çok acı bir biçimde ölmüşlerdir. Bu olaydan çok etkilenen aşığımız köylüsü Hamza için şu şiiri yazmıştır.

KABRİM GURBETTE KALDI

Uykudan uyandık, kalktık kaçmaya.
 Hamza gogom vermiş çiçek açmaya.
 Mevla'm karar vermiş yakıp geçmeye.
 Kabrim gurbette kaldı, yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu, ağlarım.

Kabrimi yol üstüne kazsınlar.
 Talihini yandı diye yazsınlar.
 Halalarım benden umut kessinler.
 Kabrim gurbette kaldı, yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu, ağlarım.

Savcı gelmiş cenazemi kaldırır.
 Kemiklerim bir torbaya doldurur.
 Hak herkesi bir derdinen öldürür.

Kabrim gurbette kaldı, yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu, ağlarım.

Çiti yandı, dört tarafı söküldü.
Etim yandı, kemiklerim döküldü.
İhtiyar anamın beli büküldü.
Kabrim gurbette kaldı, yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu, ağlarım.

Gülmemiş âşık söyler bunu böyle acı.
Ölüm cümlemizin boynunun borcu.
Muhannetin kahrı gayet zehirden acı.
Kabrim gurbette kaldı, yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu, ağlarım. (2. Şiir).

5.6.3. Sitem

Sitem kelimesinin sözlük anlamı: “Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme” (www.tdk.gov.tr, 10 Mart 2012).

Örnek 1:Âşık İsmail’in en büyük oğlu Aslan’ın nişan döneminde birtakım sıkıntılar olur. Aslan Karslıoğlu’nun gençlik çağlarıdır ve âşıktır. Sevdği kızın ailesiyle kendi ailesi arasında birtakım sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Her iki tarafta çok gergindir. Aileler arasında çıkan münakaşada aşığımızın oğlu Aslan gençliğin verdiği aşk ve heyecanla nişanlısının ailesini tutar. Bu duruma üzülen çok içlerlenen Âşık İsmail duygularını şöyle dile getirir.

EL OLDU GİTTİ

Gönül coş eyledi, efkâra daldı.
Bir soranım yok ki hâlime n’oldu.
Anan saçlarını kaynanan yoldu.
Çektiğim çileler pul oldu gitti.

Er okunur Kayseri'nin ezanı.
 Biliyorum aramızı bozanı.
 Tilki İdris'in kurnaz düzeni.
 Aslan kaynanaya kul oldu gitti.

Taştan taş a çaldım, ağırdı başım.
 Ol Mevla'ya kaldı bu benim işim.
 İdris'e destek oldu kardaşım.
 Aktı gözyaşlarım sel oldu gitti.

Yaşım elliydi, gurbete çıktım.
 Nice muhannete boynumu büktüm.
 Oğlumu everdim, murada ettim.
 Sardığım halılar çul oldu gitti.

Jandarma, başçavuş, karakol gezdim.
 Düştüm nezarete canımdan bezdim.
 Âşık İsmail'im bir destan yazdım.
 Eyvah! Benim oğlum el oldu gitti. (35. Şiir)

Örnek 2:

DUYDUN MU?

Dinle gardaş anlatayım halimi
 Yolumuz yolsuza düştü duydun mu?
 Kaşığının topladığım malımı
 Kepçeyle dağıttılar duydun mu?

Yavuz hoca gece gündüz çalıştı
 Dost ağladı, düşmanlarım gülüştü.
 Tilki İdris'e bir fırsat düştü.
 Derimizi yüzmek ister duydun mu?

Düştüm nezarete sandılar çıkmam.
 Bu ufak işlere canımı sıkmam.
 Tuvalete olsam önünden kalkmam.
 Sıçan dişli adam olmuş duydun mu?

Dayanılmaz oldu bunca dertlere
 Köpekler ürüyor eski kurtlara.
 Gücüm yetmez on paralık Kürtlere.
 Haklı iken haksız oldum duydun mu?

İş aksetti mahkemeye, polise.
 Bilmiyorum ben ne yaptım Halis'e
 Emmilerim yan çizdiler niyeyse
 Mahkemede yalnız kaldık duydun mu?

Konmadı başıma bir varlık tacı.
 Dünyaya geleli çekerim acı.
 Komşum Topal Kerim, gardeşim Hacı.
 İdris'e destek oldu duydun mu?

Ne anamdan yardım oldu ne de babamdan
 Allah razı olsun komşu Şaban'dan.
 Ummuyorduk umulurmuş adamdan.
 Bizim için çok çalıştı duydun mu?

İsmail'im söylemeye başladı.
 Adam mı öldürdü, suç mu işledi?
 Deli muhtar ortalığı haşladı.
 Mahkemede beraat ettik duydun mu? (8. Şiir)

Örnek 3: Âşık İsmail Kayseri’de yaşadığı yıllarda bir fabrikada iş buluyor. Çalıştığı fabrikada kendinden yaşça küçük kişiler sürekli emirler yağdırıyor. Bu durumdan iyice bunalan Karslıoğlu maruzatını anlatmak için fabrika müdürünün yanına çıkıyor. Fabrika müdürü işçilerden Karslıoğlu’nun âşık olduğu duyumunu alıyor ve Karslıoğlu’na âşık olup olmadığını soruyor. Karslıoğlu âşık olduğunu belirtiyor ve şikâyetini irticalen söylediği şu şiirle dile getiriyor.

OLMAZ MI?

Dinle usta sana haber vereyim.
Garibim, halimi sorsan olmaz mı?
Dün gelmeden bugün şikâyet eylerim.
Karanlık yeri görsen olmaz mı?

Çiftçi beygirleri gibi koşarım.
Bazen yorulurum, bazen şişerim.
Herkes bana emrediyor, şaşarım.
Usta kim, çırak kim, bilsek olmaz mı?

Kar yapan yerlere ekin ekilmez.
Halden bilmeyene boyun bükülmez.
Hasan usta olmuş, kahrı çekilmez.
Usta kim, çırak kim, bilsek olmaz mı?

Hacı çağırıyor, araba doldur!
Osman emrediyor, saçları kaldır!
İlahi ya Rabbi, bu nasıl hâldir?
Bu belaya karşı dursak olmaz mı?

Gün be gün artıyor dağların kışı.
Kırkı dolduruyor âşığın yaşı.

Âşık İsmail'im çekmiyom at başı.
Sizle kozları bölsek olmaz mı? (37. Şiir)

5.6.4. Kavg

Ülkemizde köylerde birçok hadise yaşanmaktadır. Özellikle belli bir dönem köylerde ağalık-köylülük kavgası olmuştur. Böyle bir kavga da Karslıoğlu'nun köyünde yaşanmıştır. Ağalara karşı birlik olan köylülerin tarafında olan Karslıoğlu ağalara karşı kazandıkları kavgayı coşkulu bir biçimde söylemiştir.

KURUDERE DESTANI

Dinleyin methedeyim Kurudere'yi
Biz ağalarla açtık arayı,
Hiç kimse çekemez böyle yarayı.
Sizin ettiğiniz çoktur arkadaş.

Kurudere muhtarını tazeler.
Münasip görüyor kimi azalar.
Kimi tınaz eder kimi mezalar.
Korkmayın sonu selamettir, arkadaş.

Sağ ol Osman Ağa sen binler yaşa.
Askeri Ağa, Behçet geçtiler başa.
Taştan emmim bakar bu kadar işe.
Korkmayın sonu selamettir, arkadaş.

Niyazı'nın adını deli goyduz
Ne yaptıysa arkasına durduz
Şimdi hürriyeti elden verdiz
Yaptığınız burnunuzdan gelir arkadaş.

Yüz senedir muhtar sizden olurdu.
 Bütün millet odanıza gelirdi.
 Rahat duraydınız acep n'olurdu.
 Azan belasını bulur arkadaş.

Köy içinde bir hükümet kurdunuz.
 Söyleyenin kafasına vurdunuz.
 Hışmettiniz çoğunu köyden sürdünüz.
 Tosun Ağa nerde öldü arkadaş.

Aklı olan kulak verir bu söze.
 “Hasetlik yapıyor” diyorsunuz bize.
 Demirci Hüseyin ne yaptı size.
 Hışmettiz onu da sürdüz arkadaş.

Şimdi fakirlere selama durduz.
 Hacı Mustafa'yı Konya'ya sürdüz.
 Kığınız sıkışınca akraba olduz.
 Sizin cazınız çoktur arkadaş.

Yemin edip el bastılar kitaba.
 Ana-avrat nikâh ettiler, tövbe.
 Birkaçı caydılar, Allah'tan bu da.
 Onlar yine pişman olur arkadaş.

Destanı söyleyen İsmail Karslı.
 Nice delileri el eder uslu.
 Daima Allah'tır kötünün hasmı.
 Kötü belasını bulur arkadaş. (12. Şiir)

5.6.5. Övgü

“Birini, bir şeyi övmek için söylenen söz veya yazılan yazı, methiye” (www.tdk.gov.tr) (25 Mart 2012) Âşık İsmail’in şiirlerinde de kişilerden çok yerleşim yerleri ya da doğal yerler övülmüştür.

Örnek 1: Âşık İsmail sürekli gidip geldiği ve kendi köyüne de komşu olan Adana’nın Tufanbeyli ilçesinin Şar köyünde köy odasında otururken Şarlılara köylerini şöyle övmüştür.

ŞAR KÖYÜ

Adana’nın suyu içinden akar.
Lalesi, sümbülü, gülleri kokar.
Yaz gelir turistler seyrana çıkar.
Söylenir dillerde adın Şar köyü.

Osman pınardan geçiyor yolu.
Merdan onlar için Hz. Ali.
Çakırlar saydım on yedi deli.
Onlar sizin emrinizde Şar köyü.

Kaynak sularınız soğuk dolaptan
Bir yanınız haraç alır Polat’tan.
Yokladım tarihi önce milattan.
Koçyiğit yatağı olmuş Şar köyü.

Sular akar çağlayarak dereden
Kadir Mevla’m eriştirsın muradan
Kız verir kız alır Kurudere’den.
Adab-ı erkânı bilir Şar köyü.

Mağaralar sıra sıra düzülü.
Şar’ın ismi tarihlerde yazılı.

Koyun meleşir yanı kuzulu.
Sürüsü dağları süsler Şar köyü.

Âşık İsmail'im yazdım bir destan.
Yaz gelir yeşerir her yanı bostan.
Hiç kötülük gelmez siz gibi dosttan.
Erzurum kökenli aslın Şar köyü.(25. Şiir)

Örnek 2: Âşık İsmail köylere gezmeye, misafirlğe gittiğinde aşığı tanıyanlar hemen yanına gelir, köy odasına ya da köy kahvesine götürürler. Âşıktan şiir söylemesini isteyen köylüleri kırmayan aşığımız her istenen yerde şiir söylemiştir. Yine bir gün Kayseri'nin Sarız ilçesinin Yeşilkent(Yalak) kasabasına giden aşığımızı kasaba sakinleri kahvehaneye götürmüş ve ondan şiir okumasını istemişlerdir. Kasaba halkı tamamen Afşar Türkmen'i olduğu için âşıklara çok büyük saygı gösterir ve ilgi duyarlar. Bu istek ve ilgi karşısında Âşık İsmail Yeşilkent kasabasını şu dizelerle methetmiştir.

YALAK

Dinlen methedeyim Yalak köyünü.
Her tarafta geçer sözü Yalağın.
En yüce dağlara, yaylaya göçer.
Gelir Binboğa'dan yozu Yalağın.

Adana beyleri yaylaya göçer.
Binboğa'nın soğuk suyunu içer.
Yalak şahin gibi pençesini açar.
Usludur gelini, kızı Yalağın.

Binboğa'nın salahına oturmuş.
Ne isterse ayağına getirmiş.
Çevresinde lale, sümbül bitirmiş.
Kokar sümbülleri, gülü Yalağın.

Aslı temiz, kendi Avşar obası.
 İnsanlık kazanmak bütün çabası.
 Zengini züğürt, fakir babası.
 Yenilir ekmeği, aş Yalağın.

Belediyesi var, bir de pazarı.
 Sakın uğraşmasın halkın nazarı.
 Âşık İsmail'dir bunun yazarı.
 Öter kumruları kazı Yalağın. (31. Şiir)

5.6.6. Meydan Okuma

“Korkmadığını, çekinmediğini açıkça bildirmek, kavga veya yarışmaya çağırmak.” (www.tdk.gov.tr, 25 Mart 2012). Âşık İsmail'i ömrü boyunca birçok yeri gezmiş, birçok yerde bulunmuştur. Gittikleri yerde kendisine bazı âşıklar rakip olmak istemiş Âşık İsmail'e meydan okumuşlardır. Meydan okumalarına rağmen hiçbir âşık, Âşık İsmail'e karşı başarılı olamamıştır.

Örnek 1: Kayseri'nin Sarız ilçesinin Değirmantaşı köyüne düğüne giden Âşık İsmail köylüler tarafından köy odasına davet edilmiş ve şiir söylenmesi istenmiştir. Bu sırada bu köyden biri aşığıma meydan okumuştur. Fakat bir türlü irticalen şiir söyleyemeyen bu köylü bu sefer Âşık Sümmani'den şiir söylemeye başlamıştır. Bunu anlayan Âşık İsmail şöyle bir şiir söylemiştir.

MEYDANA MEYDANA

Maşatın dağları yüce
 Muhabbet günü bu gece
 Nerde sizin Ahmet Hoca.
 Çıksın meydana meydana.

Değirmantaşı oban mı?
 Benlen uğraşmak çaban mı?
 Âşık Sümmani baban mı?
 Söyle babandan babadan.

Benim köyüm Kurudere.
 Sıkışanlar gelir cara.
 Elmalı etmiyor para.
 Söyle kafandan kafandan.

Kovar yazıda tutarım
 Postun pazarda satarım
 Köyünüze hep yeterim
 Çıkman meydana meydana. (30. Şiir)

Örnek 2: Mersin'in Anamur ilçesine çalışmaya giden Âşık İsmail'e buradaki köylerin birinde imamlık yapan genç biri meydan okuyor. Bunun üzerine Âşık İsmail âşıklık yeteneği görmediği imama şu şiiriyle meydan okuyor.

OLMAZ MI?

Arabaya geldik sıladan.
 Ümit kesilir mi yüce Mevla'dan.
 Doğru konuş, düşme taştan kayadan.
 El bizi dinliyor, görsen olmaz mı?

Aşağıda Anamur yukarda Dandan.
 Bilmem ne istiyon hocam sen benden?
 Eğer aşığısan burası meydan.
 Seninle kozları bölsek olmaz mı?

Usta olup sazı yapar satarsın.
 Akşam olur yalnız yatarsın.
 Gıyabıma palavra atarsın.
 Gardeş kavgasına girsek olmaz mı?

Acı boyraz gibi deli esersin.
 Bir söz desem belki bana küsersin.
 Zaman mı, moda mı bıyık kesersin?
 Bunun hesabını versen olmaz mı?

Sen anlarsın şeraitten, dalaktan.
 Söylenilen sözü dinle kulaktan.
 Ali Çavuş şahit Hacı Kalaktan.
 Beni oralardan sorsan olmaz mı?

Sazak, Maşat, Kızılkaya uzaktan.
 Düşen kurtulamaz benim tuzaktan.
 Akbaş, Kayabaşı, Belen, Sazaktan
 Beyler bizi dinler, görsen olmaz mı?

Padişah yanında oturan vezir.
 Yardımcımız olsun ol yüce Hızır.
 Beyler hepinizden dilerim özür.
 Hocam bu meydana çıksa olmaz mı?

Âşık İsmail'im bilir köyleri
 Sofrası meydanda açık evleri
 Kalkın gidek Belen, Sazak beyleri
 Kendi köyümüze gitsek olmaz mı? (32. Şiir)

6. BÖLÜM: İSMAİL KARSLIOĞLU'NUN ŞİİRLERİ

6.1.Sekiz Heceli Şiirleri

1.PERİZA

Perizam da dokur ıstar.
Sefil Osman onu ister.
Kime varırsın kele Periza.
Ondan iyisini göster.

Düngül gönderdim dayım vermez.
Kotan inat etmiş halim bilmez.
Hüsne anamdan imdat olmaz.
Car sende Efendi dayım.

Ben yanarım kereminen.
Karnım doldu vereminen.
Askerlik alınmaz parayınan.
Satın alayım paramınan.

Düğünçü saldım gızıza.
Gendizi çekmeyin naza.
Ele giderse eğer Periza.
Yanar bağrım döner köze.

Tabanca, tüfek doldurun.
Ahbaplar beni öldürün.
Perizam ata binince
Benim mevtamı kaldırın.

Âşık İsmail bakma söze.
Eski derdim oldu taze.
Ele giderse eğer Periza.
Yanar bağrım döner köze.

2. KEKLİĞİMİN TÜYÜ ALA

Kekliğimin tüyü ala.
 Tilki gelmiş onu yola.
 Gök hoca Allahtan bula.
 Düşer diye fetva vermiş.

Mikail geldi, darılır.
 Bacada cendere kırılır.
 Arkadan çabuk yetişin.
 İhtiyar Mevlüt yorulur.

Havva halası da demez.
 Tilki de adamı yemez.
 Vicdansızlık etme Mevlüt.
 Şeriat var, sana vermez.

Arkadaş olduz, götürdüz.
 Dolandız geri getirdiz.
 Şimdi ayıp olmadı mı?
 Kendi adızı batırdız.

Arkadaşın adı Helim.
 Kırılın kanadım kolum.
 Üç ay sonra geri geldi.
 Oh olsun size ölüm.

Âşık İsmail'im söyler.
 Aşkın ciğerimi böler.
 Gönül aşka geldi,
 Kusura bakmayın beyler.

3. SARIZ'DA BİR GÜZEL GÖRDÜM

Bilmem Fatma yoksa Eşe.
Görenler eder temaşa.
Sürme çekmiş kalem kaşa.
Sarız'da bir güzel gördüm.

Doldurdu suyun götürür.
Gören aklını yitirir.
Dilsizi dile getirir.
Sarız'da bir güzel gördüm

Doldurdu suyunu döner.
Önüne nergisler konar.
Ağlasam el beni kınar.
Sarız'da bir güzel gördüm

Şahinler havada gezer.
Ördek olan suda yüzer.
Kınalı kekliğe benzer.
Sarız'da bir güzel gördüm

Âşık İsmail bakmaz söze.
Eski derdim oldu taze.
Paha yetmez ördek kıza.
Sarız'da bir güzel gördüm

4. MEYDANDA PEHLİVAN OSMAN

Biz buraya seymen geldik.
Şalvarız elizden aldık.
Hepinize hâkim olduk.
Meydanda Pehlivan Osman.

Osman alır alır vurur.
 Ali Osman meydanda durur.
 Eğer onu çıkarırsanız
 Birkaç adam yine ölür.

Osman el atıyor şala.
 Ali Osman yanında bile.
 Az kaldı bir adam öle.
 Meydanda döner Ali Osman.

Davul vurularak patlar
 Ula Haydanlılar çatlar.
 İçime girmesin yâdlar.
 Meydanda döner Osman

Sizin pehlivanız Hacı.
 Bir geliyor iki ucu.
 Karnınıza düştü sancı.
 Meydanda pehlivan Osman.

Haydi bir de âşığı soyun.
 Hünerim ortaya koyun.
 Haydanlılar hepiz duyun.
 O da gelir elimizden.

5. KEMERDE BİR GÜZEL GÖRDÜM

Ağalar dinleyin sözümü
 Kemerde bir güzel gördüm
 Hak sürmelemiş gözünü
 Kemerde bir güzel gördüm.

Boyu uzun selvi dalı
 Kemer'e değer bir teli.

Onu saran temiz Avşar kızı.
Kemerde bir güzel gördüm.

Âşık olan çalar sazı.
Ay gibi ışılar yüzü.
Aslı temiz Avşar kızı.
Kemerde bir güzel gördüm.

Yalnız demem adını.
Allah versin muradını
Zannettim cennet kadını.
Kemerde bir güzel gördüm.

On beş bini değer peşin.
Ağzında noksan bir dişin.
Neden taktırmamış altın
Kız tembel mi senin eşin.

Kocasının ismi Kara
Cümle derde olur çare
İsmi yazdım deftere
Kemerde bir güzel gördüm.

Anasının ismi Elif
Dil ile edilmez tarif
Öğrendim kız ismin Şerif
Kemerde bir güzel gördüm.

İsmail düzen ver sazına
Tek tek anlatayım size
Paha yetmez Şerife kıza
Kemerde bir güzel gördüm.

6. BAKIN NESLİ'YE NESLİ'YE

Nesli'nin danası güzel
Boynuna nazarlık düzer.
Kendi ak ceylana benzer.
Bakın Nesli'ye Nesli'ye.

Selvi gibi güzel boyu
Meleklerle benzer huyu
Aslı temiz Avşar soyu
Bakın Nesli'ye Nesli'ye.

Nesli salınarak gezer
Çok sallanma değer nazar
Kınalı kekliğe benzer
Bakın Nesli'ye Nesli'ye.

Altın kemer ister beli
Bülbül gibi söyler dili
Onu saran nider malı
Hayran Nesli'ye Nesli'ye.

Severim yüksek dağları
Hiç bar vermemiş bağları
Artık geçiyor çağları
Bakın Nesli'ye Nesli'ye.

Sakın gücenme sözüme
Hayranım ela gözüne
Kader gülmemiş yüzüne
Yazık Nesli'ye Nesli'ye

Aklı olan alır hisse
 Göynü dolu keder tasa
 Kız sana kurban olsun Musa
 Yazık Nesli'ye Nesli'ye

İsmail'im çalar sazı.
 Gören beller emlik kızı
 Köyün ağasının kızı
 Yazık Nesli'ye Nesli'ye

7. ŞEREFİNİZ YÜKSEK SİZİN

Bizim eller kara yazı
 Maşatta yedik ayazı
 Arzuladık geldik sizi
 Şerefınız yüksek sizin

Biz geldik gelin almaya
 Yolunuza feda olmaya
 Emmi dayıyı görmeye
 Şerefınız yüksek sizin

Köyünüz Değirmentaşı
 Sarız'da bulunmaz eşi
 Kendiniz garip yoldaşı
 Şerefınız yüksek sizin

Jandarma yolu şaşırmış
 Gücele Fettah'a düşmüş.
 Ormancı canından geçmiş
 Şerefınız yüksek sizin

Âşık İsmail Kurudereli
Her zaman başım belalı.
Kasavetim hep dağıldı
Sizin yanınıza geleli.

8. MEYDANA MEYDANA

Maşatın dağları yüce
Muhabbet günü bu gece
Nerde sizin Ahmet Hoca.
Çıksın meydana meydana.

Değirmantaşı oban mı?
Benlen uğraşmak çaban mı?
Âşık Sümmani baban mı?
Söyle babandan babadan.

Benim köyüm Kurudere.
Sıkışanlar gelir cara.
Elmalı etmiyor para.
Söyle kafandan kafandan.

Kovar yazıda tutarım
Postun pazarda satarım
Köyünüze hep yeterim
Çıkman meydana meydana.

9. İSMAİL'İM KALDI NAÇAR.

Bir elde de iki deste.
Pişmeyince ne olucu?
Ekin seni ben biçmesem
Bekçi, muhtar ne alıcı?

Tabi köy atkısı olur.
 Bu yıl millet hep aç ölür.
 Allah sana kurban olayım
 Biraz yağmur versen n'olur.

Mısırlara umut ettim.
 Dolandım tarlaya gittim.
 Tarla seni kahrolasın.
 Ektiğim tohumu nettin.

İsmail'im kaldı naçar.
 Kara günler gelir geçer.
 Bu kapıyı kilitleyen
 Elbet gelir bir gün açar.

6.1.2. On bir Heceli Şiirleri

10.BİR ETTİĞİM VAR GİBİ

Gâvur sanki beni tuttu, kayırdı.
 Eşten dosttan arkadaştan ayırdı.
 Gizli sırrım yâd elleri duyurdu.
 Sanki benim bir ettiğim var gibi.

Daha inanmam yalan sözüne
 Acele gurbete çıktım izine
 Emmilerim bakmaz oldu yüzüme
 Sanki benim bir ettiğim var gibi.

Arayı açarsak ahali duyar
 İnsan senin yolan canını koyar.
 Zannetme davamız bununla savar.
 Elimden kurtulmak biraz zor gibi.

Nice mahkemeye girdin karşımda
 Gündüz hayalimde gece düşümde
 Ölüm mahkûmuyum bu genç yaşımda
 Sanki benim bir ettiğim var gibi.

Söz verdin de niye caydın sözünden?
 Doya doya öptüm kara gözünden.
 Terk ettim sılayı senin yüzünden.
 Sanki benim bir ettiğim var gibi.

11. KABRİM GURBETTE KALDI

Uykudan uyandık kalktık kaçmaya.
 Hamza gogom vermiş çiçek açmaya.
 Mevla'm karar vermiş yakıp geçmeye.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Kabrimi yol üstüne kazsınlar.
 Talihini yandı diye yazsınlar.
 Halalarım benden umut kessinler.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Savcı gelmiş cenazemi kaldırır.
 Kemiklerim bir torbaya doldurur.
 Hak herkesi bir derdinen öldürür.
 Kabrim gurbette kaldı yanarım.
 Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Çiti yandı, dört tarafı söküldü.
 Etim yandı, kemiklerim döküldü.
 İhtiyar anamın beli büküldü.

Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

Gülmemiş âşık söyler bunu böyle acı.
Ölüm cümlemizin boynunun borcu.
Muhannetin kahrı gayet zehirden acı.
Kabrim gurbette kaldı yanarım.
Çiçeğim burnumda soldu ağlarım.

12. BİLMEM

Bizim parti zaten zordan korkmuyor.
Dönderiyom anam düngül gitmiyor.
Garibim öksüzüm gücüm yetmiyor.
İnayet Mevla'dan olur mu, bilmem?

İsmi sorarsan adı Feride.
Her nereye varsam gözüm geride.
Gel uğratma canım beni bu derde.
Bu derde tutulan ölür mü, bilmem?

Her ne gelse belanıza dururum.
Üç gardaşın üçünü de vururum.
Vaat ettim yoluna bir gün ölürüm.
Ölürsem yasımı tutar mı, bilmem?

Âşık İsmail'im der ki: n'olsam?
İpsala çölünde bir de kalsam.
Varıp da postaya bir mektup salsam.
Acep nazlı yârim alır mı, bilmem?

13.CENNET HURİSİ DÖNDÜ

Aslını sorarsan bir Yörük kızı.
Görenin bağrına salarsın közü.
Poyraz yeli gibi esersin bazı.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Garibim, öksüzüm bağrım eziktir.
Çok gurbetlik çektim, bana yazıktır.
Sorarsan Döndü'yü gülden nazıktır.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Havada gidiyor turna sürüsü.
Dönmeyenler sanar melek yavrusu.
Eyvah, sana talip kötü birisi.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Sordum babasının ismini Ömer
Seni görenlerin ciğeri yanar.
Beline yakışır mücevher kemer.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

Âşık İsmail'im çalarım sazı.
Sorarsan Döndü'yü eladır gözü.
Görenin bağrına salarsın közü.
Cennet hurisine benzer bu Döndü.

14. DUYDUN MU?

Dinle gardaş anlatayım halimi
Yolumuz yolsuza düştü duydun mu?
Kaşığınan topladığım malımı
Kepçeyle dağıttılar duydun mu?

Yavuz hoca gece gündüz çalıştı
 Dost ağladı, düşmanlarım gülüştü.
 Tilki İdris'e bir fırsat düştü.
 Derimizi yüzmek ister duydun mu?

Düştüm nezarete sandılar çıkmam.
 Bu ufak işlere canımı sıkmam.
 Tuvalete olsam önünden kalkmam.
 Sıçan dişli adam olmuş duydun mu?

Dayanılmaz oldu bunca dertlere
 Köpekler ürüyor eski kurtlara.
 Gücüm yetmez on paralık Kürtlere.
 Haklı iken haksız oldum duydun mu?

İş aksetti mahkemeye, polise.
 Bilmiyorum ben ne yaptım Halis'e
 Emmilerim yan çizdiler niyeysen
 Mahkemede yalnız kaldık duydun mu?

Konmadı başıma bir varlık tacı.
 Dünyaya geleli çekerim acı.
 Komşum Topal Kerim, gardaşım Hacı.
 İdris'e destek oldu duydun mu?

Ne anamdan yardım oldu ne de babamdan
 Allah razı olsun komşu Şaban'dan.
 Ummuyorduk umulurmuş adamdan.
 Bizim için çok çalıştı duydun mu?

İsmail'im söylemeye başladı.
 Adam mı öldürdü, suç mu işledi?
 Deli muhtar ortalığı haşladı.
 Mahkemede beraat ettik duydun mu?

15.EBİKO

Ayakları çapraz, dilleri diken.
 Ebiko'dur benim ömrümü söken.
 Eski çobanlardan duymuştum zaten.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Acı poyraz gibi bazen eserim.
 Talihim yok kaderime küserim.
 Ciceden kurtulsam kurban keserim.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

İki eli bağlı düştüm bu arka.
 Bakın insanlarda değişen farka.
 Her gün yayın yaptı abalı karga.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Eyleştik burada hayli bir zaman.
 Şampiyon sırada bırakma aman.
 Kırk şinik hak verdi yarısı saman.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Yaz gelir yeşerir bahçeler bostan.
 Size layık idi yazdığım bir destan.
 Dul avrattan kötüydü Çakallı Osman.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Hiç durmadı Kel Ahmet'in dilleri.
 Hep unutmuş o gittiği yolları.
 Her gün dedi aç getirdim malları.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Ben severim koç yiğidin merdini.
 Geçim için terk eyledim yurdumu.
 Ayşe söktü dişlerimin dördünü.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Adamdı günümüz çıkmamız yakın.
 Dayıoluk'a çoban durmayın sakın.
 Akıl fukarası Hakkı'ya bakın.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Çoban oldum çalamadım kavalı.
 Kendini bilmeyenler gayet havalı.
 Torba delen deldi bizim çuvalı.
 Söyle âşık söylenecek zamandır

Heves kaldım başındaki tacına.
 Kimse ortak olmaz benim acıma.
 Hepiz kurban olun Durdu bacıma.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

Âşık İsmail'im söyleme galan.
 Büyüğünüz, küçüğünüz hep yalan.
 Tövbeler tövbesi ben gelmem inan.
 Söyle âşık söylenecek zamandır.

16.KURUDERE DESTANI

Dinleyin methedeyim Kurudere'yi
 Biz ağalarla açtık arayı,
 Hiç kimse çekemez böyle yarayı.
 Sizin ettiğiniz çoktur arkadaş.

Kurudere muhtarını tazeler.
 Münasip görüyor kimi azalar.
 Kimi tınaz eder kimi mezalar.
 Korkmayın sonu selamettir, arkadaş.

Sağ ol Osman Ağa sen binler yaşa.
 Askeri Ağa, Behçet geçtiler başa.
 Taştan emmim bakar bu kadar işe.
 Korkmayın sonu selamettir, arkadaş.

Niyazi'nin adını deli goyduz
 Ne yaptıysa arkasına durduz
 Şimdi hürriyeti elden verdiz
 Yaptığınız burnunuzdan gelir arkadaş.

Yüz senedir muhtar sizden olurdu.
 Bütün millet odanıza gelirdi.
 Rahat duraydınız acep n'olurdu.
 Azan belasını bulur arkadaş.

Köy içinde bir hükümet kurdunuz.
 Söyleyenin kafasına vurdunuz.
 Hişmettiniz çoğunu köyden sürdünüz.
 Tosun Ağa nerde öldü arkadaş.

Aklı olan kulak verir bu söze.
 “Hasetlik yapıyor” diyorsunuz bize.
 Demirci Hüseyin ne yaptı size.
 Hışmettizi onu da sürdüz arkadaş.

Şimdi fakirlere selama durdüz.
 Hacı Mustafa'yı Konya'ya sürdüz.
 Kışınız sıkışınca akraba olduz.
 Sizin cazınız çoktur arkadaş.

Yemin edip el bastılar kitaba.
 Ana-avrat nikâh ettiler, tövbe.
 Birkaçı caydılar, Allah'tan bu da.
 Onlar yine pişman olur arkadaş.

Destanı söyleyen İsmail Karslı.
 Nice delileri el eder uslu.
 Daima Allah'tır kötünün hasmı.
 Kötü belasını bulur arkadaş.

17. BEN SİZE NETTİM?

Anamdan doğduğumda dünyaya geldim.
 Başım dumanlı da ben o zaman bildim.
 Anamın yanında sevgili oldum.
 Anam öldü ben de arada kaldım.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Çık dedi de kendi beni çıkardı.
 Elin sözüne de kulağı yattı.
 Üç aydan sonra da kapıya attı.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Ayrıldım gardaşım yerin bol olsun.
 Anam yok ki dertlerime ağlasın.
 Sizin adamlığınız sizlere kalsın.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Ayrıldım gardaşım çıktım oradan.
 Sağ kulun rızkını kesmez yaradan.
 Seni beni yaratıcı Mevla'dan.
 Can çıkmadan umut kesilmez gardaşım?

Ayrı düşünlerde olur mu n'açar.
 Kitli kapıları yaradan açar.
 Şu kara günlerim ne zaman geçer.
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

Deli gönül der ki: Burada kalsın.
 Bir kurşun vurun da İsmail ölsün.
 Anası babası yanına alsın
 Ey Muhammet gardaş ben size nettim?

18.YÜRÜ YALAN DÜNYA

Bir yaşında öksüz kaldım babamdan.
 Ayrı düştüm akrabamdan, obamdan.
 Ümidi kesmedim bari Huda'mdan.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Bahar seli gibi kaynayıp coştum.
 Bir zaman kul oldum havaya uçtum.
 Bir zaman da Pınarbaşı'na göçtüm.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Gafil avlanarak yurdumu sattım.
 Nece gurbet elde ahırda yattım.
 Beş kuruş parasız askerlik yaptım.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Anamı babamı aldın yetmedi.
 Şu gamlı gönlümün gamı gitmedi.
 Uzadığım dala elim yetmedi.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Dünyaya geleli bir kez gülmedim.
 Ömrüm nasıl geldi geçti bilmedim.
 Eller gibi zevki sefa sürmedim.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Yalan dünya kim yetişir peşine.
 Yaş dolandı çıktı yetmiş yaşına.
 Avrat yoksulluğu kakar başına.
 Yürü yalan dünya öldürdün beni.
 Söyle hangi zaman güldürdün beni?

Başım alıp gidem gurbet ellere.
 Son günümde sen düşürme ellere.
 Beni muhtaç etme kötü döllere.
 İmanlı bir ölüm gönder ya Rabbi?

Deli gönül der ki geçti zamanım.
 Dünya malı benim olsa neylerim.

Ahretime karşı gelsin imanım.
Ahrete imanlı gönder ya Rabbi?

Ana yok baba yok ağladım gezdim.
Başıma geleni romana yazdım.
Der Âşık İsmail canımdan bezdim.
Yürü yalan dünya öldürdün beni.
Söyle hangi zaman güldürdün beni?

19.KOCA KAYSERİ

Kuruluştan beri düşman girmemiş.
Gülümüze yabancı el değmemiş.
Daha hiç kimseye boyun eğmemiş.
Kaç yiğit yatağı koca Kayseri.

Dört tarafın fakirleri barınır.
İsmi duyanlar sana yerinir.
Yüksek Erciyes'te karın görünür.
Avrupa'ya ünün gitmiş Kayseri.

Kapalı çarşısı bir de kal'ası.
Koltuğuna almış koca Talas'ı.
Kayseri'den çıkar yiğidin hası.
Söylenir dillerde namın Kayseri.

Ne güzeldir Hisarcığın havası.
Erciyes dağında şahin yuvası.
Açılmış sümbülü, gülü, lalesi.
Çarşısında güller kokan Kayseri.

Seydi Burhanettin Gazi yatıyor.
Battal Gazi topu kurmuş atıyor.

Uzatsan İran'a kolun yetiyor.
Fabrika, sanayi koca Kayseri.

Tarihi 74'te denize daldık.
Kırk sekiz saatte Kıbrıs'ı aldık.
Şanlı Kayseri'den jetleri saldı.
Bombaladı döndük geri Kayseri.

Komandolar Kayseri'de yetişti.
Beşparmak dağlarına ateşler saçtı.
Rumlar zannettiler uçaklar düştü.
Tek kanatla yine aldın Kayseri.

Kayseri civarı bizim elimiz.
Şeyda bülbül gibi söyler dilimiz.
Cumhurbaşkanımız bir de gülümüz.
Avrupa'ya ün salıyor Kayseri.

Anlarsınız ticaretten kârızdan.
Hiç kimseye zarar gelmez birizden.
Âşık İsmail'im aslım Sarız'dan.
Sarız sizinle gurur duyuyor Kayseri.

20. VİRANE YAYLALAR

Hani Fadimeler, hani Hatunlar.
Helkeyle süt sağardı kadınlar.
Dedim yayla, hani nerde o günler?
Boynun büktü, bir ah çekti yaylalar.

Koyunlar berliği mesken tutardı.
Her bir ardıç yüz koyuna yeterdi.
Sularında üçgül otlar biterdi.
Suyu bile akamaz olmuş yaylalar.

Hanım kızlar bülbül gibi terdi.
 O günleri görsem bana yeterdi.
 evresinde lale, sümbül biterdi.
 Gl bile kokmaz olmuş yaylalar.

Dedim nerde kalmış sahibi köyü.
 Serindir havası, soğuktur suyu.
 Gönül istedi ki biraz yat uyu.
 Bir tas ayran vermez olmuş yaylalar.

Kesilmiş ormanı bitmiş meşesi.
 Onun için hiç kalmamış neşesi.
 Viraneye dönmüş dört bir köşesi.
 Başlarında baykuş olan yaylalar.

Dedim: Yayla, söyle nedir derdimiz?
 Aydınlı'ya mekân oldu yurdumuz.
 Ormanlarda uluşurdu kurdumuz.
 Kuşu bile ötmez oldu yaylalar.

Âşık İsmail'im çalınır sazım.
 Öksüz büyümüşüm yanıktır zm.
 Çok nasihat verdim tutmadı sözüm.
 Yaş yerine kan ağlıyor yaylalar.

21.MİMSİNDE GÜZEL GÖRDÜM

Mimsin pazarına çıktım gezmeye
 Tesadüf rastladım bir Avşar kızı.
 Bir omuzdan bir omuza saçları
 Lebi şeker şerbet bal Avşar kızı.

Seni gören yiğitler yanar özünden
 Koçyiğitler belli olur sözünden
 Yâd avcılar dolaşiyor izinden.
 Sakın tora düşme sen Avşar kızı

Ayşe mi, Fatma mı bilemem adın.
 Ne şeker ne şerbet bal veremez tadın.
 İlk görüşte seni hurisin sandım.
 Cennetten mi geldin sen Avşar kızı.

On altı, on yedi doldurmuş yaşın
 Telli turna gibi ararsın eşin
 Garanti bankasını hep versen peşin
 Sana paha yetmez bil Avşar kızı.

Kazan Pınarbaşı, köyün Paşalı.
 Benlerin var sıra sıra köşeli
 Seni saran yiğit olur neşeli
 Cana can katarsın bil Avşar kızı.

Çöle inmiş Erciyes'in maralı.
 Dünyaya geleli bahtım karalı.
 Âşık İsmail'im Kurudereli.
 Güzelsin kıymetini bil Avşar kızı.

22. ALADAĞ DESTANI

Dinle methedeyim Aladağ seni
 Hiç duman eksilmez başından senin
 Eksik olmaz bazen yağıyor karın.
 Ahali usanmış kışından senin.

Eksik olmaz bazen karın yağıyor.
 Güzelin yaylanda koyun sağıyor.
 Dokuzuncu ayda yüzün soğuyor.
 Herkes çekiliyor başından senin.

Sarp kayanda ur kecliği ötüyor.
 Kemal Dedeoğlu malını satıyor.
 Bir kilosu seksen kuruş tutuyor.
 Altın-gümüş olur taşından senin

Bir yanını yayla tutmuş Yörükler.
 Üstünde geziyor taze ferikler.
 Onlara rastlayan bağı yanıklar.
 Güzeller kokular gülünden senin.

Senin bir ismin de Toros dağları.
 Sıraya düzülmüş Niğde bağları.
 Batısında Pozantı'nın köyleri.
 Herkes faydalanır işinden senin.

Âşık İsmail'im söylerim kelim.
 Çok verdim methini bitmiyor halen
 Seni görmeyenler sanırlar yalan.
 Adana barınır yelinden senin.

23. FETTAHDERE ŞENLİKLERİ

Sarız'dan aşağı toplanmış köyler
 Cümleten merhaba hoşgeldiz beyler.
 Gönül aşka gelmiş durmadan söyler.
 Derneğe bir neşe vermeye geldim.
 Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Sular akar çağlayarak dereden
 Hak erdirsin cümlemizi muradan
 Aşığınız gelmiş Kurudere'den.
 Derneğe bir neşe vermeye geldim.
 Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Maşat yaylasında akıyor suyu.
 Asaleti yüksek dadaştır soyu.
 Selviye benziyor muhtarın boyu.
 Derneğe bir neşe vermeye geldim.
 Gururlu Fettah'ı görmeye geldim.

Eski tüccarlara derlerdi tacir.
 Açma oraları yaram var acır.
 Dedem 93'te gelmiş muhacir.
 Biz dadaş oğluyuz bil diye geldim.

Maşatın ardında Değirmentaşı
 Toplanmış buraya bin beş yüz kişi
 Kolay mı başarmak bu kadar işi
 Gururlu başkanı görmeye geldim.

Çöle inmiş Binboğa'nın maralı
 Dünyaya geleli bahtım karalı
 Âşık İsmail'im Kurudereli
 Eğer bilmiyorsan bil diye geldim.

24. ŞAR'IN CEYLANI

Bunu çok görmeyin bana ağalar.
 Avcıyım avımı almaya geldim
 Ağca ceylan Şar'a inmiş dediler.
 Doldurdum çiftemi vurmaya geldim.

Hani benim dudu dilli maralım.
 Kesildi takatim bitti karalım.
 Bir ceren kaybettim durmaz ararım.
 Avcıyım izini sürmeye geldim.

Oturmuş bahçeye topluyor dutu.
 Âşıklar söylerler her zaman zati.
 Güzelin kıymetini ne bilsin kötü.
 Yardan uygun haber almaya geldim.

Virane bahçede üç çitlim var.
 Biri elma, biri ayva, biri nar.
 Kız seni görmekte çok nazarım var.
 Aç gül cemalini görmeye geldim.

Âşık İsmail'im belalı başım.
 Durmadan akıttım gözümden yaşım.
 Hak nasip eylerse sürmedi eşim
 Gonca güllerini dermeye geldim.

25. ŞARLI GÜLDANE

Dinle Şar'dan bir güzeli methedeyim.
 Has bahçe içinde güllere benzer.
 Kadir Mevla'm onu övmüş yaratmış.
 Avcı kovmuş ağca ceylana benzer.

İsmi Güldane de gülden güzelsin.
 Gören yiğitlerin bağrını ezersin.
 Avcı kovmuş tor ceylana benzersin
 Yeni on beş demiş yaşın Güldane.

Başına bağlamış oyalı yazma.
 Ağ gerdanı açıp salınıp gezme.
 Gören yiğitlerin bağrını ezme.
 Kız azcık kendini düşün Güldane.

Anası sultan da babası habip
 Sen olmuşsun derdime tabip
 Güzellik verilmiş haktan sana cip.
 Var mı koca Şar'da eşin Güldane.

Yüksek tepelere toplarlar Hüyük
 Sallanıp geziyon sürmeli geyik
 Ne kadar methetsem kız sana layık
 İnciye misaldir dişin Güldane.

İnmiş bahçeye de karışmış güle.
 Güzelliğin şöhret vermiş bülbüle.
 Altın kemer bağla o ince bele.
 Altın sana layık, takın, Güldane.

Âşık İsmail'im söyler gezerim.
 Her ne görsem defterime yazarım.
 Benzer güzellere uğrar nazarım
 Sana nazar işler, sakın, Güldane.

26. MEHMETÇİK

Durman Türk milleti vakit geçiyor.
 Terör bize ateşleri saçıyor.
 Şahin kuşu yüksek uçuyor.
 Cudi dağlarını aştı Mehmetçik.

Mehmetçik sarıyor sizin yarayı.
 Öğrendin mi insanlığı töreyi.
 Kahpe Yunan katmak istiyor arayı.
 Allah! Sesleriyle coştı Mehmetçik.

Hiç kimse alamaz bizim pacımız.
 Çok şükür Allah'a vardır gücümüz.
 Bize emir verdi Tansu bacımız.
 Cepheden cepheye koştu Mehmetçik.

Vilayetim Kayseri, kazamız Sarız.
 Köyüm Kurudere her şeye varız.
 Yurda göz dikenin gözünü oyarız.
 Şimdi süngüsünü taktı Mehmetçik.

Gümülcüne Türk'tür, kendi soyumuz.
 Başkent Atina'da vardır payımız.
 Bir işaret etse Karadayı'mız.
 Tacını, tahtını yıkar Mehmetçik.

Kötü Yunan nedir sendeki çaba?
 Konuşma bizimle çok kaba kaba.
 Hele durun diyor Demirel baba.
 Yerinize arpa eker Mehmetçik.

Âşık İsmail'im verir methiniz.
 Teröriste destek oldu hepiniz.
 Yunanistan kapıdaki itimiz.
 Kardak'ta burnunu kırdı Mehmetçik.

27. ŞAR KÖYÜ

Adana'nın suyu içinden akar.
Lalesi, sümbülü, gülleri kokar.
Yaz gelir turistler seyrana çıkar.
Söylenir dillerde adın Şar köyü.

Osman pınardan geçiyor yolu.
Merdan onlar için Hz. Ali.
Çakırlar saydım on yedi deli.
Onlar sizin emrinizde Şar köyü.

Kaynak sularınız soğuk dolaptan
Bir yanınız haraç alır Polat'tan.
Yokladım tarihi önce milattan.
Koçyiğit yatağı olmuş Şar köyü.

Sular akar çağlayarak dereden
Kadir Mevla'm eriştirsın muradan
Kız verir kız alır Kurudere'den.
Adab-ı erkânı bilir Şar köyü.

Mağaralar sıra sıra düzülü.
Şar'ın ismi tarihlerde yazılı.
Koyun meleşir yanı kuzulu.
Sürüsü dağları süsler Şar köyü.

Âşık İsmail'im yazdım bir destan.
Yaz gelir yeşerir her yanı bostan.
Hiç kötülük gelmez siz gibi dosttan.
Erzurum kökenli aslın Şar köyü.

28. BUGÜN GÜZELLERİN PAŞASI GELDİ

Boğazına takmış üç daldan inci.
Gönül sevmez mi şöyle bir genci?
Koynunda beslemiş narı, turuncu.
Bugün güzellerin paşası geldi.

Siyah zülfün siyah teli karadan.
Ne güzel yaratmış seni yaradan.
Kaşların ok, kirpiklerin laleden.
Bugün güzellerin paşası geldi.

Bacısının birini vermişler Kürde.
Hangi can dayanır bu kadar derde.
Öğret bana sizin eviniz nerde.
Bugün güzellerin paşası geldi.

Güzelin köyünü sorarsan Kemer.
Seni gören âşık elbette yanar.
Yar senin aşkınla ben oldum fener.
Bugün güzellerin paşası geldi.

Ne bakıyon yandan yandan.
Bir buse ver geçeyim candan.
Ölürüm vazgeçmem senden.
Bugün güzellerin paşası geldi.

Kemerin önü de yazı
Yayılır ördeği kazı.
Ağ Fatışim Avşar kızı.
Bugün güzellerin paşası geldi.

29. PAMPAL GELİN

Karadurdular'a uğradı yolum.
Gözüme görünmez o pampal gelin.
Dünyaya nam vermiş Nazife Hanım.
Bahçeler içinde gezerken gördüm.

Huri güzellerin başıdır.
O güzellik bir Mevla'nın işidir.
Kaşları kara da inci dişidir.
Lebi şeker şerbet bal Avşar kızı.

Gül kız çıkmış Kazoynağın başına.
Kudret kalemini çekmiş kaşına.
Yeni değmiş tam yirmi yaşına.
Ela gözlerini süzerken gördüm.

Âşık güzelleri tek tek biliyor.
Nazife'm asırlara perçin vuruyor.
Pampal Avrupa'ya rekor kırıyor.
Tayyareye binmiş uçarken gördüm.

Sallana sallana yolun üstüne
Ağaca ceylan çıkarken gördüm
Avcılar elinden yanmış yüreği
Meryem pencereden bakarken gördüm.

Derya kenarında yüzüyor kayak.
Hoca efendi de pampala layık.
Pampal güzelliğin Avrupa duyuk.
Elinde pasaport gezerken gördüm.

Âşık İsmail'im alır satarım.
 Huyum kötü güzellere çatarım.
 Ben avcıyım güzel tüfek atarım.
 Pampal ördek olmuş, yüzerken gördüm.

30. GÖRDÜM

Huri melek var mı sizin soyuzda?
 Arzumanım kaldı selvi boyunda.
 Saimbey'in şu Güzelim köyünde
 Yeşilbaşlı ördek yüzerken gördüm.

Seyredip ben geçerken elizden
 Avare eyledik sizi yoluzdan.
 Ne güzel kelime çıktı dilizden.
 Ak kâğıt üstüne yazarken gördüm.

Ne kadar methetsem azdır şanınız.
 Kayseri'ye çıkaracam namınız.
 Dördü bir araya gelmiş yalnız.
 Mağara çölünü satarken gördüm.

Ah edip söyler efkârım artar.
 Ağırınca altın Hatice tartar
 Ayşe'nin gözleri cihanı satar.
 Kirpikler ok olmuş, atarken gördüm.

Düştü yüreğime hafif bir sızı.
 Sorarsan Mülkinaz bir emlik kuzu.
 Adabiye değer bizim Sarız'ı.
 Keklik gibi çölde sekerken gördüm.

Âşık İsmail söyler mi boşa.
 Dinleyen ağalar alsınlar neşe.
 Adabiye ceylan, sürmeli Ayşe.
 Leblerinde şeker akarken gördüm.

31. YALAK

Dinlen methedeyim Yalak köyünü.
 Her tarafta geçer sözü Yalağın.
 En yüce dağlara, yaylaya göçer.
 Gelir Binboğa'dan yozu Yalağın.

Adana beyleri yaylaya göçer.
 Binboğa'nın soğuk suyunu içer.
 Yalak şahin gibi pençesini açar.
 Usludur gelini, kızı Yalağın.

Binboğa'nın salahına oturmuş.
 Ne isterse ayağına getirmiş.
 Çevresinde lale, sümbül bitirmiş.
 Kokar sümbülleri, gülü Yalağın.

Aslı temiz, kendi Avşar obası.
 İnsanlık kazanmak bütün çabası.
 Zengini züğürt fakir babası.
 Yenilir ekmeği, aş Yalağın.

Belediyesi var, bir de pazarı.
 Sakın uğraşmasın halkın nazarı.
 Âşık İsmail'dir bunun yazarı.
 Öter kumruları kazı Yalağın.

32. OLMAZ MI?

Arabaya geldik sıladan.
 Ümit kesilir mi yüce Mevla'dan.
 Doğru konuş, düşme taştan kayadan.
 El bizi dinliyor, görsen olmaz mı?

Aşağıda Anamur yukarda Dandan.
 Bilmem ne istiyon hocam sen benden?
 Eğer aşığısan burası meydan.
 Seninle kozları bölsek olmaz mı?

Usta olup sazı yapar satarsın.
 Akşam olur yalnız yatarsın.
 Gıyabıma palavra atarsın.
 Gardaş kavgasına girsek olmaz mı?

Acı boyraz gibi deli esersin.
 Bir söz desem belki bana küsersin.
 Zaman mı, moda mı bıyık kesersin?
 Bunun hesabını versen olmaz mı?

Sen anlarsın şeraitten, dalaktan.
 Söylenilen sözü dinle kulaktan.
 Ali Çavuş şahit Hacı Kalaktan.
 Beni oralardan sorsan olmaz mı?

Sazak, Maşat, Kızılkaya uzaktan.
 Düşen kurtulamaz benim tuzaktan.
 Akbaş, Kayabaşı, Belen, Sazaktan
 Beyler bizi dinler, görsen olmaz mı?

Padişah yanında oturan vezir.
Yardımcımız olsun ol yüce Hızır.
Beyler hepinizden dilerim özür.
Hocam bu meydana çıksa olmaz mı?

Âşık İsmail'im bilir köyleri
Sofrası meydanda açık evleri
Kalkın gidek Belen, Sazak beyleri
Kendi köyümüze gitsek olmaz mı?

33. KURUDERE KAN AĞLIYOR

Hacı Şaban “Şuayip” diye bağırmış.
Kerim gelmiş, komşusuna çağırmış.
Kardaşım Hacı'nın başı dağılmış.
Cesetleri tanınmıyor duydun mu?

Savcı, hâkim geldi olay yerine.
Kaymakam aldı bu işi eline.
Eyvah yazık oldu Nesli geline.
Çocuk baba diye ağlar duydun mu?

Komşu Zekeriya sefil bir adam.
Neşeli neşeli ayrıldı köyden.
Ecel yollarını bağlamış madem.
Cevat, “baba” diye ağlar duydun mu?

Onların alnına karar yazılmış.
Kanlar akmış gülbenizler bozulmuş.
Fidan boylu muhtarımız ezilmiş.
Kurudere kan ağlıyor duydun mu?

Sekiz kişi öldü birisi kadın.
Başım dalgalıydı sormadı adın.
Kadir Mevla'm yarım koydu muradım.
Gaffarımı everemedim duydun mu?

Âşık İsmail koştu yoruldu.
Savcı geldi ifadeler soruldu.
Bugün bizim köye mahşer kuruldu.
Dostlarımızı hep toplandı duydun mu?

34. SÖYLENECEK ZAMANMIŞ

Kemer'e çıktık da yollar buzlanmış.
Ölüm bizi arkamızdan izlemiş.
Anaların ciğerleri sızlamış.
Söyle âşık söylenecek zamanmış.

Dönmedi pazara erken gidenler.
Emine, Adile çiftte fidanlar.
Hiç kaygısız oturuyor adamlar.
Söyle âşık söylenecek zamanmış.

Fren mi patladı, Cevat mı şaştı?
Taksi yuvarlandı, dereye düştü.
Dayıoluklu imdadıma koştu.
Söyle âşık söylenecek zamanmış.

Bugün pazar olmaz, havalar kıştı.
Hasan köylerinin yolları taşlı
Birsen, Sultan ağlar gözleri yaşlı
Söyle âşık söylenecek zamanmış.

Yine duman aldı karşıkı dağlar.
 Mihriban, Mehrinaz durmadan ağlar.
 Kader böyleymiş ne diyek beyler.
 Söyle âşık söylenecek zamanmış.

Kimseler görmesin böyle bir acı.
 Kader bu Hak emri başımın tacı.
 Aynı yolda gitti gardaşım Hacı.
 Ağla Zeynep ağlanacak zamandır.

Özmen bu yıl gidecekti askere.
 Ona nasip değilmiş teskere.
 Hep dert koydu derdimizin üstüne.
 Ağla Fidan ağlanacak zamandır.

Gece gündüz çok yalvardım Huda'ma.
 Ah dedikçe kanlar doldu didama.
 Dulluk yakışır mı Avşar Fidan'a
 Söyle âşık söylenecek zamanmış.

Ne çabuk dağıldı bu kara haber.
 Yine doldurdu bizim köyü keder.
 Nurten'in yanında yavru beraber.
 Söyle İsmail söylenecek zamandır.

35. EL OLDU GİTTİ

Gönül coş eyledi, efkâra daldı.
 Bir soranım yok ki hâlime n'oldu.
 Anan saçlarını kaynanan yoldu.
 Çektiğim çileler pul oldu gitti.

Er okunur Kayseri'nin ezanı.
 Biliyorum aramızı bozanı.
 Tilki İdris'in kurnaz düzeni.
 Aslan kaynanaya kul oldu gitti.

Taştan taşa çaldım, ağırdı başım.
 Ol Mevla'ya kaldı bu benim işim.
 İdris'e destek oldu kardaşım.
 Aktı gözyaşlarım sel oldu gitti.

Yaşım elliydi, gurbete çıktım.
 Nice muhannete boynumu büktüm.
 Oğlumu everdim, murada ettim.
 Sardığım halılar çul oldu gitti.

Jandarma başçavuş karakol gezdim.
 Düştüm nezarete canımdan bezdim.
 Âşık İsmail'im bir destan yazdım.
 Eyvah! Benim oğlum el oldu gitti.

36. PERİŞAN

Ayağım kaydı da asfalta düştüm.
 Kim bana ne yaptı, bu hale şaştım.
 Yekindim kalkmaya canımdan geçtim.
 Toplandı başıma eller, perişan.

Doktor beyler ifademi alıyor.
 Duyan dostlar ziyarete geliyor.
 Zekeriya refakatçi arıyor.
 Konuşmaktan aciz diller perişan.

Bu nasıl ıstırap, bu nasıl acı?
 Ağlayarak geldi o Zeynep bacı.
 Yetiş imdadıma gardaşım Hacı.
 Çıkıyor canlarım, haller perişan.

Aslan asker gelemeli yanıma.
 Her gün bir sıkıntı düşer canıma.
 Karalı haberim gitti hanıma.
 Baba diye ağlar dölleri perişan.

İşin bir yanını bıraktım seyip.
 Bir mektup gönderdim sizlere talip.
 Merhaba gardaşım Abdullah Karip.
 Kalemim tutmuyor eller perişan.

Bilmem bu derdimin nedir kolayı?
 Eliminen satın aldım belayı.
 İsmail'e verdim bunca çileyi.
 Uzadı gurbette yollar perişan.

37. GÖRSEN OLMAZ MI?

Dinle usta sana haber vereyim.
 Garibim halimi sorsan olmaz mı?
 Dün gelmeden bugün şikâyet eylerim.
 Karanlık yeri görsen olmaz mı?

Çiftçi beygirleri gibi koşarım.
 Bazen yorulurum, bazen şişerim.
 Herkes bana emrediyor, şaşarım.
 Usta kim, çırak kim, bilsek olmaz mı?

Kar yapan yerlere ekin ekilmez.
 Halden bilmeyene boyun bükülmez.
 Hasan usta olmuş, kahır çekilmez.
 Usta kim, çırak kim, bilsek olmaz mı?

Hacı çağırıyor, araba doldur!
 Osman emrediyor, sacları kaldır!
 İlahi ya rabbi, bu nasıl haldir?
 Bu belaya karşı dursak olmaz mı?

Gün be gün artıyor dağların kışı.
 Kırkı dolduruyor aşığın yaşı.
 Âşık İsmail'im çekmiyom at başı.
 Sizle kozları bölsek olmaz mı?

38. KENGER BİÇERKEN

Kenger biçiyordum bir seda duydum.
 Başımı kaldırdım dağlar yukarda.
 İyice kulağımı verdim dinledim.
 Baktım nazlı yârim yukarda.

Aklı karalı derler sen misin?
 Yüreği yaralı derler sen misin?
 Benim derdim çoktur, dermanım yoktur.
 Derdimin dermanı yoksa sen misin?

Sabahınan erken ezan okunur.
 Okunur da sesi bana dokunur.
 Bilmem nazlı yârim kimden sakınır.
 Ağlama sevdiğim ne oldu sana?

Askere gitmeyinen adama n'olur?
 Sağ olan dolanır sılaya gelir.
 Vadesi yetenler her yerde ölür.
 Ağlama sevdiğim ne oldu sana?

Kimse sormaz İsmail'in derdi ne?
 Yaktı kömür gözlüm beni ardına.
 Ey ağalar bir yavrunun derdine
 Yüreğim yaralı, dokunur bana.

39. KİME NE DEYİM?

Doktor beyler anlamıyor halimi.
 Ankara'ya çevirdiler yolumu.
 Ne zalim derdimiş büktü belimi.
 Çıkıyor canlarım kime ne deyim?

Anası oğluna acil tel çeker.
 Körpe kuzularım boynunu бүker.
 Hanım gözlerinden kanlı yaş döker.
 Kader böyleymiş kime ne deyim?

Toplandı emmiler acır halime
 Azrail kastediyor canıma.
 Aslan bodrumdan geldi yanıma.
 Derdime derman yok, kime ne deyim?

Bu nasıl ıstırap, bu nasıl acı.
 Gidiyorum hakkını helal et bacı.
 Yeşil kart getirdi gardaşım Hacı.
 Geçeri olmadı, kime ne deyim?

Oğlum Osman unutamaz bizleri.
 Daha gülmez Hanıfimin yüzleri.
 Eyvah gelin edemedim kızları.
 Emir büyük yerden geldi ne deyim?

Gelinim Gülizar çiçek getirdi.
 Ağlayarak başucumda oturdu.
 Bu dert benim takatimi bitirdi.
 Kesildi dermanım kime ne deyim?

Kazamız Sarız da köy Kurudere.
 Mahmut Hoca derdime buldu çare.
 Hidayet Mevla'dan erişti bana.
 Yaradan kurtardı, kime ne deyim.

Der Âşık İsmail son ver bu söze.
 Dünyaya geleli çekerim ceza.
 Hakkım helal olsun yavrular size.
 Ölüm bizim için daha ne deyim?

40. KARDEŞLERİ ÂŞIK OSMAN VE ÂŞIK HACI İLE BERABER SÖYLEDİKLERİ ŞİİR

ALDI ÂŞIK HACI
 Küçükken kalktım da yok benim babam
 Terk ettin gidiyon da gardaşım oban.
 Getme gardaş kapına olayım çoban.
 Ey Muhammet gardaş nere gidersin.
 Baba, dede, vatanını sen terk edersin.

ALDI ÂŞIK İSMAİL

Küçükken kalktık da büyüdük burada.
 Sen ne iyilik gördün virane Şar'da
 Gardaş ayrılığı benziyor derde.
 Kurban olim gardaş nere gidersin
 Baba, dede, vatanını sen terk edersin.

ALDI ÂŞIK OSMAN

Küçücekten de baba gibi büyüttüm.
 Aklım yetmez oldu ben de neyettim.
 Esip samyeli kismetimi dağıttın.
 Ağlama gardaşım kader buymuş.

ALDI ÂŞIK HACI

Şu karşıki dağlar dumanlı dağlar.
 Virane kaldı bahçalar, bağlar.
 Bir bacınlar iki gardaşın ağlar.
 Ey Muhammet gardaş nere gidersin.
 Baba, dede, vatanını sen terk edersin.

ALDI ÂŞIK İSMAİL

Ne hevesinen yitirdik bahça.
 Dallarında ötüyor kuş ile sahça.
 Emeğimiz oldu bir geçmez akça.
 Ey Muhammet gardaş nere gidersin.
 Baba, dede, vatanını sen terk edersin.

ALDI ÂŞIK OSMAN

Yüklendi arabam geçti yamaca.
 Gardaş ayrılığı benzer ilaca.
 Eyvallah komşular şimdi cümleze.
 Ağlama gardaşım kader buymuş.

ALDI ÂŞIK HACI

Âşık Hacı söyler dövünür.
Gardaştan ayrılan düşer bayılır.
Gidiyor gardaşım ciğerlerim delinir.
Ey muhannet gardaş nere gidersin.

ALDI ÂŞIK İSMAİL

Âşık İsmail böyledir huyu.
Aslımız dadaştır, muhacir soyu.
Sene kurban olim ey Paşa Dayı.
Evimizi geri versen ne olur?

ALDI ÂŞIK OSMAN

Yükledim barkana gider araba.
Biz yerli değiliz, burada gurabe.
Yıkmadım gardaşım değil harabe.
Ağlama gardaşım kader buyumuş.

6.2. ÂŞIK İSMAİL'DEN DERLEDİĞİMİZ TÜRKÜLER

6.2.1. AĞIT

Kayseri'nin Sarız ilçesinin Ayrınlık köyünde boğazı kesilerek öldürülen birisine bacısı tarafından söylenmiş bir ağıttır. Ağıt Afşar Türkmenlerine aittir.

Yol üstünde kara çadır.
Giderken uğramışlar.
Benim bacılığım batsın.
Kama ile doğramışlar.

Nenni babam oğlu nenni
 Kuluncu döşünden enli.
 Kıl palaza yatırmışlar.
 Gardeş gelir ala kanlı.

Ayrınlık çadır arası.
 Ay! Ne çekiyor orası.
 Öldürmeye öldürdünüz.
 Boğazlamayın kör olası.

Anası yok, babası yok
 Kimler çekecek yasını.
 Hiç kimsenin haberi yok.
 Dağlar dinlemiş sesini.

Nemli nemli yağan karlar.
 O da, yürek soğutur mu?
 Çocuk küçük, hâlden bilmez
 Gelin bunu büyütür mü?

Künye takar koluna,
 Gider Kürtlerin yoluna.
 Mor benekli servi kızım
 Kaldın analık eline.

6.2.2. KÖROĞLU

Köroğlu'nun bir zaman 770 babayiğidi keleş i yani askeri vardı. Çamlıbel kalesini ele geçiren Köroğlu ve adamları yoldan geçenlerden pac almaktaydılar. Askerler Çamlıbel'de sırayla nöbet tutmaktadırlar. Nöbet tuttıkları günlerden bir gün sıra Köroğlu'na gelir. Köroğlu o gün kimseyle dövüşmeyeceğim diye yemin eder. Ama Köroğlu dövüş etmediği gün gece

uyuyamazmış. Köroğlu nöbette beklerken aşağıdan bir bezirgân kaleye doğru gelmektedir. Kervan dinlenmek için durur ve hayvanları da Köroğlu'nun sultan koruluğunda yayılmaya bırakırlar. Köroğlu da bunu görür ve kendi kendine “herkesin avı dağda, bayırda olur bugün benim avım kucağıma düştü.” Köroğlu atına atlar ve bezirgânın yanına gider. Ermeni olan bezirgân taht gibi koltuğunda oturmuş kahve içmektedir, altında da aslan postu vardır. Köroğlu bezirgâna sorar: “buraların kimin olduğunu duymadın mı? Buralar Köroğlu'nun sultan koruluğudur, bütün hayvanlarını bırakmışsın yayılmaya.” Bunun üstüne de bezirgân: “Köroğlu'nunsa Köroğlu'nun, otları Allah hayvanlar yesin diye yaratmış, Köroğlu yesin diye değil”. Bunun üzerine Köroğlu sinirlenir: “Seni doğduğuna pişman ederim sen daha Köroğlu'nu tanıımıyorsun.” O gün kavga etmemeye yemin eden Köroğlu âşıklığını konuşturmak ister ve alır:

Çamlıbel'den aştı geldi bir kervan.
Çayıra çimene kondu bezirgân
Dedim aç kurtların pacını gönder.
Döndü kahkahayla güldü bezirgân.

Ben bir Köroğlu'yum gece gezerim
Eser rüzgârdan hile sezerim
Topuzu vurunca kellen ezerim.
Ver yolun pacını gel geç bezirgân.

Aldı Bezirgân

Ben bir bezirgânım gece göçerim
Vardığım şehre altın saçarım
Senin gibi Köroğlu'nu çiğner geçerim.
İlişme kervana yiğit belli olur.
Mertlik bozulur meydan kan olur.

Aldı Köroğlu

Ben bir Köroğlu'yum dağda gezerim
Esen rüzgârdan hile sezerim
Topuzu vurunca kellen ezerim.
Ermeni, Ermeni gâvur ermeni.
Yedi bin altını şimdi vermeli

Aldı Bezirgân

Ermeni değilim bezirgân başıyım.
Yemen ellerinin şahin kuşuyum.
Yolumun pacını vermez kişiyim.
İlişme kervana yiğit belli olur.
Mertlik bozulur meydan kan olur.

Bezirgân oturmuş aslan postuna
Selam verir yarenine dostuna
Sen Köroğlu'sun gelme üstüme.
İlişme kervana yiğit belli olur.
Mertlik bozulur meydan kan olur

Aldı Köroğlu

Benim kırıatım var yüceden yüce.
Doğru konuş âlim gitmesin güce.
Şimdi el salarım eğri kılıca.
Ver yolun pacını gel geç Ermeni.
Yedi bin altını da peşin saymalı.

Köroğlu bezirgân cenge durdular.
Kılıç kuşandılar, kaltak kırdılar.
Yedi yerden Köroğlu'nu vurdular.
Ayvaz'ım Ayvaz'ım koçak Ayvaz'ım.

Yetiş Ayvaz yetiş gitti şanımız.
 Akan derelere doldu kanımız.
 Bir gâvura kurban oldu canımız.
 Ayvaz'ım Ayvaz'ım aslan Ayvaz'ım.

Aldı Bezirgân

Ayvaz çıktı gelir, hele ağlama.
 Düzen verir kuş konanla konana.
 Uyma Ayvaz Köroğlu'nun sözüne
 Onlar Osmanlıdır güler yüzüne
 On bin altını sayım dizine.

Aldı Ayvaz

On bin de versen yadigâr olmaz
 Dövdürsem kırata bir tek nal olmaz.
 Kelle verilir de ün verilmez.
 Yedi bin altını da peşin saymalı

Aldı Köroğlu

Ayvaz kılıcını aldı eline
 Çaldı bezirgânın ince beline
 Talan etmek düştü şimdi malına.
 Ayvazım Ayvazım yiğit Ayvazım

Dere kenarında biter kamışlar
 Uzanır uzanır vermez yemişler
 Sarı altınla beyaz gümüşler.
 Godunan bölüşmek bize mi kalmış?

SONUÇ

Kayseri, yaklaşık olarak altı bin yıldır tarih sahnesinde olan bir şehrimizdir. Bu coğrafyada birçok devlet kurulmuş, zaman zaman da medeniyetlerin önderliğini yapmıştır. Türklerin Anadolu'ya yaptıkları akınlarda ilk Türkleşen yerlerden birisi olan Kayseri bundan sonra da gerek ilmi anlamda gerek ticari anlamda gerekse devlet yönetiminde Türk devletlerine pek çok önemli şahsiyet kazandırmıştır.

Orta Asya'dan getirdikleri kültürü yeni yaşam alanlarında da devam ettiren Türkler, zengin kültürümüzün temsilcileri olan âşıklık geleneğini de beraberlerinde taşımışlardır. Anadolu'nun çoğu yerinde unutulmuş olan âşıklık geleneği Kayseri'de gerek âşıklar kahvehanesinde, gerekse köylerinde hâlâ canlı bir şekilde devam etmektedir. Kayseri topraklarından milletimize mâl olmuş birçok âşık çıkmıştır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya, Kuzey Afrika'ya, Balkanlar'a hatta Avrupa'ya kadar uzanan çok geniş bir mekânda, yüzyıllar süren bir zaman sürecinde "ozan"dan "âşık"a geniş yelpaze içinde sözlü gelenek şiir sanatının mümessilleri olan âşıklar, günümüzde de yaşama kabiliyeti göstermekte ve halkın duygu ve düşüncelerini ifadede elçilik görevini başarılı bir şekilde icra etmektedirler. (Turan, Bolçay, 2010: 16).

Halkın duygularını ve düşüncelerini halka anlattıkları ve söyledikleri halk hikâyeleri, destanlar, şiirler, karşılaşmalar ile icra eden âşıklarımız Orta Asya'dan getirdiğimiz kültürümüzü, üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen, günümüzde temsil etmeyi başarmışlardır ve hâlâ temsil etmeye devam etmektedirler.

Küreselleşmenin ve buna paralel olarak da popüler kültürün oluştuğu ve bunların kitle iletişim araçlarıyla hızlı bir şekilde yayıldığı dünyamızda artık yerel kültürler kendisini popüler kültüre bırakmakta ve bundan ülkemiz de olumsuz bir şekilde pay almaktadır. Teknolojinin fazla gelişmediği dönemlerde, özellikle köylerde oluşturulan odalarda, âşıklık geleneğinin temsilcileri sözlü edebiyatımızın ürünlerini yüzyıllardır devam ettirmişlerdir, bir

sonraki kuşaklara aktarmışlar ve halkın duygu, düşüncelerine tercüman olup ortaya koydukları yeni eserlerle sözlü edebiyatımıza katkı sağlamışlardır.

Bu çalışmamızda günümüzde unutulmaya yüz tutan, ilgi ve alakanın eskisi gibi gösterilmediği âşıklık geleneğinin bilinmeyen temsilcilerini ortaya çıkarmak, bu geleneğin hala devam ettiği göstermek istedik.

Âşık İsmail Karslıoğlu hiçbir eğitim görmemesine rağmen soydan gelen âşıklık geleneğini aile ortamında öğrenmiş, ilk şiirini sekiz yaşında söylemiştir. Gerek kendi köyünde, gerekse çalışmaya, gezmeye gittiği yerlerde dinlediği hikâyelerin, şiirlerin hiç birisini not almadan, sekseni geçen yaşına rağmen, hafızasında tutarak günümüze aktarmıştır. Âşık İsmail Karslıoğlu ile yaptığımız derleme sonucunda elde ettiğimiz şiirleri incelerken hiçbir eğitim almamasına rağmen âşıklık geleneğine uygun şiirler söylediğini gördük. Yüzyıllardan beri süregelen sözlü edebiyatımızın bir ögesi olan âşıklık geleneğinin 2012’de hâlâ özünü bozmadan bu şekilde söylenmesi ve de temsilcilerinin hâlâ var olması milli kültür konusunda hassasiyetleri olan ve de kültürüne sahip çıkmaya çalışan bizleri çok mutlu etti.

Tarihin her dönemini savaşlarla geçirmiş olan Türk milleti özellikle 19. yüzyılından beri gerek Osmanlı coğrafyasında gerekse ata yurdu Orta Asya’da ciddi işkencelere, sürgünlere, ölümlere maruz kalmasına rağmen kültürünü koruyabilmeyi başarabilmiştir. İşte bu sürgünlerden biri de Âşık İsmail Karslıoğlu’nun dedelerinin Erzurum’dan Rus ve Ermeniler tarafından sürülmesidir. Erzurum’dan sürülen İsmail Karslıoğlu’nun dedeleri yurt olarak tuttıkları Kayseri, Sarız bölgesinde hayatlarını ve kültürlerini devam ettirmişlerdir. Âşık İsmail Karslıoğlu’nun incelediğimiz şiirlerinde Erzurum yöresi ağzı ve kelimeleri göze çarpmaktadır.

Bir yaşında babasını, sekiz yaşında da annesini kaybeden Âşık İsmail Karslıoğlu, ömrünü dağlarda, yaylalarda, maden ocaklarında, fabrikalarda, gurbette geçirmiş; hiçbir eğitim almamasına rağmen âşıklık geleneğinin kurallarına uygun şekilde şiirler söyleyip, hikâyeler anlatarak âşıklığın özünü hala devam ettirmiştir. Âşık İsmail’in hayatını, eserlerini ve sanatını inceledikçe âşıklık geleneğinin Türk kültürünün gerçek bir parçası olduğunu ve de bu kültürün artık insanların genlerine işlediğini görüyoruz.

Tez çalışmamız Kayseri’de âşıklık geleneği ve bu geleneğin günümüz temsilcilerinden Âşık İsmail Karslıoğlu’nun hayatı ve eserlerinin incelenmesiyle oluşmuştur. Tez çalışmamızda Kayseri’de yetişmiş âşıkların tamamını çeşitli kaynaklardan yararlanarak toplamaya çalıştık. Toplayabildiğimiz 190’a yakın Kayserili aşığın Kayseri âşıklık geleneği açısından kayda değer bir çalışma olduğu düşüncesindeyiz. Çalışmamızın genel manada Türk halk edebiyatına, özel manada ise âşıklık geleneğine katkı sağlayacağı, gelecekte âşıklık geleneği değerlendirilirken içinde bulunduğumuz yüzyıl için Âşık İsmail Karslıoğlu’nun ismi ve şiirlerinin kayda geçeceği ve bu şiirlerden faydalanılacağı kanaatindeyiz.

SÖZLÜK

İsmail Karşıoğlu'nun şiirlerindeki Kayseri Sarız ve Erzurum ağzıyla kullanılan sözcükler ve bu sözcüklerin Türk Dil Kurumu Türkiye Türkçesi Ağızları sözlüğündeki karşılıkları alfabetik sıraya göre aşağıda verilmiştir.

A

Acep: Acaba

Ağca: Bembeyaz, çok beyaz.

Arzuman: İstek, şiddetli istek.

Aydınlı: Yörük aşireti.

B

Barkan: Göç

Berlik: Davar sağılan yer, ağıl.

Bezirgân: Ticaretle uğraşan kimse.

C-Ç

Car: Tehlike durumu, imdat.

Ceren: Ceylan

Cip: Hep, bütün, çok.

Çinik: Sekiz kiloluk bir hububat ölçüsü, şinik.

Çitil: Fidan.

D

Dudu: Güzel öten kuş sesi

Düngül: Düşüncü.

Dida: Bağır

E

Emlik: Süt emmekte olan insan ya da hayvan yavrusu.

F

Ferik: Genç, taze, körpe.

G

Galan: Artık.

Gogom: Tomurcuk; gonca.

Göynü: Gönü.

Gurabe: Garip, fakir.

H

Hışmetmek: Hucüm etmek

Huda: Allah.

I

Istar: Halı, kilim vb. şeyler dokunan tezgâh.

K

Kaltak: Atın üzerine oturmak için konulan takım

Kele: "Ayol, hey, yahu" anlamında ünlem.

Kenger: Yabanıl enginar.

Kulunç: Dal, sırt, omuz.

L

Lep: Dudak

M

Maral: Ceylan

Muhannet: Değersiz kimselere el açmak.

Merdan: Erkek.

N

Naçar: Çaresiz.

Neçe: Nice

Nider: Ne yapar?

Noksan: Eksik

O-Ö

Olucu: Olacak

P

Pac: Haraç

Palaz: Kilim

Pampal: Tombul, gürbüz, güzel

S-Ş

Sahça: Karga

Salah: Düzlük yer

Sıçan: Bir fare türü

T

Tacir: Tüccar

Takat: Hal, güç.

Temaşa: Hoşlanarak bakma, seyretme

Tınaz etmek: Alay etmek

Topuz: Ucu yumru biçiminde yuvarlak değnek

Tor: 1.İnce örgülü balık ağı. 2.Fidan, taze.

Y

Yâd: Yabancı

Yekinmek: Bir eylem yapmaya davranmak.

Z

Zati: Zaten

Zülûf: Saç

Züğürt: Fakir

KAYNAKÇA

AKBAŞ, S. Burhanettin; **“Bünyan Folkloru: Bünyan’da Yetişen Halk Şairleri”**, Erciyes Dergisi, Cilt 14, Sayı 164, Ağustos 1991a, s.13-14.

AKSAN,Doğan; **Halk Şiirimizin Gücü**, Ankara, Bilgi Yayınevi,1999.

AKTAŞ, Şerif, GÜNDÜZ, Osman, **Yazılı ve Sözlü Anlatım Kompozisyon Sanatı**, Ankara, Akçağ Yayınevi, 2003.

ARTUN, Erman, **“Âşık Şiiri Geleneğinde Dil, Üslup, Motif ve Metin Merkezli Anlama - Açıklama Üzerine Düşünceler”**, Moldova, Güneydoğu Avrupa'da Osmanlı ve Osmanlı Sonrası Türk Uygarlığının Öteki Uygarlıklarla Halk Kültürü Yönünden Etkileşimi Sempozyumu, Gagavuzyeri, 2007.

ARTUN, Erman, **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2001.

ARTUN, Erman, “Türk Dünyası Âşıklık Geleneğinin Geleceğe Taşınması”, Kosova, **XVII. Uluslararası Kıbatek Edebiyat Şöleni (Balkanlar Türk Edebiyatı ve Kültürü)**, 13-18 Ağustos Eylül 2009.

ASLAN, Ensar, **Çıldırli Âşık Şenlik Hayatı- Şiirleri- Karşılaşmaları- Hikâyeleri**, Ankara, Maya Akademi Yayınları, 2007.

AYTAÇ, Pakize, “Âşık Veysel’in Şiirlerinde Mistik Unsurlar”, Ankara, **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Yaz 2003, 26. S. 253-271.

BOLÇAY, Ezgi, **“Kars’ta Âşıklık Geleneği Ve Karslı Âşık Maksut Koca’nın Hayatı, Sanatı Ve Şiirleri”** Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2011.

BORATAV, Pertev Naili, “**Folklor, Halk Edebiyatı ve Âşık Edebiyatı**”, **Folklor ve Edebiyat**, İstanbul, Adam Yayınları, 1982.

BORATAV, Pertev Naili, **Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği**, İstanbul, Adam Yayınları, 1988.

BORATAV, Pertev Naili, **Yüz Soruda Türk Halk Edebiyatı**, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1982.

ÇAPRAZ, Erhan; “**Fahri Bilge Defterlerindeki Kayseri ve Yöresi Halk Şairleri**”, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2005.

ÇOBANOĞLU, Özkul, **Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü**, Ankara, 2000.

DENİZ, Rasim; “**Cönklerde Yunus Mahlâslı Siirler ve Yunuslar**”, Erciyes Dergisi, Cilt 14, Sayı 163, Temmuz 1991, s.10-12.

Durbilmez (Öz. Arş.): Bayram Durbilmez (özel arşivi).

DURBİLMEZ, Bayram, **Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs**, Geçit Kitabevi, Kayseri, 1999.

DURBİLMEZ, Bayram, **Âşık Meydânî, Hayatı- Sanatı- Şiirlerinden Örnekler**, Laçın yayınları, Kayseri, 2000.

ELÇİN, Şükrü; **Halk Edebiyatı Araştırmaları-1**, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.

ELÇİN, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara, Akçağ Yayınevi, 2004.

ERGUN, Nuzhet S., **Halk Şairleri**, İstanbul, Şirket Mürettibiye Matbaası, 1927

ERSOY, Ruhi; “**Barak Türkmenlerinin Sözlü ve Yazılı (Resmi) Tarihlerine Mukayeseli Bir Yaklaşım Denemesi**”, Millî Folklor, Sayı 65, 2005, s.84-93.

DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara, Aydın Kitabevi, 1986.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.

FAHRİ, Ferdi; “**Kayserili Halk Şairi Hâdî ile Bir Konuşma**”, Erciyes [Kayseri Halk Evi Dergisi], Sayı 24, 1945, s.15-16.

GÜNAY, Umay, **Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi, 1986.

GÜNAY, Umay, **Âşık Veysel Ve Âşık Tarzı Şiir Geleneği**, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Cilt 10, Sayı 1, Temmuz 1993,

GÜVEN, Ahmet Emin; **Kayseri Yakın Tarihinden Kültürel Araştırmalar VII- Kayseri’de Yazma Mecmualar ve Muhtevalarından Seçmeler**, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2000.

GÜVEN, Ahmet Emin; “**Kayserili iki Şairimizi Daha Tanıyalım**”, Erciyes Dergisi, Sayı 18, Haziran 2004, s.21-23.

HALICI, Feyzi, **Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şâirleri Güldeste**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, Sayı: 58 1992

KALKAN, Emir, **Çağlar Boyunca Kayseri Şairleri**, Kayseri İli Özel İdare

Müdürlüğü ve Kayseri Belediyeler Birliği, Kayseri, 1988.

KALKAN, Emir; **“Afşarlar”**, Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı 19, Ağustos 1982, s.23-76.

KARAHAN, Leylâ, **Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1996.

KARAHAN, Leylâ, **Türkçede Söz Dizimi**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004.

KARATEPE, Şükrü, **Kendini Kuran Şehir**, Kayseri, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1999.

KAYSERİ İL YILLIĞI, Kayseri, Kayseri Valiliği Yayınları, 1998

MUTLUAY, Rauf, **100 Soruda Edebiyat Bilgileri**, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1977.

KÂMİL, Erkan; **“Halk Edebiyatımızda: İlbeylioğlu (İlbeylioğlu-Elbaloğlu)”**, Erciyes Dergisi, Cilt 3, Sayı 28, Ekim 1980, s.1-4.

KÖPRÜLÜ, M.Fuad, **Türk Saz Şairleri**, Ankara, Güven Basımevi, 1962.

KÖPRÜLÜ, M.Fuad, **Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1981.

Köprülü, Fuad, **Edebiyat Araştırmaları**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1986

KÖPRÜLÜ, M.Fuad, **Edebiyat Araştırmaları**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1989.

Mucuk, Hakan, 2007, **Cingözoğlu Âşık Seyit Osman Üzerine Bir Araştırma**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OĞUZ M. Öcal, EKİCİ Metin,..ÖZKAN Tuba, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara, Grafiker Yayınları, 2010.

OĞUZ, M. Öcal, **Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2001.

ÖZBEY, Ömer, “**Âşık Aşur Uygur’un Hayatı - Sanatı Ve Eserleri**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2008.

ÖZDEMİR, Ahmet Z.; **Öyküleriyle Halk Şiirleri**, Ürün Yayınları, Ankara ,1998.

ÖZDEMİR, Ahmet Z. **Avşarlar ve Dadaloğlu**, Ürün Yayınları, Ankara,2007.

ÖZEN, Kutlu, *Erciyes Dergisi*, Mayıs, 2003: 14

ÖZHAN, Mevlüt vd., **Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi**, Ankara, Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, 1992.

SATOĞLU, Abdullah, **Kayseri Şairleri**, Ankara, As Matbaası, 1970.

SATOĞLU, Abdullah, **Kayseri Ansiklopedisi**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları Dairesi Başkanlığı, 2002.

SEVENGİL, Refik Ahmet, **Çağımız Halk Şairleri**, İstanbul 1967.

SEVER, Mustafa, **Türk Halk Şiiri**, Ankara, Kurmay Basım Yayın Dağıtım, 2003

SÜMER, Faruk; **Oğuzlar (Türkmenler)**, Türk Dünyası Araştırmalar Yayını, İstanbul 1999.

ÜÇÖK, Hamdi, **Çağlayanlar Beldesi Bünyan**, Kayseri, Sümer Matbaası, 1953.

TURAN, Ahsen, BOLÇAY, Ezgi, **Sazın ve Sözün Sultanları Belçika'da Yaşayan Halk Şairleri**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2010.

TÜRK DÜNYASI EDEBİYAT TARİHİ, I. Cilt, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2006

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATÇILARI ANSİKLOPEDİSİ, I. Cilt ve II. Cilt, III. Cilt, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2002.

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATÇILARI ANSİKLOPEDİSİ, IV. Cilt, V. Cilt, VI. Cilt, VII. Cilt ve VIII. Cilt, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2007.

URAZ, Murat; **Halk Edebiyatı Şiir ve Dil Örnekleri**, İstanbul, 1933.

URAZ, Murat; **Türk Edip ve Şairleri-I**, İstanbul, 1939-1940

YAKICI, Ali, **Halk Şiirinde Türkü**, Ankara, Akçağ Yayınevi, 2007.

YAKICI, Ali, **Ozan Dili Çevik Olur**, Ankara, Gazi Kitabevi, 2009.

YAKAR, Serdar İ. “**Çorum İli Âşıklık Geleneği ve Âşık Rıfat Kurtoğlu**”, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2007.

YARDIMCI, Mehmet, **Başlangıçtan Günümüze Halk Şiiri, Âşık Şiiri, Tekke Şiiri**, Ankara: Ürün Yayınları, 1999.

YARDIMCI, Mehmet, **Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri**, Ankara, Ürün Yayınları, 2004.

İNTERNET KAYNAKLARI

www.tdksozluk.com (29 Mart 2012)

www.kayserikulturturizm.gov.tr (10 Mart 2012)

www.kayseri.gov.tr (10 Mart 2012)

www.avsarobasi.com (3 Mart 2012)

www.gazetevatan.com (10 Mart 2012)

www.turkoloji.cu.edu.tr (5 Nisan 2012)

EK: ÂŞIK İSMAİL KARSLIOĞLU İLE İLGİLİ FOTOĞRAFLAR

ÖZET

(Koçak, Serhat). (Kayseri’de Âşıklık Geleneği ve Âşık İsmail Karslıoğlu), Ankara, 2012

Çalışmamızda Kayseri kültürü, Kayseri âşıklık geleneği ve halk şairlerinden başlayarak Türk Halk Edebiyatının Âşık Edebiyatı sahası üzerinde araştırma yapılmayan ve tanınmayan âşıklardan biri olan Âşık İsmail Karslıoğlu’nun hayatı ve edebî şahsiyeti tanıtılmaya çalışılmıştır. Araştırmamız esnasında elde edilen bilgiler tezimizin içeriğine uygun olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmamızın giriş kısmında Kayseri ile ilgili coğrafya, tarih, kültür, dil v.b. yönlerden genel bilgiler verilmiştir. Kayseri’de meydana gelen âşıklık geleneği üzerinde durulmuş, çeşitli çıkarımlar yapılmış, geleneğin önemli temsilcileri hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Çalışmamız esnasında Kayseri’de Âşık İsmail Karslıoğlu ile bizzat görüşülmüş ve eserleri ilk defa yazıya geçirilmiştir.

Âşık İsmail Karslıoğlu’nun âşıklığa başlaması ve doğup büyüdüğü Kayseri, Sarız bölgesi tanıtılmaya çalışılmıştır. İsmail Karslıoğlu’nun şiirleri şekil, dil ve tür bakımından incelenmiş; konularına göre tasnif edilmiştir. Çalışmamız sırasında faydalandığımız kaynaklar kaynakça bölümünde sıralanmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Âşık İsmail Karslıoğlu
2. Kayseri
3. Âşıklık Geleneği
4. Âşık Edebiyatı

ABSTRACT

(Koçak, Serhat).(The tradition of minstrel in Kayseri and İsmail Karslıoğlu) Ankara, 2012.

In this study, the life and the literary character of one of the unknown minstrels, Âşık İsmail, about whom no research into Turkish Folk Literature, specifically in the field of Minstrel tradition, has been carried out yet, are tried to be introduced beginning from the culture, minstrel tradition and minstrels of Kayseri. The data gathered during the research have been interpreted in accordance with the content of the thesis.

In the introduction part of the study, some information about Kayseri's geography, history, culture and language etc. has been given. Some inferences have been made about the minstrel tradition in Kayseri, they have been elaborated and short information about the important representatives of that tradition has been given.

During the study, Âşık İsmail Karslıoğlu was interviewed in person and his works were recorded for the first time Sarız, Kayseri - where Âşık İsmail Karslıoğlu was born, grew up and started Minstrel tradition- was tried to be introduced. The poems of İsmail Karslıoğlu were studied in terms of form, language and genre and classified according to the topics. The references which were utilized during the study have been stated respectively in bibliography part.

Key words

1. Âşık İsmail Karslıoğlu
2. Kayseri
3. The Minstrelsy Tradition
4. Minstrel Literature